ISLAMS SVAR
PÅ VÅR
TIDS SPØRSMÅL

HAZRAT MIRZA TAHIR AHMAD
KHALIFATVL MASIH IV,

Overhode for den verdensomspennende
Ahmadiyya-bevegelsen i Islam

Islams Ahmadiyya-menighet
1993

Originalens tittel: Islam's Response to Contemporary Issues
© 1992 Islam International Publications Ltd.
© Norsk utgave 1993 Islam International Publications Ltd.
Til norsk *ved* Aisha Evelyn Bjørbekk
Utgitt *av* Islams Ahmadiyaa-menighet

Printed in Norway
Kirstes Paste Up *AlS*, Oslo
ISBN 82-90845-13-8

Forfatteren

Hazrat Mirza Tahir Ahmad er overhode for en dynamisk, verdensomspennende misjonsbevegelse, Ahmadi-muslimene. Han har holdt en mengde foredrag over forskjellige religiøse emner og besvart tusenvis av spørsmål angående vår tids problemer og utfordringer. Hans bok «Murder in the Name of Allah» er utgitt på flere språk.

INNHOLD

Forord	7
Utgivers anmerking	9
Introduksjon	11
Inter-religiøs fred og harmoni	13
Sosial fred	49
Sosial-økonomisk fred	109
Økonomisk fred	131
Politisk fred	171
Individuell fred	199
Oversikt	212

FORORD

Islams Ahmadiyya-bevegelse ble grunnlagt i 1889 av Hazrat Mirza Ghulam Ahmad. Han var født i Qadian i India i 1835, og ble gjennom guddommelig åpenbaring fortalt at han var den Verdensreformator og Messias hvis komme var profetert fra eldgamle tider av, og som nå var ventet innen alle de store religioner.

Dette foredraget ble holdt i forbindelse med menighetens lOa-års jubileum i Queen Elizabeth Il Conferenee Centre i London, 24. februar 1990, av menighetens overhode, Hazrat Mirza Tahir Ahmad, Khalifa-tui Masih IV (etterfølger av den Utlovede Messias).

Atte hundre gjester overvar dette foredraget, deriblant politikere, arabister, journalister, professorer, lærere, menn og kvinner fra ulike andre yrkesgrupper og fremtredende religiøse lærde. Foredraget ble etterfulgt aven kort spørsmål-svar-seksjon.

Den tiden som er til rådighet ved slike fordrag, tillot ikke en full gjennomgang av de viktige spørsmålene som ble tatt opp. Det var bare mulig med en delvis behandling av emnene. Likevel valgte vi, etter gjentatte oppfordringer både fra de tilstedeværende og fra personer som ikke fikk overvære foredraget, å utgi denne boken, basert på foredragets originalmanuskript.

Vi minner leserne på at da dette foredraget ble holdt, tidlig i 1990, var mange av de forandringer og mye av den utvikling vi har sett, og fremdeles ser rundt oss, bare i sin spede begynnelse. De advarsler og 'forutsigelser' foredragsholderen kommer med, er uforlignelig klare og presise. Om man i fremtiden vil lytte til hans råd og lære av dem, vil mange problemer kunne unngås.

Må Gud la det bli slik. Amen.

UTGIVERS ANMERKNING

I henhold til vår måte å regne de koranske vers, er verset «Bismillah irrahman irrahim» (I Allahs, den Nåderikes. den Barmhjertiges navn) regnet som vers nr. l av det kapittel det innleder. I noen utgaver av den Hellige Koran starter derimot verstellingen først etter «Bismillah irrahman irrahim». Dersom leseren altså ikke finner gjeldende vers under det versnummer som angis i denne boken, kan han eller hun trekke l fra det aktuelle nummer. På s. 18 i denne boken siteres f.eks. kap. 2: Al-Baqarah: 286, som da i noen utgaver vil være å finne under kap. 2: Al-Baqarah: 285.

Der vi har ansett det tjenlig har vi i tillegg til den arabiske teksten føyet til de ord vi har funnet nødvendig for å gi en fullstendig forståelse av innholdet. Disse tilføyelser står i parentes.

På grunn av de mengder utgaver av bøker med Hadiths (tradisjoner) oppgis bare samlingens navn, og for enkelthets skyld utelates nummer på bind og kapittel.

Navnet Muhammad, Islams Hellige Profct og Grunnlegger, etterfølges av (sa) som er forkortelse for «sallallaho alaihi wassalam» eller «Allahs fred og velsignelse være over ham». Navnene til de andre Guds profeter og sendebud følges av (as) for «alaihi salato wassalam», som betyr «fred være over ham». Denne fredshilsen skrives i de aller fleste tilfeller ikke i sin helhet, dette for å gjøre teksten mer iesevennlig for de ikke-muslimske lesere. Den muslimske leser bør anse hele fredshilsenen som innebygget i teksten.

I henhold til vanlig moderne bruk, benyttes formen *ibn* både i begynnelscn og midten av personnavn. Det forekommer også at formen *bin* brukes i midten av navnene i de originale tekstene, da oftest forkortet b.

Bibel-sitater er hentet fra 1930-oversettelsen.

INTRODUKSJON

Hazrat Mirza Tahir Ahmad, overhodet for Islams Ahmadiyya-bevegelse, åpnet med den tradisjonelle, islamske resitasjon. Deretter resiterte han Koranens åpningskapittel; Surah Fatiha, og holdt så følgende foredrag:

Mr. Edward Mortimer (ordstyrer), ærede gjester, mine damer og herrer!

La meg først av alt få gi uttrykk for den dype takknemlighet jeg føler over den interesse dere viser ved å være til stede her i ettermiddag. Jeg må også få tilstå at det foredraget jeg nå skal gi, utgjør en sann utfordring for meg. Det er et omfattende emne, og det er med dyp ærefrykt jeg tar fatt på det.

La meg begynne med å stille to helt fundamentale spørsmål. Hvilke utfordringer står vi overfor i vår moderne tid? Og for hvilke av våre moderne forhold kan religion være løsningen? Dette er helt grunnleggende spørsmål.

INGEN FRED

Den absolutt mest fremtredende sykdom verden lider under i dag, er mangel på fred.

Takket være en rivende vitenskapelig og teknisk utvikling på alle områder av menneskenes daglige liv, har den moderne menneskehet nådd frem til en svært høy standard av materiell velstand.

Uten tvil har de mer heldige deler av verdenssamfunnet, det vi kaller den Første og den Andre Verden, høstet langt det meste av fruktene fra vår moderne tids vitenskapelige fremskritt, men også den Tredje Verden har til en viss grad dratt nytte av det. Endog i de mørkeste områders fjerneste avkroker, der menneskene fremdeles lever som i en fjern fortid, har glimt av dette fremskrittet funnet veien inn.

Mennesket er likevel ikke lykkelig og tilfreds. Der er økende uro, frykt og onde forutanelser. Man har ingen tro på fremtiden, og man føler intet annet enn misnøye med det man har arvet fra fortiden.

Dette er svært alvorlige problemstillinger, og de utfordrer selve strukturen i vår verden i dag. Det skaper i sin tur en dyptgående utilfredshet hos mennesket, enten det nå gjelder fortiden eller nåtiden, og det påvirker på en helt spesiell måte de tankeprosesser som former og danner vår ungdomsgenerasjon. – Mennesket søker etter fred.

HVORDAN ISLAM KAN BIDRA TIL VERDENSFRED

Den sanne betydning av selve ordet Islam. er fred. På en konsis og svært vakker måte uttrykker dette ene ordet all Islams lære og alle dens holdninger. Islam er fredens religion. Dens lære garanterer mennesket fred på ethvert område av dets liv og streben.

I dette foredraget har jeg valgt ut noen av de områder hvor verden i dag er i behov av råd og veiledning:

1. Inter-religiøs fred og harmoni.
2. Sosial fred generelt.
3. Sosial-økonomisk fred.
4. Økonomisk fred.
5. Fred innen nasjonal og internasjonal politikk.
6. Individuell fred.

I

INTER-RELIGIØS FRED OG HARMONI

1. Religiøse verdier overflødig-gjøres.
2. Profetdømmet er universelt.
3. Alle profeter er like.
4. Samme autoritet - forskjellig rang?
5. Ingen religion har monopol på frelse.
6. Arbeide for harmoni og gjensidig respekt mellom de ulike religioner.
7. Det universelle begrep.
8. Islam, - en universell religion.
9. Kampens midler - ingen tvang.
10. Den naturlige utvelgelse.
11. Talefrihet.
12. Frihet og frigjøring i verdenssamfunnet i dag.
13. Blasfemi.
14. Inter-religiøst samarbeid.

Vi har sannelig sendt deg med sannheten, som en forkynner av gledelig nytt og som en advarer. Og der finnes ikke noe folk unntatt en advarer har vært blant dem. (Kap. 35: AI-Fatir: 25)

Sannelig, de som tror (på Muhammad som Guds Sendebud), og jødene og sabierne og de kristne, de som tror på Allah og den ytterste dag og handler rettferdig, over dem skal der ikke komme frykt, og de skal ikke sørge. (Kap. 5: AI-Ma'ida: 70)

RELIGIØSE VERDIER OVERFLØDIG-GJØRES

Skuer man utover hele det religiøse scenario, kan man ikke unngå å legge merke til at det hersker en heller paradoksal tilstand i dagens religioner. Generelt sett mister religionen taket på folket, men samtidig strammer den også grepet på visse områder. I visse deler av samfunnet. og innen nesten alle religioner, synes det å finne sted en dreining tilbake til gamle dogmer, middelaldersk strenghet og intoleranse overfor opposisjon.

Moralsk sett er religionen på retrett; kriminalitet florerer, ærlighet og sannferdighet er på rask vei ut, likhet og utøvelse av rettferdighet er på randen av utslettelse, det sosiale ansvar overfor samfunnet ignoreres totalt og i stedet styrker den personlige egoismen stillingen. Dette skjer endog i slike land som ellers hevder å være religiøse. Disse, samt en mengde andre sosiale onder som alle er positive tegn på et moralsk forfallent samfunn, hører nå til dagens orden. Dersom selve religionens liv og sjel er dens moralske verdier, vil en fortsatt utryddelse av disse verdier uunngåelig føre til den konklusjon at selv om denne religionens legeme er i ferd med å vekkes til live igjen, så er dens sjel på vei til å forlate det samme legemet. Så det vi er vitne til innen religionen i dag, - den såkalte religiøse gjenfødelse, - det kan ikke sammenlignes med annet enn at man gir liv til døde kropper så de kan vandre omkring som Zombier.

Innen andre områder skaper langvarig stagnasjon og mangel på spenning og utvikling, kjedsommelighet blant religiøst interesserte mennesker. De mirakler de venter på, skjer ikke. De bisarre fenomen av overnaturlig inngripen i verdens gang som de venter skal skje til deres egen fordel, de finner ikke sted. De venter at merkelige profetier skal oppfylles for å fremheve og opphøye nettopp deres tro. Likevel hender det ingenting. På ruinene av disse menneskers forventninger og ut av deres frustrasjoner vokser så de nye religiøse kulter frem. Trangen til å flykte fra det som har vært, skaper også et ønske om å fylle det tomrommet som oppstår med noe nytt.

Side om side med denne destruktive utvikling, finner det så sted et annet uhyggelig og urovekkende fenomen. Dette fenomenet, som trolig har sammenheng med at religionens gamle dogmer gjenoppvekkes, truer freden i verden i dag. Gjenopplivningen av slike gamle dogmer skaper en forgiftet atmosfære som tar livet av all sunn dialog og fri utveksling av ideer. Som om ikke dét var nok, finnes der alltid skruppelløse politikere som utnytter enhver anledning til egen fordel, og som gladelig benytter de muligheter som byr seg til å ødelegge

ethvert godt inntrykk av religionen. Vi ser igjen at inter-religiøse feider spiller opp. Dertil er heller ikke de såkalte «frie» media så frie at de kan spille en fullstendig nøytral rolle i forholdene i verden; usynlige hender styrer også dem. Når så media i et land med én spesielt fremherskende religion kaster seg inn i kampen for å skade én eller flere konkurrerende religioner. da blir bildet i sin helhet ganske kompleks. Det første offer i en slik feide. er utvilsomt religionen selv.

Jeg er dypt bekymret og urolig for det som skjer i religionens verden i dag. Det er et skrikende behov for at de forskjellige religioner gjør en helhjertet og oppriktig innsats for å fjerne de misoppfatninger som råder dem imellom.

Jeg tror at Islam på en utmerket måte kan tilby hva vi behøver. slik at vi til fulle kan oppfylle våre behov og stille vår trang.

For å lette forståelsen av emnet. har jeg delt det videre opp i forskjellige kategorier.

Jeg tror for eksempel at dersom en religion skal ha noe verdifullt å bidra med for å skape fred i verden. så er det helt nødvendig at denne religionen bærer i seg et potensiale for å forene hele menneskeheten. Det vil si at den må akseptere at religionen i seg selv er universell på den måten at alle mennesker. uansett farge. rase eller geografisk tilhørighet, er skapt av den samme Skaper. Derfor har alle like stor rett til å motta guddommelig veiledning, - dersom da menneskeheten i det hele. tatt mottar slik veiledning. Dette synet river grunnlaget bort under den oppfatningen at én spesiell religion skulle ha monopol på sannheten.

Enhver religion, uansett navn eller doktriner. uansett hvor den er lokalisert eller i hvilken tidsalder den hører hjemme. har rett til å hevde å inneholde guddommelig sannhet. Man må også innrømme at selv om religionene har ulike læresetninger og doktriner. så er det mest sannsynlig at de har felles opprinnelse. Den samme guddommelige autoritet som skapte en eller annen religion ett eller annet sted i verden, har med sikkerhet tatt seg av de religiøse og åndelige behov for menneskene også på andre steder og til andre tider.

Nettopp dette er budskapet i den Hellige Koran. Islams hellige bok.

PROFETDØMMET ER UNIVERSELT

Om dette sier den Hellige Koran:

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ

وَٱجْتَنِبُوا۟ ٱلطَّٰغُوتَ

Og Vi oppreiste visselig et sendebud blant ethvertfolk (med budskapet) Tilbe Allah og sky enhver opprører. (Kap. 16: *Al-Nahl: 37)*

Dertil erklærer den Hellige Koran at «Å du Guds Profet, du er ikke den eneste profet i verden»;

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ مِنْهُم مَّن قَصَصْنَا عَلَيْكَ
وَمِنْهُم مَّن لَّمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ

Vi har visselig sendt sendebud før deg. Blant dem er der noen Vi har fortalt deg om, og blant dem er der noen Vi ikke har fortalt deg om. (Kap. 40: Al-Mu'min: 79)

Den Hellige Koran sier til Islams Hellige Profet (sa):

إِنْ أَنتَ إِلَّا نَذِيرٌ ۝ إِنَّآ أَرْسَلْنَٰكَ بِٱلْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا ۚ وَإِن مِّنْ
أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ ۝

Du er kun en advarer. Vi har visselig sendt deg med sannheten, som enforkynner av gledelig nytt og som en advarer. Og der finnes ikke noe folk som der ikke har vært en advarer iblant. (Kap. 35: *Al-Fatir:* 24-25)

I lys av det som nå er sitert, er det klart at Islam ikke hevder at den alene har sannheten mens andre religioner ikke besitter noe som helst av den. Tvert imot erklærer den at gjennom alle tider, i alle deler av verden, har Gud fylt menneskenes åndelige og religiøse behov ved å oppreise sendebud som forkynte det budskapet Gud ga dem til det folk de var oppreist blant og utsendt til.

ALLE PROFETER ER LIKE

Nå melder spørsmålet seg; Dersom Gud har sendt så mange profeter til alle verdens folkeslag, i forskjellige deler av verden og til forskjellige tider; har de da alle den samme guddommelige autoritet? Koranen lærer at alle profeter er fra Gud. og når det gjelder deres guddommelige autoritet, vil den således være en autorisasjon av lik makt og

styrke. Ingen har rett til å sette noe skille mellom de forskjellige profeter. Alle profeter stiller likt når det er tale om ektheten i det budskap de bringer. Den holdningen Islam her inntar overfor andre religioner og deres grunnleggere og «mindre» profeter. kan tjene som en sammenbindende og forenende faktor mellom de forskjellige religioner. Prinsippet som innrømmer ektheten av alle profeters åpenbaringer lik status. kan utgjøre en mektig og forenende kraft i arbeidet med å bringe de ulike religionene sammen. En fiendtlig innstilling til de åpenbaringer som kommer fra andre religioners profeter, forvandles med dette til en følelse av respekt og ærefrykt. Her tar da også den Hellige Koran et klart og logisk standpunkt:

ءَامَنَ ٱلرَّسُولُ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيۡهِ مِن رَّبِّهِۦ وَٱلۡمُؤۡمِنُونَۚ كُلٌّ ءَامَنَ
بِٱللَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَكُتُبِهِۦ وَرُسُلِهِۦ لَا نُفَرِّقُ بَيۡنَ أَحَدٖ مِّن
رُّسُلِهِۦۚ وَقَالُواْ سَمِعۡنَا وَأَطَعۡنَاۖ

Dette Sendebud (den Hellige Grunnlegger av Islam) tror på det som er åpenbart ham fra hans Herre, og (det gjør også) de troende, alle tror de på Allah og Hans engler og Hans sendebud (og sier): ıı Vi gjør ingen forskjell på noen av Hans sendebud.) Og de sier: ıı Vi hører og adlyder, , ,» (Kap. 2: AI-Baqarah: 286)

Dette emnet tas også opp andre steder i den Hellige Koran, f.eks.:

إِنَّ ٱلَّذِينَ يَكۡفُرُونَ
بِٱللَّهِ وَرُسُلِهِۦ وَيُرِيدُونَ أَن يُفَرِّقُواْ بَيۡنَ ٱللَّهِ وَرُسُلِهِۦ
وَيَقُولُونَ نُؤۡمِنُ بِبَعۡضٖ وَنَكۡفُرُ بِبَعۡضٖ وَيُرِيدُونَ
أَن يَتَّخِذُواْ بَيۡنَ ذَٰلِكَ سَبِيلًا ۝ أُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡكَٰفِرُونَ
حَقّٗاۚ وَأَعۡتَدۡنَا لِلۡكَٰفِرِينَ عَذَابٗا مُّهِينٗا ۝ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ

بِٱللَّهِ وَرُسُلِهِۦ وَلَمْ يُفَرِّقُوا۟ بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْهُمْ أُو۟لَٰٓئِكَ سَوْفَ
يُؤْتِيهِمْ أُجُورَهُمْ ۗ وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ۝

Sannelig, de som ikke tror på Allah og Hans sendebud og som ønsker å gjøre forskjell på Allah og Hans sendebud og sier: «Vi tror på noen, og vi tror ikke på andre», - og som ønsker å slå inn på en mellomvei, - disse er de virkelig vantro, - og Vi har beredt de vantro en forsmedelig straff! Men de som tror på Allah og (alle) Hans sendebud og ikke gjør forskjell på dem. - disse vil Vi snart gi deres belønning. og Allah er tilgivende, barmhjertig. (Kap. 4: *Al-Nisa:* 151 - 153)

SAMME AUTORITET - FORSKJELLIG RANG?

Om alle profeter er like ekte. må de dermed også inneha samme rang? Svaret her er at det på mange områder kan være forskjeller med hensyn til de ulike profeters kvaliteter og i utøvelsen av det embedet de er betrodd. Profeter og sendebud kan være forskjellige når det gjelder nærhet til Gud og den stilling de har i Hans øyne. Studerer man profetenes historier ut fra Bibelen. den Hellige Koran og andre Skrifter, vil man komme til samme konklusjon.

Den forskjell i status som den Hellige Koran forteller oss at det her finnes. er aven slik beskafl'enhet at den ikke på noe vis bør true freden mellom mennesker. Den samme Hellige Koran som erklærer at når det er tale om ekthet og troverdighet av de budskaper som bringes fra Gud. så finnes der ingen forskjell fra den ene til den andre av Guds profeter. erklærer også:

تِلْكَ ٱلرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ ۘ مِّنْهُم مَّن كَلَّمَ ٱللَّهُ
وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجَٰتٍ ۚ

Disse sendebud har Vi opphøyet, noen over andre. Blant dem er de som Allah har talt (ofte) til. og Iloen av dem har Han opphøyet i *rang. (Kap.* 2: *AI-Baqarah: 254)*

Når man har akseptert denne påstanden. så kan man studere på hvem av profetene som rangerer høyest. Dette er et følsomt spørsmål, men det er likevel så viktig at man ikke kan lukke øynene for det av den grunn.

Tilhengere av de ulike religioner vil nesten alltid hevde at grunnleg-

geren av deres egen religion er høyt hevet over alle de andre; ingen kan måle seg med ham når det gjelder hverken stilling. verdighet eller gudfryktighet. - ja, faktisk ikke i noen av de kvaliteter som gjør en profet til en profet. Hevder så Islam at Muhammad, Islams Hellige Profet, må Allahs fred og velsignelse være over ham, er den største av alle profeter? Ja. Islam hevder klart og tydelig at de overlegne kvaliteter den Hellige Profet (sa) var i besittelse av, gjør ham til den største og mest opphøyede av alle verdens profeter. Likevel finnes der en helt klar forskjell mellom Islam og andre religioner når det gjelder dette kravet.

Først og fremst må man ha i minne at det kun er Islam som anerkjenner at profetdømmet er av universell karakter. Når jødene hevder at Moses (as) var den største av profetene. - dersom de da hevder det, - så sammenligner de ham ikke dermed med Buddha. Krishna, Jesus eller Muhammad, må Allahs fred og velsignelse være over dem alle, fordi de anser alt som hevdes av disse andre religioners grunnleggere for usant og uakseptabelt. På den jødiske listen over profeter står ingen andre enn dem vi finner i det Gamle Testamentet; enhver mulighet for at det finnes andre profeter forkastes totalt. Fordi det forholder seg slik. stiller et krav om en eller annen jødisk profet som den største. i en helt annen kategori enn det islamske krav i så henseende; dette altså fordi det i henhold til jødedommen ikke eksisterer noen profeter utenfor Gamle Testamentet. Når så buddhisme. parsisme (læren etter Zoroaster), hinduisme, osv. fremsetter lignende krav, så hører disse til nøyaktig samme kategori som det jødiske.

Der er enda en forskjell man bør være klar over. Selv om vi snakker om deres profeter, så vet vi at de selv ikke alltid omtaler sine hellige. religiøse personer som profeter. Hva som menes når man innen jødedommen. kristendommen og Islam taler om profeter og sendebud. skiller seg til en viss grad fra det de fleste andre religioner legger i disse begrepene. De ser sine religioners grunnleggere og hellige menn som hellige figurer, reinkarnasjoner av Gud. Gud Selv. eller noe i nærheten av dette. Etter de kristnes oppfatning av ham, burde vel Jesus Kristus (as) da ses som en unntagelse.

Men Islam lærer oss at alle disse såkalte guder eller reinkarnasjoner av Gud, alle disse såkalte sønner eller barn av Gud. de er kun profeter og sendebud som er blitt guddommeliggjort av sine tilhengere på et mye senere tidspunkt. For å være nøyaktig så lærer Islam at denne guddommeliggjøring av de ulike religioners hellige personer. har vært en gradvis prosess. Det skjedde ikke som en spontan reaksjon blant

dem som levde på samme tid som gjeldende profet. Men dette skal vi komme tilbake til senere.

I motsetning til dette tar Islam også i betraktning alle andre religioners hellige profeter, slik som denne tittel forstås innen jødedom og Islam, når den hevder at dens Hellige Grunnlegger (sa) er den største av alle profeter. Det kan ikke skade å gjenta at Islam anser grunnleggerne av alle åpenbarte religioner kun som vanlige mennesker som Gud har opphøyet til profeter.

Dette er et universelt fenomen, og der er ingen unntak. Den Hellige Koran sier blant annet:

فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِن كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَىٰ
هَٰٓؤُلَآءِ شَهِيدًا ۝

Og hvordan (vil det gå dem) når Vi bringer et vitne fra ethvert folk,og bringer deg (Muhammad) som et vitne over disse? (Kap. 4: Al-Nisa: 42)

Etter å ha gjort klart dette helt grunnleggende standpunkt, skal vi nå gå videre med å se på den status Islams Hellige Grunnlegger, må Allahs fred og velsignelse være over ham, innehar ifølge Koranen. Den mest fremtredende og ugjendrivelige påstand som fremsettes angående Islams Hellige Profet (sa), finner vi i dette velkjente og mye omtalte vers i den Hellige Koran:

مَّا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَآ أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَٰكِن رَّسُولَ ٱللَّهِ
وَخَاتَمَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ ۗ وَكَانَ ٱللَّهُ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمًا ۝

Muhammad er ikke far til noen av deres menn. men han er Allahs Sendebud og Profetenes Segl. og Allah vet alle ting. (Kap. 33: *AI-Ahzab: 41)*

Det arabiske ordet Khatam som forekommer i dette verset. har mange betydninger. men essensen av tittelen Khataman Nabiyyin er uten den minste skygge av tvil; å være den absolutt beste; det siste ord; den øverste autoritet; den som innbefatter i seg og bevitner sannheten hos alle andre. (Lexicons of the Arabie Language, F.W. Lane, Aqrab al-Muwarid, the Mufradat of Imam Raghib, Fath og Zueqani.)

Et annet vers som gir uttrykk for det sublime ved Islams Hellige Grunnlegger (sa), erklærer at den lære han bringer er den endelige og fullkomne lære. I dette verset heter det:

ٱلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ
لَكُمُ ٱلْإِسْلَٰمَ دِينًا

I dag har Jeg fullkommengjort deres religion for dere, og fullendt Min nåde mot dere, og valgt Islam til deres religion. (Kap. 5: *Al-Ma'-idah: 4)*

Den logiske konklusjon på dette er at som den største og siste av alle verdens lovgivende profeter, og fordi han fikk den ære å overbringe verden den mest fullkomne lære, så innehar han også den høyeste rang av alle profeter.

Samme tema føres videre ved at Islams Hellige Grunnlegger (sa) i helt tydelige ordelag forsikres at den Boken som åpenbares for ham, skal være beskyttet mot alle forandringer. Altså sies det ikke bare at denne lære er fullkommen, - den er også evigvarende. Den skal bevares uforandret, i nøyaktig de samme ord som Islams Hellige Grunnlegger (sa) mottok den som åpenbaring fra Gud. Historien gjennom de siste fjorten hundre år har tydelig vist oss at dette løftet er sant.

Følgende vers er interessante i denne sammenheng:

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا ٱلذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُۥ لَحَٰفِظُونَ ۝

Sannelig, Vi har Selv åpenbart formaningen, og Vi vil visselig Selv bevare den. (Kap. 15: *AI-Hijr: 10)*

بَلْ هُوَ قُرْءَانٌ مَّجِيدٌ ۝ فِى لَوْحٍ مَّحْفُوظٍۭ ۝

Nei, dette er en strålende Koran, på en vel bevart tavle. (Kap. 85: AI-Buruj: 22-23)

Vi ser at Islams Hellige Grunnlegger (sa) ikke bare erklæres å være den største, men også den siste og endelige lovgivende profet. Hans autoritet vil stå ved makt til tidenes ende.

Med dette i tankene vil kanskje noen begynne å spørre seg om dette

kravet om overlegenhet for Islams Hellige Profet (sa) ikke vil bidra til å skape misforståelser og ondt blod i forholdet til andre religioner. Hvordan kan så dette kravet passe inn i det temaet vi har fore oss her i dag; nemlig at Islam garanterer fred på alle områder av menneskets liv? - Religionen er jo et svært viktig område ...

Det var med dette i tankene jeg bestemte meg for å utdype dette emnet mer inngående. For dem som har et åpent og fordomsfritt sinn. kan dette spørsmålet besvares på flere måter.

Som tidligere nevnt hevder tilhengerne av mange andre religioner det samme om sin grunnlegger. Det er bare rett og rimelig at man undersøker gehalten i dette kravet. uten at man lar seg opphisse av den grunn. Dette kravet burde ikke såre følelsene hos dem som tilhører andre religioner; de fremsetter jo selv det samme slags kravl

Men Islam går et skritt videre og lærer sine tilhengere ydmykhet og anstendighet. slik at deres tro på Islams Hellige Grunnleggers (sa) høye stilling ikke skal uttrykkes på en slik måte at man sårer og støter andres følelser.

De følgende to tradisjoner etter Islams Hellige Grunnlegger (sa) står som strålende fyrlykter og kaster lys over selve kjernen i dette:

(i) En av den Hellige Profets (sa) følgesvenner ble engang involvert i en heller opphetet diskusjon med en meget standhaftig tilhenger av profeten Jonas. han som ble slukt av hvalen. Begge deltagerne påsto at deres profet langt overskred den andres i verdighet. Den muslimske debattanten synes å ha stått på kravene på en så hard måte at det såret følelsene hos Jonas' (as) tilhenger. Han henvendte seg iallefall til Profet Muhammad, må Allahs fred og velsignelse være over ham, med en klage på den muslimske debatt-deltageren. Henvendt til hele menigheten generelt. svarte profeten (sa):

لا تفضلونی علی یونس بن متی

Ikke si at jeg er større enn Jonas (Yunus, as). sønn av Mattah. (Bukhari: Book of Prophets)

Denne tradisjonen er et problem for visse muslimske kommentatorer fordi den synes å være i strid med Koranens krav om at Profet Muhammad, må Allahs fred og velsignelse være over ham. ikke bare er større enn Jonas (as). men faktisk enn alle andre profeter. De synes ikke å ha oppfattet at det han gjør. ikke er å erklære seg mindre enn Jonas (as), (men heller ikke større); han forteller ganske enkelt sine til-

hengere at de ikke skal forkynne denne storhet på en slik måte at det sårer andres følelser. Ser man nøye på det som hendte, blir det klart at det den Hellige Profet (sa) gjorde, simpelthen var å lære sine tilhengere en lekse i god oppførsel! Han lærte dem at de ikke skulle skryte. De måtte vokte seg at de ikke diskuterte hans status slik at det var til anstøt for noen. En slik holdning ville bare skade Islam; følgene ville bli at man i stedet for å vinne menneskers hjerter og sinn for Islam, ville oppnå akkurat det motsatte.

(ii) Denne holdningen hos den Hellige Profet, må Allahs fred og velsignelse være over ham, viser seg også i andre tradisjoner. Ved ett tilfelle var en annen muslim kommet opp i en lignende diskusjon med en jøde. Begge argumenterte og protesterte og hevdet at deres åndelige leder var den største. Og igjen var det den ikke-muslimske debattanten som fant det på sin plass å fremsette en klage på sin muslimske motstander. Den Hellige Profet, må Allahs fred og velsignelse være over ham, opptrådte som alltid med visdom og ydmykhet. Muslimene fikk igjen den samme leksen i høflighet og god oppførsel da han lærte dem og sa:

لا تفضلوني على موسى

Ikke si *at jeg er større enn Moses. (Bukhari: ibid)*

Essensen av dette er at det er Gud som bestemmer. Bare Han kan si hvem av profetene som står Ham nærmest og dermed har den høyeste rang. Det er fullt ut mulig at Gud på et bestemt tidspunkt, og innen en bestemt religion, har uttrykt sin tilfredshet med den daværende profet i så sterke ordelag at Han har kalt ham den beste. Superlativer kan tross alt være relative; de kan begrenses av tid og sted.

På grunn av dette vil da kanskje tilhengerne av denne hellige personen tro at vedkommene til alle tider hadde vært, og i alle tider fremover vil være, den beste. A oppriktig tro på dette, bør ikke være en fornærmelse mot noen. En viss grad av sivilisert oppførsel burde tilsi at slike saker ikke ble misbrukt til å skape uro og gnisninger mellom religionene. Dette er nøyaktig hva som ligger i de uttalelser vi ovenfor har sitert fra den Hellige Profet, må Allahs fred og velsignelse være over ham. Dersom verdens religioner ville begynne å leve etter dette ydmykhetens og anstendighetens prinsipp, ville vårt religiøse klima bli aven helt annen karakter.

INGEN RELIGION HAR MONOPOL PÅ FRELSE

Spørsmålet om frelse synes uskyldig nok på overflaten; likevel innebærer det en potensiell fare for freden i den religiøse verden.

En religion er selvsagt i sin fulle rett til å erklære at den som søker frihet fra Satan og lengter etter evig liv, bør søke inn i dens egen trygge havn; for her finnes evig frelse og frihet fra synd. Saken tar en helt annen vending når man i neste åndedrag erklærer at alle de som ikke søker inn her, er dømt til evig fortapelse. Uansett om de lever et liv til Guds velbehag, uansett om de elsker både sin Skaper og Hans skapelse, uansett hvor rent og gudfryktig deres liv måtte være; - de vil likevel uten tvil for evig og alltid brenne i den evige ild.

Når et slikt firkantet, trangsynt og intolerant syn da også kommer til uttrykk gjennom svært provoserende språkbruk, noe som oftest skjer når det gjelder religiøse fanatikere, så vet vi at dette har vært opphav til voldsomme opprør.

Det finnes folk av alle slag, med forskjellige personligheter. Noen er opplyste, kulturelle og dannede, og slik møter de også de krenkelser de måtte utsettes for. Men der er også mange mennesker, det være seg både skolerte og uskolerte, som vanligvis reagerer med vold når deres religiøse følelser såres.

Denne negative holdningen ser dessverre ut til å være rådende blant presteskapet innen så og si alle verdens religioner når det er tale om mennesker som ikke tilhører deres egen tro. Endog Islam fremstilles av de fleste middelaldersk lærde som eneste veien til frelse. Med dette mener de at siden Islams fødsel er alle de av Adams etterkommere som har levd og dødd utenfor Islams rekker, for evig avskåret fra muligheten til frelse. Kristendommen har det samme syn, og så vidt meg bekjent har alle andre religioner det også.

Men la meg forsikre mine tilhørere om at denne fanatiske og trangsynte påstand ikke har noe som helst grunnlag i Islam. Koranen har et helt annet syn å presentere.

Ifølge den Hellige Koran har ingen religion i denne verden monopol på frelse. Selv om nye sannheter åpenbares og menneskene skjenkes nytt lys, vil der være dem som uten selv å være skyld i det fortsatt vil leve i uvitenhet om det, og der vil være dem som forsøker å leve et liv i sannhet selv om de har arvet falske ideologier. Gud vil ikke nekte disse mennesker frelse.

Følgende vers fra den Hellige Koran kaster lys over dette:

لِّكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنسَكًا هُمْ نَاسِكُوهُ فَلَا يُنَازِعُنَّكَ
فِي الْأَمْرِ وَادْعُ إِلَىٰ رَبِّكَ إِنَّكَ لَعَلَىٰ هُدًى مُّسْتَقِيمٍ

For ethvertfolk har vi innstiftetformer for gudsdyrkelse som defølger. La dem da ikke strides med deg i denne saken, og kall du til din Herre. for du er visselig den som følger den rette veiledningen. (Kap. 22: AI-Hajj: 68)

I denne sammenheng sier også Koranen et annet sted:

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِئُونَ وَالنَّصَارَىٰ
مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ
عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

Sannelig, de som tror (på Muhammad) og jødene og sabierne og de kristne. de som tror på Allah og den ytterste dag og handler rettferdig; over dem skal ingen frykt komme og de skal ikke sørge. (Kap. 5: Al-Ma'idah: 70)

La meg minne om at selv om uttrykket «Bokens folk» primært anses å gjelde de kristne og jødene, bærer det i seg en mye videre betydning enn som så. Ser man det i sammenheng med den Koranske uttalelse at «der er ikke noe folkeslag uten der har vært en advarer blant dem». og også andre tidligere siterte vers, så synes det å være liten tvil om at det her ikke bare er de folk som har fått Gamle Testamentet og Evangeliet som kan sies å ha fått «Boken»; – ganske sikkert ble der også åpenbart andre bøker til hjelp for menneskene. Slik vil alle religioner som hevder å være grunnet på guddommelig åpenbaring, være å regne blant «Bokens folk».

Videre bruker den Hellige Koran her formen *Sabi.* hvilket gjør det hele enda tydeligere og fjerner enhver tvil. Ordet *Sabi* brukes blant araberne om tilhengerne av ikke-arabiske og ikke-semittiske religioner som hevder å ha sin egen guddommelig åpenbarte bok. Dermed er altså tilhengerne av alle de religioner som er basert på guddommelig åpenbaring. lovet at dersom de ikke fullstendig nekter å se lyset fra den nye religionen. og dersom de holder seg trofast og helhjertet til den religionen de har fra sine forfedre, så har de intet å frykte fra Gud og de vil ikke bli nektet frelse.

Den Hellige Koran taler om hvem som helst blant de troende; jøder, kristne og sabier, og gir løftet:

أَجْرُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ۝

... De viIfå sin belønning hos sin Herre, og ingen frykt skal komme over dem og de skal ikke sørge. (Kap. 2: *Al-Baqarah:* 63)

Og:

وَلَوْ أَنَّهُمْ أَقَامُوا التَّوْرَاةَ وَالْإِنجِيلَ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِم مِّن رَّبِّهِمْ
لَأَكَلُوا مِن فَوْقِهِمْ وَمِن تَحْتِ أَرْجُلِهِم ۚ مِّنْهُمْ أُمَّةٌ مُّقْتَصِدَةٌ
وَكَثِيرٌ مِّنْهُمْ سَاءَ مَا يَعْمَلُونَ ۝

Og hvis de haddefulgt Torahen og Evangeliet og det som (nå) er åpenbart dem fra deres Herre, så ville de visselig ha nytt (de gode ting) over dem og under deres føtter. Blant dem er der folk som er måteholdene, men ondt erdet mange av dem bedriver. (Kap. 5: *Al-Ma'idah: 67)*

For å hindre at muslimene skjærer alle dem som ikke hører til Islam over én kam, slår den Hellige Koran kategorisk fast:

لَيْسُوا سَوَاءً ۗ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ أُمَّةٌ قَائِمَةٌ يَتْلُونَ آيَاتِ اللَّهِ
آنَاءَ اللَّيْلِ وَهُمْ يَسْجُدُونَ ۝ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ وَ
يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَأُولَٰئِكَ مِنَ الصَّالِحِينَ ۝
وَمَا يَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَن يُكْفَرُوهُ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ
بِالْمُتَّقِينَ ۝

De er ikke (alle) like. Blant Bokens folk er der en menighet som (er

svært fromme og gudfryktige og som) står (ved sin pakt); de resiterer Allahs ord i nattens timer og kaster seg ned (for Ham). De tror på Allah og den ytterste dag, og de påbyr det rette og forbyr det onde, og de kappes med hverandre i gode gjerninger. Disse er blant de rettferdige. Og hva de gjør av godt, skal de ikke nektes sin rettmessige belønning, og Allah kjenner de rettferdige. (Kap. 3: *Al-Imran: 114-116)*

På grunn av den senere tids politiske rivalisering mellom jøder og muslimer, har vi fått den misforståelsen at i henhold til Islam er alle jøder dømt til evig fortapelse. Dette er fullstendig galt utfra det jeg nå har sitert for dere fra den Hellige Koran, og også i lys av følgende vers:

وَمِن قَوْمِ مُوسَىٰٓ أُمَّةٌ يَهْدُونَ بِٱلْحَقِّ وَبِهِۦ يَعْدِلُونَ ۝

Og av Mose' folk er der en menighet som rettleder med sannhet, og som gjør rettferdighet derved. (Kap. 7: *Al-A'raf: 160)*

ARBEIDE FOR HARMONI OG **GJENSIDIG RESPEKT MELLOM DE ULIKE RELIGIONER**

I utvetydige ordelag erklærer den Hellige Koran at det ikke bare er muslimene som står fast på sannheten og oppfordrer til det som er rett, og som øver rett og rettferdighet. Blant tilhengerne av andre trosretninger finnes også mennesker som gjør det samme.

Det er en nødvendighet at hele den religiøse verden i dag må anta denne holdningen og på den måten forbedre forholdet til andre trosretninger. Uten at det får vokse frem slike vidsynte, høysinnede og menneskekjærlige holdninger overfor andre trosretninger, vil den religiøse fred være utenfor rekkevidde.

Henvendt til alle verdens religioner under ett, sier den Hellige Koran:

وَمِمَّنْ خَلَقْنَآ أُمَّةٌ يَهْدُونَ بِٱلْحَقِّ وَبِهِۦ يَعْدِلُونَ ۝

Og blant dem Vi har skapt er der en menighet som rettleder ved hjelp av sannheten, og som gjør rettferdighet derved. (Kap. 7: *AI-A'raf:* 182)

DET UNIVERSELLE BEGREP

Fra uminnelige tider har filosofer drømt om den dagen da menneskeheten vil samles under samme flagg, som én stor familie. Denne drømmen om en forenet menneskehet har ikke vært forbeholdt politiske tenkere; også økonomer og sosiologer har delt den. Likevel er den ingen steder blitt fremholdt med større glød enn innen religionen.

Selv om Islam deler dette målet med andre religioner (noen av dem har svært så ambisiøse håp om verdensherredømme), så vil Islam, – på tross av denne tilsynelatende likheten, - fremstå med en helt annen holdning til et slikt krav. Dette er ikke rette tidspunkt til å gå i dybden i dette svært kontroversielle emnet, og heller ikke til å gå inn i en debatt om hvilken religion Gud i virkeligheten har gitt som oppgave å samle hele menneskeheten under én guddommelig fane. Likevel er det viktig å forstå at dette er et krav som fremsettes av mer enn én av verdens religioner. Dersom da to, tre eller fire av verdens mektige religioner, alle fast etablerte og med lange historiske tradisjoner, på samme tid hevder å være universelle religioner, – vil da ikke dette skape stor forvirring og usikkerhet blant menneskene verden over? Vil ikke denne gjensidige kivingen om verdensherredømmet utgjøre en reell og vedvarende fare for freden i verden?

Slike verdensomspennende religiøse bevegelser er i seg selv en kilde til alvorlig bekymring. Når man så i tillegg har faren for at slike bevegelser havner i hendene på et uansvarlig, fanatisk og intolerant lederskap, vil farene mangedobles og bli mer reelle enn akademiske.

Når det gjelder Islam er der dessverre en utbredt propaganda som hevder at Islam tillater og oppmuntrer til bruk av makt når som helst dette kan være et middel til å utbre den islamske ideologi. Slike uttalelser skriver seg ikke bare fra Islams motstandere, men også fra et muslimsk «presteskap» som fremdeles lever i den mørkeste middelalder.

Det er klart at når én religion starter en offensiv, må de andre religioner også ha lov til å ta opp de samme våpen for å forsvare seg selv.

Selvfølgelig er jeg helt uenig i, og avviser på det sterkeste, at Islam forsvarer bruk av makt i kampen for å spre sin ideologi. - Men dette spørsmålet skal jeg komme tilbake til senere.

La oss først undersøke fornuften i et slikt krav, uansett hvilken av verdens religioner det kommer fra. Kan noen religion, - det være seg Islam, kristendom eller hvilket navn den enn måtte ha, - virkelig ha et universelt budskap. et budskap som passer for alle verdens folkeslag uten tanke på farge. rase eller nasjonalitet? Hva med det mylder av

tradisjoner innen ulike raser, stammer og nasjoner? Hva med alle de forskjellige sedvaner og skikker eller de ulike kulturelle mønster?

Det universelle aspektet religionen har å tilby, må heller ikke bare være hevet over geografiske og nasjonale grenser; det må også være hevet over enhver tidsbegrensing. Spørsmålet er altså: Kan en religion være tidløs, d.v.s. kan den læren en religion har å tilby passe like godt for menneskene i dag som for dem som levde for tusen år siden og for dem som vil komme til å leve om tusen år? Selv om en religion skulle **bli** akseptert av menneskene verden over, hvordan kunne en slik religion være i stand til å fylle behovene også for de generasjoner som kommer etter oss?

Oppgaven med å forklare hvordan de respektive religioners lære løser de problemene vi her har nevnt, påhviler enhver religions tilhengere. Selv vil jeg gjerne på vegne av Islam få gi en kort oversikt over de islamske svar på disse spørsmålene.

ISLAM - EN UNIVERSELL RELIGION

Den Hellige Koran gjør det gang på gang klart at Islams lære er avpasset etter den menneskelige natur. Og Islam lærer at enhver religion som er forankret i menneskets natur er hevet over både tid og rom. Den menneskelige natur forblir den samme. På samme måte vil den religion som har sine røtter fast plantet i menneskets psyke, også være ufqranderlig, - så sant den da ikke involverer seg for mye i de forbigående forhold menneskene lever under på de forskjellige utviklingstrinn i sin historie. En religion som konsentrerer seg om de prinsipper som angår den menneskelig natur, - en slik religion bærer i seg potensialet til å **bli** en universell religion.

Islam går enda et skritt videre. Den viser sin helt unike toleranse og forståelse ved å si at alle verdens religioner til en viss grad er av universell karakter. Det vil si at der i enhver guddommelig åpenbart religion finnes en indre kjerne som er grunnet på den menneskelige psyke og på de evige sannheter. Selve denne kjernen i religionen vil dermed være uforanderlig, selvfølgelig under forutsetning av at ikke dens tilhengere selv forfalsker den etter som årene går.

Følgende vers illustrerer nettopp dette:

وَمَآ أُمِرُوٓاْ إِلَّا لِيَعْبُدُواْ ٱللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ حُنَفَآءَ وَيُقِيمُواْ
ٱلصَّلَوٰةَ وَيُؤْتُواْ ٱلزَّكَوٰةَ ۚ وَذَٰلِكَ دِينُ ٱلْقَيِّمَةِ ۝

Det ble kun påbudt dem (Bokens folk) å tilbe Allah i hengiven lydighet mot Ham, og i oppriktighet, - og å holde bønn og betale zakat. Det er den evige religion. (Kap. 98: *AI-Bayyinah:* 6)

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا ۚ فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ
عَلَيْهَا ۚ لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ۚ ذَٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ
أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ۝

Og rett ditt ansikt mot religionen i oppriktighet; (den er) Allahs natur, som Han har skapt menneskene i. Der er ingen jorandring i Allahs skapelse. Dette er den rette religion, men de fleste mennesker vet det ikke. (Kap. 30: AI-Rum: 31)

På bakgrunn av det jeg her har sagt, vil kanskje spørsmålet melde seg om det i det hele tatt er noen fornuft i å sende den ene religionen etter den andre med den samme lære. Videre kan man så spørre hvordan Islam kan hevde å være mer universell og perfekt enn alle de tidligere religioner, dersom de nå alle inneholdt den samme universelle lære som altså til alle tider vil passe inn i de menneskelige forhold?

1) Som svar på førstnevnte spørsmål gjør den Hellige Koran oss oppmerksom på det udiskutable historiske faktum at de Bøker og Skrifter som var åpenbart før Koranen, er forandret på. Gjennom gradvise forandringer, eller ved at nye ting ble tatt inn og lagt til den opprinnelige teksten, ble deres lære korrumpert slik at disse bøkenes pålitelighet og fortsatte gyldighet til slutt var svært tvilsom.

Ansvaret for å bevise at der overhodet ikke har funnet sted forandringer, hviler selvsagt på skuldrene til dem som tilhører disse religionene. Når det gjelder den Hellige Koran, så har den en helt unik og særegen stilling blant alle religiøse Bøker og Skrifter. Til og med Islams hardeste motstandere, som selv ikke tror at Koranen er Guds ord, innrømmer at der ikke finnes noen tvil om at den Hellige Koran er nøyaktig den samme og uforandrede Bok som Muhammad. må Allahs fred og velsignelse være over ham, hevdet var Guds åpenbarte ord.

Noen eksempler:

«Der er ellers all sikkerhet for, både internt og eksternt, at vi her er

i besittelse av den tekst som Mohamet selv lærte fra seg og benyttet.» (s. xxvii)

«Vi kan med største sikkerhet slå fast at ethvert vers i Koranen er den opprinnelige og uforandrede komposisjon av Mohamet selv.» (s. xxviii. - Life of Mohamet av Sir William Muir. London 1878)

«Der kan ha forekommet ubetydelige skrivefeil. men Uthmans Koran inneholder bare ekte stoff, selv om det fra tid til annen fremkommer i heller merkelig rekkefølge. De anstrengelser som er gjort av europeiske lærde for å bevise forandringer og senere tilføyelser i Koranen, har ikke lykkes.» (Prof. Noldeke i Encyclopaedia Brittanica; 9. utg. under «Koran»)

Hvem som autoriserte de ulike Bøker, er et helt annet spørsmål. Likevel bevitner altså denne Boken. som mange av de andre av Bøkenes folk hevder ikke er fra Gud. at visse deler, ikke bare i Torahen og Jnjeel (som til sammen utgjør GT og Evangeliene), er gitt av Gud Selv; men også andre religioners Bøker, i andre deler av verden, er uten tvil autorisert av den samme Gud. Det er bare de motsetninger man finner i dem i dag, som er menneskeverk. Det bør være unødvendig å si at den oppfatningen man finner i den Hellige Koran. absolutt er den som har mest å tilføre arbeidet med å skape fred mellom religionene.

2) Når det gjelder spørsmål nummer to. peker den Hellige Koran på selve den utviklingsprosess som foregår på ethvert område i det menneskelige samfunn. Man trengte ikke nye religioner bare for å gjenopprette den sanne lære som menneskene gjennom tidene hadde forkludret i de eldre religionene. Etter som samfunnet utviklet seg. ble der stadig behov for en mer omfattende lære enn tidligere; med andre ord en lære som holdt tritt med utviklingen.

3) Dette er ikke alt. En annen faktor som var av betydning for denne stadige forandringsprosessen, var de elementer av underordnet. tidsbegrenset lære, som hadde blitt åpenbart for å møte behovene hos ett spesielt folk eller til én spesiell tid. Religionene besto altså ikke bare av fundamentale kjerner med evigvarende sannheter; de inneholdt også perifere, mindre viktige og endog tidsbegrensede forordninger.

4) Sist. men ikke minst, så skjedde det ikke i ett nu at menneskeheten ble oppøvd og utlært i Guds vilje. Gradvis ble den ført fremover. steg for steg, til den nådde den alder av mental modenhet da den var utviklet nok til å motta alle de fundamentale prinsipper som var nødvendige for at den skulle ledes rett. J henhold til Koranen ble der som en del av den siste, fullkomne og fullbyrdede religion; d.v.s. Islam, også åpenbart en lære som var fast forankret i disse evige fundamen-

tale prinsipper. Her ble alt som var av lokal eller midlertidig karakter opphevet eller utelatt; alt vi ville ha behov for fremover. ble beholdt eller gitt oss som nye åpenbaringer. (Se den Hellige Koran. kap. 5:14-16.)

Dette er selve essensen av begrepet om religiøs universalitet. slik som Islam hevder å være i besittelse av det. Det er opp til menneskene selv å undersøke saken og så dømme mellom de ulike religionene som reiser et slikt krav.

La oss igjen ta for oss temaet om de ulike religioner som har satt seg som mål å oppnå verdensdominans. Det er ingen tvil om at Islam har slike ambisjoner. Profetier fra den Hellige Koran forteller oss at Islam en dag vil fremstå som den ene. sanne religion for hele menneskeheten.

هُوَ ٱلَّذِىٓ أَرْسَلَ رَسُولَهُۥ بِٱلْهُدَىٰ وَدِينِ ٱلْحَقِّ لِيُظْهِرَهُۥ عَلَى ٱلدِّينِ كُلِّهِۦ
وَلَوْ كَرِهَ ٱلْمُشْرِكُونَ ۝

Han som har sendt Sitt *SendeiJud med rettledning og sannhets religion. for at Han kan la den seire over alle religioner. selv om også avgudsdyrkerne avskyr det. (Kap.* 61: *AI-Saff:* 10)

Selv om Islam forplikter seg fullt ut til å arbeide for å fremme fred og harmoni mellom de forskjellige religioner. har den ingen motforestillinger mot at man forsøker å vinne over andre trosretninger ved fritt å konkurrere om å spre sitt budskap og sine ideologier. Faktisk er Islams endelige seier over alle andre trosretninger et høyverdig mål som alle tilhengere av Islam må kjempe for.

Den Hellige Koran sier om Islams Hellige Grunnlegger (sa):

قُلْ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنِّى رَسُولُ ٱللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا ٱلَّذِى
لَهُۥ مُلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ يُحْىِۦ وَيُمِيتُ
فَـَٔامِنُوا۟ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِ ٱلنَّبِىِّ ٱلْأُمِّىِّ ٱلَّذِى يُؤْمِنُ بِٱللَّهِ
وَكَلِمَٰتِهِۦ وَٱتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ۝

Si: «Å mennskehet, jeg er et sendebud til dere alle fra Allah. Han som himlenes og jordens riker tilhører; der er ingen Gud unntatt Ham.

- Han skjenker liv og Han gir død. Tro derfor på Allah og Hans Sendebud, Profeten, den rene, som tror på Allah og Hans ord, og følg ham slik at dere kan være rettledede.» (Kap. 7: *Al-A'mf: 159)*

Men for å forebygge gnisninger og misforståelser, setter Islam opp klare og utvetydige regler for vår adferd, slik at alle mennesker skal sikres ærlig spill, absolutt rettferdighet. talefrihet, uttrykksfrihet og retten til å si seg uenig med hvem man måtte ønske.

KAMPENS MIDLER - INGEN TVANG

Hvordan kan en religion hevde at den er universell. internasjonal eller verdensomspennende og likevel ikke skape friksjoner?

En religion med et universelt budskap og med verdensomfattende ambisjoner om å forene hele menneskeheten under ett og samme flagg. kan ikke engang leilighetsvis godta tanken om å bruke makt for å spre budskapet.

Sverd kan vinne land, men ikke vinne hjerter.

Tvang kan bøye hoder, men ikke bøye sinn.

Islam tillater ikke at tvang brukes som middel til å spre budskapet. Den sier:

لَآ إِكْرَاهَ فِى ٱلدِّينِ ۖ قَد تَّبَيَّنَ ٱلرُّشْدُ مِنَ ٱلْغَىِّ

Der må ikke være tvang i *religionen, for sannheten er visselig lett å skjelne fra løgnen . . . (Kap.* 2: *Al-Baqarah* 257)

Så der er altså ikke behov for tvang. Mennesket må selv avgjøre hvor sannheten er å finne. Klart og tydelig advarer Gud Islams Hellige Grunnlegger (sa) mot endog å overveie å benytte tvang som middel i arbeidet med å reformere samfunnet. Han var en reformator. og dette kommer klart frem i følgende vers:

فَذَكِّرْ إِنَّمَآ أَنتَ مُذَكِّرٌ ۝ لَّسْتَ عَلَيْهِم بِمُصَيْطِرٍ ۝

F'orman derfor, for du er kun en advarer, du er ikke utpekt til å være vokter over dem: (Kap. 88: *Al-Ghashiyyah: 22-23)*

Det er samme tema som forfølges når Gud minner Profeten Muhammad, må Allahs fred og velsignelse være over ham. om hva hans oppgave består i:

فَإِنْ أَعْرَضُوا فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا ۖ إِنْ عَلَيْكَ إِلَّا الْبَلَاغُ ۗ

Men om de vender seg bort, så har Vi ikke sendt deg som vokter over dem. Din oppgave er kun å overbringe (budskapet. Virkningen av det skal overlates til Gud). (Kap. 42: *AI-Shoora:* 49)

Skulle det under arbeidet med å spre den nye ideologien, oppstå konflikter eller voldelige reaksjoner, **så** legger Islam sine tilhengere meget sterkt på hjertet å vise utholdenhet og tålmodighet og så sant mulig unngå konfrontasjoner. Dette er grunnen til at når muslimene pålegges å spre Islams budskap ut over verden, så følges dette alltid opp av klare regler om adferd og oppførsel. Det er mange vers som tar opp dette emnet; vi har bare valgt ut noen få for å illustrere selve poenget:

ادْعُ إِلَىٰ سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ ۖ
وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ ۚ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ
ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ ۖ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ۝

Kall til din Herres vei med visdom og godformaning, og strides med dem på beste måte; for din Herre vet best hvem som har fart vill fra Hans vei, og Han kjenner best de rettledede. (Kap. 16: *AI-Nahl:* 126)

ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ السَّيِّئَةَ ۚ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَصِفُونَ ۝

Driv det onde bort med det som er best. Vi vet best hva de tilskriver (Oss). (Kap. 23: *AI-Mu'minun: 97)*

Ahsan betyr her det beste, mest attraktive og vakreste.

Den Hellige Koran beskriver den adferd de sanne troende viser i sin utbredelse av budskapet på følgende måte:

وَالْعَصْرِ ۝ إِنَّ الْإِنسَانَ لَفِي خُسْرٍ ۝ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ۝

Vi kaller til vitne den tid da mennesket (generelt) vil være i (en tilstand av) tap, unntatt de som tror og handler rettferdig og oppfordrer til sannhet (på en måte som også er sannferdig) og de oppfordrer til utholdenhet (mens de selv også er utholdende). (Kap: 103: Al-Asr: 2-4)

Og videre:

ثُمَّ كَانَ مِنَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَتَوَاصَوْا۟ بِٱلصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا۟ بِٱلْمَرْحَمَةِ ۝

Og så være blant dem som tror og som oppfordrer hverandre til utholdenhet (mens de selv er utholdende) og oppfordrer hverandre til barmhjertighet (mens de selv er barmhjertige). (Kap. 90: Al-Balad: 18)

Grunnen til at vi føyer til «mens de selv er utholdende» o.s.v., er at de arabiske verb slik de forekommer her, ofte bærer i seg ikke bare en oppfordring til å utføre dem, men også at den som sier det selv gjør det, - altså en sammenheng mellom liv og lære.

DEN NATURLIGE UTVELGELSE

Ifølge den Hellige Koran avhenger en religions muligheter til å overleve og til slutt å stå som seierherre, helt og fullt av kraften i dens argumenter og ikke av den materielle styrke den besitter. På dette området er den Hellige Korans uttalelser helt klare og utvetydige. Den erklærer at selv om så de største og mektigste krefter ble satt inn på løgnens side, i kamp mot sannheten, så ville alle deres anstrengelser være dømt til å mislykkes. I lengden vil alltid fornuften seire over de materielle våpens rå og primitive styrke. Den Hellige Koran sier f.eks.:

قَالَ ٱلَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُم مُّلَٰقُوا۟ ٱللَّهِ كَم مِّن
فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةًۢ بِإِذْنِ ٱللَّهِ ۗ وَٱللَّهُ مَعَ
ٱلصَّٰبِرِينَ ۝

Men de som visste at de skulle møte sin Herre, sa: ((Hvor ofte har ikke en liten skare overvunnet en stor skare med Allahs bifall? Og Allah er med de utholdende.» (Kap. 2: *AI-Baqarah: 250)*

Dette begrepet om islamsk seier og overherredømme, må ses på bakgrunn av de guddommelige regler om adferd og oppførsel som vi har sitert tidligere. I en del av et annet Koransk vers sies det:

رَضِيَ ٱللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا۟ عَنْهُ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ حِزْبُ ٱللَّهِ ۚ أَلَآ إِنَّ
حِزْبَ ٱللَّهِ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ۝

Allah har velbehag i *dem og de har velbehag* i *Ham. De er Allahs parti. Sannelig, det er Allahs parti som viI lykkes. (Kap.* 58: *AI-MujadiIa: 23)*

I slaget ved Badr (det første slaget i Islams historie) fikk de mange avgudsdyrkerne fra Mekka prøvet sin styrke mot et lite antall muslimer som var dem totalt underlegne både når det gjaldt soldater og våpen og utstyr. Dertil var det slaget de måtte gå inn i, snarere en defensiv kamp for å bevare troen, enn en kamp for å overleve. Om dette sier den Hellige Koran:

لِّيَهْلِكَ مَنْ هَلَكَ عَنۢ بَيِّنَةٍ وَيَحْيَىٰ مَنْ حَىَّ عَنۢ بَيِّنَةٍ ۗ
وَإِنَّ ٱللَّهَ لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ ۝

Så la den gå tiI grunne som den klare fornuft har besluttet å la gå til grunne, og la den leve som den klare fornuft har besluttet å la leve. (Kap. 8: *AI-Anfal: 43)*

Dette er det evigvarende prinsipp som har spilt selve nøkkelrollen i menneskehetens utvikling. Kjernen i dette budskapet er naturlig utvelgelse. Faktisk har utviklingen av selve livet benyttet seg av denne metoden.

TALEFRIHET

Talefrihet og frihet til å uttrykke sin mening, er grunnleggende nødvendig for å kunne spre et budskap og for å kunne gjenopprette menneskeverdet. Ingen religion er i det hele tatt verd å tas alvorlig dersom den ikke arbeider for å gjenopprette og verne om den menneskelige ære og verdighet.

Etter det jeg har fortalt til nå, burde det være klart at det faktisk vil være umulig for en religion som Islam å nekte mennesket tale- og ytringsfrihet. Tvert imot fremholder Islam dette prinsippet med slik

styrke og kraft at man vanskelig finner dens like blant noen av verdens andre religioner og ideologier. Den Hellige Koran sier f.eks.:

وَقَالُوا لَن يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَن كَانَ هُودًا أَوْ نَصَارَىٰ
تِلْكَ أَمَانِيُّهُمْ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِن كُنتُمْ
صَادِقِينَ ۝

Og de sier: «Ingen skal tre inn i Paradisets hager unntatt de som er jøder eller kristne.» Slik er deres forfengelige ønsker. Si: «Bring bevisene om *dere er sannferdige.» (Kap.* 2: *Al-Baqarah: 112)*

Og igjen:

أَمِ اتَّخَذُوا مِن دُونِهِ آلِهَةً قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ هَٰذَا ذِكْرُ مَن مَّعِيَ
وَذِكْرُ مَن قَبْلِي بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقَّ فَهُم مُّعْرِضُونَ ۝

Har de tatt guder ved siden av Ham? Si: «Bring da deres bevis! Dette er Boken for dem som er med meg og for dem som var før meg!» Nei, de fleste av dem kjenner ikke sannheten. så de vender seg bort. (Kap. 21: Al-Anbiya: 25)

Og:

وَنَزَعْنَا مِن كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا فَقُلْنَا هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ
فَعَلِمُوا أَنَّ الْحَقَّ لِلَّهِ وَضَلَّ عَنْهُم مَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ۝

Og Vi skal utta et vitne fra ethvert folk. Deretter vil Vi si til dem: «Bring deres bevis». Da vil de vite at sannheten tilhører Allah. Og det de pleide å dikte opp vil være veket fra dem. (Kap. 28: *Al- Qasas: 76)*

Og:

أَمْ لَكُمْ سُلْطَانٌ مُّبِينٌ ۝ فَأْتُوا بِكِتَابِكُمْ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ۝

Eller har dere en klar fullmakt? Så kom med deres Bok om *dere taler sant. (Kap.* 37: *Al-Saffat: 157- 158)*

FRIHET OG FRIGJØRING I VERDENSSAMFUNNET I DAG

Frihet og frigjøring er to viktige slagord som med varierende styrke påvirker hele vår verden i dag. Intesiteten og innholdet i dem kan variere fra sted til sted. Men det hersker ingen tvil om at mennesket blir mer bevisst og oppmerksom på den nødvendighet friheten er og den verdi den innebærer. Over alt i verden har mennesket en sterk trang til å frigjøre seg; – men fra hva? Er det fra det tyngende åk av fremmede nasjoners styre; fra diktaturet; fascismen; teokratiske eller andre styresett med en totalitær filosofi; trykkende demokratier og korrupte byråkratier; de rike lands økonomiske kveletak på de fattige; uvitenhet; overtro; fetishme .. .?

Islam forsvarer frihetens sak mot alle disse sykdommer. men ikke på en slik måte at det skaper uorden. kaos og generelle gjengjeldelser som påfører uskyldige folk lidelse.

وَٱللَّهُ لَا يُحِبُّ ٱلْفَسَادَ

(Dette er Islams Budskap:) Allah liker ikke ufred. (Kap. 2: Al-Baqarah: 206).

Som alle andre religioner står Islam for en fornuftig og avbalansert form for frihet som krever at man både gir og tar. I samfunnssammenheng er idéen om fullstendig frihet hul, latterlig og urealistisk.

Der er også tilfeller hvor frihetsbegrepet blir så misoppfattet og misbrukt at den skjønnhet som ligger i frihetens edle prinsipp. forvandles til noe frastøtende som gjør at enhver fritt kan slenge rundt seg med ærekrenkelser. fornærmelser og blasfemi.

BLASFEMI

Islam går lenger enn noen annen religion i å garantere mennesket tale- og ytringsfrihet. Uten tvil fordømmes blasfemi både på etisk og moralsk grunnlag. men til tross for den gjengse oppfatning i verden i dag. foreskriver Islam ingen fysisk straff for blasfemi.

I dyp konsentrasjon har jeg studert den Hellige Koran inngående gang på gang. men jeg har ennå ikke funnet et eneste vers som sier at blasfemi er en forbrytelse som skal straffes av mennesker.

Selv om den Hellige Koran i sterke ordelag fordømmer usømmelig oppførsel og usømmelig tale. eller det å såre andre følelser. – da enten

man synes man har grunn til det eller ikke, – så forfekter ikke Islam straff for blasfemi i denne verden. Det gis heller ikke noen slik autoritet til noe menneske.

Blasfemi nevnes fem ganger i den Hellige Koran:

1) Generelt omtales emnet slik:

وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي
الْكِتَابِ أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ آيَاتِ اللَّهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَأُ بِهَا فَلَا
تَقْعُدُوا مَعَهُمْ حَتَّىٰ يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ إِنَّكُمْ إِذًا مِثْلُهُمْ
إِنَّ اللَّهَ جَامِعُ الْمُنَافِقِينَ وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا ۝

Og Han har allerede åpenbart for dere i Boken, at når dere hører Allahs tegn bli fornektet og bespottet, så skal dere ikke sitte sammen med dem før de hengir seg til en annen tale enn dette. Sannelig, Alla'l vil samle hyklerne og de vantro sammen i helvetet. (Kap. 4: *AI-Nisa:* 141)

وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي
آيَاتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتَّىٰ يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ وَإِمَّا يُنْسِيَنَّكَ
الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرَىٰ مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ۝

Og når du ser dem som taler forfengelig om Våre tegn, så vend deg fra dem inntil de hengir seg til en annen tale enn dette. Og hvis Satan gjør at du glemmer, så sitt ikke sammen med disse urettferdige folk etter at du har husket det. (Kap. 6: *AI-An'am:* 69)

For en vidunderlig motvekt til blasfemiens grelle ondskap! Ikke nok med at Islam ikke tillater noe menneske å ta straffen i egne hender når det gjelder dem som begår blasfemi, den sier også at vi skal gjøre vårt standpunkt klart ved å gå bort fra en slik samling der religiøse verdier latterliggjøres og spottes. Den Hellige Koran foreskriver ingen positive former for straff, ikke engang en permanent boikott av disse gudsbespotterne foreslås. Tvert imot sier den Hellige Koran tydelig at denne

boikotten bare skal opprettholdes så lenge disse menneskene bedriver blasfemi.

2) Blasfemi nevnes igjen i Surah (kapittel) Al-An'am. Her diskutere et hypotetisk spørsmål hvor blasfemien ikke bare rettes mot Gud, men også mot avguder og andre ting menneskene måtte tilbe ved siden av Gud. Man overveldes av skjønnheten i den koranske lære når man leser følgende:

وَلَا تَسُبُّوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ فَيَسُبُّوا اللَّهَ عَدْوًا
بِغَيْرِ عِلْمٍ كَذَٰلِكَ زَيَّنَّا لِكُلِّ أُمَّةٍ عَمَلَهُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِم مَّرْجِعُهُمْ
فَيُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۝

Og tal ikke nedsettende om dem de påkaller i *stedet for Allah, slik at de av fiendskap taler ille om Allah* i *sin uvitenhet. Slik har Vi for ethvertfolkforskjønnet deres handlemåtefor dem. Til sin Herre vender de så tilbake, og Han vil meddele dem hva de pleide å gjøre. (Kap. 6: AI-An'am 109).*

Dette verset henvender seg til muslimene. De forbys på det strengeste å tale blasfemisk om avgudsdyrkernes innbilte guder og avgudsbilder. Det pekes også på at dersom man gjør dét, vil kanskje de andre gjengjelde det med å tale blasfemisk om Gud. Denne hypotetiske diskusjon om blasfemi som retter seg både mot Gud og mot avguder, foreskriver ingen form for fysisk straff i noen av tilfellene.

Moralen av denne læren er rik i sin dype visdom. Dersom noen krenker andres åndelige følelser, har den krenkede full rett til å betale tilbake med samme mynt, uansett hvilken tro vedkommende har eller om det er han som har rett eller feil. Man kan trygt trekke den slutning at åndelige krenkelser skal gjengjeldes med åndelige midler på samme måte som fysiske krenkelser gjengjeldes med fysiske midler, - men alltid uten at man overdriver gjengjeldelsen.

3) Blasfemi nevnes også i Koranen i forbindelse med Jesus og Maria, fred være over dem.

وَبِكُفْرِهِمْ وَقَوْلِهِمْ عَلَىٰ مَرْيَمَ بُهْتَانًا عَظِيمًا

Og på grunn av deres vantro, og fordi de har uttalt en grov baktalelse mot Maria. (Kap. 4: *Al-Nisa:* 157)

Dette verset sikter til holdningen blant jødene på Jesu' Kristi (as) tid. Ifølge dette verset var det en grov blasfemi fra jødenes side da de kalte Maria, fred være over henne, for en ukysk kvinne, hvilket også innebar at Jesus, fred være over ham, kom til verden ved en fødsel av svært tvilsom karakter.

Det arabiske uttrykket Buhtanan 'Azeema (som her er oversatt med 'en grov bakvaskelse'), gir uttrykk for en svært sterk fordømmelse av jødene for deres tåpelige oppførsel. Merkelig nok er det heller ikke her foreskrevet noen form for fysisk straff.

4) Det er interessant å merke seg at samtidig som Koranen fordømmer jødene for blasfemi mot Jesus og Maria, fred være over dem, klandres de kristne i sin tur for blasfemi mot Gud Selv fordi de hevder at Gud har fått en sønn ved en menneskelig hustru. Følgende vers i den Hellige Koran kaller dette en forferdelighet. Likevel foreskrives ingen fysisk avstralTelse av noe slag, heller ikke gis noen menneskelig autoritet retten til å stralTe blasfemi mot Gud.

مَّا لَهُم بِهِۦ مِنْ عِلْمٍ وَلَا لِءَابَآئِهِمْ ۚ كَبُرَتْ كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ
أَفْوَٰهِهِمْ ۚ إِن يَقُولُونَ إِلَّا كَذِبًا ۝

De har ingen viten om det, og (det hadde) heller ikke deres forfedre. Forferdelig er det ord som går ut fra deres munn. De taler kun løgn. (Kap. 18: *AI.Kalif:* 6)

5) La meg så til slutt ta for meg det mest følsomme området her, – mest følsomt fordi det synes som dagens muslimer er mer sårbare når det gjelder blasfemi mot Islams Hellige Grunnlegger (sa) enn mot noe som helst annet, - inkludert Gud Selv!

Vi kjenner fra tidligere til en blasfemi av dette slaget, en som var så grov at den er nevnt i selve den Hellige Koran. Vi snakker da om Abdullah bin Ubayy bin Salul, kjent i Islams historie som Hyklernes Anfører.

En gang muslimene var på hjemvei fra en ekspedisjon, uttalte Abdullah bin Ubayy i andres påhør, at så fort de var hjemme igjen i Medina, ville den mest ærefulle av dem drive den mest foraktede ut.

يَقُولُونَ لَئِن رَّجَعْنَآ إِلَى ٱلْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ ٱلْأَعَزُّ

مِنْهَا ٱلْأَذَلَّ ۚ وَلِلَّهِ ٱلْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِۦ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَٰكِنَّ
ٱلْمُنَٰفِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ ۝

De sier: «Hvis vi vender tilbake til Medina, så vil den mest ærefulle av oss drive den mestforaktede ut.)) Men all ære tilhører Allah og Hans Sendebud og de troende, men hyklerne vet det ikke. (Kap. 63: *Al· Munafiqun:* 9)

Alle oppfattet denne skjulte fornærmelsen mot den Hellige Profet, må fred og velsignelse fra Allah være over ham. De kokte av indignasjon og raseri, et raseri så sterkt at hadde de fått lov til det, ville de utvilsomt ha brukt sverdet på Abdullah bin Ubayy.

Pålitelige kilder forteller at raseriet ved denne anledning var så sterkt at ingen ringere enn Abdullah bin Ubayys egen sønn henvendte seg til den Hellige Profet (sa) og ba om tillatelse til å ta livet av faren med sine egne hender. Sønnen forklarte at han fryktet at dersom noen annen gjorde det, ville han i uvitenhet senere kunne komme til å ville hevne seg på sin fars morder. Gjennom hundrevis av år hadde araberne vært vant til å ta hevn for den minste krenkelse mot seg selv eller sine nærmeste. Muligens var det denne tradisjonen sønnen hadde i tankene. Men den Hellige Profet, må Allahs fred og velsignelse være over ham, nektet å gi ham tillatelse til det. Heller ikke tillot han noen av de andre muslimene å straffe hykleren Abdullah bin Ubayy på noe som helst vis. (Fortalt av Ibn Ishaq: AI-Seera tun Nabawiyya av Ibn Hasim, pt. Ill; s. 155).

Etter å ha kommet hjem til Medina etter ekspedisjonen, fortsatte Abdullah bin Ubayy å leve i fred og ro. Da han til sist døde, – selvfølgelig en helt naturlig død, – overrasket den Hellige Profet (sa) alle ved å gi sin egen skjorte til Abdullahs sønn slik at han kunne svøpe sin far i den til begravelsen. Dette var en gave som hver eneste en av de andre med glede ville byttet bort alt de eide for å få. Ikke nok med det; den Hellige Profet (sa) bestemte seg også for å lede bønnen ved begravelsen hans. Dette må ha opprørt mange av hans tilhengere voldsomt; de kunne aldri tilgi Abdullah den fornærmelsen jeg nettopp har fortalt om. Det ble til slutt Umar, som senere etterfulgte Profeten (sa) som Islams annen Khalif, som måtte sette ord på den undertrykte uroen de følte.

Det fortelles at da den Hellige Profet (sa) var på vei til begravelsen, trådte plutselig Umar frem og stengte veien for ham og tryglet ham

om å ombestemme seg. Umar minnet den Hellige profet (sa) om et vers fra den Hellige Koran der det tales om noen av hyklerne som det ikke ville nytte å gå i forbønn for, selv om den Hellige Profet (sa) selv gjorde det så meget som sytti ganger. - Forresten bør tallet sytti ikke tas bokstavelig; i henhold til arabisk språkbruk benyttes det bare for å angi et stort antall. - Vel, den hellige Profet (sa) smilte og svarte: «Gå til side, Umar. Jeg vet bedre enn som så. Dersom jeg visste at Gud ikke ville tilgi ham selv om jeg gikk i forbønn for ham sytti ganger, ville jeg gå i forbønn for ham mer enn sytti ganger.» Så ledet Profeten (sa) begravelsesbønnen. (Bukhari Il, kitab Al- Janaiz s. 121, og ibid bab-al-Kafn s. 96-97).

Dette er et passende svar til dem som skriker seg hese og krever død, og intet annet enn død, over den som våger å uttale seg blasfemisk om Islams Hellige Grunnlegger (sa).

En slik religion må kunne hevde at den er i stand til å etablere interreligiøs fred i verden.

INTERRELIGIØST SAMARBEID

Når det gjelder samarbeid mellom religionene, går Islam enda et skritt videre og sier:

وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَـَٔانُ قَوْمٍ أَن صَدُّوكُمْ عَنِ ٱلْمَسْجِدِ
ٱلْحَرَامِ أَن تَعْتَدُوا۟ ۘ وَتَعَاوَنُوا۟ عَلَى ٱلْبِرِّ وَٱلتَّقْوَىٰ ۖ وَلَا تَعَاوَنُوا۟
عَلَى ٱلْإِثْمِ وَٱلْعُدْوَٰنِ ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلْعِقَابِ ۝

Fiendskap til *et folk fordi de holdt dere borte fra den Hellige Moske, skal ikke forlede dere* til *synd, slik at dere begår overtredelser. Men bistå hverandre* i *rettskaffenhet og gudsfrykt, og bistå hverandre ikke* i *synd og overtredelser . . . (Kap.* 5: *AI-Ma'idah:* 3)

La oss nå vende oppmerksomheten mot dem som ikke hadde tatt aktivt del i fiendtligheten mot Islam. Om dem sier den Hellige Koran til de troende:

عَسَى ٱللَّهُ أَن يَجْعَلَ
بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ ٱلَّذِينَ عَادَيْتُم مِّنْهُم مَّوَدَّةً ۚ وَٱللَّهُ قَدِيرٌ ۚ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

لَا يَنْهَىٰكُمُ ٱللَّهُ عَنِ ٱلَّذِينَ لَمْ يُقَٰتِلُوكُمْ فِى ٱلدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُم
مِّن دِيَٰرِكُمْ أَن تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوٓا۟ إِلَيْهِمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلْمُقْسِطِينَ ۝

Det kan være at Allah vil skape kjærlighet mellom dere og dem blant dem som dere (nå) er fiender med. Allah er allmektig, og Allah er tilgivende, barmhjertig. Allah forbyr dere ikke angående dem som ikke har kjempet mot dere på grunn av religionen, og som ikke har drevet dere ut av deres hjem, at dere er vennlige og rettferdige mot dem, for Allah elsker de rettferdige. (Kap. 60: *Al-Mumtahanah:* 8-9)

Det sies også til muslimene at de skal invitere Bokens folk til samarbeid om å spre budskapet om Guds enhet, - for dette er en tro de har felles. Følgende vers legger vekt på fellestrekkene og skisserer et felles program for å tjene menneskeheten. i stedet for å fokusere på de områder hvor man er uenige og hvor det således kan oppstå motsetninger.

قُلْ يَٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَٰبِ تَعَالَوْا۟ إِلَىٰ كَلِمَةٍ سَوَآءٍۭ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ
أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا ٱللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِۦ شَيْـًٔا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا
بَعْضًا أَرْبَابًا مِّن دُونِ ٱللَّهِ ۚ فَإِن تَوَلَّوْا۟ فَقُولُوا۟ ٱشْهَدُوا۟ بِأَنَّا
مُسْلِمُونَ ۝

Si: *«Å dere Skriftens folk. Kom til en likelig overenskomst mellom oss og dere, at vi ikke tilber andre enn Allah og ikke setter noe som helst likt med Ham, og at ingen av oss tar andre til herrer enn Allah.» Men om de vender seg bort, så* si: *((Bevitne da dere at vi har underkastet oss.» (Kap.* 3: *Al-Imran: 65).*

KONKLUSJON

Før vi gir oss inn på å undersøke hvilken rolle verdens bona tide religioner kan spille med hensyn til å bringe fred på alle felt i menneskets liv, er det helt nødvendig å se kritisk på om disse religioner makter å skape fred mellom de forskjellige sekter innen sine egne rekker. Man må også gjøre seg opp en mening om religionene i det hele tatt, - så lenge de eksisterer, - noengang kan lære å leve i fred med hverandre. Ser man på den økende materialistiske innflytelse, og at samfunnet i

seg selv svinger fra de åndelige til de mer kjødelige og verdslige fornøyelser, skulle man kanskje tro at religionen er noe man ikke behøver å ta så høytidelig.

Jeg må nok si meg uenig i en slik konklusjon. for dersom vi ikke makter å forandre tidens religiøse holdninger. både internt og eksternt, så vil religionen i stedet for å yte positive bidrag, fortsatt spille en meget sterk negativ rolle i våre forsøk på å skape global fred. Religionen. – som burde være en ledende faktor i arbeidet for varig fred. rydde unna misforståelser mellom tilhengere av forskjellige sekter og religioner, føre an i anstendighet. og holde frem prinsippet om å leve og la leve. – har i vår tid spilt en meget liten og helt ubetydelig rolle, - om noen i det hele tatt. – med å fremme fred noe som helst sted i verden. Men når det derimot gjelder å skape uroligheter og blodsutgytelser og påføre menneskene enorme lidelser og nød. så er den fremdeles en meget sterk og dynamisk kraft som absolutt ikke bør undervurderes. Man kan umulig tenke seg global fred uten at man tar for seg dette problemet og retter opp det som er galt.

Internt kan religiøse følelser blusse opp med slik kraft at det forårsaker store lidelser for de av religionens sekter som måtte tilhøre dens minoriteter.

Hele den muslimske historie er full av slike stygge og frastøtende episoder hvor Islam, fredens religion. ble brukt til å ødelegge freden for uskyldige troende. som selvfølgelig trodde på Islam. men ikke akkurat på den måten andre ville de skulle. Faktisk vil en studie av Islams historie bevise uten minste skygge av tvil. at denne religionen er blitt misbrukt til å forfølge muslimene selv. De «Hellige Krigen> som muslimene kjempet mot korsfarerne. er langt færre og langt mindre voldsomme enn de «Hellige Kriger» som muslimer gjennom de siste fjorten hundre år har kjempet mot andre muslimer.

Dette er ikke noe avsluttet kapittel. Det som har foregått i Pakistan vis-a-vis Ahmadi-muslimer, og ikke så sjelden også mot den shia-muslimske minoritet. viser tydelig at denne destruktive holdningen. som nå burde vært borte for lengst, fremdeles lever i beste velgående.

Mange tror kanskje at kristnes forfølgelse av andre kristne for lengst er død og begravet under ruinene av Europas og Amerikas historie. men ser man på de religiøst-politiske stridighetene i Irland, blir bildet anderledes. Der er også potensiell fare for stridigheter mellom kristne andre steder i verden. i områder hvor det for øyeblikket er andre motsetninger og kamper som dominerer.

Når det gjelder interreligiøse forhold kan nevnes de hindu-mus-

limske opptøyer i India, de muslimsk-kristne stridigheter i Nigeria, de jødisk-muslimske fiendtligheter i Midt-Østen og andre steder, og også de underliggende, meget skjøre økonomiske og politiske forhold mellom jøder og kristne. Sammen utgjør disse bare noen få av de latente farer som ligger som slumrende vulkaner i religionens underverden.

Man kan ikke overvurdere betydningen av å forandre holdningene til slike problemer som dette.

For å repetere hvilke midler Islam vil benytte for å løse disse problemene, konkluderer vi som følger:

1) Alle verdens religioner, enten de tror på Islam eller ikke, må forplikte seg på det islamske prinsipp om ikke å bruke noen form for makt eller tvang som middel til å løse stridigheter mellom ulike sekter eller religioner. Friheten til å velge religion, til å bekjenne denne religionen, forkynne, praktisere, og utøve den, eller til å fornekte den eller slutte å tro, eller forandre sin tro, må være sikret for alle.

2) Om ikke andre religioner kan være enige i Islams tro på at sannheten er universell, og endog dersom utfra spesielle jødiske, kristne, buddhistiske, confusianske, hinduistiske, o.s.v. synspunkter alle andre religioner er falske og uten noen forbindelse med Gud, - at man altså nekter for at det overhodet finnes sannhet andre steder, - så må alle religioner forplikte seg på det islamske prinsipp om å vise respekt og ærbødighet overfor andre trosretningers grunnleggere og deres hellige personer. De behøver ikke å gå på akkord med sine egne prinsipper for å gjøre dette. Det er simpelthen tale om rene menneskerettigheter. Man må anerkjenne ethvert menneskes rett til ikke å få sine religiøse meninger og følelser tråkket på og krenket.

3) Man bør ha i minne at det prinsipp som er nevnt ovenfor, ikke kan tvinges igjennom ved nasjonale eller internasjonale lover. Det må forstås i sammenheng med prinsippet om at blasfemi ikke er underlagt menneskers straff. En slik negativ holdning bør hindres og holdes nede ved at opinionen læres opp og oppmuntres til å fordømme slike handlinger som uanstendige, uforskammede og avskyelige.

4) Interreligiøse konferanser etter det mønster som Islams Ahmadiyya-menighet introduserte i begynnelsen av dette århundret, bør oppmuntres og fremskyndes. Selve sjelen i en slik konferanse, selve dens åndelige innhold, kan oppsummeres slik:

a) Alle talere bør oppmuntres til å belyse de gode sidene ved sin tro og de vakre og særegne trekk den har, uten dermed å tale nedsettende om andre trosformer.

b) Det vil også være et stort pluss om talere fra én tro oppriktig prøvde å oppdage det gode som finnes i de andre trosretninger, talte om det og forklarte hvorfor det gjorde inntrykk på dem.

e) Talere fra én tro bør vise de andre trosretningers ledere ære ved å tale om deres verdighet og høye karakter. En jødisk taler kan f.eks. tale om de spesielle karaktertrekk hos den Hellige Profet Muhammad (sa), noe som alle mennesker kan verdsette uten å gå på akkord med sine egne religiøse dogmer. På samme måte kunne en muslimsk taler tale om Krishna, en hindu om Jesus Kristus, en buddhist om Moses (fred og velsignelse være over dem alle) og så videre på samme vis. På tredve-tallet holdt Ahmadiyya-bevegelsen slike konferanser for å bedre forholdet mellom hinduer og muslimer i India, noe som vant økende popularitet og ble en stor suksess.

d) Man må ikke la det som er foreslått i e) hemme den frie religiøse dialog, denne må holdes i hevd mellom de ulike sekter og religioner. Interreligiøse meningsutvekslinger må ikke fordømmes som forsøk på å sabotere den religiøse fred. Det er måten dialogen føres på som skal fordømmes dersom den er feilaktig, ikke dialogen selv. Den frie flyt av ideer er en helt nødvendig menneskerett, den er nødvendig for at den naturlige utvelgelsen skal fungere. Den må ikke på noen måte hindres.

e} For å innskrenke de områder der det er uenighet, og derved øke muligheten for enighet, er det svært viktig at alle religioner godtar prinsippet om å begrense debatten med tilhengere av andre religioner til å gjelde selve kilden i de respektive religioner. Når Koranen sier at alle religioner er fra den samme kilde, er dette noe man ikke bør ta lett på. Det inneholder en hel verden av visdom som alle religioner bør utforske og lære å kjenne, både til sitt eget beste og til beste for hele menneskeheten.

Da, og bare da, kan vi håpe å nå den eldgamle, utopiske drømmen som har betatt så mange vismenn og store tenkere; nemlig å forene menneskeheten under ett flagg på alle områder, - det være seg religiøse, sosiale, økonomiske eller politiske, og også på ethvert annet felt som måtte være av betydning for oss.

II

SOSIAL FRED

1. Vår tids sosiale orden.
2. To ulike sosiale klima.
3. Det materialistiske samfunns tomhet og endelikt.
4. Livet etter døden avvises.
5. Fire karakteristiske trekk ved det materialistiske samfunn.
6. Ansvar for sine gjerninger.
7. Islams sosiale klima.
8. Fundamentene i det islamske samfunn.
9. Ærbarhet.
10. Adskillelse av kjønnene.
11. En ny æra innen kvinnens rettigheter.
12. Like rettigheter for kvinner.
13. Polygami.
14. Omsorg for de gamle.
15. Fremtidens generasjon.
16. Tomt tidsfordriv.
17. Kontroll av lyster og begjær.
18. Tillitsbrudd.
19. Kampen mot det onde – et kollektivt ansvar.
20. Skal- skal ikke.
21. Ingen rasisme.

Sannelig, Allah påbyr (dere) rettferdighet og godhet og kjærlighet som til slektningene, og Han forbyr (dere) skjendige tanker og synd og overtredelser. Han formaner dere for at dere må tenke dere om. (Kap. 16: *Al-Nahl:* 91)

Vit at livet i denne verden kun er lek og tidsfordriv og en prydelse og gjensidig skryt og streben etter å få mest mulig av rikdommer og barn. Dette livet er som regn som frembringer vekster som gleder den som dyrker jorden. Deretter visner de hen og du ser dem gulnet. Derpå blir de til *søndertrampet halm.* I *det kommende liver der en streng straff, men også tilgivelse og velbehag fra Allah, men det nåværende liver kun en nytelse av bedrageriske ting. (Kap.* 57: *Al-Hadid: 21)*

La oss nå ta for oss spørsmålet om Islams rolle som fredsskapende kraft i dagens samfunn.

VAR TIDS SOSIALE ORDEN

Religionens innflytelse på samfunnets moralske adferd er dessverre i ferd med å bli borte. Saken blir enda mer alvorlig fordi der i tillegg er en sterk higen etter frihet fra alle religiøse forpliktelser. Denne trenden er sterkt voksende og skyter stadig større fart i samfunn overalt i verden. Parallelt med denne trenden som avviser alle religiøse og etiske begreper. går der en stadig økende redsel for den usikkerhet og uro dette fører til i samfunnet. Troen på en levende Gud. en som ikke bare har formet menneskets skjebne. men som også har rett til å fastlegge de mønster dets daglige liv må innrettes etter. er raskt i ferd med å bli borte.

Den Hellige Koran oppsummerer forholdene slik:

ظَهَرَ ٱلْفَسَادُ فِى ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ

Ufred ogforderv har oppstått på land og hav. (Kap. 30: AI-Rum: 42)

Som den dominerende religion i Vesten hadde kristendommen inntil overgangen til dette århundre. et sterkt og effektivt grep på sine tilhengeres moralske adferd. Dessverre er de tider forbi.

Ut av samspillet mellom metodisk sosialisme. rask vitenskapelig utvikling og materielle fremskritt. har der i stedet vokst frem en sivilisasjon som har tvunget kristendommen til retrett. steg for steg. slik at den innvirkning den nå har på den sosiale adferd. er lik null.

Altså er den moralske oppførsel i de vestlige land i dag like lite eller like mye kristen i sin natur som den moralske oppførsel i de fleste muslimske land er islamsk. Dessverre gjør de samme forhold seg gjeldende på de sosiale og moralske områder også over alt ellers i verden.

Det finnes så mange buddhister. konfusianere og hinduer i verden i dag. men der er dessverre svært lite å se av buddhisme, konfusianisme og hinduisme.

«Vann. vann overalt. men ingenting å drikke.)}

Dersom de religiøse og de tradisjonelle etiske adferdsbegreper ikke lenger finnes i et samfunn. vil moralen i seg selv ikke ha noen effekt på de generasjoner som ikke lenger aksepterer sine nedarvede tradisjoner som rette og fornuftige. En slik generasjon må nødvendigvis gå igjennom en kritisk overgangsperiode hvor tomheten råder. Dette vil

så skape en ny trang til å lete og søke. Denne letingen kan i beste fall føre til at man finner et bedre og mer tilfredsstillende livsmønster. På den annen side kan det også ende i totalt kaos og moralsk anarki. Jeg må si at slik jeg ser det, synes det moderne samfunn dessverre å ha valgt den siste muligheten.

En forandringens vind blåser over verdens samfunn, det være seg de østlige eller de vestlige, de religiøse eller de sekulære. Det er en ond vind som forurenser hele det globale klima.

Det synes som den moderne verden er seg mye mer bevisst den forurensning som foregår i den fysiske atmosfæren enn den raskt stigende forurensning som truer våre sosiale omgivelser.

Det er tydelig at det er en slik tid den Hellige Koran taler om når den sier:

وَٱلْعَصْرِ ۝ إِنَّ ٱلْإِنسَٰنَ لَفِى خُسْرٍ ۝ إِلَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟
وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ وَتَوَاصَوْا۟ بِٱلْحَقِّ وَتَوَاصَوْا۟ بِٱلصَّبْرِ ۝

Vi kaller til vitne den tid da mennesket (generelt) vil være i (en tilstand av) tap, unntatt de som tror og handler rettferdig og oppfordrer til sannhet (på en måte som også er sannferdig) og de oppfordrer til utholdenhet (mens de selv er utholdende). (Kap. 103: Al-Asr: 1-4)

Utbytting, falskhet, hykleri, egoisme, undertrykkelse, grådighet, en ukontrollert nytelsessyke, mangel på disiplin, korrupsjon, tyveri, ran, brudd på menneskerettene, bedrageri, svik, manglende ansvarsfølelse og et totalt fravær av gjensidig respekt og tillit har blitt det moderne samfunnets kjennetegn. Sivilisasjonens tynne ferniss kan ikke lenger skjule de uhumskheter som nå trer tydeligere og tydeligere frem. Det ville likevel være galt å påstå at disse skremmende tegn på menneskelig uforstand glimret med sitt fravær i tidligere tider. Faktisk har også mang en tidligere sivilisasjon lidd under de samme sykdommer før deres kapittel i historiens store bok ble endelig avsluttet. Man kan ikke peke ut spesielle områder i verden der de moralske onder har vært mer fremherskende enn andre steder opp gjennom historien.

Denne oppsmuldring av samfunnet foregår over alt i verden. I motsetning til land som styres aven eller annen totalitær filosofi, så har det økende krav om individuell frihet i den såkalt frie verden, kjørt seg helt ut over sidelinjen og selv blitt en trend som må ta svært mye av skylden for det økende sosiale forfall.

I de totalitært styrte samfunn er denne søken etter individuell frihet for øyeblikket engasjert i en uhyggelig kamp om enkeltmenneskets frihet fra den fullstendige og totalitære kontroll. Dersom vi ikke får oppleve et kontra-revolusjonært opprør innen de mektige venstre-ekstreme kreftene i de væpnede styrker, så vil denne kampen for større frihet sansynligvis vinne seier ganske snart. Utsiktene for hva som deretter kan komme til å skje, synes ikke lovende for den fremtidige moral hos disse frigjorte unge fra de fordums kommunistland.

Nesten to generasjoner har vokst opp i det gudløse samfunns tomhet, uten noe som kunne lede og disiplinere den moralske adferd. Ved siden av mangelen på en innebygget kode av moralske begreper, grunnet på religiøse ideer, ligger faren for den tomme, intetsigende nytelsessyke og forskjellige andre, uansvarlige trender som kommer inn fra Vesten. Dette kan vise seg å bli totalt ødeleggende for moralen hos ungdommen i USSR og Øst-Europa i årene som kommer.

Samtidig kan man ikke unngå å merke seg at eksperimentet med å leve i mange tiår uten religion ikke bare har vært til skade for dagens samfunn; det har også ført med seg en del goder. Russlands sosialistiske revolusjon hemmet ikke bare den sosialistiske verdens kontakt med selve religionen, men også med de religiøse dogmer og synspunkter som i seg selv var blitt korrupte og fordreide. Enten det var kristendom eller Islam, og uansett hvilken sekt det var tale om, så florerte det med middelalderske tanker og begreper på de fleste områder innen troen; paradoksene mellom de religiøse doktriner og naturens virkelighet var mange. Begge deler kunne ikke være sant. Menneskets sinn skulle trenes godt opp for å klare å se uoverensstemmelsene mellom religionens lære og den virkelighet som omga dem, uten å føle seg urolig. A leve med paradokser er ikke så lett, unntatt når disse mates inn i folket gjennom generasjon etter generasjon. Litt etter litt når man det punktet da religiøse samfunn på ett eller annet vis lærer seg å leve med paradoksene uten engang å legge merke til at de finnes.

Blant de virkninger den sosialistiske revolusjonen hadde på befolkningen, var også at den vasket dem rene for religionens ideologiske dogmer og kurerte dem for tilhørende synsforstyrrelser og andre defekter.

Dette har igjen gjort at de er i besittelse aven form for uskyld som bare kan oppnås der det overhodet ikke finnes hykleri. Det er for tidlig å si om denne tilstanden av uskyld kan vendes til deres fordel i den vanskelige kampen som ligger foran dem. Men én ting er sikkert; det

er mye lettere for dem å ta imot sannhetens budskap uten noen slags fordommer enn det er for noe annet folk i verden i dag.

Dessverre kan man ikke si det samme om den økende individualismen blant de såkalte «frigjorte» mennesker rundt om i verden. Man kan tillate seg nærmest hva som helst og så rettferdiggjøre det i den individuelle frihets navn. Amerika er den store anfører i denne utviklingen, og det påvirker kraftig ikke bare den Første Verden av europeiske land, men også folkene i den Andre og Tredje Verden berøres av det. Ekkoet av dette fordreide begrepet om en individuell frihet som gjør at man løses fra alle moralske regler, høres langt inn bak den metodiske sosialismens ideologiske forheng.

Homofile, lesbiske, narkomane, skin-heads. punkere og kriminelle av alle slag fortsetter å øke både i antall og styrke. Deres frekke forsvar av egen oppførsel er å svare dem som vil irettesette dem: Hvorfor ikke? - Dette spørsmålet er blitt en uhyggelig utfordring for det moderne samfunn.

TO ULIKE SOSIALE KLIMA

Den Hellige Koran beskriver to sosiale klima:

a) ett der ondskapen får florere fritt; og
b) et annet der ondskapen hindres i å vokse frem.

Dersom man tar Islams morallære punkt for punkt, vil det falle svært vanskelig for det vestlige sinn å forstå filosofien bak det budskap det hører. Dette fordi enhver moralsk lære må forstås på bakgrunn av det sosiale klima den skal fungere i. Man må se alt under ett. Høsten kan ikke forstås ved å iaktta et dødt løvblad eller se hvordan løvverket skifter farge. Man må kunne se og føle hele høstens atmosfære og temperament for å virkelig kunne fatte hva høsten er og hvilken betydning den har for fortsettelsen av livet. Vi vet også at én svale gjør ingen sommer. Slik høsten legger en demper på livet, slik vekker våren det på ny. Det dreier seg ikke bare om en forandring i temperatur; hele atmosfæren forvandles og vinden synes å bære livets pust med seg. Sosiale klima er som årstider; de har alle sine særegne kvaliteter og sin spesielle innvirkning på menneskene.

DET MATERIALISTISKE SAMFUNNS TOMHET OG ENDELIKT

Det er på dette grunnlag Islam behandler emnet. La meg først beskrive et samfunn som ifølge den Hellige Koran ikke er islamsk:

ٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّمَا ٱلْحَيَوٰةُ

ٱلدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَزِينَةٌ وَتَفَاخُرٌۢ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِى ٱلْأَمْوَٰلِ

وَٱلْأَوْلَٰدِ ۖ كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ ٱلْكُفَّارَ نَبَاتُهُۥ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَىٰهُ

مُصْفَرًّا ثُمَّ يَكُونُ حُطَٰمًا ۖ وَفِى ٱلْءَاخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ

مِّنَ ٱللَّهِ وَرِضْوَٰنٌ ۚ وَمَا ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَآ إِلَّا مَتَٰعُ ٱلْغُرُورِ ۝

Vit at livet i denne verden kun er lek og tidsfordriv og en prydelse og gjensidig skryt og streben etter å få mest mulig av rikdornmer og barn. Dette livet er som regn som frembringer vekster som gleder den som dyrker jorden. Deretter visner de hen og du ser dem gulnet. Derpå blir de til søndertrampet halm. I det kommende liver der en streng straff, men også tilgivelse og velbehag fra Allah, men det nåværende liver kun en nytelse av bedrageriske ting. (Kap. 57: *AI-Hadid:* 21)

Igjen omtaler den Hellige Koran tomheten i det materialistiske liv, og sier:

وَٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ أَعْمَٰلُهُمْ كَسَرَابٍۭ

بِقِيعَةٍ يَحْسَبُهُ ٱلظَّمْـَٔانُ مَآءً حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءَهُۥ لَمْ يَجِدْهُ شَيْـًٔا

وَوَجَدَ ٱللَّهَ عِندَهُۥ فَوَفَّىٰهُ حِسَابَهُۥ ۗ وَٱللَّهُ سَرِيعُ ٱلْحِسَابِ ۝

Men se dem som er vantro; deres handlinger vil være som en luftspeiling i en ørken. Den tørste tror det er vann, inntililUn, når han når frem til det, finner ut at det ikke er noe. Men han finner AIlah nær til seg, som fullt ut avgjør hans regnskap med ham, og Allah er rask til å avslutte regnskap. (Kap. 24: *AI-Nur: 40)*

Som bilde på et slikt liv bruker den Hellige Koran en luftspeiling som narrer den tørste med alltid å løpe fra ham, helt til han er så utmattet at han ikke orker å følge etter. Det er da han opplever straffen. Da må han se i øynene at det er den tomme falskhet han hele tiden har strebet etter. I dette øyeblikk stopper luftspeilingen opp slik at han endelig innhenter den, - bare for å oppleve den bitre erfaring ved å ha jaget etter det som ingenting er. Dette er den straffen som

venter dem som streber etter dette livs bedrageriske gleder, og slik, sier den Hellige Koran, ender alle slike samfunn.

Opp mot dette settes religionens ideologi, som sier oss at dette livet ikke er alle tings mål og mening; det kommer et liv også etter dette.

Dersom vi altså ikke dør og blir borte etter dette livet, men fortsetter å leve i en eller annen form, slik Islam og mange andre religioner lærer; dersom livet her i verden ikke kan ses adskilt fra det som kommer etter; dersom de to liv må ses som en fortsettelse av hverandre, - da vil det være ufattelig uklokt å ignorere de sosiale påvirkninger vi utsettes for her i verden. Ondskap, umoral og dårlig påvirkning vil nødvendigvis føre til en usunn og vanartet sjel i det kommende.

LIVET ETTER DØDEN AVVISES

Dette er hverken tid eller sted for å gå detaljert inn i den islamske filosofi om livet etter døden. La oss bare nevne at i henhold til Islam påvirker den måten vi lever våre liv på her vår sjel på samme vis som sykdommer hos en gravid kvinne av og til kan påvirke barnet hennes mens det ennå er på fosterstadiet. Barnet kan fødes med så store handicap at det blir som et helvete for det å leve sammen med friske barn; hjelpeløst som det er på grunn av sine store defekter. Dess mere utviklet dette barnet er mentalt, dess verre vil denne smertelige situasjonen oppleves. Dette er i et nøtteskall den islamske lære om hvordan vi selv skaper vår egen himmel eller vårt eget helvete.

I en slik sammenheng burde det være helt klart at enhver sosial orden som fremmer uansvarlig, uordentlig og ond adferd må forkastes fullstendig, uansett hvor attraktiv og forlokkende den ved første øyekast måtte synes.

Det er greitt nok for de troende og si ting, og å påstå både dette og hint om livet etter døden. Tross alt har ingen kommet tilbake derfra for å vitne hverken for eller imot deres påstander. Er det ikke bedre med én fugl i hånden enn ti på taket? Dette er materialismens svar på de islamske prinsipp samfunnet bør bygges på og formes etter.

Den islamske filosofi ser dette jordiske liv og det kommende som én uavbrutt strøm, bare forbigående avbrutt i dødsøyeblikket. Faktisk er døden bare en forvandling fra ett liv til et annet. I motsetning til dette ser den materialistiske filosofi livet kun som en kort, tilfeldig periode med bevissthet, som går over i det store intet når døden inntrer. Derfor trengs det sosiale regelverk kun for å styre den korte tidsperioden vi er her. Det er kun mens han lever at en person behøver å stå til ansvar overfor samfunnet, og da bare for de deler av livet som kan ses og opp-

dages av andre. Det som ingen kan se, f.eks. hans tanker, intensjoner og planer, hans konspirasjoner og skjulte, ondsinnede forbrytelser, de kjenner ingen til og de stilles han ikke til ansvar for.

Dertil kan man bare dømmes for en forbrytelse mot samfunnet dersom det er hevet over enhver tvil at man virkelig har begått denne forbrytelsen. Det er ikke alltid at rettferdighet skjer fyldest. Og innen et slikt sosialt system blir utøvelsen av rettferdighet ikke bare overfladisk og begrenset, den blir i seg selv en medvirkende faktor til overgrep mot samfunnet. Det fører til jakt på alt man tror tjener seg selv til gode, og til en ekstrem individuell egoisme.

Det er også interessant å merke seg at i et gudløst, eller så og si gudløst samfunn, der man totalt avviser tanken på at man må svare for sine handlinger etter døden, eller hvor tanken på dette tas så lett at det hele praktisk talt blir meningsløst, så er det i det hele tatt svært vanskelig å komme frem til en definisjon, som støtter seg på en sunn, moralsk filosofi, av hva som virkelig er kriminelt.

Det er vanskelig å tenke seg at medlemmer av et gudløst samfunn vil være virkelig overbevist om det gale de gjør når de bryter en lov. Når alt kommer til alt; hva er loven? Er det en despots eller enehersker ord; hva som måtte bestemmes av et totalitært regime; eller er det hva som til enhver tid måtte dikteres av et demokratisk flertall? Hvilken av de som her er nevnt ville for den vanlige mann synes å være en rettferdig lovgivning, basert på sunn, moralsk filosofi? Og i tilfellet; hvilken filosofi da?

Dersom det ikke er noen som har skapt ham, og dersom han, fordi han mener det ikke finnes noe liv etter dette, ikke frykter å måtte stå til ansvar for det livet han har levd her, så vil svarene på de spørsmål jeg her har stilt, fra hans ståsted, bli helt anderledes enn det som kreves i et ansvarlig samfunn. Han har bare dette korte livet. Samfunnet er bare noe han selv skal ha mest mulig fordel av. Han underkaster seg samfunnets autoritet fordi han må det. Dersom han klarer å karre til seg noen ekstra fordeler eller lure til seg noen øyeblikks tilfredsstillelse her og der uten at noen oppdager det, – så hvorfor ikke? Hvilke såkalte «moralske» hemninger skulle stoppe ham?

I et gudløst, materialistisk samfunn vil en slik holdning til kriminalitet begynne å utvikle seg, og etter som tiden går vil den bli mer og mer fremtredende.

I den Hellige Koran nevnes nettopp dette som selv essensen i det materialistiske samfunn. De vantro sier:

إِنْ هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا ٱلدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ۝

Det finnes bare dette nåværende liv; (her skal) vi dø og (det er bare her) vi (skal) leve, og vi skal ikke oppreises igjen (d. v.s. vi avviser at det etter døden finnes et livet annet sted). (Kap. 23: AI-Mu'minun: 38)

De vantro spotter så de tidligere profeter ved å spørre:

وَقَالُوٓا۟ أَءِذَا كُنَّا عِظَٰمًا وَرُفَٰتًا أَءِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا ۝

Og de sier: Når vi er døde ben og oppsmuldrede knokler, skal vi gjenoppstå i en ny skapelse? (Kap. 17: Bani-Israel: 50)

قَالُوٓا۟ أَءِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَٰمًا أَءِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ۝

De sier: Når vi er døde og blitt til støv og ben, mon vi virkelig skal oppreises igjen? (Kap. 23: AI-Mu'minun: 83)

Dette, sier den Hellige Koran, er kjernen til alle onder i det materialistiske samfunn. Derfor legges det så stor vekt på det kommende liv og på regnskapets dag.

Ibn Masud forteller i en tradisjon at den Hellige Profet (sa) tegnet et rektangel. På langs, i midten av dette. trakk han en linje som fortsatte videre utover, forbi rektangelet. Tvers over denne midtlinjen tegnet han flere korte linjer. Han forklarte at denne figuren symboliserte mennesket, det omliggende rektangelet var døden. midtlinjen sto for dets ønsker og lengsler og de korte linjene tvers over var livets prøvelser og vanskeligheter. Han sa: «Dersom han slipper unna én av disse. så vil han likevel falle som offer for en av de andre.» (Bukhari). I en annen tradisjon blir døden beskrevet som en som gjør ende på gleden. (Tirmidhi).

FIRE KARAKTERISTISKE TREKK VED DET MATERIALISTISKE SAMFUNN

مَا سَلَكَكُمْ فِى سَقَرَ ۝ قَالُوا۟ لَمْ نَكُ مِنَ ٱلْمُصَلِّينَ ۝ وَلَمْ نَكُ نُطْعِمُ ٱلْمِسْكِينَ ۝ وَكُنَّا نَخُوضُ مَعَ

ٱلْخَآئِضِينَ ۝ وَكُنَّا نُكَذِّبُ بِيَوْمِ ٱلدِّينِ ۝

((Hva har bragt dere i helvetet?» De vil svare: ((Vi var ikke blant dem som holdt bønn, og vi pleide ikke å bespise de fattige, og vi moret oss med forfengelig snakk med dem som gjør det, og vi pleide å erklære dommens dag for løgn.» (Kap. 74: Al-Muddaththir: 43-47)

De spesielle trekkene ved et materialistisk og gudløst samfunn, kunne neppe vært beskrevet mer kortfattet og presist. Disse trekkene er:

1. Man dyrker ikke Gud.
2. Man sørger ikke for de fattige.
3. Man kaster bort tiden med tomme fornøyelser.
4. Man benekter dommedag og at man skal stilles til regnskap.

Før vi går videre, vil jeg luke bort en forvirring som gjør at det synes vanskelig å bestemme tilstanden i et samfunn. Også innen de samfunn der gudstroen synes å være sterk og fremtredende, og hvor troen på et liv etter dette er en del av trosartikkelen, florerer slike onder som man ikke kan godta vil finnes blant dem som virkelig tror på Gud og på et kommende liv der man skal svare for sine gjerninger.

Man kan så spørre seg hvordan slike samfunn kan tro på Gud og et liv etter døden, og likevel på alle områder være tvers igjennom materialistiske? Dersom man går i dybden når det gjelder deres tro, er det ikke vanskelig å finne svaret på dette spørsmålet. Sannheten er at en vag, teosofisk gudstro ikke er nok til å forandre den sosiale adferd hos dem som tror slik. En slik tro er bare teoretisk og fører derfor aldri til at vedkommende føler et bevisst ansvar for å leve etter Guds vilje. Hvordan kan ekte gudstro leve side om side med løgn, falskhet, ekstrem egoisme, undertrykkelse av andres rettigheter, korrupsjon og grusomhet? Gudsbegrepet er i slike samfunn bare kosmetisk, for uvirkelig og uhåndgripelig til å øve noen som helst innflytelse på den menneskelige adferd. Likeledes er troen på at man en dag må stå til ansvar for det liv man fører, redusert til en fjern, diffus mulighet. Derfor vil ethvert valg man stilles overfor tas med hensyn til øyeblikkets interesser i stedet for med tanke på det livet som skal komme.

Når vi snakker om materialistiske samfunn, så sikter vi ikke bare til de samfunn som åpent har forkastet troen på Gud og på et liv etter døden. De fleste religiøse og ateistiske samfunn vil oftest synes svært

ulike når det gjelder ideologi, men når man kommer inn på praktisk livsførsel, kan de stå hverandre meget nær.

ANSVAR FOR SINE GJERNINGER

Imot dette erklærer den Hellige Koran:

لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۗ وَإِن تُبْدُوا مَا فِي أَنفُسِكُمْ
أَوْ تُخْفُوهُ يُحَاسِبْكُم بِهِ اللَّهُ ۖ فَيَغْفِرُ لِمَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن
يَشَاءُ ۗ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝

Allah tilhører alt som er i himlene og på jorden. (Han er deres Herre, og Han har rett til å bestemme deres skjebne og deres adferd.) Og om *dere åpenbarer hva som er i deres sjeler eller skjuler det, så vil Han stille dere til regnskap for det, (og spørre dere angående deres onde tanker og gjerninger). Så vil Han tilgi hvem Han vil, og straffe hvem Han vil, og Allah er mektig over alle ting. (Kap.* 2: *Al-Baqarah:* 285)

Den Hellige Koran legger til:

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ ۚ
إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا ۝

Og følg ikke det du ikke har noen viten om; for hørselen og synet og hjertet skal alle stilles til regnskap for det. (Kap. 17: *Bani-Israel:* 37)

Med hjertet menes her selve livskraften, den som ligger bak enhver handling mennesket utfører. I den Hellige Koran betyr *Fu'wad* den overordnede, bestemmende vilje som styrer vår hjerne på samme vis som man styrer en computer. Denne endelige viljen er altså opphavet til alt godt og alt ondt, og det er denne viljen som sammen med øyne og ører skal stilles til ansvar i det livet man møter etter døden.

La oss nå studere kjennetegnene ved det gudløse samfunn nærmere. Det har seg slik at ateisme og manglende tro på livet etter døden, ligger slumrende og ubemerket i det underbevisste. Man kan gjerne bekjenne troen på Gud og det hinsidige, men når det kommer til det praktiske liv, synes det likevel ikke å finnes en slik tro. Det hender det først er i krisesituasjoner man blir seg bevisst slike skjulte realiteter.

Generasjon etter generasjon kan leve uten å oppdage hvor vankelmodig og svak deres tro i virkeligheten er. Når én æra dør ut og en ny gradvis tar over, tar samfunnet ofte opp sine nedarvede trosbegreper til ny vurdering, I slike situasjoner er det at den underliggende, ubemerkede ateisme og manglende tro på et nytt liv, begynner å vise seg. I et samfunn som da allerede hengir seg til uansvarlige og dårlige forlystelser, vil man nå bevisst fornekte Gud og det hinsidige, og forfallet av moral og etiske verdier vil raskt skyte fart.

Den menneskelige sivilisasjon vil, uansett hvor i verden det er eller i hvilken tidsepoke man befinner seg, alltid gå fra det grovere til det mer forfinede. De fundamentale, psykologiske behov som fungerer som den motiverende kraft bak menneskets adferd, forblir uforandrede. Det som forandres er måten man møter disse behovene på. For eksempel kan man stille sin sult ved å spise kjøtt eller grønnsaker. Friskhet og kvalitet varierer både på kjøttet og grønnsakene. Man kan koke dem og lage dem til på utallige vis, eller man kan spise dem rå om man skulle ønske det.

Etter som samfunnet utvikler seg vil responsen på disse fundamentale behov være mer og mer rafinert og sofistikert. Dette er en kontinuerlig prosess, selv om farten til enhver tid til en viss grad bestemmes av de økonomiske og politiske forhold i samfunnet. Men disse drivende kreftene i samfunnet er alltid på fremmarsj, - noen ganger sakte, andre ganger hurtigere.

Etter som samfunnet utvikler seg og modnes, begynner en form for tilgjort forfinethet og jåleri, sammen med andre ødeleggende tendenser, å reversere disse progressive trekkene. I samfunn som allerede er i forfall, snus utviklingen fra det rafinerte og forfinede tilbake til det grovere.

Dette er et stort og omfattende emne som krever inngående og detaljerte studier. Den tid jeg har til rådighet i dag gjør det dessverre ikke mulig å gå inn i dette, men jeg vil gjerne ta for meg enkelte punkter.

Når samfunnet begynner å degenerere og gå opp i sømmene og kommer inn på forfengelighetens sidespor, faller det tilbake til den primitive, animalske måten å møte sine behov på. Det er ikke alltid dette viser seg på alle sosiale og kulturelle områder, men det trer nesten alltid tydelig frem i menneskers forhold til fornøyelser og måten de søker sin forlystelse på. Dette blir klart dersom man kaster et blikk på menneskenes forhold til sex.

A føre rasen videre ved sexuell reproduksjon, er i hele dyreriket

naturlig forbundet med nytelse. Hva som er forskjell hos menneskene er at man gradvis fjerner seg fra den rene tilfredsstillelse av primitivt begjær og litt etter litt får en forfinet og mer vár holdning til hvordan man oppfyller disse behovene.

Fra naturens side har sex som sådan aldri vært det endelige målet. Dét har alltid vært reproduksjon og videreføring av rasene. Sex var bare sekundært. I dekadente eller forfalne samfunn ser man at disse rollene så og si byttes om.

En sosiolog vil muligens anse den gradvise utviklingen av ekteskapet som institusjon, de seremonier som forbindes med denne institusjon og de tabuer som gjelder samspillet mellom det mannlige og det kvinnelige kjønn, som et naturlig fremvoksende fenomen i samfunnet, uten noen sammenheng med religionen. Likevel, om denne utviklingen styres av høyere makter, eller om det er et tilfeldig fenomen som vokser frem av seg selv, står det ikke til å nekte at måten å møte og tilfredsstille dette behovet på, blir mer og mer sofistikert og innholdsrik.

Økende promiskuitet i forholdet mellom mann og kvinne er et tegn på forfall. Det dreier seg ikke bare om et svært liberalt og likegyldig forhold til sexuelle forbindelser, men der er i sannhet så mye mer rundt, som forandrer hele atmosfæren på dette så ytterst viktige området for menneskelig interesse og aktivitet. Debatten om slike forhold bør tillates eller ikke, anser man å tilhøre fortiden. Selvfølgelig er der mange religiøse grupper som fremdeles holder på sitt og fortsetter å ta opp saken. Men når man følger med i diskusjonen om dette i media, kan man ikke unngå å legge merke til at slike gammeldagse, standhaftige religiøse folk etter hvert utgjør en forsvinnende liten minoritet.

Her i Vesten anses det for mye flottere og mer tidsriktig å se på sex som et naturlig behov som må tilfredsstilles helt uten noen begrensninger. Den tilbakeholdenhet man tidligere forbandt med det kvinnelige, hører fortiden til. Nå skal alt blottstilles og vises frem avkledt og nakent. Skamløse diskusjoner og betroelser anses bare for offentlige uttrykk for sannheten.

Ingen ser ut til å bry seg med å benytte de samme argumentene når det gjelder andre naturlige menneskelige behov. Er det ikke et naturlig behov, også hos oss mennesker, å få det man ønsker seg og har lyst på? Er det videre ikke også en naturlig trang å bli sint og opphisset og å slippe disse følelsene løs på den villeste og mest ukontrollerte måte? En liten og svak hund vil drives av den samme trang som en større og sterkere, og mens den store hunden vil bite, vil den lille iallfall gjø.

Hva er disse tabuer i samfunnet. – disse regler for sivilisert oppførsel, disse begreper om anstendighet. o.s.v. - som stadig griper inn i muligheten til fritt å leve ut sine naturlige behov? Hvorfor er det kun de sexuelle krefter som gis fritt spillerom. uten hensyn til tradisjoner. normer. anstendighet. sømmelighet eller spørsmålet om hvor det egentlig hører hjemme?

Det fenomenet vi opplever i dag bør analyseres og undersøkes svært nøye. Det vi kaller frihet i det sexuelle finner også sin uttrykksform på andre menneskelige aktivitetsområder. f.eks. gjennom en eksplosjonsarted økning av tyveri og ran og en stigende tendens til å skade og ødelegge andre. Denne ukontrollerte søken etter perverterte former for nytelse vokser frem fra de samme dekadente tendenser som river ned det mest høyverdige sivilisasjonen har bygget opp. og setter selve kvaliteten i vårt livsmønster tilbake på nullpunktet.

Etter som tiden går ser man ikke bare en frodig økning av skikker og sedvaner. tabuer og «skal- skal ikke» som pålegges den enkelte av samfunnet. man finner også at romantikk og kurtise spiller en viktig rolle på dette området. Poesi. litteratur. kunst. musikk. moter. måten å føre seg på. gleden ved god duft og vellukt. og fremveksten aven anstendig og kultivert adferd er biprodukter. om ikke helt så iallefall i en viss grad. av det samme grunnleggende behov. fordi de alle er ulike former for svar på dette behovet.

Det kan komme en tid da en fremtidig generasjon vil gjøre opprør mot dette og kaste vrak på det som samfunnet har brukt tusener av år på å utvikle. Dette opprøret behøver ikke å innebære at alt blir totalt forkastet. Likevel vil et granskende blikk avsløre at det faktisk går i den retning. Hippie- og bohem-«kulturen». sadisme. den stadig økende forbindelse mellom sex og vold og det tilbakeskritt innen sexuell adferd som fører tilbake til dens opprinnelige. dyriske og primitive aspekter er bare noen få eksempler på de reverserende samfunnstrekk som er nevnt tidligere.

Man kan bare våge seg ut og se på disse opprørske. lurvete ungdommene i sine gjenger. så vil man se hvor det bærer hen med den yngre generasjon. Skitt og stank synes å ha erstattet renhet og vellukt. Rene og skikkelige klær er forsvunnet til fordel for shabby «gir-fullstendig-blaffen» klær. Borte er de dager da en liten flekk på penklærne gjorde at man følte seg brydd og utilpass. Utslitte dongeri-bukser. helst revet i stykker slik at man kan se den bare kroppen under. er nå mye mer verdt enn et par nye. skikkelige bukser. Denne misnøyen med fortiden og tradisjonene gir seg selvsagt ikke så drastiske utslag over alt i sam-

funnet, men om man angripes aven sykdom så behøver da heller ikke hele kroppen å få like mye sårdannelse. Noen få sår her og der er nok til å vise at kroppen er infisert og lider aven eller annen sykdom. Man tar ikke lenger ansvar. Manglende disiplin og orden er ikke lenger unntaket, men regelen. På område etter område viser forfallet sitt grelle ansikt.

På alle områder i livet krever menneskene stadig noe nytt og spennende å forlyste seg med for å få det helt store «kicket». Det man lot seg tilfredsstille med tidligere, strekker ikke lenger til. Røyking og vanlige rusmidler kan ikke lenger gi vårt progressive, rastløse samfunn den spenning det er ute etter. Stadig dukker det opp nye stotTer, og der er ikke noe middel som kan stoppe den uhyggelige, økende narkoavhengigheten. Den narkomane trenger stadig kraftigere «kick». Så finner man opp enda sterkere, mer avhengighets-skapende og dødligere stolT som f.eks. crack.

Når det gjelder musikk har vi sett den samme trend gjøre seg gjeldende gjennom de sist tiår av vårt århundre. En studie av musikkens utvikling over de siste hundreårene satt opp mot de voldsomme, decibel-sprengende forandringer vi har sett de siste tiårene, gir grunnlag for interessante og fengslende sammenligninger.

Personlig har jeg lite kjennskap til musikk og ber dere ha meg unnskyldt dersom noen av mine kommentarer virker fremmede overfor realitetene i musikkens verden. Min intuisjon sier meg at den progressive utviklingen innen musikken her i Vesten gjennom de siste århundre har gått i retning av det høyverdige, utsøkte og noble. Slik musikk bragte fred både til hjerte og sinn. Det beste i musikken var det som ga gjenklang i mennesket selv og fullstendig fløt sammen med den skjulte musikk som ligger latent i sinn og sjel. Selve målet med musikken var å skape fred og harmoni. Visst fantes der passasjer i de verk man mottok fra de store komponisters og artisters hånd som lot oss oppleve vulkaner i utbrudd, brølende tyfoner, lyn og torden, og virkelig ga oss fornemmelsen av naturens mektige fenomen. Minnene om dem ble en uutslettelig del av vår livsopplevelse. Klimakset kunne nå slike høyder at det var som hele universet var i ferd med å sprenges. Likevel satt publikum ubevegelige, lot seg suge inn i denne levende strøm av musikk, uten å bevege en muskel eller røre på så mye som et øyelokk, helt til det ble fullstendig, nesten øredøvende stille. Først da var det som konsertlokalet eksploderte i voldsom applaus. Endog den mektigste, mest følelsesladede form for musikk ville aldri omskape sine tilhengere til agressive, ødeleggende og opp-

rørske skapninger. Hele musikkens budskap var høyverdig, fredfullt og harmonisk. Den bragte frem det beste i mennesket og drev det dårlige bort.

Men akkl De siste få tiår ser vi et helt annet fenomen utvikle seg. Dagens generasjon drukner seg i øredøvende musikk som vekker til live de rå og primitive livsinnstinkter. En forvirret og rastløs ungdom kan bare identifisere seg med en musikk som mer eller mindre driver dem til vanvidd. Dess mer voldelig musikken er, dess mer populær blir den. Igjen vil jeg be dere ha meg unnskyldt dersom jeg på grunn av min uvitenhet trekker feilaktige slutninger angående såvel klassisk som populær musikk, - men én ting vet jeg med sikkerhet; vold, opprør, vanvidd, vandalisme, o.s.v. er raskt i ferd med å ødelegge menneskenes edlere egenskaper.

Professor Bloom, som bør sies å ha en viss kjennskap til vestlig musikk, synes å være enig med meg. I sin bok «The CIosing of the American Minds» beklager han hvordan vår oppvoksende slekt får sitt følelsesliv ødelagt og forkludret ved at de, som han sier, brutaliseres gjennom stadig å utsettes for rocke-musikkens påvirkning, noe han betegner som søppel og fordervet sjeleføde.

Der er mange synlige og klare tegn på den sykdomstilstand samfunnet befinner seg i og som gjør menneskenes liv stadig mer urolig og utilfredsstillende, fylt av misnøye og mangel på fred og trygghet. Vel kan mennesket benekte Guds eksistens dersom det ønsker det, men det kan ikke benekte de allmektige naturkrefter som meget vel vet å straffe de forbrytelser som begås mot dem.

I alle materialistiske samfunn vil hovedårsaken til fremvekst og fremgang for det onde, være omtrent det samme. Vi har tatt opp noe av dette allerede, og vil bare nå, for bedre å huske grunntrekkene, presisere noen av de faktorer som er i virksomhet:

a) voksende ateisme;
b) svak tro på at der finnes en virkelig mektig Gud som bryr seg om menneskets liv og levnet og måten dette livet leves på
c) stadig mindre tro på tradisjonelle og etiske verdier; og
d) økende tendens til å glemme tingenes endelige utgang og behandle midlene som om de var selve målet.

Denne situasjonen er fremtredende i alle såkalte «siviliserte» eller «utviklede» samfunn i verden. Ettersom de moralske og etiske verdier forsvinner, vil dette også litt etter litt påvirke de respektive styresmakters lovgivende og utøvende virksomhet. Når det ikke lenger finnes en Guds lov å holde seg til, og de grunnleggende etiske og ærbare verdier

utfordres og beseires daglig, da vil også den lovgivning som skal styre den moralske adferd bli tilsvarende slapp og lempelig. Selve plattformen som alle moralske retningslinjer er bygget på, er i ferd med å forsvinne.

Poenget vil tre tydelig frem dersom man tar for seg de siste få århundre og sammenligner lovgivningen på dette feltet. Borte er Oscar Wilde's dager da homo-sexualitet var en forbrytelse som ble straffet nådeløst av samfunnet. Borte er de dager da anstendighet ikke bare var en dyd, men også et samfunnskrav som gjorde at man måtte stå til ansvar dersom man brøt med det. Denne ettergivenhet for det kriminelle ses ikke lenger som en fare. Dét er problemet.

Selve definisjonen av hva som er en forbrytelse gjennomgår fundamentale forandringer. Det som i går var en forbrytelse er ikke det i dag. Det som før ble holdt skjult fordi man fryktet skammen og reaksjonene, viser man i dag frem med stolthet. Dersom denne filosofien var sunn og verdt å ta vare på, ville alle religiøse og moralske filosofier måtte anses som foreldede og uønskede. De ville ikke lenger tjene noen hensikt.

Den kraften som driver utviklingen fremover, og som er felles for både de besjelede og ubesjelede former for liv, er det universelle prinsipp om forbrytelse og straff og godhet og belønning. I den ubevisste verden er dette prinsippet i virksomhet gjennom de ubevisste virkninger av naturlovene. I den besjelede verden ble utviklingen frem til menneskets skapelse drevet av det samme prinsipp og nådde frem til et slumrende halvbevisst stadium. Starter man nederst på utviklingsstigen og går oppover til mennesket, ser man at utviklingen går fra det lite bevisste til det mer bevisste. Innen utviklingslæren kalles denne prosessen av forbrytelse og straff, godhet og belønning, for den naturlige utvelgelse. Gjennom hele utviklingsprosessen er det dette som er den drivende og motiverende kraft som hele tiden fører utviklingen fremover og oppover.

Det ville være helt ufattelig at når denne prosessen hadde nådd sitt ytterste i mennesket, skapningens mesterverk, og bevisstheten hadde nådd horisonter langt utenfor de villeste av de ville fantasier menneskets forfedre noengang kunne ha hatt, så skulle prinsippet om forbrytelse og straff oppheves og bli foreldet. Dersom skapningen har et høyere mål må der medfølge en form for ansvar. Uten dét ville hele opplegget være fullstendig meningsløst.

Det er utrolig overraskende at endog de største visjonærer og de fremste intelektuelle fra tid til annen ikke klarer å se en så krystallklar

og selvinnlysende sannhet som dette. Dette er f.eks. tilfellet med Albert Einstein, relativitetsteoriens arkitekt, som uttaler:

«Jeg kan ikke forestille meg en Gud som belønner og straffer sin egen skapning, en hvis mål og meninger er de samme som våre egne, - kort sagt en Gud som bare er et bilde på menneskelig skrøpelighet.» (Albert Einstein)

Dersom det finnes en Gud, en Skapningens Herre, - noe Albert Einstein ikke kan benekte, - og dersom alle de vitenskapelige lover som er i virksomhet i det Han har skapt, er blitt til og fremdeles styres av dette samme skapende Høyeste Vesen, så ville Han aldri vende seg fra den høyeste av alle Sine skapninger ved å avskaffe prinsippet om forbrytelse og straff og således overlate mennesket til seg selv, vandrende omkring i et kaos, uten retningslinjer og ansvar for sin egen adferd.

Når det gjelder siste halvdel av Einsteins uttalelse, er det klart at han ikke har vært i stand til å se den rollen prinsippet om forbrytelse og straff har spilt i den progressive utviklingen. Heller ikke har han forstått hva som ligger i dét at mennesket er skapt i Guds bilde.

Mennesket er skapt i Guds bilde, men vi er ikke den perfekte modell av Ham på jorden. Var vi dét, ville verden bli mer enn himmel på jord, og alle mennesker vil være fullstendig ensartede. Det kan selvfølgelig diskuteres om et slikt sted burde kalles himmel eller kjedsommelighet; et sted uten variasjon og forandring, uten den minste forskjell hverken i sinn eller skinn, - bare et stort stille hav hvor alle dråpene var fullstendig like. Dét er hverken meningen eller hensikten med at mennesket er skapt i Guds bilde.

Det er et utsagn som er rikt i sin dype visdom, og som forteller oss om de muligheter som er nedlagt i mennesket. Det taler om det høyeste, edle mål som mennesket alltid må strebe frem mot. Målet er å bli så fullkommen som et menneske er i stand til å bli ved at man får del i de guddommelige egenskaper og dermed blir mer og mer lik Gud. Dette er ikke et bestemt mål man kan nå frem til, slik at man etter å ha kommet dit kan slå seg til ro der og sole seg i glansen av å ha blitt «Guds bilde». Gud er ubegrenset og grenseløs i Sine egenskaper, derfor vil enhver vandring eller utvikling frem mot Ham også være grenseløs. Når vi snakker om fullkommenhet betyr det bare at man utvikler seg mot det fullkomne, fra de lavere til de stadig høyere stadier.

Gud er den Absolutt Fullkomne, den Absolutt Rettferdige, den Mest Nåderike, den Evig Barmhjertige, den Altseende, den Allvitende, Skapningens Herre og Herskeren på Dommens Dag. All pris og ære tilkommer Gud. Den Hellige Koran sier:

هُوَ ٱللَّهُ ٱلَّذِى لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ عَٰلِمُ ٱلْغَيْبِ وَٱلشَّهَٰدَةِ ۖ
هُوَ ٱلرَّحْمَٰنُ ٱلرَّحِيمُ ۝ هُوَ ٱللَّهُ ٱلَّذِى لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ
ٱلْمَلِكُ ٱلْقُدُّوسُ ٱلسَّلَٰمُ ٱلْمُؤْمِنُ ٱلْمُهَيْمِنُ ٱلْعَزِيزُ
ٱلْجَبَّارُ ٱلْمُتَكَبِّرُ ۚ سُبْحَٰنَ ٱللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ
۝ هُوَ ٱللَّهُ ٱلْخَٰلِقُ ٱلْبَارِئُ ٱلْمُصَوِّرُ ۖ لَهُ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ ۚ
يُسَبِّحُ لَهُۥ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ۝

Han er Allah; der er ingen gud unntatt Ham. Han kjenner det skjulte og det åpenbare, og Han er den Nåderike, den Barmhjertige. Han er Allah; der er ingen gud unntatt Ham; Kongen, den Hellige; Fredens Kilde, Trygghetens Giver, Beskytteren, den Allmektige, den Sterke, den Opphøyede. Hellig er Allah, høyt hevet over det de setter ved Hans side. Han er Allah, Skaperen, Frembringeren, Formgiveren. Hans er de vakreste navn. Alt som er i himlene og på jorden lovpriser Ham, og Han er den Allmektige, den Allvise. (Kap. 59: *Al-Hashr: 23–25)*

Slik er den Gud som har skapt universet. Hos Ham finnes intet av menneskets skrøpelighet. Gang på gang sier den hellige Koran at vi skal grunne på Hans tegn. For eksempel:

تَبَٰرَكَ ٱلَّذِى بِيَدِهِ ٱلْمُلْكُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ۝ ٱلَّذِى خَلَقَ
ٱلْمَوْتَ وَٱلْحَيَوٰةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ۚ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْغَفُورُ ۝
ٱلَّذِى خَلَقَ سَبْعَ سَمَٰوَٰتٍ طِبَاقًا ۖ مَّا تَرَىٰ فِى خَلْقِ ٱلرَّحْمَٰنِ مِن
تَفَٰوُتٍ ۖ فَٱرْجِعِ ٱلْبَصَرَ هَلْ تَرَىٰ مِن فُطُورٍ ۝ ثُمَّ ٱرْجِعِ ٱلْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ
يَنقَلِبْ إِلَيْكَ ٱلْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ ۝

Velsignet være Ham, i Hvis hand herredømmet er, og Han har makt over alle ting. Han som har skapt døden og livet for å prøve dere, hvem

av dere som er best i gjerning, – og Han er den Allmektige, den Tilgivende, som skapte syv himler i harmoni; du vil ikke i den Nådiges skaperverk kunne se noen mangel. Se derfor igjen, -finner du noen feil? Se da igjen og igjen; ditt blikk vil bare vende tilbake til deg, utmattet og svakt. (Kap. 67: *Al-Mulk: 2- 5)*

Dersom man virkelig forstår betydningen av ordene «Guds bilde», og så ser tilbake på hele den kraften som ligger bak skapelsen av universet, - fra Big Bang (det store smellet) og frem til i dag, - så ser vi at hele den lange reisen skapningen har foretatt, fra det ubevisste til det bevisste, faktisk er en reise mot det mål å bli Guds bilde og utvikle guddommelige egenskaper i mennesket.

ISLAMS SOSIALE KLIMA

Islam går derimot inn for å skape et klima som er like forskjellig fra det vi nå har omtalt som våren er forskjellig fra høsten.

Innen rammen av det islamske samfunn virker Islam som en modererende, disiplinerende kraft som former de naturlige begjær og behov. Dersom ikke disse bringes under kontroll, vil de totalt ødelegge hele det menneskelige register av følelser. Islam forbyr eller søker å hindre at behovene leves ut på en slik måte at de i siste instans bringer sorg og lidelse over samfunnet i stedet for glede.

Samtidig vekker Islam til live nye lyster, og den lærer oss å oppleve glede og tilfredsstillelse ved ting som for et ukultivert og utrenet øye kan synes både kjedelige, tamme og uinteressante. Smak og behag forandres og primitive, sensuelle begjær oppøves og kultiveres og blir til en lengsel etter det høyverdige og fullkomne.

Spørsmålet vil da være; hvordan kan vi slå fast at de forhold som råder i samfunnet er usunne og skadelige? Svaret synes for meg å være svært enkelt. Man bør bedømme samfunnets helsetilstand ut fra de samme kriterier som man bedømmer helsetilstanden hos en person. Når noen har smerter, er urolig, har reaksjoner som er abnorme eller svekkede, eller det synes som engstelse og frykt har fordrevet freden fra sjel og sinn; da behøves ingen spesielt klok mann eller høyt utdannet doktor for å kunne stille diagnosen og fortelle oss at denne mannen er alvorlig syk. – Vårt moderne samfunn lider av alle disse symptomene.

Hvor sanne er ikke disse ord fra Jesus (as):

«Av deres frukter skal I kjenne dem; kan en vel sanke vindruer av tornebusker eller fiken av tistler? Således bærer hvert godt tre gode

frukter. men det dårlige tre bærer onde frukter. Et godt tre kan ikke bære onde frukter. og et dårlig tre kan ikke bære gode frukter.» (Matt. 7:16-18)

Folk i dag skriker seg hese i protest mot dagens bitre frukt. men de vil likevel ikke bytte ut treet med et nytt. De forstår ikke at man hverken kan laste treet eller fruktene det bærer.

Islams sosiale orden består i å rykke opp dette onde treet med roten for så i stedet å plante et tre som er sunnere og bedre.

Den Hellige Koran viser oss at det var det samme som hendte da Adam (as) ble nektet å spise av treet:

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً
كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِى ٱلسَّمَآءِ ۝
تُؤْتِىٓ أُكُلَهَا كُلَّ حِينٍۭ بِإِذْنِ رَبِّهَا ۗ وَيَضْرِبُ ٱللَّهُ ٱلْأَمْثَالَ
لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ۝

Har du ikke sett hvordan Allah fremsetter lignelsen om det gode ord? (Det er) som et godt tre. hvis rot er fast og hvis topp når inn i himmelen. Det gir sin frukt til enhver tid med sin Herres tillatelse. Og Allah fremsetter lignelser for menneskene for at de skal tenke seg om. (Kap. 14: *Ibrahim:* 25-26)

Treet brukes her i symbolsk forstand. I samme symbolske språk taler Koranen tydelig om en usunn og en sunn filosofi. Det dårlige treet og tilstanden for de vantro. beskrives i de to følgende vers:

وَمَثَلُ كَلِمَةٍ خَبِيثَةٍ كَشَجَرَةٍ خَبِيثَةٍ ٱجْتُثَّتْ مِن فَوْقِ ٱلْأَرْضِ
مَا لَهَا مِن قَرَارٍ ۝ يُثَبِّتُ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ بِٱلْقَوْلِ ٱلثَّابِتِ
فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَفِى ٱلْءَاخِرَةِ ۖ وَيُضِلُّ ٱللَّهُ ٱلظَّٰلِمِينَ ۚ
وَيَفْعَلُ ٱللَّهُ مَا يَشَآءُ ۝

Men lignelsen om et dårlig ord er (som) et dårlig tre som er rykket opp av jorden. det har ingen rot. Allah styrker dem som tror med det ordet som er fast grunnet i dette liv og i det kommende. Og Allah etter-

later de urettferdige i villfarelse, for Allah gjør hva Han vil. (Kap. 14: Ibrahim: 27-28)

«Ord» er i denne forbindelse brukt i betydningen en filosofi. et system eller en orden. akkurat som det samme «ord» benyttes i åpningsverset i Johannes Evangelie:

I begynnelsen var Ordet, og Ordet var hos Gud, og Ordet var Gud. (Joh. 1:1)

Onde filosofier og systemer må nødvendigvis få samme skjebne som et dårlig tre som ikke kommer gjennom den naturlige utvelgelse. Til slutt blir det rykket opp med roten og kastes hit og dit av uvær og storm.

På den annen side har vi et godt og velordnet system som er lik et godt tre, trygt forankret i jorden og med sine grener og sin krone løftet like opp i den rene, himmelske atmosfære. Det næres av himmelens lys, og det bærer sunn og helsebringende frukt til alle tider. Koranen sier at de troende har en klippefast tro på Gud; hele deres etiske og moralske struktur er trygt og sikkert forankret i denne troen. Dette gjør at Islams etiske og moralske prinsipper er av ypperste kvalitet. Her tillates ikke noen forskjellsbehandling på noe kjent sosialt. religiøst eller rasemessig plan.

Prinsippet som kan anvendes som ledestjerne for alle meneskelige aktiviteter. uttrykkes i følgende vers i den Hellige Koran:

وَلِلَّهِ غَيْبُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ ٱلْأَمْرُ كُلُّهُۥ
فَٱعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ ۚ وَمَا رَبُّكَ بِغَٰفِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ۝

Og Allahs er det usynlige i himlene og på jorden, og til Ham skal hele saken bringes tilbake. Tjen derfor Ham og sett din lit til Ham, og din Herre er ikke uvitende om hva dere gjør. (Kap. 11: Hud: 124)

Og likeledes:

أَلَا لَهُ ٱلْخَلْقُ وَٱلْأَمْرُ ۗ تَبَارَكَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلْعَٰلَمِينَ ۝

Sannelig, Ham tilhører skapningen og befalingen. Velsignet være Allah, verdenenes Herre. (Kap. 7: AI-Araf: 55)

All islamsk filosofi begynner og slutter med Guds absolutte autoritet; Han som er universets Skaper og Herre.

FUNDAMENTENE I DET ISLAMSKE SAMFUNN

I denne sammenheng står følgende Koranske vers helt sentralt:

إِنَّ ٱللَّهَ يَأْمُرُ بِٱلْعَدْلِ
وَٱلْإِحْسَٰنِ وَإِيتَآيِٕ ذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ ٱلْفَحْشَآءِ
وَٱلْمُنكَرِ وَٱلْبَغْىِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

Sannelig, Allah påbyr rettferdighet - (og mer enn rettferdighet; gi menneskene mer enn de har krav på) - og godhet og kjærlighet som til slektninger, og Han forbyr syndige tanker og synd og overtredelser - (slik som man i dag så ofte ser det fremstilt gjennom TV. radio og på gatene i mange av verdens samfunn) - og alt som er galt (ikke fra et religiøst synspunkt. men utfra menneskelig samvittighet). Han formaner dere for at dere må tenke dere om. (Kap. 16: AI-Nahl: 91)

Første del av dette verset gjelder mer det økonomiske området enn det sosiale. Det gir et tydelig bilde av Islams begrep om rettferdighet, rent spill og omsorg for den mindre heldige del av samfunnets borgere. Versets annen del viser noe av det sosiale bildet i det samfunn Islam har i oppgave å bygge.

Her legger Gud ned forbud mot alt det som i universell målestokk anses som galt. slik som uanstendig oppførsel, uforskammethet. krenkelser og ethvert sosialt onde som uten noen spesiell religiøs begrunnelse generelt fordømmes som uakseptabelt av hele menneskeheten.

Likeledes går Islam sterkt imot enhver tilbøyelighet. adferd eller holdning som fører til uorden, opprør og voldshandlinger. Ordet «opprør» må her forstås som ethvert uberettiget forsøk på å styrte det etablerte system. Men ikke bare dét. Når det arabiske ordet *baghiyi* brukes i den Hellige Koran, så menes ikke bare et væpnet eller politisk opprør. Det omfatter også et samfunns opprør mot høyverdige tradisjoner, etiske normer, religiøs lære og moralske verdier.

Til slutt minnes samfunnet på at denne formaningen er til dets eget beste. Bildet av de grunnleggende trekk i oppbyggelsen av et islamsk samfunn, er komplett. La meg også legge til at første del av verset også henger nøye sammen med den sosiale læren. Om et samfunn er ufølsomt overfor andre menneskers lidelse og ikke til enhver tid er rede til å tjene menneskehetens store sak, da kan dette samfunnet overhodet

ikke kalles et islamsk samfunn, uansett hvor nøye det ellers følger Islams lære på andre sosiale områder.

La oss så se på noen av de andre trekkene ved et islamsk samfunn slik vi møter det i den Hellige Koran.

Islam legger vekt på rettskaffenhet, lojalitet og trofasthet, og oppmuntrer til alt som kan skape fred i sjel og sinn. Den tar forholdsregler mot at samfunnet skal komme galt ut å kjøre i sin jakt på gleder og forlystelser. Derfor stoppes enhver adferd, uansett hvor uskyldig den i begynnelsen kan synes, dersom det er sansynlig at den vil føre til en ukontrollert frihet og løssluppenhet i samfunnet. Skadene på samfunnet vil være gjennomgripende og mangfoldige. Slike samfunn vil uavvendelig ende i en tilstand av lovløs uanstendighet, slik vi ser det i verden i dag.

Disse samfunns løsslupne jakt på gleder og forlystelser vil blant annet føre til at de bånd som holder familiene sammen vil begynne å løses opp for til slutt å ødelegges fullstendig. I motsetning til dette vil Islam styrke familiebåndene og nidkjært vokte om ethvert faderlig, moderlig, broderlig, søsterlig og barnlig forhold. Islam ønsker å fremme vennskap som er mer av platonisk enn av fysisk karakter.

ÆRBARHET

Når vi snakker om kvinnens plass i samfunnet, så er det ifølge Islam helt nødvendig å legge alt til rette slik at man verner om og oppmuntrer til ærbarhet, trofasthet. tilbakeholdenhet og en ren livsførsel.

Islam legger stor vekt på et ærbart liv, godt beskyttet mot de farer som ligger i sexuelle overreaksjoner og feilkoplinger; dette er et av de viktigste trekkene i et islamsk samfunn. Dette aspektet innen Islams sosiale lære er faktisk helt nødvendig for å beskytte familiesystemet og sikre at det overlever. – Og dette er vår tids mest påtrengende behov.

I stedet for å innskrenke familien til det minimale, vil Islam utvide den. Vi vil ha en familie der menneskets lengsel etter å elske og bli elsket blir tilfredsstilt. ikke bare ved at de sexuelle behov oppfylles, men ved at det vokser frem mer sofistikerte og høyverdige former for vennskap og samhold, slik det naturlig vil utvikle seg mellom både nære og fjerne slektninger.

Det er forunderlig å se hvordan det moderne samfunns vise menn ikke er i stand til å se de menneskelige svakheter når sexrelaterte forlystelser får fritt og uhemmet spillerom i samfunnet; de næres i sannhet på bekostning av andre og edlere verdier og suger blod av dem som parasitter.

Uten tvil var Sigmund Freud et produkt av et slikt samfunn. Han begynte å studere alle menneskelige motiv gjennom sexuelt fargede brilleglass. Ifølge ham var endog de reneste mor-barn-forhold sexrelaterte. Selv forholdet mellom far og datter var langt fra ukrenkelig; enten var det sex-orientert eller sex-fremmende. Uansett om mennesket visste det eller ikke, så var nærmest enhver ting det foretok seg drevet av dype, underbevisste sexbehov. Jeg betviler at samfunnet på Freuds tid hadde nådd samme grad av promiskuitet som det vi ser rundt oss i dag, men det var iallefall tilstrekkelig til at det vokste frem en fullstendig sexdominert forståelse av menneskets psyke. Og dersom Freud hadde rett, er det enn mere viktig at samfunnet er forsiktig i sin omgang med slike krefter som så lett kan føre til menneskelig kortslutning.

Men akk! Det rådende klima i dagens samfunn er slik at man ikke engang vil forsøke å forstå de egenskaper og særtrekk som preger forholdene i det islamske samfunn. Enten man er enig eller ikke i at Gud spiller en rolle i menneskenes liv og former deres skjebne, enten man er villig til å innrette sin sosiale adferd etter Guds åpenbarte ord eller ikke, så er det én ting som er helt klart; – mennesket kan ikke heve seg over hverken Guds handlingsmønster (d.v.s. naturen) eller Guds Ord (d.v.s. den åpenbarte sannhet). Både handlingsmønsteret og ordet må stemme over ens dersom de skal anses som gyldige. Når mennesket lever i direkte motsetning til Guds ord, må det nødvendigvis ende i katastrofe.

Det er ikke mennesket gitt å forlyste seg ubegrenset og uten restriksjoner. Alt det kan gjøre er å bytte om visse normer og verdier. Et samfunn som søker å slippe unna ansvaret og realitetene i livet ved hjelp av medikamenter og narkotika: et samfunn som er besatt av sex, tomme forlystelser og en skrålende overfladisk munterhet: et samfunn der smak og behag med vilje forderves for å tilpasses et kunstig skapt marked med stadig nye leker og ting som igjen bare fører til ny tørst og higen etter mer; et marked som styres av mektige syndikater uten tanke på annet enn å tjene mest mulig penger; - et slikt samfunn velger alt dette på bekostning av de høyere menneskelige verdier og den indre fred, og på bekostning av tryggheten i samfunnet. Man kan ikke få begge deler på én gang. Man kan ikke både spise kaken og beholde den.

Islam legger vekt på det motsatte av dette. Visst skal man ha gleder og fornøyelser, - men ikke på bekostning av sjelefred og trygghet i det samfunnet man lever i. Alle slike ukontrollerte tendenser som på lengere sikt vil føre til oppløsning av familiestrukturen og gjøre men-

neskene egoistiske, uansvarlige, vulgære, kriminelle og voldelige, fordømmes på det sterkeste innen Islam.

De klima som springer ut av disse to filosofier er fullstendig motpoler.

Det forbløffer meg at noen synes å glemme at når man bygger opp forventninger eller lar lyster og begjær herske fritt i et samfunn, vil der aldri kunne herske fred i sjel og sinn. Det finnes ikke noe samfunn i verden, uansett hvor økonomisk velstående det måtte være, som kan klare å imøtekomme generasjon på generasjon av ubegrenset og tøyleseslø s higen etter mer.

Til og med i de aller rikeste samfunn er der snakk om å ha og å ikke ha. De som ikke engang har det mest nødvendige, utgjør vanligvis en mye større del av samfunnet enn dem som har råd til å kjøpe det de måtte ønske. Det siste kan der faktisk også stilles spørsmål ved, for etter hvert som velstanden øker, synes det som trangen etter mer også gjør det, og derfor kan kanskje ikke engang de aller rikeste makte å få alle sine drømmer oppfylt. Men det er likevel verst for det økonomisk mindre heldige flertallet. De har ikke engang tilgang til livets grunnleggende nødvendigheter, for ikke å snakke om den luksus den mer velstående del av samfunnet kan tillate seg. Gjennom media blir disse fattige menneskers lyster og lengsler ført helt på villstrå. Rosenrøde glansbilder aven glitrende livsstil med palass-lignende hjem, fantastiske hageanlegg, luksuriøse bilparker, helikoptere, privatfly og en hærskare av tjenere blir dag etter dag ført inn i deres usle boliger. Beverly Hills' og Hollywoods livsstil med drikk og dans og løsslupne selskap, eller det glitrende liv i casinoer og spillehus, eller alt hva en såpeopera kan mane frem, er fristelser som selv de fattigste har adgang til. Likevel er der ytterst få, endog blant de rikeste, som engang kan drømme om å oppnå denne «himmel på jord». Slike mennesker mister interessen for sine egne fattigslige og usle omgivelser. Hjemmet og familien har ikke lenger noen tiltrekningskraft på dem. Mangel på kulturelle og siviliserte forhold står i grell kontrast til disse rosenrøde visjoner, og sett i en slik sammenheng mister etter hvert deres egen hverdag helt mål og mening. Dersom dette er hva samfunnet oppnår når menneskene fores med tomme fornøyelser og uoppnåelige drømmer, så vil hjemmets lune og fredelige atmosfære bare bli en større og større illusjon. Fremtiden der vil da ikke lenger ha noe å gi dem som de finner det verdt å leve for.

Det skal mer enn én remedie til for å gjenoppbygge den tradisjonelle, enhetlige familie som er helt nødvendig for at familiens medlemmer skal knyttes sammen i gjensidig tillit, trygghet og varme. Det er

dette som gir grobunn for fred. Men kanskje er det allerede for sent å snakke om slikt.

Islams budskap er klart. Den har en klart definert plan om hvordan man skal utvikle og verne et universelt familiesystem, eller også gjenoppbygge det der hvor det allerede er ødelagt.

Ifølge Islam må mennesket gjennom overbevisning og forståelse lære disiplin på alle områder i livet, og den balansen som er blitt borte, må gjenopprettes.

ADSKILLELSE AV KJØNNENE

Folk i Vesten misforstår fullstendig det sosiale system innen Islam som kalles PARDAH (lit. slør) og som består i adskillelse mellom de to kjønn. Denne misforståelsen er delvis grunnet i den misbruk av Islam som vi er vitne til i store deler av den muslimske verden, delvis i den negative holdning vi finner i vestlige media. Her har det blitt en slags arbeidsregel at hvor som helst og når som helst det er mulig å knytte dårlig og umoralsk oppførsel til Islam, så gjør man dét, samtidig som man aldri laster de respektive religioner for den klandreverdige oppførsel man måtte se blant jøder, kristne, buddhister eller hinduer.

Islams påbud om adskillelse mellom kjønnene, springer virkelig ikke ut av noen form for gammeldags trangsynthet. Faktisk har ikke spørsmålet om promiskuitet eller ikke i et samfunn noen sammenheng med om samfunnet er høyt utviklet eller tilbakestående. Gjennom hele historien har samfunnene enten ridd på de sosiale eller religiøse bølgetoppene, eller de har vært nede i de mellomliggende bølgedalene.

Kvinnefrigjøring er så absolutt ikke et begrep som utvikles etter hvert som samfunnet skrider fremover. Det er sterke bevis såvel i den fjerne fortid som i den nærmere historie, som viser at kvinnene som klasse har hatt en meget sterk og dominerende stilling i samfunn i forskjellige deler av verden.

At menn og kvinner omgås fritt og uten noen former for begrensninger, er ikke noe nytt og moderne. Sivilisasjoner har kommet og gått. Adferdsmønster har hele tiden svingt fra den ene stilen til den andre. Myriader av sosiale strømninger har festet seg i de forskjellige livsstiler, bare for å gjennomgå nye eksperimenter og omforminger ved alle samfunnets veiskiller. Man kan likevel ikke ut fra noen spesiell tendens slå sikkert fast at samfunnet gjennom historien har gått fra adskillelse mellom kjønnene til promiskuitet, eller fra undertrykkelse til frigjøring og likestilling for kvinnene.

EN NY ÆRA INNEN KVINNENS RETTIGHETER

Her er det på sin plass å vende blikket mot den mørke tidsalder i Arabias historie da Islam ble født, etter som vi muslimer tror gjennom guddommelig åpenbaring. og etter som ikke-muslimer tror gjennom Muhammads (sa) egen lære. Hva nå enn visse teologer måtte mene. så representerer ikke Islams lære om adskillelse mellom kjønnene i det hele tatt vanlig arabisk skikk.

Datidens arabiske samfunn var utrolig paradoksalt i sin holdning til kvinner. På den ene siden var løssluppenhet, fri sammenblanding av menn og kvinner og ville orgier med kvinner. vin og sang. kjennemerker på det arabiske samfunn. På den annen side så man på fødselen av et jentebarn som en skam og en vanære. Noen av de «stolte» araberne skal til og med egenhendig ha begravet sine nyfødte døtre for å slippe denne grusomme nedverdigelsen.

Kvinnene ble behandlet som kveg og hadde ingen som helst rett til å ta til motmæle mot ektemenn, fedre eller andre mannlige medlemmer av familien. Men der finnes ingen regel uten unntak. Det forekom at kvinner som var i besittelse av eksepsjonelle leder-egenskaper spilte en fremtredende rolle i stammens anliggender.

Alt dette ble forandret med Islam. ikke som et resultat av de strømninger som fantes i samfunnet. men fordi Islam fastsatte normer og verdier. Fra det høyeste ble der bygget et samfunn som ikke hadde noen sammenheng med de krefter som vanligvis former samfunnet.

Ved læren om adskillelse mellom kjønnene fikk man straks satt en stopper for det sexuelle anarki. Den orden som skulle råde i forbindelser mellom kvinner og menn. ble fastlagt ut fra dype. moralske prinsipper. Hånd i hånd med dette ble kvinnens status hevet så høyt at de ikke lenger kunne utnyttes som umælende bruksgjenstander. De fikk på like fot ta del i livets mange affærer. Tidligere kunne de arves på samme måte som dyr. men fra nå av kunne de ikke bare selv arve sin fars eiendeler. men også sin ektemanns. sine brødres og andre nære slektningers etterlatenskaper. De hadde nå rett til å reise seg og ta til motmæle mot sine ektemenn. De kunne diskutere med dem og hadde selvsagt sin fulle rett til å være uenige med dem. Ikke bare kunne de bli skilt; de hadde nå samme rett til skilsmisse om de måtte ønske det. som det ektemannen hadde.

Som mødre viser Islam kvinnene så stor respekt at det er vanskelig å finne noe lignende i noe annet samfunn i verden. Det var Islams Hellige Grunnlegger (sa) som skulle stå opp for kvinnens rettigheter. da han under guddommelig ledelse erklærte:

«Paradiset ligger under deres mødres føtter.»

Da siktet han ikke bare til et løfte som skulle oppfylles etter døden, men **til** det sosiale paradis som var lovet det folk som æret og respekterte sine mødre og gjorde alt for å glede dem, og som alltid sørget for dem på beste måte.

Det er på bakgrunn av dette man må forstå læren om adskillelse mellom kjønnene. Det var ikke et resultat av mannens overlegne stilling, men det ble iverksatt for å etablere og verne om hjemmets ukrenkelighet, skape større samhold og tillit mellom hustru og ektemann og innføre måtehold i alle menneskets behov. Når disse behovene temmes og disiplineres, kan de spille en konstruktiv rolle, på samme måte som kontrollerte krefter gjør det i naturen, i stedet for at de slippes løs som ustyrlige demoner i samfunnet.

Man misforstår fullstendig meningen bak denne form for adskillelse dersom man oppfatter det som restriksjoner som pålegges den kvinnelige del av det muslimske samfunn og hindrer dem i fullt ut å delta i de forskjellige aktiviteter. Dette er ikke tilfellet.

Det islamske begrep om adskillelse må bare ses som et middel til å bevare den kvinnelige anstendighet og ærbarhet ukrenket i samfunnet og sørge for at farene for at det skjer noen skade på disse områdene, er så små som overhodet mulig.

Menn og kvinner bør ikke omgås hverandre fritt eller ha hemmelige forhold til hverandre. Begge kjønn rådes til ikke bare å avstå fra fl sende hverandre upassende blikk, men også fra å ha slik kontakt, visuelt eller fysisk, at de kan ledes ut i fristelser de ikke er herre over. Kvinner forventes å være sømmelig tildekket og bør ikke opptre slik at de tiltrekker seg upassende oppmerksomhet fra tvilsomme menn. Det er ikke noe forbud mot kosmetikk og smykker, men det bør ikke brukes ute blant andre for å tiltrekke seg oppmerksomhet.

Vi er fullstendig klar over at slik samfunnet er overalt i verden i dag. synes denne læren både streng, restriktiv og fargeløs. Men dersom man studerer hele det islamske system mer inngående, vil man kanskje komme frem til at en slik slutning er forhastet og overfladisk. Man bør derfor forsøke fl forstå denne læren som en integrert del av hele det islamske sosiale klima.

Kvinnens stilling innen Islams sosiale system er så visst ikke som konkubiner i et harem, ei heller som et eget samfunn innesperret bak hjemmets fire vegger, avskåret fra enhver fremgang og utestengt fra all kunnskapens lys av de høye murer som omgir dem. Dette avskyelige bildet av Islams sosiale system tegnes bare av Islams indre og ytre

fiender, eller også av såkalte lærde som fullstendig misforstår det islamske levesett.

Hva Islam ikke godtar, er at kvinner gjøres til leketøy, utnyttes eller blir fritt vilt for menns vulgæritet. Islam er ikke bærer av et slikt kvinnesyn.

Bare fordi samfunnet hele tiden er blitt mer og mer krevende, er det ren og skjær grusomhet mot kvinnene om de av den grunn alltid må være opptatt av sitt utseende og hvordan de kler og sminker seg. Kvinnelig skjønnhet er alltid på utstilling. Det kreves til og med kvinnelige modeller i annonsene når man skal selge f.eks. mat eller andre dagligvarer som vaskepulver o.l. Det fremsettes som helt nødvendig for en kvinne at hun legger seg til notte, stilige og kostbare vaner dersom hun skal ha sjanse til å realisere sine drømmer. Et slikt samfunn vil ikke klare å være avbalansert. sunt og fornuftig gjennom lengere tid.

Ifølge Islam må kvinnen beskyttes mot utnyttelse og mot å behandles som leketøy i hendene på forlystelses-syke menn. De trenger mer tid for seg selv slik at de kan fylle det ansvar de har i hjemmet og overfor menneskehetens kommende slekter.

LIKE RETTIGHETER FOR KVINNER

Det snakkes mye om kvinnefrigjøring, kvinnerettigheter, o.s.v. I Islam har vi et innholdsrikt, grunnleggende prinsipp som dekker alle situasjoner:

وَلَهُنَّ مِثْلُ ٱلَّذِى عَلَيْهِنَّ بِٱلْمَعْرُوفِ ۚ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ ۗ
وَٱللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ۝

... Og kvinnene har de samme rettigheter (som mennene; d.v.s. kvinnene har nøyaktig de samme rettigheter overfor mennene som mennene har overfor dem. Det er altså ingen forskjell i det hele tatt, men full likhet når det gjelder menns og kvinners grunnleggende rettigheter). Men mennene har en viss forrang over dem. Og Allah er mektig, vis. (Kap. 2: Al-Baqarah: 229)

En del av et annet vers i den Hellige Koran lyder slik:

ٱلرِّجَالُ قَوَّٰمُونَ عَلَى ٱلنِّسَآءِ بِمَا فَضَّلَ ٱللَّهُ بَعْضَهُمْ

عَلَىٰ بَعْضٍ وَبِمَآ أَنفَقُوا۟ مِنْ أَمْوَٰلِهِمْ ۚ

Mennene er ansvarlig for kvinnene med det som Allah har utmerket noen av dem med fremfor andre, og med det som de gir ut av sin eiendom . . . (Kap. 4: *Al-Nisa:* 35)

Visse middelalderske Ulemas (doktore i religion) konkluderer ut fra det arabiske ordet QAWWAMUN (verger, ansvarlige for å holde myndlinger på rette vei) at mannen er kvinnen overlegen, selv om dette verset bare sikter til den forrang den som tjener til familiens underhold har overfor den som blir underholdt. Bakgrunnen for dette er at den som sørger for en annens levebrød, bedre kan påvirke vedkommende til å holde seg på den rette vei. Ikke på noe vis sier dette verset at mannen er kvinnen overlegen eller at hennes fundamentale rettigheter ikke er like gode som hans. Versets siste del sikter nettopp til denne fordelen vi har nevnt ovenfor, og det slås ettertrykkelig fast at på tross av dette så har kvinner og menn nøyaktig de samme grunnleggende rettigheter. Det arabiske ordet WA, her oversatt med *og,* kan også oversettes *på tross av* eller *mens,* og sier oss da at selv om mannen forsørger henne, så er deres fundamentale rettigheter fremdeles de samme.

POLYGAMI

Når man her i Vesten holder foredrag om Islam, er det svært vanlig at man får spørsmålet: Tillater Islam at man gifter seg fire ganger og har fire koner samtidig? Jeg har holdt en mengde foredrag her i den vestlige verden, møtt mange slags publikum og også spesielt utvalgte forsamlinger. Ikke én gang kan jeg huske at dette spørsmålet ikke har blitt reist.

I de fleste tilfeller vil det være en kvinne som står frem og, selvfølgelig tilbørlig unnskyldende, uskyldig stiller spørsmålet om Islam tillater fire hustruer eller ikke. Tydeligvis vet alle svaret på forhånd. Men kanskje dette er ett av de få aspekter man her i Vesten kjenner til om Islam. Et annet velkjent aspekt er terrorisme, men terrorisme har ingenting med Islam å gjøre. (Se «Murder in the Name of Allah» av foredragsholderen.)

Hvilken likhet mellom menn og kvinner er det Islam hevder når mannen har lov til å ha fire hustruer mens kvinnen bare kan ha én mann? Dette er en annen vri på samme spørsmål, og benyttes helst, tror jeg, for å forsøke å ødelegge et eventuelt godt inntrykk som fore-

dragsholderen så langt har klart å bygge opp. I mindre formelle forsamlinger, hvor dannelse og sivilisert oppførsel ikke tas så nøye, blir dette ofte mer en form for hånlig fleip enn et ordentlig spørsmål.

For mange tiår siden var jeg ved SOAS (School of Oriental and African Studies) ved Universitetet i London. Der var det også en pakistansk student som igjen og igjen ble plaget aven engelsk medstudent med dette spørsmålet, noe som alltid vakte latter. Jeg kan huske at han en gang trolig ble drevet for langt; han snudde seg raskt mot den unge engelskmannen og spurte: «Hvordan kan du ha så mye imot at vi har fire mødre (eng. four mothers), når du ikke har noen som helst innvending mot selv å ha for-fedre (eng. for-fathers)?» - Et lite ordspill på ordet «foun> som sendte hele latteren tilbake på ertekroken selv.

Dette var en spøk, men studerer man den nærmere oppdager man at det her skjuler seg langt mer enn en spøk; den gir et bilde av den tragiske situasjonen som råder i samfunnet og gir oss god anledning til å sammenligne den islamske holdning med den vi finner i vårt moderne samfunn forøvrig. Dette er ikke bare noe vi opplever i forsamlinger av heller tankeløse studenter; heller ikke blant seriøse, høyt respekterte samfunnsborgere anser man det som upassende eller utslag av dårlig oppførsel å uttrykke sin misnøye med denne tillatelsen med en fleip.

For ikke lenge siden mottok jeg et brev fra en høyesterettsdommer i Frankfurt, en mann jeg personlig kjenner som en meget klok, frisynt, vennlig og velmenende person. Han reiste også innvendinger mot Islams tillatelse til begrenset polygami og kunne ikke motstå fristelsen til å komme med en plump spøk for å fremheve poenget; slik oppfattet iallefall jeg det. Et øyeblikk tenkte jeg på å returnere morsomheten ved å servere spøken om forfedrene, men jeg besinnet meg.

I mitt korte svar til ham sa jeg at for det første er ikke denne bestemmelsen om flergifte i Islam noen generell regel. Den gjelder i helt spesielle situasjoner hvor det måtte være nødvendig å ty til slik virkemidler både for å bevare kvinnens rettigheter og opprettholde balansen i samfunnet generelt.

Den Hellige Koran er en logisk bok. Som sådan kan den ikke gi muslimene beskjed om å klare det umulige. Gud har skapt menn og kvinner i omtrent samme antall, - med litt pluss og minus her og der. Hvordan kunne så en fornuftig religion som Islam, som stadig gjentar at der ikke finnes noen motsetning mellom Guds handlemåte og Guds ord, forkynne noe så iøynefallende urealistisk og unaturlig, noe som ville skape alvorlig ubalanse og uoverstigelige problemer og frustra-

sjoner dersom det ble etterlevet? Tenk dere en liten nasjon med ca. en million menn i gifteferdig alder og omtrent samme antall gifteferdige kvinner. Dersom man da skulle ta denne tillatelsen som et påbud som skulle følges til punkt og prikke av alle. så ville i beste fall 250.000 menn gifte seg med en million kvinner. De resterende 750.000 menn ville være uten mulighet til å få seg en kone.

Tvert imot er Islam den av verdens religioner som mest oppmuntrer alle menn og kvinner til å gifte seg. Den Hellige Koran gir *oss* et bilde av forholdet mellom mann og hustru som er basert på kjærlighet og er en kilde til fred for dem begge:

وَٱلْمُحْصَنَٰتُ مِنَ ٱلْمُؤْمِنَٰتِ وَٱلْمُحْصَنَٰتُ
مِنَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَٰبَ مِن قَبْلِكُمْ إِذَآ ءَاتَيْتُمُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ
مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَٰفِحِينَ وَلَا مُتَّخِذِىٓ أَخْدَانٍ

. . . Og (tillatt for dere er) de kyske kvinner blant de troende og de kyske kvinner blant dem som Skriften ble gitt tilfør dere, dersom dere gir dem deres brudesum og tar dem til ekte og ikke bedriver utukt og ikke tar hemmelige elskerinner . . . (Kap. 5: *Al-Ma'idah:* 6)

Samtidig avviser Koranen sølibatet og erklærer det å være en institusjon skapt av mennesker (se kap. 57:28). Man oppnår ingenting ved å stenge seg ute fra resten av verden eller straffe seg selv ved å fornekte naturlige lyster og behov. Ekteskapet som institusjon er sterkt grunnfestet i Islam. men tiden tillater ikke at jeg tar en avstikker fra det som er dagens tema for å diskutere de forskjellige betingelser som gjelder i valg av ektefelle, hvilke midler man har til rådighet. skillsmisseregler. o.s.v.

Tilbake til polygami; det er tydelig når man studerer den Hellige Koran at det er en helt spesiell etterkrigsperiode som diskuteres. Etter en krig sitter samfunnet igjen med en mengde foreldreløse og unge enker, og hele balansen mellom de to kjønn er alvorlig forskjøvet. Vi så en slik situasjon i Tyskland etter andre verdenskrig. Siden Islam ikke var den dominerende religion i Tyskland, hadde man ingen løsning på problemet. Det var ingen hjelp å finne i kristendommens strengt monogame lære, så det tyske folk måtte leve med konsekvensene av denne ubalansen. For mengder av unge piker, peppermøer og unge enker var der intet håp om mann og familie.

Tyskland var ikke det eneste landet på det store europeiske kontinent som fikk oppleve disse svært farlige sosiale problemer i virkelig stor skala. Utfordringen var for stor for etterkrigstidens Europa; man klarte ikke å demme opp for denne bølgen og få kontroll over det voksende moralske forfall og den promiskuitet som naturlig nok blomstret i stor stil under de rådende misforhold.

Enhver uhildet person vil fort se at løsningen i en slik problematisk og ubalansert situasjon. er at man tillater en mann å gifte seg mer enn én gang. Dette er ikke en løsning som går på å tilfredsstille menns sensuelle begjær; det er det eneste svar på en mengde kvinners seriøse og ektefølte behov. Dersom man kaster vrak på denne svært så realistiske og logiske løsningen. vil samfunnet sitte igjen med ett eneste alternativ; det vil hurtig forfalle og bli et samfunn preget av tiltagende korrupsjon og umoral.

Men akk! Vesten ser ut til å ha valgt den siste av disse løsningenei

Dersom dere ser på disse to holdningene en gang til, og bruker fornuften mer enn følelsene. vil dere ikke unngå å se at det her ikke er et spørsmål om likestilling mellom kvinne og mann; det er faktisk et valg mellom ansvarlighet og uansvarlighet!

Islam tillater en mann å gifte seg mer enn én gang bare dersom han fullt ut tar den utfordring en slik vanskelig og spesiell situasjon innebærer. og tar på seg det hele og fulle ansvar for å behandle også den andre, tredje og fjerde hustruen like godt og omsorgsfullt som den første:

وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانكِحُوا
مَا طَابَ لَكُم مِّنَ النِّسَاءِ مَثْنَىٰ وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا
فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَٰلِكَ أَدْنَىٰ أَلَّا تَعُولُوا ۝

Og hvis dere frykter å ikke kunne handle rettferdig mot de foreldreløse. så gift dere med kvinner som behager dere; to, tre eller fire. og hvis dere frykter at dere ikke kan behandle dem likt. så (gift dere bare med) én, eller med dem deres høyrehender besitter. Dette er den nærmeste vei til å unngå urett. (Kap. 4: *Al-Nisa: 4)*

Alternativet er adskillig verre. I et samfunn som ikke er spesielt gudfryktig. hvor der finnes en mengde kvinner uten mulighet til å bli gift. kan man ikke klandre dem om de forsøker å lokke og lure samfunnets

gifte menn. Kvinner er jo også mennesker. De har alle sine lengsler og uoppfylte behov. Krigens store, psykologiske påkjenninger har også økt behovet for å ha noen ved sin side, og et liv uten ekteskapets og hjemmets trygghet, uten noen å dele dagene med og uten håp om å få barn, er et tomt liv. Fremtiden blir like tom som nåtiden.

Dersom disse kvinnene ikke kan hjelpes og assimileres i samfunnet slik at de på lovlig vis både kan få gi av seg selv og motta fra andre, står hele samfunnsfreden i fare. Resultatet blir forferdelig. Samhold og lojalitet ødelegges. Gifte kvinner kan ikke lenger stole på sine menn. Mistroen vokser. Manglende samhold mellom mann og hustru vil ødelegge grunnlaget for mang en familie. For de utro ektemenn som lever med en følelse av forbrytelse og vond samvittighet, vil dette skape psykologiske problemer og tilbøyelighet til stadig mer kriminell livsførsel. Kjærlighetens og lojalitetens edle prinsipper vil være de store taperne. Romantikken vil miste sin skjønnhet og verdighet og kun bli banal forføringskunst beregnet for en kveld eller to.

De som roper om likhet på ethvert område, glemmer at denne ideen om likhet blir fullstendig meningsløs når vi kommer inn på de områder der mann og kvinne er bygget forskjellig.

Bare kvinner kan føde barn. Det er bare de som gjennom mer enn ni måneder kan bære og nære spiren til menneskehetens kommende generasjon. Det er igjen kvinnen som kan ta seg av barna, iallefall gjennom deres første leveår, på et vis som ingen mann kan gjøre henne etter. Det lange og helt intime fellesskap som oppleves mellom mor og barn gjennom svangerskapet, gjør at kvinnen er langt sterkere følelsesmessig knyttet til barnet enn hva mannen er.

Dersom det økonomiske og sosiale system ignorerer disse naturlige forskjeller mellom mann og kvinne, og dermed også de ulike samfunnsroller som naturlig følger av dette, vil det sosio-økonomiske system ikke makte å skape sunn og ekte likevekt. Det er hovedsakelig på grunn av disse naturlige forskjeller mellom mann og kvinne at Islam tilrår ulike roller for de to kjønn.

En kvinne bør så langt mulig være fritatt for det økonomiske ansvaret for familien. Prinsipielt må dette ansvaret ligge på mannens skuldre. Det er likevel ingen grunn til at kvinnen skal nektes å være med å trekke det økonomiske lasset dersom hun er i stand til det; d.v.s. dersom hun da ikke forsømmer sin hovedoppgave som er å føre slekten videre, ta seg av familien og alt som hører med til dette. Det er akkurat dette Islam står for.

Videre har kvinnen en svakere og til sammenligning spinklere byg-

ning. Overraskende nok har Gud likevel utstyrt dem med sterkere fysiske potensialer. Disse fortrinn bunner hovedsakelig i at der i kvinnens celler finnes et ekstra halvt kromosom, noe som i seg selv er ansvarlig for forskjellen mellom mann og kvinne. Dette er tydeligvis gitt dem slik at de står bedre rustet til å møte de harde påkjenninger som både svangerskap, fødsel og amming kan være. Likevel blir ikke en kvinne utvendig sterkere og tøffere av den grunn. De bør ikke benyttes som hardt arbeidende tjenere innen den produktive økonomi enten det nå skjer i likestillingens navn eller i et hvilket som helst annet navn. Dette gjør også at de må behandles med større ømhet og godhet. Den byrden kvinnen skal bære i dagliglivet, bør være lettere, og hun bør ikke tvinges til å delta på lik linje med mannen i offentlige aktiviteter.

Dersom det å styre en familie og et hjem er en oppgave som bør tildeles enten mannen eller kvinnen, så er det tydelig ut fra det vi nå har sett at kvinnen har de absolutt beste kvalifikasjoner for å ta på seg et slikt ansvar. I tillegg er kvinnen den som fra naturens side er tildelt oppgaven med å ta seg av barna. Et slikt ansvar kan bare delvis deles aven mann.

Kvinner må ha en mye større rett til å være hjemme enn det mannen har. Er de samtidig fritatt fra å tjene til livets opphold, må de få bruke fritiden på seg selv eller på samfunnet som helhet. Det er slik begrepet «kvinnens plass er i hjemmet» er kommet til. Det er ikke snakk om at de skal være lenket til kjøkkenbenken eller innestengt mellom husets fire vegger. Islam griper på ingen måte inn i kvinnenes rett til å gå ut i fritiden for å gjøre det de måtte ha lyst til eller være med på de sunne og gode aktiviteter de måtte ønske, - igjen selvfølgelig under forutsetning av at det ikke går ut over det ansvar de har overfor den kommende generasjon. Dette er en av grunnene til at Islam advarer mot for mye selskapelighet og fri omgang mellom de to kjønn. Når Islam sier at hjemmet skal være sentrum i en kvinnes aktiviteter, så er dette en svært klok og svært praktisk løsning på de fleste av det moderne samfunns problemer. Når kvinnen vender sin interesse og oppmerksomhet bort fra hjemmet, må det nødvendigvis skje på bekostning av familielivet og omsorgen for barna.

Skal man bygge opp familielivet med moren som det sentrale midtpunkt, kreves det at båndet til andre kjødelige slektninger styrkes og at man gjenoppbygger det virkelige slektsforholdet mellom alle familiemedlemmer. Selv om hver slik familieenhet lever adskilt, så er det

en slik storfamilie Islam er talsmann for. Grunnene til det er mange, blant annet følgende:

1) Det bevarer balansen i samfunnet.

2) Dersom det i en slik familie får vokse frem en sterk kjærlighet og hengivenhet mellom brødre og søstre, fedre og døtre, mødre og sønner, O.S.v., ville det på helt naturlig vis dannes og opprettholdes en sunn og god familieenhet. Dette naturlige fellesskapet blir enda mer sammenknyttet fordi man også har et nært forhold til resten av familien rundt seg. Der er ekte og nære familiebånd mellom tanter, onkler, nieser, nevøer, søskenbarn, barnebarn og besteforeldre. For en slik storfamilie vil der være mange og nye veier til glede og sunne fornøyelser, skapt i en atmosfære av trygghet og tilhørighet.

3) I slike tilfeller vil familien som institusjon ikke så lett gå i oppløsning. Å leve under samme tak og kalles en familie, vil ikke være så meningsløst som det ofte er i dag. Familiens eldste vil alltid være et sentrum som resten av familien kretser rundt, de vil være selve aksen i de fleste familieaktiviteter. Der vil ikke være ensomme individer, utstøtte, forlatte og henvist til det sosiale systems bortgjemte kjellerboder og trange loftsrom. Ingen vil kastes ut av familiene som unyttige bruksgjenstander.

Dette er det islamske syn på hjem og familie, som anses som den absolutt viktigste enheten i samfunnet. Det er hovedsakelig på grunn aven helt annen holdning i det moderne samfunn i dag, at man finner et så høyt antall forlatte, gamle og uføre foreldre som familien ser på som en byrde og en plage.

OMSORG FOR DE ELDRE

Ansvaret for å ta seg av de eldre blir mer og mer lagt på staten. Eldreomsorgen utgjør en betydelig belastning på den nasjonale økonomi. Men uansett hvor mye staten vil og kan bruke på dem, så kan den aldri betale for deres fred og tilfredshet. Den forferdelige følelsen av å være skjøvet til side og forlatt, og den smertefulle opplevelsen aven voksende tomhet og ensomhet som disse menneskene kjenner, er mer enn mange av dem klarer å takle. Tanken på at en forholdsvis fjern slektning skulle tas hånd om av resten av familien, synes å være helt utenkelig.

I slike samfunn vil behovet for eldre- og sykehjem vokse med tiden. Likevel er det ikke alltid mulig for staten og tilgodese denne sektoren med penger nok til engang å fylle minstekravet til et anstendig liv. Fysiske skavanker er mye lettere å behandle og lege, – disse dype, psy-

kologiske trauma som så mange av samfunnets eldre mennesker lider av, er det adskillig verre å kurere.

Uansett hvor langt nede de moralske verdier ellers måtte være i land der man har muslimsk majoritet, vil tilstander som dette være helt utenkelige. A bli behandlet med en slik mangel på respekt og med så stor ufølsomhet, anses som en skam og en vanære for de gamle. Selv om staten er villig til å ta ansvaret for samfunnets eldre, vil det for de aller fleste muslimer være en skam å overlate omsorgen for sine egne slektninger til andre.

En muslimsk kvinnes sentrale rolle i hjem og familie er på denne måten langt fra over selv om barna vokser til. Hun vil alltid være nært knyttet såvel til fortiden som til fremtiden. Det er hennes milde, menneskelige omsorg og hennes iboende evne til å ta seg av dem som trenger pleie, som er redningen for samfunnets gamle. De vil fortsatt være like verdifulle og respekterte som før, og de vil hele tiden få leve et liv som fullt ut integrerte familiemedlemmer. Det vil være moren i huset som i første rekke tar seg av dem og holder dem med selskap, ikke som en tung og kjedsommelig plikt, men som uttrykk for et varmt og levende familieforhold. Slik kan hun også være trygt forvisset om at hun selv når hun blir gammel, heller ikke vil settes til side og overlates til seg selv som en forhistorisk levning.

Selvsagt er der unntak i ethvert samfunn, og der finnes også gamle som blir sett på som slitsomme byrder i muslimske familier som lever under innflytelse av såkalt moderne tenkemåte. Men i motsetning til de fleste andre samfunn er de muslimske stort sett fri for hjem for forlatte foreldre.

Dette minner meg på en vits som kanskje vil kalle på latteren hos noen, men på tårene hos andre. Den handler om en liten gutt som urolig og lei seg så på hvor dårlig faren behandlet den gamle bestefaren. Gradvis ble han forflyttet fra et stort og velutstyrt soverom til stadig mindre og mer ubekvemme værelser. Til slutt ble det bestemt at bestefaren skulle bo i et lite rom i tjenerJløyen. Et år var vinteren spesielt streng og kald, og bestefaren klaget på at rommet hans var kaldt og det teppet han hadde var altfor dårlig til at han klarte å holde seg varm. Faren begynte å lete i en haug med gamle, utbrukte filler for å se om han kunne finne noe som kunne brukes som ekstra teppe på bestefarens seng. Den lille gutten sto og fulgte med, og til slutt sa han: «Vær så snill å ikke gi alle de gamle fillene til bestefar da, pappa. Spar noen av dem til meg så jeg kan gi dem til deg når du blir gammel.»

I dette uskyldige uttrykket for et lite barns misnøye, ligger hele vår tids eldre generasjons fortvilelse.

Slike unntak er sjeldne i muslimske samfunn, like sjeldne som unntakene i de moderne samfunn der noen tar omsorg for sine gamle, - unntak som blir enda vanskeligere å finne etter som tiden går. Muslimene lærer:

وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوٓا۟ إِلَّآ إِيَّاهُ وَبِٱلْوَٰلِدَيْنِ إِحْسَٰنًا ۚ إِمَّا
يَبْلُغَنَّ عِندَكَ ٱلْكِبَرَ أَحَدُهُمَآ أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُل لَّهُمَآ
أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُل لَّهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ۝ وَٱخْفِضْ
لَهُمَا جَنَاحَ ٱلذُّلِّ مِنَ ٱلرَّحْمَةِ وَقُل رَّبِّ ٱرْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِى
صَغِيرًا ۝

Og din Herre har påbudt: Tjen Ham alene og vis godhet mot foreldre. Om *en av dem eller de begge når en høy alder hos deg, så tal aldri nedsettende til dem, og støt dem ikke bort, men tal milde ord til dem. Og senk ydmykhetens vinger av barmhjertighet over dem og si: Min Herre, vis dem barmhjertighet, likesom de oppfostret meg da jeg var liten. (Kap.* 17: *Bani-Israel:* 24-25)

Blant vers som angår dette emnet, er disse de viktigste. Det ethvert menneske bør prioritere, etter selve Guds enhet, er i all sin ferd å vise kjærlighet, hengivenhet og godhet mot sine foreldre når de når en høy og vanskelig alder.

Videre nevner verset slike situasjoner da oppførselen til én eller begge foreldrene kan bli en sann prøvelse, - ja, til tider faktisk støtende og sårende. Ikke engang i slike situasjoner må man tilkjennegi den minste antydning til forakt eller misnøye. Tvert imot skal de også da behandles med den dypeste respekt.

Ved at der eksisterer et nært og godt forhold mellom den generasjon som holder på å dø ut og den som kommer etter, vil det ikke oppstå noen form for generasjonskløft. Og en slik kløft er alltid til hinder for videreføringen av de tradisjonelle, moralske verdier.

Islams sosiale filosofi lærer oss derfor at ingen generasjon må tillate at det oppstår noen generasjonskløft, hverken i forhold til den utdø-

ende generasjon eller den kommende. Generasjonsmotsetninger er et begrep som ikke finnes innen Islam.

Som tidligere sagt er Islams familiebegrep ikke bare begrenset til én enkel husstand. Følgende vers pålegger muslimene ikke bare å bruke av sitt for å hjelpe foreldrene, men også for å hjelpe dem av slekt og venner som deretter står dem nærmest. Dette må skje slik at det ikke skader noens æresfølelse, men skaper gjensidig kjærlighet og takknemlighet.

وَٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا۟ بِهِۦ شَيْـًٔا ۖ وَبِٱلْوَٰلِدَيْنِ
إِحْسَٰنًا وَبِذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْيَتَٰمَىٰ وَٱلْمَسَٰكِينِ وَٱلْجَارِ
ذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْجَارِ ٱلْجُنُبِ وَٱلصَّاحِبِ بِٱلْجَنۢبِ
وَٱبْنِ ٱلسَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَٰنُكُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن
كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا ۝

Og tjen Allah og sett ikke noen ved siden av Ham, og vis godhet mot foreldre og slektninger og de foreldreløse og de fattige og den beslektede nabo og den fremmede nabo og vennene ved deres side og vandringsmennene og krigsfangene, for Allah elsker ikke dem som er bedrageriske og skrytende. (Kap. 4: *Al-Nisa:* 37)

Den Hellige Koran sier vi alltid må huske å behandle våre foreldre med godhet.

Dersom samfunnet i dag ville ta lærdom av det som her er blitt sagt, så ville de få bukt med mange av de problemene de står overfor og som er en skam for det moderne samfunn. Der ville ikke være noe behov for gamle- eller sykehjem, da med unntak av for de få som ville være så uheldige å ikke ha slektninger som kunne ta seg av dem. I et muslimsk samfunn er kjærligheten mellom foreldre og barn så sterkt innarbeidet. at ingen ville falle på å sette bort sine gamle foreldre for sin egen fornøyelses skyld.

FREMTIDENS GENERASJON

Når det gjelder den kommende generasjon .lærer den Hellige Koran oss opp på en helt spesiell måte. Den sier at for å oppnå best mulig forhold mellom deg og dine barn, er det av største viktighet at forholdet mellom deg og din ektefelle også er av beste slag.

Et av de vers vi har sitert tidligere (kap. 4: Al-Nisa: 35), som taler om «verger» (QAWWAMUN), legger i denne forbindelse et svært tungt ansvar på mannens skuldre. Dersom hans oppførsel ikke bidrar til å skape den ideelle atmosfære for en god og sunn familie, så har han sviktet sin oppgave som «verge» (QAWWAM). Man må ikke glemme at det beste eksempel på QAWWAM var Islams Hellige Grunnlegger (sa) selv. Han var hverken krass eller diktatorisk, aldri såret han sin familie eller var sta og egen overfor dem. Oppgaven med å holde dem alle på rett vei, var krevende, men den måten han oppfylte sitt ansvar på, vil for alle tider tjene som et lysende eksempel for alle dem som ønsker å fordype seg i, og virkelig forstå, den sanne mening av tittelen QAWWAM.

I en kjent tradisjon forteller Abu Hurairah at den Hellige Profet (sa) sa: «Den av dere som er best i troen er den som oppfører seg best; og den beste av dere er den som er best mot sin hustru.» (Tirrnidhi)

De foreldre som virkelig ønsker at barna skal vokse opp **til** å bli gode og rettferdige samfunnsborgere, må alltid huske på at det innbyrdes forholdet mellom mann og hustru spiller en viktig rolle i den prosessen som former barnas karakter.

Den Hellige Koran lærer oss:

وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ
مَرُّوا كِرَامًا ۝ وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ
لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا ۝ وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا
هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا
لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا ۝

Og den som ikke avlegger falskt vitnesbyrd, og som når de passerer noe fO/fengelig, vandrer verdig forbi. Og de som når deres Herres åpen-

baringer nevnes ikke faller døve og blinde til jorden av det. Og de som sier: «*Vår Herre. skjenk oss av våre hustruer og våre barn (våre) øynes fryd, og gjør oss* til *et forbilde for de gudfryktige. (Kap.* 25: *Al-Furqan:* 73--75)

Denne bønnen har en unik skjønnhet og er full av den dypeste visdom. Begge partene i et ekteskap læres å be for hverandre og for barna. at Gud alltid må la dem oppleve dyp glede og tilfredsstillelse fra hverandre, og at Han må la både dem selv og barna bli foregangspersoner og ledere for en gudfryktig og rettferdig generasjon.

Man behøver bare å overføre det på seg selv for å se hvor stor betydning dette verset har. Dersom det ønsket man har om noe ikke er særlig sterkt, vil det ikke virke inn på vår adferd, men dersom vi ber inderlig om det. er det ikke tvil om at oppførselen vil bli påvirket av den bønnen. For ytterligere å illustrere det; - det er mange blant oss som gjerne vil være sannferdige. men det er ikke ofte dette ønsket omsettes i praksis. De som oppriktig ber til Gud at Han må gjøre dem sannferdige. påvirkes på grunn av denne bønnen mye mer i sin oppførsel enn dem som bare har et vagt ønske om det samme. De førstnevnte vil gjøre et oppriktig forsøk på å forandre sin oppførsel til det bedre. En person ville sannelig oppføre seg merkelig dersom han etter en slik bønn skulle gå hen og behandle sin kone og sine barn på en måte som går rakt imot det han nettopp har bedt om.

Så tar Koranen spesielt for seg den yngste generasjons rettigheter og de forpliktelser vi har overfor dem:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَلْتَنظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ
لِغَدٍ ۖ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ خَبِيرٌۢ بِمَا تَعْمَلُونَ

Å dere troende. frykt Allah og la enhver se til hva han sender forut til i *morgen. Frykt Allah, for Allah vet hva dere gjør. (Kap.* 59: *AI-Hashr:* J9)

Koranen advarer foreldrene om at dersom de ikke oppfyller de plikter de har overfor sine barn. og dermed etterlater seg en generasjon hvis adferdsmønster er under enhver kritikk, så vil foreldrene måtte svare for dette innfor Gud.

Videre advares foreldrene mot å myrde sine egne barn, d.v.s. oppføre seg slik at de blir medskyldige i og ansvarlige for på en eller annen måte å ødelegge barnas karakter. (Se f.eks. kap. 6: Al-An'am: 152)

Ikke bare ens egne barn, men hele den yngre generasjon, skal behandles med kjærlighet, godhet og respekt. Slik lyder et av de vektige råd fra Islams Hellige Profet, må fred og velsignelse fra Allah være over ham:

اكرموا اولادكم

Vis alltid godhet mot dine barn. (Ibn Majah: Bk: 'Adab; Ch. Birul Walad)

Det er ikke vanskelig å se at dette er nøyaktig hva verden omkring oss så sårt trenger i dag. For tiden pågår det en seriøs debatt i Storbritannia med tanke på en ny lov som gjør foreldrene stedfortredende ansvarlige, i lovens øyne, for de forbrytelser deres barn begår. De vil da altså måtte stå til rette for ungdomsretten som forbrytere. Bak dette ligger det en sterk følelse av at dersom foreldrene hadde tatt ansvaret med å oppdra sine barn mer alvorlig, ville gatene i Storbritannia vært mye mindre preget av kriminalitet. Spørsmålet er likevel hvor mye man kan forbedre kvaliteten i et samfunn ved hjelp av restriksjoner og straffetiltak, så lenge der ikke er noe religiøst, etisk grunnlag å bygge på i menneskets dagligliv.

TOMT TIDSFORDRIV

Den Hellige Koran fører samfunnsspørsmålet videre når den sier:

وَٱلَّذِينَ هُمْ عَنِ ٱللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾

... Og som vender seg bort fra det som er forfengelig. (Kap. 23: AI-Mu'minun: 4)

Den som er vis og fornuftig kaster ikke bort tid og energi på unyttige og meningsløse beskjeftigelser.

Aslappe av med lett underholdning er ikke skadelig, og det er da heller ikke forbudt innen Islam. Begynner derimot underholdningen å øve en negativ innflytelse i samfunnet, anbefales den absolutt ikke lenger. Dersom underholdning i stedet for å være en måte å stresse av på, blir et mål i seg selv, vil det innen islamsk terminologi fordømmes som LAGHW (tomt og unyttig). Når underholdningen får innvirkning på daglige gjøremål, eller legger beslag på tid som kunne vært bedre

brukt på annen måte, da er det ifølge det arabiske ordet LAGHW tomt og bortkastet.

TV har utvilsomt vært til stor velsignelse for menneskene. Men mange barn sitter hele dagen med øynene klistret til skjermen. Menn kommer hjem fra arbeidet for å tilbringe resten av dagen foran TV, uansett hvilke program som flimrer over skjermen. Derved forsømmer de sine barn, sine hustruer, sine venner og sine plikter overfor samfunnet. Slik har TV virkelig blitt en moderne forbannelse. Det kastes bort så mye tid på å se på TV i våre dager, at det ville være både vanskelig og utfordrende å foreta en fullstendig avveining av TV'ens fordeler og ulemper. Men dette er ikke alt.

TV viser mye kriminal-filmer, og ofte fremstilles forbrytelser på en slik måte at det i stedet for å vekke avsky hos barna, faktisk gjør det stikk motsatte. Endog i spesielle barneprogram er det ikke sjelden at kjente figurer lager «uskyldige» pek og ablegøyer som ødelegger freden og roen hjemme. Uansett hvor morsomme og underholdende slike program kan være; noen god oppdragende virkning på barna har de iallefall ikke. Uten tvil skapes det mange problembarn ut aven slik TV-kultur. Det skapes potensielle forbryterspirer.

I programmene for voksne læres det stadig bort nye måter å begå kriminelle handlinger på, - kanskje uten at man tenker over det. Et slaraffenliv bestående av fornøyelser og uansvarlig lystighet males strålende rosenrødt og skaper et helt falskt inntrykk i menneskenes sinn. Men akkl Lite forstår de av forskjellen mellom fantasi og virkelighet og mellom det som er og det som skulle være ...

Abruke livet på tomme, unyttige forlystelser, slik den Hellige Koran forbyr, er ikke så ubetydelig og inkonsekvent som det kanskje kan synes. Dette, sammen med mange forskjellige former for underholdning, spiller en viktig rolle i å skape en situasjon der frustraSjonen bare øker og øker. Man kan undres på om metningspunktet noen gang blir nådd.

KONTROLL AV LYSTER OG BEGJÆR

Den Hellige Koran pålegger oss å styre våre lyster; man må ikke tillate at misunnelse gir grobunn for overdrevne, umettelige begjær.

Denne læren inneholder et svært viktig budskap angående disiplinering og kontroll av lyster og begjær. Selvsagt er ikke Islam en religion som forfekter at man skal undertrykke eller fornekte sine naturlige behov. Man forkynner ikke klosterliv eller askese for slik å forsøke å gjøre ende på sine lyster og derved oppnå Nirvana eller befris fra alle

jordiske bånd. Filosofien om Nirvana sier at det er våre lyster som binder oss til tingene og gjør oss til slaver under materialismen. Den enkle løsningen er derfor å fornekte alle sine lyster og behov.

Islam avviser denne filosofien som menneskelaget, unaturlig og ute av stand til å løse problemene. Dette begrepet om Nirvana smaker mer av død enn av fred. Islams svar på problemene er helt anderledes. I henhold til Islam ligger ikke svaret på livets gåte i å døde alle våre lyster og begjær.

Blant de mange tiltakene som foreslås for å skape fred på det sosiale plan, er formaningen om at man skal disiplinere og beherske sine lyster og hele tiden holde dem under kontroll. Hvis ikke, vil det aldri være mulig for noen å oppnå fred gjennom tilfredsstillelse av sine lyster. Som jeg har sagt tidligere så øker lystene fortere enn man kan klare å tilfredsstille dem. Om dette kan synes som små og ubetydelige tiltak, så er de faktisk svært viktige og effektive. Den Hellige Koran sier f.eks.:

وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِۦٓ أَزْوَٰجًا مِّنْهُمْ زَهْرَةَ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا
لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ ۚ وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ ﴿١٣٢﴾

Og la ikke dine øyne vandre etter det som Vi har forsynt flOen klasser av dem med av denne verdens glans for å prøve dem ved det. Og din Herres forsyning er bedre og mer varig. (Kap. 20: Ta-Ha: 132)

Den Hellige Koran forbyr oss å tenke ondt om andre, være nysgjerrige og stikke nesa vår i andres affærer eller baktale noen:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱجْتَنِبُوا۟ كَثِيرًا مِّنَ ٱلظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ ٱلظَّنِّ إِثْمٌ
وَلَا تَجَسَّسُوا۟ وَلَا يَغْتَب بَّعْضُكُم بَعْضًا ۚ أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَن
يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ تَوَّابٌ
رَّحِيمٌ ﴿١٢﴾

Adere troende, unngå mye mistenksomhet, for mistenksomhet er i noen tilfelle synd, og spioner ikke og bakvask ikke hverandre. Mon noen av dere ville like å spise sin døde brors kjøtt? Frykt Allah, for

Allah vender Seg (til dere med tilgivelse og er) barmhjertig. (Kap. 49: Al-Hujurat: 13)

TILLITSBRUDD

I det islamske samfunn spiller oppbyggingen av gjensidig tillit og samarbeid. truster og fellesforetak. en viktig rolle. At man ikke krenker opparbeidet tillit og internasjonale avtaler anses som helt fundamentalt med hensyn til enheten i det islamske samfunn. Den Hellige Koran beskriver de troende slik:

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ۝

Og de som vokter oppmerksomt på sine forpliktelser og sine avtaler. (Kap. 23: *Al-Mu'minun:* 9)

KAMPEN MOT DET ONDE - ET KOLLEKTIVT ANSVAR

Ansvaret med å lære opp folket overlates ikke til styresmaktene; det pålegges hele folket kollektivt å selv gjøre gode gjerninger og avholde seg fra alt som er ondt.

I de mer utviklede samfunn er det søppel-kjørerens jobb å samle uønsket avfall fra gater og hus og kjøre det på dynga. I fattigere samfunn kaster husmoren simpelthen bare søppel og rester ut på gata til den blir så møkkete at den ikke lenger er brukbar som gangvei. Selvfølgelig må husets beboere sørge for å holde huset rent, men det må også være et system som gjør at gater og fortau er rene.

Det er tragisk at selv om Vesten har forstått hvor viktig det er å holde det rent på steder der folk pleier å ferdes. så står det igjen å oppfatte hvor tvingende nødvendig det er å ta ansvaret for å rense samfunnet for det menneskelige, kriminelle avfall som daglig slenges fra hjemmene og ut på gater og offentlige steder.

Islam tar dette problemet opp i bred skala. Hovedvekten legges på at familiens eldre skal sørge for at det sosiale avfallet blir så lite som mulig, slik at samfunnet tilføres noe positivt i stedet for alt det negative.

For det andre pålegger Islam alle i samfunnet. såvel privat som kollektivt. å kjempe en hellig krig mot det onde. ikke ved hjelp av sverd og strenge lover, men ved stadige påminnelser. gode råd og veiledning. Advarsler og tålmodige forklaringer og overtalelser er i henhold til Koranen den beste metoden for å rense et samfunn for sosiale onder:

وَلْتَكُن مِّنكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ
وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ ۚ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۝

Og blant dere skal være et samfunn som kaller til det gode, og som påbyr det rette ogforbyr det onde, og disse er det som skalfullkommengjøres (d. v.s. slike samfunn vil overleve. Her kunne man også oversette ordet «Muflihoon» med «de som er best skikket til å overleve»). (Kap. 3: Al-Imran: 105)

Man bør ikke slutte av dette verset at Islam mener at staten ikke har noen del i arbeidet med å oppnå en sunn og god offentlig allmenntilstand, og at dette ligger helt utenfor styresmaktenes ansvarsområde. Selvsagt ligger lovgivningen og utøvelsen av myndigheten på dette området under staten. Men det jeg har forsøkt å fremheve er det enkle faktum at i henhold til Islam så er statsmaskineriet alene ikke tilstrekkelig til å forebygge. hindre og senke kriminaliteten. Når kriminelle tendenser fritt får vokse og utvikle seg i hjemmene og i samfunnet generelt, vil det eneste staten kan gjøre, være å rense bort de verste symptomene fra tid til annen. Lovens lange arm når ikke så dypt at den kan trekke det onde opp med roten. Hovedansvaret for å utrydde det onde i samfunnet vil alltid hvile på familiene, de religiøse lederne og de som til enhver tid er forgrunnsfigurer for de strømninger som finnes i folket.

Med tanke på dette og flere andre lignende vers, uttalte en gang den Hellige Profet, må Allahs fred og velsignelse være over ham, at folk før dere har fått et tragisk endelikt fordi de nektet å adlyde autoritetene og stadig begikk overtredelser. De forsøkte heller ikke å hindre hverandre i å begå all denne uretten. Så fortsatte han: «Ved Allah, dere må i sannhet oppmuntre til det gode og forby det onde; grip overtrederens hånd og overtal ham til å handle rettferdig; lær ham å stå fast på rettferdighet, ellers vil Allah ligne noen av deres hjerter med hjertene til noen av de andre, og Han vil forbanne dere som Han forbannet dem.») (Abu Daud og Tirmidhi: Riadhus Saleheen 198, s. 50)

I henhold til den Hellige Profet (sa) er et av de mer alvorlige tegn på forfall at folk ikke lenger våger å vise sin misnøye med all den uanstendighet og dårlig oppførsel som kommer til uttrykk rundt dem. I den følgende tradisjon trekker den Hellige Profet, må Allahs fred

og velsignelse være over ham, paralleller mellom et slikt samfunn og reisende ombord i en båt:

Nu'man ibn Bashir forteller at den Hellige Profet (sa) sa: Tilstanden for dem som akter på de grenser Allah har satt og dem som er skjødesløse med dem, er som passasjerene på et skip som kastet lodd om hvem som skulle ha overdekket og hvem som skulle ha underdekket, og slo seg så ned etter som det ble bestemt. De som var på båtens laveste dekk hadde ikke direkte adgang til vann. For åfå tak i det, måtte de gang på gang klatre opp på overdekket og dermedforstyrre de andre. Til slutt foreslo de for passasjerene på øverste dekk at de kunne borre et hull gjennom bunnen på skipet slik at de fikk direkte adgang til vann. Slik ville de andre slippe å bli forstyrret hele tiden. Nå, dersom de på overdekket tillot dem å sette planen i verk, så ville de alle sammen gå under, men dersom de hindret dem i det, ville alle være reddet. (Bukhari: Riadhus Saleheen 198, s. 48)

Jeg er redd for at dette er et bilde som passer utmerket på store deler av vårt moderne samfunn.

SKAL-SKAL IKKE

Andre vers fra den Hellige Koran som ytterligere tar opp vårt ansvar for å opprettholde sosial fred og orden:

وَعِبَادُ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى ٱلْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا
خَاطَبَهُمُ ٱلْجَٰهِلُونَ قَالُوا۟ سَلَٰمًا

Den Nådiges tjenere er dem som vandrer i ydmykhet på jorden, og som når de uvitende taler til dem, sier: Fred! (Kap. 25: *Al-Furqan:* 64)

وَإِذَا حُيِّيتُم بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا۟ بِأَحْسَنَ مِنْهَآ أَوْ رُدُّوهَآ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ
كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ حَسِيبًا ۝

Og når dere møtes med en hilsen så hils igjen med en bedre - eller gjengjeld den, for Allah holder regnskap over alle ting. (Kap. 4: *Al-Nisa: 87)*

وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ
مَرَحًا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ۝ وَاقْصِدْ فِي مَشْيِكَ
وَاغْضُضْ مِن صَوْتِكَ إِنَّ أَنكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ ۝

Og vend ikke ditt kinn bort fra mennesker og gå ikke stolt omkring på jorden, for Allah elsker ikke noen bedragerisk skrytlwls. Og gå avsted med avmålte skritt og senk din stemme, for den avskyeligste stemme er visselig eslenes (skrytende) stemme. (Kap. 31: *Luqman: 19-20)*

Den karakter Islam forsøker å innprente muslimene er i seg selvet hinder for fremveksten av uansvarlig adferd og kriminalitet. Det jordsmonnet Islam skaper. er et sunt jordsmonn som ikke tillater forekomsten av parasitter og ugress.

Dette oppnås fordi man har en svært detaljert og omfattende lære som inneholder mange hundre regler avarten «skal- skal ikke». Det sentrale i denne læren er felles for de aller fleste religioner. I stedet for å fokusere på de læremessige forskjeller mellom én religion og en annen, vil jeg liste dem opp for dere med referanser (kapittel, vers) til den Hellige Koran:

«SKAL»:

Anstendighet: 17:33; 23:6- 8; 24:31, 34. 61; 25:69; 33:36; 70:30-32.
Beherskelse av sinne: 3:135.
Bespise de fattige: 76:9; 90:15- 17.
Bære sant vitnesbyrd: 4:136; 5:9; 25:73.
Gjøre gode gjerninger: 2:196; 3:135; 5:94; 7:57.
God behandling av de ansatte: 4:37.
God behandling av sine naboer: 4:37.
God behandling av slektninger: 2:178; 16:91; 30:39.
Kappes i gode gjerninger: 2:149.
Mot: 2:178; 3:173-175; 9:40; 20:73-74; 33:40; 46:14.
Oppfylle sine forpliktelser: 2:284; 4:59; 23:9; 70:33.
Oppmuntre til det gode. forby det onde: 3: 111.
Oppriktighet: 39:3- 4; 98:6; 107:5-7.
Renhet: 2:223; 5:7.9:103.108; 24:22; 33:34; 74:5; 87:15; 91:10-11.
Renslighet: 2:223; 4:44; 5:7; 22:30; 74:5-6.
Rettferdighet: 5:9; 6:153; 16:91; 49:10.

Samarbeid: 5:3.
Sannferdighet: 4:136; 5:120; 9:119; 17:82; 22:31; 25:73; 33:25,36,71; 39:33.
Selvkontroll: 4:136; 7:202; 18:29; 30:30; 38:27; 79:41-42.
Skape fred mellom mennesker: 4:115; 49:10.
Takknemlighet: 2:153, 173, 186,244; 3:145; 5:7,90; 14:8; 39:8,67; 46:16.
Tilgivelse: 2:110; 3:135,160; 4:150: 5:7,90; 14:8; 39:8, 67; 46:16.
Tålmodighet: 2:46,154,156,178; 11:12; 13:23: 16:127-128; 28:81; 29:61; 39:11; 42:44; 103:4.
Uselviskhet: 2:208, 263; 11:52; 59:10; 64:17; 76:9-10; 92:20-
Utholdenhet: 13:23; 41:31-33.
Ydmykhet: 6:64; 7:14,56,147; 16:24,30; 17:38; 28:84; 31:19-20; 40:36.

((SKAL IKKE)):
Arroganse: 2:35,88; 4:174; 7:37 flg.
Baktalelse: 49:13.
Bespottelse: 49:12.
Fortvilelse: 39:54.
Følge det man ikke har kunnskap om: 17:37.
Gi for lite mål: 83:2-4.
Gi økenavn: 49:12.
Gjerrighet: 4:38; 47:39; 57:2-5; 59:10; 64:17.
Hor: 17:33.
Hovmod: 17:38; 23:47: 31:19.
Løgnaktighet: 22:31; 25:73.
Mistenksomhet: 49:13.
Misunnelse: 113:6.
Skryt: 57:24.
Sløsing: 7:32; 17:27-28.
Troløshet: 4:106, 108; 8:28, 59.
Tyveri: 5:39.
Ærekrenkelse: 49:12.

Islam inviterer ledere for alle religioner til å stå side om side i kampen for å opparbeide og innprente det gode i verden, og å advare menneskene mot alle onde gjerninger.

Kunne man klare dette, ville verden bli et bedre sted.

INGEN RASISME

Avalle de forbannelser som hjemsøker verden i dag, er rasismen den som bærer i seg den største faren for verdensfreden.

Den Hellige Koran taler til hele menneskeheten når den sier:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱتَّقُوا۟ رَبَّكُمُ ٱلَّذِى خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَٰحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا
زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَآءً ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ٱلَّذِى تَسَآءَلُونَ
بِهِۦ وَٱلْأَرْحَامَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ۝

A dere mennesker. frykt deres Herre som har skapt dere av ett levende vesen, og deretter skapte Han dets motpart. og Han utbredte fra dem mange menn og kvinner. Frykt Allah, i hvis navn dere ber hverandre om noe og (særlig med hensyn til) slektskapsbåndene, for Allah er vokter over dere. (Kap. 4: *Al-Nisa: 2)*

Ingen rase er den annen overlegen. Den Hellige Koran sier:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَٰكُم مِّن ذَكَرٍ وَأُنثَىٰ وَجَعَلْنَٰكُمْ شُعُوبًا
وَقَبَآئِلَ لِتَعَارَفُوٓا۟ ۚ إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِندَ ٱللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ
عَلِيمٌ خَبِيرٌ ۝

Dere mennesker, Vi har visselig skapt dere av mann og kvinne og gjort dere tilfolk og stammer, for at dere må kjenne hverandre. Sannelig, den rettferdigste blant dere har størst ære hos Allah, for Allah er allvitende og kjenner alle ting. (Kap. 49: *Al-Hujurat: 14)*

Og:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِّن قَوْمٍ
عَسَىٰٓ أَن يَكُونُوا۟ خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا نِسَآءٌ مِّن نِّسَآءٍ عَسَىٰٓ أَن يَكُنَّ خَيْرًا
مِّنْهُنَّ ۖ وَلَا تَلْمِزُوٓا۟ أَنفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا۟ بِٱلْأَلْقَٰبِ ۖ بِئْسَ ٱلِٱسْمُ
ٱلْفُسُوقُ بَعْدَ ٱلْإِيمَٰنِ ۚ وَمَن لَّمْ يَتُبْ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلظَّٰلِمُونَ ۝

Å dere som tror, la ikke noe folk spotte et annet, kanskje er de bedre enn dem, og la ikke kvinner spotte andre kvinner, kanskje er de bedre enn de er. Og tal ikke ille om *deres eget folk og gi ikke hverandre øke-navn. Ondt er det med et skjendig navn etter (å ha antatt) troen. Og de som ikke angrer, er synderne. (Kap.* 49: *Al-Hujurat:* 12)

Tilsynelatende er dagens samfunn på vei bort fra rasisme og apartheid og i ferd med å bli seg mer bevisst de grusomheter som er knyttet til det. Men dersom man går saken nøyere etter i sømmene, begynner man å se at det finnes rasisme over alt.

En av de store vanskelighetene er å finne en korrekt definisjon av ordet «rasisme». Den kan synes forskjellig ut fra hvor i terrenget man står. Det er vanskelig å trekke enkle og konsise grenser mellom rasisme, stammetilhørighet, fascisme, imperialisme og nasjonalisme. Om den mer enn tusenårige historie om det kristne Vest-Europas tragiske og umenneskelige behandling av det jødiske folk kan synes innhyllet i fortidens mørke, så er de ufattelige grusomheter jødene måtte utstå i nazistenes hender i 30- og 40-årene, enda for ferske til å kunne glemmes. Når vi da hører ordet «rasisme», går tankene uvegerlig til anti-semittismen og den lange historie av grusomheter den semittiske rase har gjennomlevet i hedningenes hender.

Dette er selvfølgelig en svært innsnevret forståelse av rasisme. Den er så trang at vi da ikke ser alle de andre avskygninger som verdensbildet har å by på. Vi tenker knapt på at ekstremister også finnes blant jødene; ekstremister med følelser og meninger om hedningene som er like fulle av fordommer som det de selv har vært utsatt for.

Men dette er ikke alt. Rasisme er mye mer enn det man blir klar over ved første øyekast. Selv om vi ikke kaller det rasisme, så eksisterer den rundt oss i mange ulike forkledninger, blant annet nasjonalisme. Videre er fordommer basert på religion, stamme eller regional tilhørighet bare noen få andre tilfeller der vi finner rasismen i arbeid under andre navn. Den hvite rases fordommer overfor ikke-hvite er også rasisme, men det ville være urettferdig å påstå at det bare er de hvite som nærer fordommer mot dem som har annen hudfarge og utseende enn dem selv. Vi har også svart rasisme, gul rasisme og rasisme blant de folkeslag som ikke så lett lar seg definere som hvite, svarte eller gule, men som ligger et sted imellom.

Rasismens kjerne er klassefordommer. Muligens er det den beste definisjon av rasisme. Når noen mennesker under påskudd av å tjene

sine egne klasseinteresser, begynner å legge fordommer til grunn i sin behandling av andre klasser, da våkner rasismen til live og løfter sitt stygge og giftige hode. Et slikt hat er hemningsløst; man tar intet hensyn til det enkelte individs gode og menneskelige sider; – alle skjæres over én kam.

Det er ikke mange år siden den vestlige hemisfære var delt hovedsakelig mellom kristendommen og Islam. Hvilken rolle jødene spilte gjennom disse årene med sterke anti-muslimske fordommer, er heller uklart. Det vi vet er at jødene var en del av det kristne Europa som hatet og mistrodde de muslimske nasjonene rundt Middelhavet og fryktet en muslimsk ekspansjon vestover.

En rasisme basert på forskjell i hudfarge var et tilleggsmoment i denne perioden med voldsomme fiendtligheter mellom kristne og muslimer. På den tiden var muslimene i Indonesia, Malaysia, Kina og India holdt helt utenfor. Det var mer en konflikt mellom den tyrkisk-arabiske akse og det kristne Europa generelt.

Denne historien synes kanskje å være gjemt og glemt, men jeg kan nå se at den igjen løfter hodet. Det ser ikke ut til at disse menneskelige problemer vil dø, uansett hvor dypt man begraver dem. Vender vi blikket mot vår tid igjen, vil vi se at så lenge verden var polarisert av de to supermaktene og deres allierte, var det viktig for de vestlige interessser at det ikke ble rotet opp i disse urolighetene igjen. Men nå som den nye æra i øst- Vest-forholdet har forandret verden, ser vi igjen denne mørke ridder fra middelalderen kaste sin uhyggelige skygge over oss.

Det er reell fare for at den historiske kristen-muslimske religiøse og politiske fiendtlighet igjen vil gjøre seg gjeldende i det nye klima som er oppstått etter de voldsomme forandringer i Sovjetunionen og øst-Europa. De hevdvunnede interesser på begge sider vil bare tilskynde konfliktene. Jeg er redd at presteskapet, både innen kristendommen og Islam, på en uhyggelig måte vil være med å forverre situasjonen og således gjøre sjansen for fred mellom kristne og muslimer enda mindre. Skjer dette, vil det i sannhet tjene Israels sak. Israel kan ikke betraktes som en utenforstående og uinteressert tilskuer.

Videre har vi de politisk-religiøse skillelinjer som skaper en ny form for rasisme; nemlig rasismen mellom det rike Nord og det fattigere Sør, og mellom øst og Vest, noe som kanskje best kan uttrykkes slik:

«øst er øst og Vest er Vest,
og aldri skal de to møtes.»

Den tilnærming og politiske avspenning vi har vært vitne til mellom supermaktene kan gjenoppvekke de historiske religiøst-politiske uoverensstemmelser og feider mellom den kristne Oksident og den muslimske Orient. Det bør absolutt ikke overraske noen om skillet mellom øst og Vest øker ytterligere som et resultat av den nye imperialismen og den omfattende rasismen som utvilsomt vil vokse frem i kjølvannet av avspenningen mellom supermaktene.

Ifølge generelt akseptert terminologi kan det nå kanskje synes som jeg er i ferd med å bevege meg bort fra det som vanligvis defineres som rasisme og utvide begrepet til å omfatte områder som ikke anses å ha rasemessige undertoner. Men jeg bygger på objektive og inngående studier av de menneskelige motiv som skaper rasismen. Så lenge de underliggende, motiverende krefter forblir de samme, så har det ingen betydning om man kaller den ene eller den andre form for forkrøplet menneskelig adferd for rasisme, eller om man gir den et annet og mer anstendig eller sivilisert navn, – selve sykdommen er likevel den samme.

I videre forstand må rasisme forstås som gruppe-fordommer som gjør at det ikke lenger tas hensyn til absolutt rettferdighet og rent spill.

Den raskt avtagende polariseringen mellom den amerikanske og den russiske blokk har kastet oss inn i en ny æra; en æra hvor det synes å gå mot globale forandringer og justeringer i stedet for at skillelinjene generelt blir borte. Når disse ideologiske skillelinjer blekner, vil de skillelinjer som fra før er trukket opp på de forskjellige plan i internasjonal sammenheng, nødvendigvis vokse og bli langt mer tydelige. I perioden med store konflikter mellom sosialisme og kapitalisme var det eldgamle tradisjonelle skillet mellom Oksidenten og Orienten degradert til en heller ubetydelig annenplass. Slik er det ikke lenger, og vi vil se at skillelinjen mellom øst og Vest igjen vil bli den mest fremtredende grensen mellom Vestens utviklede nasjoner og de uutviklede landene i øst.

Både Russland og de frigjorte landene i Øst-Europa vil gradvis forandre seg og til slutt gli sammen med de kapitalistiske statene og også overta deres holdninger til den Tredje Verden. Selv om det vil utkjempes nye kamper i konkurransen om å sikre seg eller monopolisere utenlandske markeder, så vil Vesten, etter også å ha opptatt i seg den Øst-Europeiske blokken, samlet fremstå som en mye sterkere politisk-økonomisk enhet enn noen gang tidligere. Dette vil skjerpe og fremheve den tradisjonelle skillelinjen mellom Oksidenten og Orienten.

I tillegg kommer fremveksten av neo-sosialismen, hvor nasjonene

overtar individets og de individuelle klassers plass. Polariseringen mellom de som har alt og de som ikke har noenting, vil derfor ikke finne sted mellom én nasjons rike og en annens fattige. I noen år fremover kan muligens denne katastrofale polariseringen holdes nede og undertrykkes, men en endelig konfrontasjon i stor skala vil likevel ikke være til å unngå.

Jeg nærer en dyp frykt for at vi nå går inn i en ny æra med global rasisme av forferdeligste slag, en rasisme som kan bli hjulpet frem og tilskyndet aven seksjon innen det zionistiske lederskap. Dersom Benjamin Beit-Hallahmi ved Universitetet i Haifa, forfatteren av boken «The Israeli Connection: Whom Israel Arms and Why» (utgitt 1988 av LB. Tauris & Co. Ltd., London) skal tas på alvor, og dersom de fakta han har fremskaffet angående zionistenes velformede og vel definerte politiske filosofi skal anses som autentisk, så lover det i sannhet ille for verdensfreden.

Frem stiger følgende bilde av den rolle Israel har spilt og fortsatt vil spille i de globale forhold:

David Ben-Gurion, Israels grunnlegger, sa i januar 1957: Med tanke på vår eksistens og vår sikkerhet, så er ett europeisk lands vennskap mer verdt enn hva hele Asias befolkning måtte mene. (Medzini, 1976, s. 75) s. 5.

Israels egen interesse for å gjenvinne sitt tapte herredømme over araberne, har ved en tilfeldighet vist seg å falle sammen med amerikanernes mål, som er å hindre imperialismens sammenbrudd. (s. 205)

Det den moderne høyremann elsker, er israeleren, - høy, tøff, bevæpnet med en Uzi og i ferd med å drepe mørkhudete innfødte i triumf over de radikale krefter i den Tredje Verden. Slik har argentinske generaler, paraguyanske oberster og afrikanske brigaderer lært å elske israelerne. (s. 218)

Den nye «ned-med-den-Tredje-Verden»-retorikken som har utviklet seg i USA siden 70-tallet, var knyttet til Israel. Foregangsmenn som Daniel Patrick Moynihan og Jean Kirkpatrick så på Israel som en forbundsfelle og en inspirasjon. (s. 222)

Lederen av den zionistiske høyrevingen før 2. verdenskrig, Vladimir Jabotinsky, var svært rett frem i sin omtale av alliansen mellom zionistene og imperialismen ... Zionismen er urokkelig i sitt forsett om å holde hele Middelhavsområdet på europeiske hender ... I enhver øst-Vest konflikt vil vi alltid være på Vestens side, fordi Vesten gjennom de siste tusen år, siden mongolene knuste kalifatet i Bagdad, har stått for en kultur som er østen helt overlegen ... og i dag er det vi

som er de fremste og mest trofaste bærere av denne kultur .. . Vi vil aldri kunne støtte denne arabiske bevegelse som for tiden er i opposisjon til oss, og vi fryder oss storlig over enhver ulykke som måtte ramme denne bevegelsen .. . (Brenner, 1948, s. 75- 77) s. 227.

Tanken om frihet for den Tredje Verden er en trussel mot selve essensen i zionismen. Begrepet om menneskerettigheter er alt for farlig for Israels politiske system ... Uretten overfor palestinerne er så klar og så iøynefallende at den ikke kan diskuteres åpenlyst, og enhver diskusjon om hva Israel har gjort i den Tredje Verden vil uten tvil også lede til at palestinernes rettigheter tas opp ... (Israelerne) er raske til å fordømme resten av verden som hyklerske når det er snakk om menneskerett og global rettferdighet. På den måten er de akkurat som de hvite sørafrikanerne. (s. 236-237)

Fra Manilla på Filippinene til Tegucigalpa i Honduras og til Windhoek i Namibia har israelske utsendinger vært kontinuerlig involvert i krig, en krig som i virkeligheten er en verdenskrig. Og hvilken fiende er det så Israel sloss mot? Det er befolkningen i den Tredje Verden; – de må ikke tillates å vinne sin revolusjon. (s. 243)

Israelske prognoser er gode bare så lenge araberverden og resten av den Tredje Verden forblir splittet og svak. Enhver forandring i dette bildet er et dårlig tegn. (s. 247)

Det Israel har eksportert er undertrykkerens logikk, et verdenssyn som er knyttet til vellykket dominans. Det som her eksporteres er ikke bare teknologi, krigsutstyr og erfaring, ikke bare ekspertise, men et spesielt tankemønster. (s. 248)

Det er virkelig å håpe at stemmen til den mer fornuftige del av det israelske lederskapet vil overdøve det zionistiske krigsropet. Harkabi synes å være et typisk eksempel på de israelske skribenter som muligens kan beskrives som moderate og logiske. Ikke bare tar han avstand fra den agressivitet som utvises av de ekstreme zionistene, han mener også at denne adferden på lenger sikt er dødbringende også for selve de zionistiske interessene. Harkabis synspunkter deles ikke av andre jødiske tenkere og intellektuelle. Harkabi har et mer nøkternt og realistisk syn på hele problemet. Spesielt har hans forslag om «land for fred» skapt nytt håp for araberne.

Jeg tror fullt og fast at diskriminering og forsøk på å splitte menneskeheten på et hvilket som helst plan, nok kan bringe kortvarig fortjeneste for noen, men i det lange løp må konsekvensene bli av det onde for alle impliserte parter. På denne moderne verdens-scene har Islam et positivt budskap å bringe og en virkningsfull rolle å spille.

Islam fordømmer rasisme og klassehat på det sterkeste. A skape noen som helst form for uorden og uro er en avskyelig ting. De versene vi tidligere har sitert fra den Hellige Koran, er bare noen få av de mange som berører dette emnet.

Karakteren til Islams Hellige Profet (sa) beskrives slik:

«Guds lys, som eies hverken av øst eller Vest», d.v.s. det tilhører i samme grad dem begge.

اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ مَثَلُ نُورِهِ كَمِشْكَاةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ
الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ
لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ
نُورٌ عَلَى نُورٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ
لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ۝

Allah er himlenes og jordens lys. Bildet av Hans lys er som en nisje, i *hvilken der er en lampe. Lampen er* i *et glass. Glasset er som en strålende stjerne, tent av det velsignede oliventre, som hverken er østlig eller vestlig; dets olje lyser nesten selv* om *ilden ikke berører den. Lys over lys! Allah rettleder til Sitt lys hvem Han vil, og Allah fremsetter lignelser for menneskene. Og Allah er vitende* om *alle ting. (Kap. 24: AI-Nur: 36)*

Han kalles også:

En barmhjertighet (og kilde til velsignelse)for hele verden (og hele menneskeheten). (Kap. 21: *AI-Anbiya: 108)*

Det forbauser meg at så mange mIddelaldersk tenkende muslimske lærde, feilaktig omtalt som fundamentalister. er av den mening at muslimene må gå mot ikke-muslimer i væpnet kamp og fortsette å bekjempe dem til de er utslettet eller aksepterer Islam. Det Islam vi finner i den Hellige Koran har overhodet ingenting å gjøre med en slik forkrøplet og korrumpert form for «hellig krig». I kapittelet om religiøs fred har jeg sitert så mange vers at det er ingen grunn til å gjenta dem her.

La meg til slutt igjen slå fast at Islam lærer oss effektive midler til gjennom en fredelig prosess å bringe menneskeheten sammen med det for øyet å samle den til ett og dermed legge grunnlaget for fred i verden.

Som bevis på den holdningen vi finner hos Islams Hellige Grunnlegger (sa), skulle følgende utdrag fra hans siste preken (kjent som Avskjeds-prekenen) som han før sin bortgang holdt for den største forsamling han noengang talte til, være mer enn tilstrekkelig:

Å mennesker, lytt med oppmerksomt øre, for jeg vet ikke om jeg noengang vil stå foran dere igjen i denne dalen og tale til dere som jeg taler til dere nå. Deres liv og deres eiendeler har Gud trygget mot angrep fra hverandre inntil Dommens Dag. For enhver har Gud bestemt en del av arven. Det skal nå ikke godtas noe testamente som går imot den rettmessige arvings interesser. Når det i et hjem fødes et barn, skal dette barnet anses som barn av husets far. Den som måtte bestride dette barnets opphav, skal være henfallen til straff under den Islamske Lov. Den som legger ansvaret for sin egen fødsel på andres fedre, eller som løgnaktig hevder at en mann er hans herre, han vil være forbannet av Gud og Hans engler og av hele menneskeheten.

Å dere menn, dere har rettigheter overfor deres hustruer, men deres hustruer har også rettigheter overfor dere. Deres rett overfor dem er at de skal leve i anstendighet, og ikke tillegge seg en oppførsel som bringer skam over mannen i folkets øyne . . . Men er deres hustrus adferd ikke slik at den bringer skam over mannen, da er deres plikt å gi dem føde og klær og husly i samsvar med deres egen levestandard. Husk at dere alltid må behandle deres hustruer med godhet. Gud har gitt dere ansvaret med å ta vare på dem. Kvinnen er svak og kan ikke selv ivareta sine rettigheter. Da dere giftet dere, ble dere av Gud oppnevnt som ansvarlige for disse rettigheter. Under Guds lov førte dere deres hustru til deres hjem. Misbruk derfor ikke det ansvar Gud har lagt i deres hender.

Å dere menn, fremdeles er der noen krigsfanger i deres varetekt. Derfor råder jeg dere til å fø dem og kle dem på samme vis og med samme stil som dere før og kler dere selv. Gjør de seg skyldige i overtredelser som dere ikke klarer å tilgi, så la andre overta dem. De er en del av Guds skapning. Å tilføre dem smerte eller sorg kan aldri rettferdiggjøres . . .

Å dere menn, det jeg sier dere, må dere høre og bevare. Alle muslimer er hverandres brødre. Dere er alle like. Alle mennesker, uansett

hvilken nasjon eller stamme de tilhører eller hvilken stilling de har i livet, er like mye verd. (Han løftet hendene, flettet fingrene på begge hender sammen, og fortsatte:) *Slik som fingrene på våre to hender er like, så er også menneskene like. Dere er brødre. A dere menn, deres Gud er én, og deres far er én. En araber er ikke mer verdt enn en ikke-araber, heller ikke er en ikke-araber mer verdt enn en araber. En hvit mann er på ingen måte bedre enn en svart mann, og heller ikke er en svart mann bedre enn en hvit, dette avgjøres bare av hvordan de oppfyller sine forpliktelser overfor Gud og mennesker. Den av dere som er mest æret* i *Guds øyne, er den av dere som er mest rettferdig . . .*

Som denne måneden er innviet, dette land ukrenkelig og denne dagen hellig, slik har også Gud gjort enhver manns liv, eiendom og ære hellig. A ta en manns liv eller eiendom, eller å skade hans ære, er en like stor urett og en like stor overtredelse som å skade denne dags, denne måneds og dette territoriets ukrenkelighet. Det jeg i dag pålegger dere, er ikke ment barefor i dag. Det er mentfor alle tider. Detforventes at dere skal huske det og leve etter det frem til den dag dere forlater denne verden og går over i *den neste for å møte deres Skaper . . .*

Det jeg sier til *dere, skal dere bringe til verdens ende. Kanskje kan det tjene dem som ikke har hørt meg, mer enn dem som har hørt.*

(Sihah Sita, Tabari, Hisham, Khamis og Baihaqi.)

Det er et mektig avsnitt som ikke trenger noen videre forklaring. Viktig kan det likevel være å spesielt merke seg at den Hellige Profet, må Allahs fred og velsignelse være over ham, minner oss på at vi alle er barn av samme far. I dette ligger det helt klart at de ulike religioner ikke må tillates å splitte det universelle broderskap blant mennesker som alle har det samme opphav.

III

SOSIAL-ØKONOMISK FRED

1. Introduksjon.
2. Økonomisk rettferdighet under kapitalisme, sosialisme og Islam.
3. Gi til en god sak også i trange tider.
4. Gi til de fattige.
S. Takknemlighet.
6. Ingen lønn fra mennesker.
7. Tigging.
8. Hva kan gis som veldedighet?
9. Gi åpenlyst og i det skjulte.
la. Sosiale forpliktelser.
11. Et eksempel fra tidlig Islam.
12. Grensene utvides.
13. Tjene andre.
14. Forbud mot drikk og spill.

Men de som gir sin eiendom ut for å søke Allahs velbehag og styrke for sine sjeler, ligner en hage på opphøyd grunn. Styrtregn rammer den så den gir sin grøde to ganger. Og om styrtregnet ikke rammer den, så lett regn. Og Allah ser hva dere gjør. (Kap. 2: *AI-Baqarah:* 266)

Forskjønnet for menn er kjærligheten til de attrådte ting; til kvinner og barn, og opphopede skatter av gull og sølv, og veloppdrettede hester og kveg og åkre. Det er underholdning for det nåværende liv, men hos Allah er det skjønneste hjemsted. (Kap. 3: *AI-Imran:* 15)

INTRODUKSJON

Islam har også veiledning å gi på de områder der den samfunnsmessige og den økonomiske horisont møtes. Dersom disse lærdommer blir satt ut i livet, vil de forandre vårt skyggefulle tussmørke til en strålende vakker morgendemring.

ØKONOMISK RETTFERDIGHET UNDER KAPITALISME, SOSIALISME OG ISLAM

Økonomisk rettferdighet er et flott slagord. Selv om de fleste retninger har gjort forsøk på å monopolisere det, er det blitt et slagord som er felles for såvel det kapitalistiske samfunnets frie markedsøkonomi som for den vitenskapelige sosiale doktrine om dialektisk materialisme; begge taler om rettferdighet. Men jeg beklager å måtte uttrykke min sorg over at ingen av dem fullt og helt har maktet å leve opp til den økonomiske rettferdighets gylne prinsipp; – men dette kommer jeg tilbake til siden.

Det islamske begrep om absolutt rettferdighet er altoverskyggende og altgjennomtrengende. Det dekker ethvert aspekt av Islams lære. Men det er ikke alt. Islam går et skritt videre.

I den metodiske sosialisme gjøres der forsøk på å jevne det økonomiske jordsmonn så fullstendig og perfekt at der ikke finnes noen form for ujevnheter igjen. Dersom den så vannes, vil alle deler av den få like mye. Det blir ingen krav fra dem som ikke har noe, og det blir ingen som har alt og dermed behøver å frykte for at den mindre heldige del av samfunnet med makt skal frarøve dem deres «ekstra goder».

I det kapitalistiske samfunnet snakkes der mer om like muligheter, fritt spillerom og fri økonomi enn om lik fordeling av godene. Slik vil der alltid være rom for nye krav om rettigheter og for dannelsen av pressgrupper som fagforeninger o.s.v. som forsøker å få mest mulig ut av staten og de andre kapitalistene, slik at mer skal finne veien til ansatte og arbeidstakere som alltid vil leve med følelsen av ikke å få så mye som de mener de har krav på.

Dersom den metodiske sosialismens ideologi blir gjennomført til punkt og prikke, vil ingen av de forskjellige deler i samfunnet ha behov for å stille ytterligere krav. Enten vil et slikt samfunn være rikt nok til rettferdig å kunne distribuere de nasjonale goder blant borgerne etter behov, eller man vil være så fattig at man ikke klarer å skaffe til veie det som trengs, men dette vil da være en fattigdom som deles likt av alle. I begge tilfeller vil resultatet være et samfunn der krav ikke lenger spiller noen meningsfull rolle.

I motsetning til dette er det kapitalistiske samfunnet kravsorientert. Den mindre heldige del av samfunnet må ha rett til å gi uttrykk for sin misnøye og ha full mulighet til å bli hørt. Derfor vil der være behov for dannelse av pressgrupper og bruk av streiker, lock-outs, o.s.v. som pressmiddel.

Islam ønsker å skape en holdning som bevirker at styresmaktene og de rike stadig minnes om at det, når alt kommer til alt, også er i deres egen interesse at der etableres et rettferdig økonomisk system. De oppmuntres til alltid å være oppmerksomme på andres rettigheter. De fattige og svake må ikke nektes sine fundamentale økonomiske rettigheter slik som frihet til å velge yrke, like muligheter til å komme seg frem, samt adgang til de grunnleggende nødvendigheter i livet. At denne holdningen er mangelvare, har allerede ført til mye elendighet, lidelse og uroligheter i menneskenes kamp for å overleve opp gjennom historien. Islam legger altså større vekt på «å gi» enn «å ta og beholde». Styresmaktene og de velstående må alltid være på vakt så der ikke blir noen del av samfunnet som ikke er i stand til å leve et verdig liv. En sann islamsk stat ville føle disse behovene etter hvert som de måtte oppstå, og så omgående iverksette tiltak for å dekke dem. Før fortvilelsen blir til skrik og protest, og før udekkede behov truer fred og orden, må årsakene til fortvilelsen fjernes og behovene dekkes.

I dette henseende synes det som om Islam har mange felles trekk med det sosialistiske samfunnet, men denne likheten er bare overfladisk. Islam når ikke sine mål ved tvang, slik den metodiske sosialisme legger opp til.

Tiden tillater ikke at jeg går i detaljer om hvordan Islam arbeider for å nå frem til sitt høye mål. Jeg kan bare raskt nevne at den islamske vei til målet ikke er mekanisk og uten liv slik den dialektiske materialismens filosofi er det. Islams sosiale system er alltid nært knyttet til menneskets natur.

Blant annet skaper Islam en atmosfære hvor kravet om egne rettigheter viker plassen for omtanken for andre. Man blir så bevisst og følsom overfor medmenneskers lidelser at man når et nivå der samfunnets medlemmer som helhet er mer opptatt av hva de kan gjøre for samfunnet enn hva samfunnet kan gjøre for dem.

«Gi arbeideren mer enn han har krav på» er en av den Hellige Profets (sa) stadige påminnelser til sine følgesvenner. «Betal ham hva han har fortjent før svetten hans har hatt tid til å tørke. Sett ikke dem som tjener under deg til hardere oppgaver enn hva du selv kan klare. Så

langt det lar seg gjøre skal du gi dine tjenere samme mat som du gir din familie. La dem få samme slags klær. Forgrip deg ikke på noen måte på de svake, ellers vil du stå ansvarlig innfor Gud. For at du ikke skal bli liggende under for falsk stolthet, så la av og til dine tjenere sitte ved samme bord som deg og oppvart dem.» (Forskjellige Ahadith)

GI TIL EN GOD SAK OGSA I TRANGE TIDER

Det legges sterk vekt på menneskeverdet på ethvert område i livet. De følgende vers fra Den Hellige Koran gir oss den etiske koden for hvordan vi skal imøtekomme og fylle behovene hos fattige og trengende.

Guds belønning for tilgivelse gjelder:

ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ فِى ٱلسَّرَّآءِ وَٱلضَّرَّآءِ وَٱلْكَٰظِمِينَ ٱلْغَيْظَ
وَٱلْعَافِينَ عَنِ ٱلنَّاسِ ۗ وَٱللَّهُ يُحِبُّ ٱلْمُحْسِنِينَ ۝

Dem som gir ut i gode og dårlige tider, og dem som undertrykker sin vrede og tilgir mennesker. - Allah elsker dem som gjør godt, – (Kap. 3: AI-Imran: 135)

GI TIL DE FATTIGE

«Almissen>slik de vanligvis forstås, er et tveegget sverd. På den ene side forteller det oss om giverens høyverdige og gode egenskaper. På den annen side gir det et pinlig, og kanskje nedverdigende. bilde av den som mottar disse almissene. Selve det å ta imot almisser eller veldedighet gir en dårlig status. Islam revolusjonerer denne oppfatningen.

I det følgende vers fra den Hellige Koran gjøres en fascinerende analyse av hvorfor noen mennesker er svært fattige mens andre er rike:

وَفِىٓ أَمْوَٰلِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّآئِلِ وَٱلْمَحْرُومِ ۝

Og i deres eiendeler var der en andel for den bedende (tiggeren) og for den som var berøvet (sine livsmuligheter). (Kap. 51: *AI-Dhariyat: 20)*

Man overser vanligvis det poenget at her brukes ordet HAQ (lit. rettighet), noe som tydelig forteller om holdningen både hos den som gir almisse og hos den som tar imot. Giveren minnes på at det han gir til

de fattige i virkeligheten ikke tilhørte ham selv. Der må være noe fundamentalt feil i et samfunn hvor noen lever i fattigdom eller er tvunget til å tigge for å overleve. I et sunt økonomisk system skal der ikke være noen fattige. Der er det ikke noe behov for å tigge for å overleve. Budskapet til ham som mottar almissen er at han ikke har noen grunn til å føle seg forlegen eller lide under noen form for komplekser. for Gud har faktisk gitt ham retten til å overleve på en anstendig og ærbar måte. Hva så enn din såkalte velgjører gir deg. så er det ikke annet enn det du selv har rett på som på ett eller annet vis er blitt overført til giveren.

Som tidligere nevnt er den lære som kommer fra Gud alltid direkte knyttet **til** den menneskelige natur. Ethvert pålegg som kan føre til misforståelser. blir omgående balansert ved at det legges frem korrigerende utsagn.

TAKKNEMLIGHET

I det nevnte tilfellet kan det selvfølgelig være en fare for at visse personer kunne bli utakknemlige overfor sine velgjørere; – i stedet for å vise takknemlighet for det de måtte motta fra andre. kunne de komme til å si at «vi fikk bare det som rettmessig tilkom oss. Vi har overhodet ingen grunn **til** å være takknemlige overfor denne personen», Hvis man skulle oppmuntre til en slik holdning. ville det gå på bekostning av høflighet og god oppførsel.

Henvendt til den som er mottager av gavene. sier den Hellige Koran gang på gang at det er hans plikt å være takknemlig og å vise sin takknemlighet for selv den minste tjeneste som blir gjort mot ham. Igjen og igjen får den troende høre at Gud ikke elsker de utakknemlige. f.eks.:

إِن تَكْفُرُوا۟ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَنِىٌّ عَنكُمْ ۖ وَلَا يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ ٱلْكُفْرَ ۖ
وَإِن تَشْكُرُوا۟ يَرْضَهُ لَكُمْ ۗ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ۗ ثُمَّ إِلَىٰ
رَبِّكُم مَّرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ۚ إِنَّهُۥ
عَلِيمٌۢ بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ ۝

Hvis dere er utakknemlige så (skal dere vite) at Allah visselig er uavhengige av dere. Men Han er ikke tilfreds med utakknemlighet hos

Sine tjenere. Men hvis dere er takknemlige, er Han tilfreds med dere. Ingen bebyrdet sjel skal bære en annens byrde. Så skal dere vende tilbake til deres Herre, og Han skal fortelle dere hva dere pleide å gjøre, for Han kjenner alt som er i *hjertene. (Kap.* 39: *Al-Zumar:* 8)

Den Hellige Profet (sa) viser oss også hvor viktig det er å ha en takknemlig innstilling, når han i følgende ordelag taler til de troende:

من لم يشكر الناس لم يشكر الله

«Den som ikke er takknemlig mot menneskene er heller ikke takknemlig mot Gud.»

Betydningen er at selv om en som er utakknemlig overfor sine medmennesker skulle være takknemlig overfor Gud, så vil Gud ikke motta hans takknemlighet. Så Koranens budskap, slik vi finner det i det tidligere nevnte vers av Al-Zumar (v. 8), står ikke i motsetning til anstendighet, høflighet og takknemlighet. Det gir bare en stille trøst til den som mottar slike gaver om at han ikke trenger plages med komplekser eller føle at hans ære tar skade av det. Konklusjonen vil være at takknemlighet ikke står i motsetningsforhold til menneskets ære; tvert imot høyner det den enda mer.

Når den Hellige Koran henvender seg til giveren, er det en helt annen holdning som innprentes. Det ville gå på tvers av all anstendighet og beskjedenhet å ta imot takk som om man selv fortjente det. Denne tendensen finner vi igjen i all sivilisert oppførsel rundt om i verden, men der er likevel en fundamental forskjell mellom disse gode manerer og den høyverdige adferd Islam lærer oss. Her lærer vi at vi skal tjene våre medmennesker for en høyere og edlere sak enn bare å tilfredsstille en iboende trang eller oppnå et godt rykte ved den barmhjertighet vi viser. Islam minner oss stadig på at de gode gjerninger vi gjør, skal vi gjøre for Guds skyld, og bare for å vinne Hans velbehag og gjøre oss fortjent til Hans nåde.

Det går tydelig frem av dette at når en sann muslim gir bort noe til noen som trenger det, så gjør han det i virkeligheten hverken for sin egen ellere noen annens skyld, - han gjør det bare for å glede sin Skaper. Det er jo Han som har skjenket ham alt det han eier.

Hva han så gir ut til andre, så vil det i lys av dette bare være uttrykk for den takknemlighet han føler overfor sin Herre, og ikke for å gjøre noen en tjeneste. Denne edle holdning har sitt utspring i et av de tidligste vers i den Hellige Koran. Her blir de troende minnet om:

وَمِمَّا رَزَقْنَٰهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣﴾

Og gir ut (for Vår sak) av det Vi har forsynt dem med. (Kap. 2: Al-Baqarah: 4)

Det er derfor ikke av ren tilbakeholdenhet at en sann troende ikke vil ta imot noen takk. Han mener oppriktig at dersom den person han har gjort en tjeneste skal være takknemlig, så skal han være det til Gud og ikke til ham selv. En sann troende som virkelig forstår troens sanne innhold, føler seg forferdelig pinlig berørt dersom han får takk for de tjenester han gjør for andre.

Den Hellige Koran sier:

وَيُطْعِمُونَ ٱلطَّعَامَ عَلَىٰ حُبِّهِۦ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا ﴿٨﴾ إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ
لِوَجْهِ ٱللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنكُمْ جَزَآءً وَلَا شُكُورًا ﴿٩﴾

Og de bespiser den fattige av kjærlighet til Allah, - og den foreldreløse og denfangne, idet de sier: «Vi bespiser dere bare for å vinne Allahs velbehag. Vi ønsker hverken belønning eller takk av dere. (Kap. 76: Al-Dahr: 9-10)

Bare å gi folk mat er ikke nok; man skal gjøre det når man selv kjenner betydningen av sult og lidelse og deler deres smerte. og man skal ikke forvente noen slags takk til gjengjeld.

Dette versets skjønnhet er nesten blendende. Dersom de troende skulle læres bare å vise en overfladisk og nedlatende holdning ved å nekte å ta imot takk og således gi skinn av ydmykhet, ville det være stor fare for at det ville bli rent hykleri. Når vi sier «Nei takk» er vi jo fullstendig klar over at vi ved å gjøre det bare stiger enda høyere i aktelse hos den vi har vært hjelpsomme mot.

Islams lære er mye mer høyverdig. Giveren minnes om at han ikke kan selge sine aktiva to ganger til to forskjellige kjøpere. En god gjerning gjøres enten for å vinne Guds velbehag eller for å få god omtale blant mennesker. Ifølge dette verset kan vi ikke nære begge disse intensjonene på én og samme tid.

Når denne edle og trofaste Guds tjener forteller den trengende at det eneste ønsket han hadde var å behage Gud, så minner han ham samtidig på at det er Gud som er den virkelige giveren. Ethvert mindreverdighetskompleks som måtte ha oppstått, vil dermed forsvinne.

INGEN LØNN FRA MENNESKER

Innen Islam skal ikke høflighet være en vane man har lagt seg til på grunn av sivilisasjonens verdinormer; den skal være dypt rotfestet i troen på Gud. Alt hva man gir og gjør for de trengende, skal være fullstendig fritt for skjulte ønsker om å få noe igjen.

وَلَا تَمْنُن تَسْتَكْثِرُ ۝

Og vis ingen nådefor åfå mer igjen. (Kap. 74: *AI-Muddaththir:* 7)

Når man først har gjort noen en tjeneste, krever Islam at man skal glemme det hele som om ingenting var hendt. Asole seg i glansen av sine gode gjerninger eller stadig gjøre oppmerksom på de gode gjerninger man har gjort, er som selvmord og sletter ut enhver god gjerning. Tvert imot dette oppfører den sanne troende seg slik som det fortelles i følgende vers, hvor man i detalj sammenligner riktig og uriktig adferd:

مَّثَلُ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمْوَٰلَهُمْ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ
أَنۢبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِى كُلِّ سُنۢبُلَةٍ مِّا۟ئَةُ حَبَّةٍ ۗ وَٱللَّهُ يُضَٰعِفُ
لِمَن يَشَآءُ ۗ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ۝ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمْوَٰلَهُمْ
فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ ثُمَّ لَا يُتْبِعُونَ مَآ أَنفَقُوا۟ مَنًّا وَلَآ أَذًى ۙ لَّهُمْ
أَجْرُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ۝
قَوْلٌ مَّعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِّن صَدَقَةٍ يَتْبَعُهَآ
أَذًى ۗ وَٱللَّهُ غَنِىٌّ حَلِيمٌ ۝ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تُبْطِلُوا۟
صَدَقَٰتِكُم بِٱلْمَنِّ وَٱلْأَذَىٰ كَٱلَّذِى يُنفِقُ مَالَهُۥ رِئَآءَ ٱلنَّاسِ
وَلَا يُؤْمِنُ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ ۖ فَمَثَلُهُۥ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ

تُرَابٌ فَأَصَابَهُۥ وَابِلٌ فَتَرَكَهُۥ صَلْدًا ۖ لَّا يَقْدِرُونَ عَلَىٰ
شَىْءٍ مِّمَّا كَسَبُوا۟ ۗ وَٱللَّهُ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٢٦٤﴾

De som gir sin eiendom ut for Allahs sak, ligner et såkorn som setter syv aks; i hvert aks er der hundre såkorn. Og Allah mangfoldiggjør for hvem Han vil, og Allah er gavmild, allvitende. De som gir sin eiendom ut for Allahs sak, og som ikke følger det opp med retthaverisklet og urett, dem tilkommer deres lønn hos deres Herre, og ingen frykt skal komme over dem og de skal ikke sørge. Vennlige ord og tilgivelse er bedre enn almisse som følges opp med urett. Og Allah er uavhengig, tålmodig. A dere som tror, gjør ikke deres almisser til intet ved retthaveriskhet og urett, lik den som gir ut sin eiendorrl for å bli sett av mennesker, og som ikke tror på Allah og den ytterste dag. Han ligner en glatt klippe som det ligger et lag støv over. Når da styrtregnet rammer den, lar det den ligge igjen naken og hard. De har ikke makt over noe av det de har ervervet seg. Og Allah rettleder ikke det vantro folk. (Kap. 2: Al-Baqarah: 262-265)

Og likeledes:

وَأَمَّا ٱلسَّآئِلَ فَلَا تَنْهَرْ ﴿١٠﴾

Og bebreid ikke dem som ber om noe. (Kap. 93: *Al-Duha:* 11)

TIGGING

Endog tiggere skal behandles med respekt. Snakk ikke hardt til en tigger. Selv om man ifølge Islam ikke bør tigge, har man likevel rett til det dersom man ikke har noen annen utvei. Ikke bare det; ingen har rett til å skade selvrespekten hos den som er tvunget til å tigge.

Selv om selvrespekten til den som var tvunget til å tigge var fullt ut beskyttet, så hadde samfunnet i Islams tidlige historie ikke kunnet unngå å forstå at det var best å avstå fra å tigge. Ved en anledning gjorde da også den Hellige Profet (sa) dette helt klart da han kom med følgende sammenligning:

اليد العليا خير من اليد السفلى

Giverens hånd er bedre enn hånden til den som tar imot.

Resultatet var at et stort antall muslimer valgte å dø i fattigdom i stedet for å tigge for å overleve. For også å sørge for disses behov, minner den Hellige Koran om at det er mennesker blant dem som kjemper på Allahs vei og som ikke makter å komme seg ut av fattigdommen.

لِلْفُقَرَآءِ ٱلَّذِينَ أُحْصِرُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ
لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِى ٱلْأَرْضِ يَحْسَبُهُمُ
ٱلْجَاهِلُ أَغْنِيَآءَ مِنَ ٱلتَّعَفُّفِ تَعْرِفُهُم بِسِيمَٰهُمْ
لَا يَسْـَٔلُونَ ٱلنَّاسَ إِلْحَافًا وَمَا تُنفِقُوا۟ مِنْ خَيْرٍ
فَإِنَّ ٱللَّهَ بِهِۦ عَلِيمٌ ۝

(Slike almisser er) til *de fattige, som blir holdt tilbake for Allahs sak idet de ikke er* i *stand til å reise omkring* i *landet. Den uvitende regner dem som rike fordi de avstår (fra å tigge). Du vil kjenne dem på deres ytre. De tigger ikke tiforskammet av folk. Og hva dere gir ut av godt (for slike mennesker), Allah er vitende om det. (Kap.* 2: *Al-Baqarah:* 274)

Dette prinsippet kommer tydelig frem i følgende vers:

مَّآ أَفَآءَ ٱللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ مِنْ أَهْلِ ٱلْقُرَىٰ فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ
وَلِذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْيَتَٰمَىٰ وَٱلْمَسَٰكِينِ وَٱبْنِ ٱلسَّبِيلِ كَىْ لَا يَكُونَ
دُولَةًۢ بَيْنَ ٱلْأَغْنِيَآءِ مِنكُمْ ۚ وَمَآ ءَاتَىٰكُمُ ٱلرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا
نَهَىٰكُمْ عَنْهُ فَٱنتَهُوا۟ ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلْعِقَابِ ۝

Hva enn Allah har gitt Sitt Sendebud som bytte fra byens folk, tilhører Allah og Sendebudet og de nære slektninger og de faderløse og de fattige og den veifarende, så at det ikke går på omgang mellom de rike av dere. Og det Sendebudet gir dere skal dere ta imot, og det han forbyr dere skal dere avstå fra. Og frykt Allah, for Allah er streng til å gjengjelde. (Kap. 59: *Al-Hashr:* 8)

Islams Hellige Profet, må Allahs fred og velsignelse være over ham, nevner også dette prinsippet i en tradisjon, delvis oversatt som følger:

حد ثنا مُوسى بن إسماعيل؛حد ثنا J هَنيب: حد ثنا هِشام، عَن
أبِيه عَن حَكيم بِن حِزَامٍ رَضىالله عَنهُ، عَنِ النَّبي ﷺ قَالَ؛
اليدُ العُليا خَيرٌ مِنَ اليَدِ السُّفلَى، وَأبدَأ بمَن تعُولُ
J خَيرُالصَّدَقَه عَن ظَهرغِنى. وَمَن يَستَعفِف يُعفِهِ الله ومنَ
يستَغنِ يُغنِهِ الله. وعَن وُهَيب قال اخبرنَا هِشام عَن أبيهِ، عَن
أبى هُرَيرَةَ رَضىالله عَنهُ بهذَا....

Hakim bin Hizam *forteller: Den Hellige Profet (sa) uttalte: Den øverste hånden er bedre enn den underste (d. v.s. han som gir almisser er bedre enn han som tar imot). Man bør begynne med å* gi til *dem som er avhengige aven selv. Den beste form for veldedighet er den som gis aven velstående person (fra det han har til overs). Den som avstår fra å be andre om økonomisk hjelp, ham vil Allah* gi til *og sørge for at han ikke behøver å be andre. Allah vil gjøre ham selvhjulpen.*

Du har den øverste hånd når du er i tjeneste, d.v.s. når du gir almisser og tjener andre, og ikke når du er blant dem som mottar almisser og hjelp.

HVA KAN GIS SOM VELDEDIGHET

Ved siden av måten du gir på, er det også viktig hva du gir. Gir du noe som du selv ville skamme deg over å ta imot, vil dette ifølge den Hellige Koran ikke bli regnet som almisse. Det vil være mer som å kaste noe i søppelbøtta.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَنفِقُواْ مِن طَيِّبَٰتِ مَا كَسَبۡتُمۡ وَمِمَّآ
أَخۡرَجۡنَا لَكُم مِّنَ ٱلۡأَرۡضِۖ وَلَا تَيَمَّمُواْ ٱلۡخَبِيثَ مِنۡهُ تُنفِقُونَ
وَلَسۡتُم بِـَٔاخِذِيهِ إِلَّآ أَن تُغۡمِضُواْ فِيهِۚ وَٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ غَنِيٌّ
حَمِيدٌ ۝

Adere som tror, gi *ut av de gode ting dere har tjent,* og *av det som Vi harfrembragtfor dere av jorden - og søk ikke ut det slette av detfor*

å gi det ut når dere selv ikke ville motta det uten å lukke øynene. Og vit at Allah er uavhengig, verdt lovprisningen. (Kap. 2: AI-Baqarah: 268)

لَن يَنَالَ ٱللَّهَ لُحُومُهَا وَلَا دِمَآؤُهَا وَلَٰكِن يَنَالُهُ ٱلتَّقْوَىٰ مِنكُمْ

Deres kjøtt (fra dyreofringen) når ikke Allah, ei heller deres blod, men deres rettferdighet og gudsfrykt når Ham . . . (Kap. 22: *AI-Hajj:* 38)

GI ÅPENT OG I DET SKJULTE

Islam holder begge muligheter åpne; å gi offentlig og privat. Den Hellige Koran lærer oss:

وَمَآ أَنفَقْتُم مِّن نَّفَقَةٍ أَوْ نَذَرْتُم مِّن نَّذْرٍ فَإِنَّ ٱللَّهَ
يَعْلَمُهُۥ ۗ وَمَا لِلظَّٰلِمِينَ مِنْ أَنصَارٍ ۝ إِن تُبْدُوا۟
ٱلصَّدَقَٰتِ فَنِعِمَّا هِىَ ۖ وَإِن تُخْفُوهَا وَتُؤْتُوهَا ٱلْفُقَرَآءَ
فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ ۚ وَيُكَفِّرُ عَنكُم مِّن سَيِّـَٔاتِكُمْ ۗ
وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ۝

Og hva dere enn gir ut, og hvilket løfte dere enn har avlagt, - Allah vet det visselig. Og det finnes ingen hjelpere for de urettferdige. Om *dere gir almisser åpenlyst, er det utmerket, men om dere holder det skjult idet dere gir dem til de fattige, så er det enda bedre for dere. Og Han vil ta deres synder fra dere, og Allah vet vel hva dere gjør. (Kap. 2: AI-Baqarah: 271-272)*

SOSIALE FORPLIKTELSER

I Islam regnes det for helt essensielt at de som styrer et samfunn skal være så fintfølende overfor folks situasjon at behovet for pressgrupper ikke vil være til stede.

Ifølge den Hellige Koran holdes lederen til enhver tid ansvarlig for

de forholdene hans undersåtter lever under. I en av tradisjonene etter Islams Hellige Grunnlegger (sa) kan vi lese:

كلكم راعٍ و كلكم مسئول عن رعيته

Hver av dere er som en hyrde som i/<ke eier fårene. (Han har fått ansvaret med å ta vare på dem.) Dere står ansvarlige.

Denne tradisjonen nevner ulike forhold der man kan være overordnet andre mennesker; f.eks. herre over tjenere, hustruen som husets frue og mannen som familiens overhode - til sammen ansvarlige for hele familien, - arbeidsgiveren som er ansvarlig for sine ansatte, og så videre og så videre. Og for alle som ble nevnt føyet den Hellige Profet (sa) til: «Husk at dere holdes ansvarlige og må stå til regnskap.»

ET EKSEMPEL FRA TIDLIG ISLAM

En gang spaserte Umar, Islams annen Khalif, gjennom en gate i en av Medinas forsteder sent en natt. Han hadde for vane å gå gatelangs inkognito, for slik selv å kunne se hvordan folk hadde det under hans styre. Fra et hus hørte han smertelig barnegråt. Han undersøkte nærmere og fant ut at der var tre barn som satt sammen med sin mor rundt et ildsted hvor der sto en gryte eller kjele og kokte. Han spurte hva som var hendt. Moren svarte «Barna mine er så sultne. Jeg har ingenting å gi dem. Det er bare for å få dem til å tro at jeg lager mat til dem at jeg har hatt vann og noen stener oppi gryta. Det er det du ser her nå.»

Dypt fortvilet og rystet skyndte Umar seg tilbake til hovedkvarteret. Han fant frem mel, smør, kjøtt og dadler og la det i en sekk. Så ba han en slave som sto like i nærheten om å hjelpe ham å få sekken opp på ryggen. Overrasket spurte slaven hvorfor Umar selv skulle bære den tunge sekken; kunne ikke han bære den for ham? Umar svarte: «Uten tvil kan du bære denne byrden for meg i dag, men kan du bære min byrde på Dommens Dag?» Han mente at når regnskapets time kom, ville ikke slaven kunne stå til ansvar for hvordan Umar hadde skjøttet: sine forpliktelser. Det måtte han selv gjøre. Det var også en slags selvpålagt botsøvelse fordi Umar følte seg personlig ansvarlig for den elendigheten han nettopp hadde vært vitne til hos denne hjelpeløse kvinnen og hennes barn. Faktisk følte han at: hele byen og alle dens anliggender når alt kom til alt var hans eget personlige ansvar, – et ansvar han alene måtte bære.

Selvsagt er det umulig at alle statsoverhoder går ut og fysisk gjør det samme som Umar her gjorde. men den ånd og den holdning han utviste. vil for alltid kunne tjene som et strålende forbilde. I den samme ånd bør dagens samfunn rundt om i verden tjene folket. Dersom styresmaktene blir mer fintfølende overfor sitt folks lidelser. så vil de endog før folket begynner å sette ord på den smerte og forsakelse de gjennomlever. bli tvunget til å sette inn tiltak for å rette opp forholdene; ikke fordi de frykter folkets reaksjoner. men fordi deres samvittighet vil drive dem til det.

GRENSENE UTVIDES

Den Hellige Koran utvider grensene for hva man bør gi ut for Allahs sak til veldige dimensjoner. En ofte gjentatt uttalelse i den Hellige Koran. som man vanskelig finner maken til andre steder. er:

وَمِمَّا رَزَقْنَٰهُمْ يُنفِقُونَ

(Og de sanne troende) gir ut av det som Vi har forsynt dem med. (Kap. 2: *AI-Baqarah: 4)*

Dette omfatter alle våre evner og kvaliteter. og selvfølgelig også enhver form for materiell eiendom og menneskelige forbindelser og bånd. Uttrykket dekker også verdier som ære. fred. bekvemmelighet. o.s.v.

Kort sagt faller ingenting av det man kan klare å tenke seg utenfor dette uttrykket WA MIMMA RAZAQNAHUM.

Det slår en hvordan bruken av ordet MIN (lit. noe av; av det) gjør at dette omfatter alle mennesker. Det betyr ikke at du skal gi alt eller en bestemt andel av hva Gud har gitt deg til Hans sak. Alt som kreves er at du gir *noe* av det Gud har gitt deg. Ordet *noe* er så variabelt at endog vanlig svake mennesker som ikke har styrke til å yte de store offer. iallefall til en viss grad kan delta ved å gi hva de synes de har råd til. Dette er den atmosfære av sosial tjenestevillighet som Islam søker å drive frem. Det dreier seg delvis om menneskets sosiale oppførsel og delvis om dets økonomiske gjøremål.

I en økonomi der hele samfunnet er eiendomsorientert og bare opptatt av hva man kan karre til seg. er det både vanskelig og upraktisk å trekke opp grenser mellom hva som er urettferdig og hva som er rett. I et slikt samfunn vil man vanligvis langt oftere trå inn på områdene for andres rettigheter enn man vil holde seg innenfor egne grenser.

På den annen side burde et samfunn som stadig oppmuntres til å

gi andre mer enn de har krav på, være av de siste til å undertrykke andres rettigheter. Man kan vanskelig forestille seg hvordan utnyttelse av andre ville kunne bli et stort problem i et slikt samfunn.

TJENE ANDRE

Prinsippet i det islamske begrepet om å tjene, beskrives i dette ene verset så vakkert og innholdsrikt:

كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ
وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ

(Å dere Islams folk) dere er den beste menighet som er oppreist til menneskehetens vel (for dere er oppreist for å tjene andre); Dere påbyr det rette og forbyr det onde og tror på Allah . . . (Kap. 3: *Al-Imran:* 111)

Dere vil fortsatt være de beste så lenge dere ivrer etter å tjene. Dersom dere ikke lenger tjener andre, har dere ingen rett til å snakke om det opphøyde ved Islam og den muslimske Umma (menighet).

FORBUD MOT DRIKK OG SPILL

Når man snakker om avhengighet, er det vanligvis narkotika man har i tankene. Avhengighet eller henfallenhet har også en annen og videre betydning som man ikke så ofte forbinder med ordet. Jeg sikter til ulike samfunns forhold til visse former for forlystelser, nærmere bestemt drikk og spill. Ingen av dem bærer noe godt i seg for samfunnets fred og velstand.

Pengespill er blitt institusjon i så nær som alle avanserte samfunn i verden. Men også i den Tredje Verden. hvor gambling ikke til de grader er blitt satt i system, finner man det på nesten ethvert plan som en individuell fritidsbeskjeftigelse. Alkohol er den andre formen for avhengighet verden ligger under for.

Den Hellige Koran forbyr både pengespill og alkohol:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ
مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ۝ إِنَّمَا يُرِيدُ

الشَّيْطَٰنُ أَن يُوقِعَ بَيْنَكُمُ ٱلْعَدَٰوَةَ وَٱلْبَغْضَآءَ فِى ٱلْخَمْرِ وَٱلْمَيْسِرِ
وَيَصُدَّكُمْ عَن ذِكْرِ ٱللَّهِ وَعَنِ ٱلصَّلَوٰةِ ۖ فَهَلْ أَنتُم مُّنتَهُونَ ۝

Å dere som tror, vin og lykkespill og gudebilder og piler (tilloddkasting) er ikke annet enn urenhet, et Satans verk. Unngå det, så dere må bli fullkomne. Satan ønsker kun å opptenne fiendskap og hat mellom dere med vin og lykkespill og vende dere bort fra ihukommelsen av Allah og fra bønnen. Mon dere vil avholde dere fra det? (Kap. 5: *AI-Ma'idah: 91-92)*

Den Hellige Profet, må Allahs fred og velsignelse være over ham, har sagt at drikking er:

ام الخبائث

«Alle onders mor.))

Disse to former for avhengighet er så utbredte og så universelle at det er vanskelig å trekke noen geografiske skillelinjer. Politisk sett vil kanskje øst og Vest aldri forenes, men når det gjelder den stadig økende tilbøyeligheten til drikk og spill, så er kanskje både øst og Vest, Nord og Sør allerede forenet.

Både drikk og spill er sosial-økonomiske onder. Det beløpet som brukes på alkohol i løpet av én dag i Storbritannia er nok til å fø det kriserammede Afrika i flere uker. Likevel anser man ikke engang i de fattigste land i Afrika eller andre steder, alkohol for å være en luksus man ikke har råd til. Selv om de ikke klarer å skaffe til veie det mest nødvendige eller sørge for at barna får skolegang og utdannelse, så er der millioner av afrikanere som likevel klarer å skaffe seg alkohol. I det fattige Sør-India, hvor ikke alle har adgang til fabrikklaget vin, brukes hjemmelaget brennevin i stedet. Men tross alt hindrer fattigdommen utbredelsen av «alle onders mor» til en viss grad.

Når den personlige inntekt øker, så gjør utgiftene til alkohol det samme. Ingen synes å bry seg om det før noen til slutt blir alkoholiker. Man kan spørre seg hvorfor drikk og spill skal behandles som moderne problemer når de uten tvil er like gamle som menneskeheten selv. Visst har der til enhver tid og i alle deler av verden vært både drikk og spill, men man kan derfor, nettopp utfra deres tidløshet, betrakte dem som enhver tids problem.

Økonomisk sett er pengespill mer negativt enn drikking. Når det gambles, skifter pengene hender uten å være med å drive det økonomiske hjulet, på samme vis som penger veksles mot penger i pengemarkedene, uten at det samtidig skjer noen utveksling av varer. I gambling skifter pengene eier uten at de tar del i den prosess som skaper økonomisk utvikling og produksjon av goder. Om pengemarkedet gjør en viss nytte for økonomien, kan man ikke si det samme om pengespillene. Ved fri handel, og i et industrielt miljø, skifter ikke pengene eier uten at de samtidig tjener økonomien. I kjøp og salg vil byttingen av verdier nesten alltid være til beste for alle involverte parter. Det er utenkelig at de l1este handelsmenn for det meste skulle tape på sin virksomhet. I pengespill ser vi derimot at regelen er at de aller l1este taper penger det aller meste av tiden. Det er for eksempel ikke mange casino som går konkurs. Hundre tusener må lide tap for at noen få skal kunne sko seg på det. Det eneste de har igjen for de pengene de taper, er den spenning og opphisselse de opplever frem til det går opp for dem at de har mistet det de satset. Så satser de videre, igjen med en liten sjanse for å vinne tilbake det de tidligere har tapt, inntil stresset og den psykiske belastningen langt overskrider den spenning og glede de får. Problemene blir i lengden heller ikke en sak for den enkelte; etter hvert begynner hele familien å lide. I samfunnets fattigere lag må familiens daglige behov ofres på gamblingens alter. Når den Hellige Koran forbyr alkohol og gambling, så innrømmer den likevel at der kan finnes noen goder ved det, men de onder som følger med vil alltid langt overstige godene:

يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلْخَمْرِ
وَٱلْمَيْسِرِ ۖ قُلْ فِيهِمَآ إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَٰفِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَآ
أَكْبَرُ مِن نَّفْعِهِمَا ۗ وَيَسْـَٔلُونَكَ مَاذَا يُنفِقُونَ ۖ قُلِ ٱلْعَفْوَ ۗ
كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمُ ٱلْءَايَٰتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ۝

De spør deg om vin og lykkespill. Si: «I begge er det et stort onde og litt gagn for mennesker. Men deres onde er større enn deres gagn.» Og de spør deg om hva de skal gi ut. Si: «Det som er til overs.» Slik gjør Allah tegnene klare for dere, så dere kan tenke dere om. (Kap. 2: AI-Baqarah: 220)

Noen vil nok hevde at ingen annen har noe med hvordan en person bruker sine egne penger; - la enhver gjøre som han selv lyster. Samfunnet har ingen rett til å blande seg til de grader opp i den enkeltes anliggender at det skal bestemme på hvilken måte han skal bruke de penger han selv har tjent.

Men man bør huske på at de fleste religioner lærer oss gjennom formaninger og advarsler. Bruk av tvang i denne verden har ingen plass i noen religions lære, unntatt når det begås spesielle forbrytelser mot andre, - forbrytelser som regnes som sådanne også sett fra et ikke-religiøst synspunkt. Drap, tyveri, svindel, korrupsjon og undertrykkelse av andres rettigheter hører til denne kategorien. Men i henhold til religionen er der også andre sosiale forbrytelser som er ødeleggende for samfunnet som helhet. Selv om der ikke er noen individuell straff for disse forbrytelser, så lider hele samfunnet. Dommen over dem kommer til uttrykk gjennom den bredere sosiale lov.

Det varer ikke lenge før menneskers henfallenhet til alkohol og gambling blir en svakhet som gjennomsyrer hele samfunnet. Men det er ikke overraskende.

Dertil blir slike samfunn dyrere og dyrere å opprettholde etter som tiden går. En betydelig mengde av den nasjonale velstand blir hele tiden skyllet ned i sluken. I en slik atmosfære vokser frustrasjonen. Kriminalitet går hånd i hånd både med gambling og alkohol. Et av disse lasters stadig økende biprodukt viser seg ved at elendighet og tragedier hjemsøker mange hjem, og fred og harmoni trampes under fot. Mangt et ruinert hjem og ødelagt ekteskap er den direkte følge av disse onder.

Alkoholmisbruk har alvorlige økonomiske og sosiale konsekvenser, noe vi også kan se fra «Scientillc American». Ved siden av husbråk har vi barnemishandling, incest og voldtekter som følge av at vanlige hemninger blir borte under påvirkning av alkohol. Fosterskader kan også være blant alkoholens tragiske følger.

Døds-statistikk (hentet fra «Scientific American»):

- 10 år kortere forventet levealder for alkoholikere.
- To ganger så høy dødlighet blant menn, tre ganger så høy blant kvinner.
- Seks ganger så mange selvmord blant alkoholikere.
- Alkohol er en hovedfaktor i de fire fremste dødsårsakene for menn mellom 25 og 44 år; ulykker (50%), drap (60%), selvmord og skrumplever.

Økonomisk tap pr. år:

- Tapt produksjon:	$14,9 mrd.
– Utgifter til helsevesenet:	$8,3 mrd.
– Tap ved ulykker:	$4,7 mrd.
– Tap ved brann:	$0,3 mrd.
– Kostnader ved voldskriminalitet:	$1,5 mrd.
– Kostnader, samfunnets tiltak mot ovenfor nevnte:	$1,9 mrd.
Totale kostnader for alkoholmisbruk:	$31,6 mrd.

De fleste samfunn i verden anser drikking, gambling, musikk og dans og andre former for forlystelser for uskyldige beskjeftigelser. De holdes frem som viktige elementer i de forskjellige kulturer. Selv om de ulike ting finner forskjellige uttrykksformer i de forskjellige samfunn, så er hovedtrekkene de samme. Til forskjell fra andre ting som billedhugging, maling, o.s.v. så vedvarer ikke disse tidligere nevnte beskjeftigelser å være uskyldige kulturtrekk: de blir strenge slavedrivere som lett kan knekke samfunnets ryggrad. Samfunnet er ikke lenger herre over sin egen utvikling. Drikk og spill, musikk og dans, o.S.V. tar mer og mer av samfunnets oppmerksomhet. Med rasende fart fanger det opp de unge.

Islam sier noe helt annet:

إِنَّ فِي خَلْقِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَٱخْتِلَٰفِ ٱلَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ لَءَايَٰتٍ
لِّأُو۟لِى ٱلْأَلْبَٰبِ ۝ ٱلَّذِينَ يَذْكُرُونَ ٱللَّهَ قِيَٰمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ
جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِى خَلْقِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ
هَٰذَا بَٰطِلًا سُبْحَٰنَكَ فَقِنَا عَذَابَ ٱلنَّارِ ۝

Sannelig, i *himlenes og jordens skapelse og* i *nattens og dagens veksling er der visselig tegn for de forstandige, dem som ihukommer Allah stående og (liggende) på deres sider og som tenker over himlenes og jordens skapelse: Vår Herre, Du har ikke skapt dette forgjeves (og uten mål og mening), hellig er Du og uten mangler! Redd oss da fra ildens straff! (Kap.* 3: *AI-Imran: 191-192)*

Dette er det utbruddet den Hellige Koran legger i munnen på Allahs kloke tjenere, som etter å ha grunnet på skapelsens og livets gåte, spontant utbryter at hva meningen med skapelsen enn måtte være, så er det iallefall ikke tomhet og forfengelighet.

Disse vers fra den Hellige Koran minner oss om Arkimedes' store gledesutbrudd: «Eurekal»

Vi ser at det altså er snakk om to helt forskjellige klima. Ifølge den Hellige Koran er mennesket skapt med det høye mål å skride fremover på den vei som fører til dets Skaper. Med tanke på den videre meningen med tilbedelse. sier den Hellige Koran:

وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ۝

Og Jeg har ikke skapt djinner og mennesker um!tattfor at de skulle tilbe Meg. (Kap. 51: *Al-Dhariyat:* 57)

Når man ser på hver enkelt av disse forlystelsene, så synes man kanskje ikke å finne så mye galt med dem at det skulle tilsi totalt forbud. Særlig i de såkalt frie samfunn i verden er det vanskelig å forstå hvorfor Islam er så puritansk at det synes å grense til tørr livløshet. Men uansett hvordan det kan fortone seg fra en viss avstand. så er Islam slettes ikke tørr og kjedelig. For det første vil de som får utviklet sin smak for det gode. lære seg å føle virkelig høyverdig glede ved ting som for en utenforstående kan virke heller grå og kjedelige. For det andre vil de mest heldige av dem som får oppleve Guds sanne kjærlighet. løftes opp til en slik høyverdig og ren tilstand at verdslige fornøyelser vil synes lave. simple. meningsløse og helt uten varig verdi. For det tredje; ser man på det hele med et videre blikk. så vil ikke et samfunn som unnlater å bruke tiden på overfladiske forlystelser sitte tomhendt tilbake når dagen er over. Ved nøyere ettertanke viser det seg at det bare dreier seg om et bytte av verdier; - spenning. opphisselse. intense sensuelle opplevelser og voldsomme ekstaser byttes i fred og ro. likevekt, voksende trygghet. verdighet og tilfredshet. - noe som i seg selv er den edleste av alle belønninger.

Når man sammenligner disse to atmosfærer og klima, er det ikke vanskelig å forstå at det treet som bærer frem kjærlighet og hengivenhet til Gud. sjelden kan slå rot i et forlystelses-søkende materialistisk klima. Selvsagt finnes der unntak, men unntak gjør ingen regel. Disse to klima er svært ulike.

IV

ØKONOMISK FRED

1. Økonomisk filosofi innen kapitalisme, sosialisme og Islam.
2. Kapitalisme.
3. Metodisk sosialisme.
4. Det islamske begrep.
5. Fire karakteristiske trekk ved det kapitalistiske samfunn.
6. Kapitalisme fører til ruin.
7. Skiftende økonomisk orden.
8. Det islamske økonomiske system.
9. Zakat.
10. Forbud mot renter.
11. Rentenivået i Storbritannia.
12. Andre onder som følger av renter.
13. Renter, en trussel mot freden.
14. «Samle ikke i lader».
15. Enkel livsstil.
16. Utgifter ved inngåelse av ekteskap.
17. Si ja til invitasjoner fra de fattige.
18. Moderasjon i spisevaner.
19. Pengelån.
20. Økonomiske klasser.
21. Den islamske arvelov.
22. Forbud mot bestikkelser.
23. Handelsetikk.
24. Grunnleggende behov.
25. Gudsdyrkelse, et middel til økonomisk enhet.
26. Internasjonale forpliktelser.

Allah vil tilintetgjøre rente og mangfoldiggjøre almisse. Og Allah elsker ikke noen vantro, synder. (Kap. 2: Al-Baqarah: 277)

Nei, men dere ærer ikke den foreldreløse. og dere oppmuntrer ikke hverandre til å bespise de fattige, men dere oppeter andres arv, rubb og stubb, og dere elsker rikdom med en overstrømmende kjærlighet. (Kap. 89: Al-Fatir: 18-21)

ØKONOMISK FILOSOFI INNEN KAPITALISME; KOMMUNISME OG ISLAM

Islams økonomiske orden faller hverken inn under kapitalisme eller metodisk sosialisme. Islams økonomiske filosofi er metodisk uten å være mekanisk. Den er disiplinert uten å være for restriktiv. Den anerkjenner den private eiendomsrett og privat virksomhet. men den oppmuntrer ikke til grådighet og til å samle rikdommene på få hender slik at en stor del av samfunnet derved blir gjort til fattige. livegne og slaver under et hardt og ubarmhjertig utbyttersystem.

Der er tre fundamentale forskjeller mellom den økonomiske filosofi innen kapitalisme. kommunisme og Islam.

KAPITALISME

Under kapitalismen belønnes kapitalen med renter. Prinsippet om kapitalens rett til å vokse. er i det vesentlige akseptert. Renter er den sentrale. motiverende kraft for å samle opp kapital. som igjen kanaliseres som energi for å holde produksjonens samlebånd i bevegelse. Kort sagt; renter tjener som en spore til å holde kapitalen i sirkulasjon.

METODISK SOSIALISME

Under metodisk sosialisme er det ingen renter som sender kapitalen gjennom systemet og utgjør denne produktive mekanismen; her monopoliserer staten kapitalen. Derfor trengs det ingen motivasjon.

Ved privat virksomhet vil ens egne interesser være tilstrekkelig til å skape ønske om at kapitalen skal øke så raskt som mulig. uavhengig av om man skal betale renter eller ikke. Må man betale renter på pengene man har lånt, vil rentenivået fungere som et sammenlignings-grunnlag. Det virker som et vindu man kan se igjennom for å finne ut hvor mye man har tjent eller tapt. Under det sosialistiske økonomiske system har man ikke dette ønsket om å øke kapitalen. enkelt og greitt fordi den som forvalter kapitalen ikke eier den. Heller ikke har man noe middel som gjør at man kan beregne om man har en økonomisk tilfredsstillende vekstrate eller ikke.

Under den metodiske sosialismen vil det at staten selv med makt besitter all kapital som måtte finnes i staten, gjøre spørsmålet om et rentesystem fullstendig irrelevant og meningsløst. Ulempen er at når der ikke finnes noe press for at man skal tjene inn mer enn den renten man skal betale, mister man både tiltakslyst og ansvarsfølelse.

Dersom man for eksempel kunne vurdere hele den kapital som er i omløp i en kommunistisk stat utfra de renter man ville oppnå om den

ble plassert i en bank. ville man få frem én del av det økonomiske bildet. Den andre delen av det kunne man komme frem til ved å vurdere økonomien etter tap og fortjeneste. Det innebærer selvsagt en del vanskeligheter. som for eksempel fastsettelse av lønnsnivå. o.s.v.• men dersom finanseksperten la sine hoder i bløt. ville disse hindringene sikkert ikke være uoverkommelige. Sammenholdt man disse to resultatene. ville det gi svært interessante muligheter.

Det er mer enn trolig at man på denne måten ville kunne peke ut de nøyaktige årsakene til en nedgang i levestandarden. Men selv uten en slik enorm gjennomgang vil det ikke være vanskelig å slå fast hva som ligger til grunn for nedgangen. Jeg tror at når staten selv blir både kapitaleier og forvalter, så er der ikke lenger noe varslingssystem mot feilgrep. sløseri og tabber i måten økonomien føres på. fordi staten ikke har noen økonomiske forpliktelser som må oppfylles og den kan bruke pengene uten å måtte stå til ansvar for noen. Under slike forhold er faremomentene mange. Mangel på personlig interesse og på et varslingssystem i henhold til tap eller gevinst som følge av den økonomiske forvaltning. forvrenger hele forholdet mellom hva som settes inn av midler Og hva som tas ut. Tapene blir bare større og større.

Altså. der finnes ingen kontroll med hvor og hvordan kapitalen brukes. For eksempel har de sosialistiske styresmaktene intet speil der det reelle nivået på deres økonomiske vekst kan reflekteres i forhold til utenomverdenens frie markedsøkonomi. Et annet problem er at utgiftene til forsvar. overvåking og maktstyrker til å håndheve loven i eget land. er adskillig høyere. Andre kostnader forblir på samme nivå. og utgiftene til forsvar og håndhevelse av lov og orden blir derfor til sammenligning uforholdsmessig store. Sammen med andre lignende faktorer veier dette tungt på den nasjonale økonomi. Det endelige økonomiske sammenbruddet kan nok utsettes en tid. men det kan ikke avverges for alltid.

DET ISLAMSKE BEGREP

Mens der i kommunismen ikke ligger noe som direkte ansporer den enkelte til med liv og sjel å gå inn i det verdiproduktive arbeid, så har Islam. selv om den forbyr renter, likevel den pådriveren som skal til. Islam renser ut alle renter og all ågervirksomhet uten dermed å sitte igjen med de samme problemene som den kommunistiske del av verden. I fravær av renter som trekker kapitalen gjennom samfunnets ikke-produktive kanaler. konsentrerer Islam seg om den rene kapita-

len. Dette skjer via en form for «skatt», kalt zakat, som ikke legges på inntekt eller profitt, men på selve kapitalen.

Forskjellen er tydelig. I de kapitalistiske land samles kapitalen grådig opp på få hender for så å økes ytterligere gjennom renter. Når den sendes tilbake inn i den produktive økonomien, er det med det for øyet å tjene enda mer enn hva som til enhver tid er det rådende rentenivå. Når dette så ikke skjer. er økonomisk nedgang ikke til å unngå. I Islam vil situasjonen være at dersom ikke den omtalte zakat gradvis skal spise opp den ekstra kapital man måtte ha lagt seg opp, må denne settes i produktivitet slik at den gir avkastning. Bare slik opphever man virkningen av zakat.

Ifølge Islam ligger svaret på verdens økonomiske problemer hverken i kapitalismen eller den metodiske sosialismen. Det er her umulig å ta dette opp i sin fulle bredde, men vi trenger et tidsaktuelt overblikk over den ubalanse kapitalismen skaper slik at vi ut fra det kan dra lærdom for fremtiden.

FIRE KARAKTERISTISKE TREKK VED DET KAPITALISTISKE SAMFUNN

For å slå fast at samfunnet virkelig har kommet i slik ubalanse. sies det i den Hellige Koran at der er klare tegn vi kan dømme etter:

كَلَّا بَل لَّا تُكْرِمُونَ ٱلْيَتِيمَ ۝ وَلَا تَحَٰٓضُّونَ عَلَىٰ طَعَامِ
ٱلْمِسْكِينِ ۝ وَتَأْكُلُونَ ٱلتُّرَاثَ أَكْلًا لَّمًّا ۝
وَتُحِبُّونَ ٱلْمَالَ حُبًّا جَمًّا ۝

Nei, men dere ærer ikke den foreldreløse. og dere oppmuntrer ikke hverandre til å bespise de fattige. men dere oppeter andres arv. rubb og stubb. og dere elsker rikdom med en overstrømmende kjærlighet. (Kap. 89: AI-Pajr: 18-21)

Disse tegnene er i korte trekk:

1. Dårlig behandling av de foreldreløse.
2. Manglende hjelp til de fattige.
3. Urettmessig bemektigeise av den arv som tilkommer andre.
4. Uendelig opphoping av rikdom.

KAPITALISME FØRER TIL RUIN

Uten dermed å bifalle den metodiske sosialismes filosofi. avviser Islam en del av sidene ved kapitalismen fordi:

أَلْهَىٰكُمُ ٱلتَّكَاثُرُ ۝ حَتَّىٰ زُرْتُمُ ٱلْمَقَابِرَ ۝ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ۝

Innbyrdes kamp om *rikdommer avleder deres oppmerksomhet fra Gud. inntil dere går i gravene. Men nei, dere skal snartfå å vite! (Kap. 102: Al-Takathur: 2-4)*

SKIFTENDE ØKONOMISK ORDEN

Rentebasert kapitalisme som utnytter den fattige del av befolkningen og således fører til sosialistiske opprør, synes å høre historien til. Men ved nærmere undersøkelse ser man at det bare er tale om at det hele har funnet nye uttrykksformer.

Verden er allerede delt i «de som har» og «de som ikke han>. Dette er hovedsakelig et resultat av de fremtredende kapitalistiske lands hensynsløse utnyttelse. I tillegg kommer den voldsomme tilbakevenden til kapitalisme som finner sted i de frigjorte Østblokk-landene. Man grøsser ved tanken på hvor mye mer blod som nå vil suges ut av de allerede avkreftede og anemiske landene i den Tredje Verden. Men kapitalismens vampyrer synes stadig å behøve mer blod.

For kapitalismens og den metodiske sosialismens motstridende økonomiske filosofier er det klart at konfrontasjonens tidsalder er forbi. Det økonomiske systemet basert på Marxisme-Leninisme har spilt fallitt. På den annen side synes Vestens såkalt «frie» økonomi å fryde seg over sin tilsynelatende seier. Med unntak av Kina kjemper Østblokklandene enda for å lindre elendigheten for de store fattige masser i kjølvannet av den nye friheten.

Det økonomiske gapet mellom øst og Vest er ikke så stort som det tilsvarende gap mellom Nord og Sør. Forskjellen mellom den Første Verdens land i nord og Tredje Verdens Afrika og Sør-Amerika, ligger på et helt annet nivå. Visst er den økonomiske forskjellen mellom Nord- og Sør-Amerika både vond og plagsom, men den kan likevel ikke sammenlignes med det gap som eksisterer mellom Europa og Afrika. Afrika, som geografisk sett er så nær Europa, er den verdensdel som likevel. økonomisk sett, er Europa fjernest.

Den følelse av trygghet som verdens svakere nasjoner engang kunne nyte på grunn av rivaliseringen mellom supermaktene. og også de muligheter de fattige nasjoner måtte ha til å dra nytte av tøværet etter den kalde krigen. vil raskt gå over i historien. Den konkurransen vi nå vil få mellom USA, Russland og resten av Europa om å vinne. monopolisere og sikre markeder i den Tredje Verden, vil bli mye hardere og mer alvorlig.

Japan vil ikke lenger være Amerikas eneste virkelige rival. Det nye Europa vi nå ser vokse frem gjennom den raske utvidelsen av EF, med mulig deltagelse også av Øst-Europa i et utvidet fellesskap, vil stå frem som en mye sterkere konkurrent for USA enn Europas rivaliserende stater tidligere gjorde.

Øst-Europas og Russlands myldrende millioner ser nå frem til, og står også virkelig i behov av, å øke sin levestandard. Gjenreisningen av det indre marked vil alene ikke være nok til å møte denne store etterspørselen, som med tiden bare vil øke. Kravet til eksterne markeder for å støtte opp den stigende levestandarden i øst, kan dekkes av EF, Amerika og Japan. Det levner lite håp for landene i den Tredje Verden. - og aller minst for de fra før så dårlig stilte Afrikas folk.

Politikerne fra verdens mer økonomisk og politisk utviklede nasjoner er mye mer opptatt av den økonomiske revolusjon som finner sted i den Fjerne østen; - Japan. Sør-Korea, Formosa, Hong Kong og Singapore. Det ser ut til å bygges bro mellom Vesten og Fjerne østen over hodene på de mindre heldige landene i Asia; - Indonesia, Malaysia. Kambodia, Thailand, Burma, Bangladesh, India, Sri Lanka og Pakistan.

Det er også mulig at andre land i Fjerne østen ikke lenger vil få hjelp av amerikansk know-how og kapital for å møte den stadige utfordringen fra den gigantiske japanske økonomi og holde en viss kontroll med dens svært så raske ekspansjon. På den annen side er der også muligheter for at Amerika vil støtte seg heller mer på sine allierte i Fjerne østen for å kunne møte de kombinerte utfordringene fra Japan og et mye større og mer forenet Europa. Dette lover ikke godt for menneskehetens fremtid. Den ødeleggende virkning det kan ha for utsiktene til varig fred, kan vise seg å ligge på et helt annet og mer alvorlig plan enn den ideologiske rivaliseringen mellom kapitalismen og kommunismen.

Det er enda for tidlig å forutsi hvordan forandringene i Øst-Europa og Russland kan komme til å påvirke verdens økonomiske balanse. og om deres omlegging til kapitalismen vil bli hel eller bare delvis, sakte

eller hurtig. Uansett hva som skjer så er én ting sikkert; forandringene vil resultere i at den Tredje Verdens økonomi blir enda mer skadelidende enn før. En slik tilstand kan ikke vedvare i det uendelige. Verden er allerede på full fart mot en global katastrofe.

Islam har et visdommens ord å bringe til de for øyeblikket så triumferende kapitalistiske nasjoner, - alle bygget på et falskhetens fundament av ågervirksomhet og renter. De vil til slutt falle sammen som korthus. Denne såkalte kapitalistiske seier over sosialismen kan bare bringe en kort og flyktig fred. Selve den kapitalistiske filosofi vil skape mektige demoner, som i mangel aven dempende, rivaliserende sosialisme, med utrolig fart vil anta gigantiske proporsjoner. Det endelige utbrudd fra den kapitalistiske vulkan vil komme med en slik kraft at hele verden vil ryste og skake i sine sammenføyninger.

DET ISLAMSKE ØKONOMISKE SYSTEM

Islams økonomiske system bygger, likesom dens sosiale orden, på den sannhet at alt som er i himlene og på jorden er skapt av Gud og så er de ulike forråd blitt gitt menneskene til forvaltning. Og som forvalter vil man stilles til regnskap for hvordan man har skjøttet sin oppgave. Således er både det å være i besittelse av rikdom og det å mangle den, et middel til å prøve menneskene både i medgang og motgang. Slik kan Allah skille dem som er klar over det regnskapet de skal avlegge fra dem som er hårdhjertede og likegyldige overfor sine medmenneskers lidelser.

Den Hellige Koran minner oss stadig:

وَلِلَّهِ مُلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۗ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ۝

Og himlenes og jordens rike tilhører Allah, og Allah er mektig over alle ting. (Kap. 3: *Al-Imran: 190)*

Den lærer også at dersom alt er skapt for alle av Gud, bør noe av dette deles blant menneskene.

أَمْ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّنَ ٱلْمُلْكِ فَإِذًا لَّا يُؤْتُونَ ٱلنَّاسَ نَقِيرًا ۝

Har de da andel i *riket? Så ville de ikke gi menneskene så mye som revnen* i *en daddelkjerne. (Kap.* 4: *Al-Nisa: 54)*

وَٱللَّهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ فِى ٱلرِّزْقِ ۚ فَمَا ٱلَّذِينَ فُضِّلُوا۟ بِرَآدِّى
رِزْقِهِمْ عَلَىٰ مَا مَلَكَتْ أَيْمَٰنُهُمْ فَهُمْ فِيهِ سَوَآءٌ ۚ أَفَبِنِعْمَةِ ٱللَّهِ
يَجْحَدُونَ ۝

Og Allah har utmerket noen fremfor andre i (denne verdens) gaver. Og dog vil de som (slik) er utmerket ikke gi tilbake av sitt underhold til dem som deres høyrehender besitter. så de kunne ha en lik andel i det. Vil de da fornekte Allahs nådegaver? (Kap. 16: *Al-Nahl: 72)*

Menneskets oppgave er å skjøtte forvaltningen av godene med oppriktighet og rettferdighet:

إِنَّ ٱللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَن تُؤَدُّوا۟ ٱلْأَمَٰنَٰتِ إِلَىٰٓ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُم بَيْنَ
ٱلنَّاسِ أَن تَحْكُمُوا۟ بِٱلْعَدْلِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُم بِهِۦٓ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ سَمِيعًۢا
بَصِيرًا ۝

Sannelig, Allah befaler dere at dere gir den betrodde myndighet til dem som er den verdig, og at dere. - når dere dømmer mellom mennesker, - dømmer med rettferdighet. Sannelig, salig er det Allahformaner dere med,for Allah er althørende, altseende. (Kap. 4: *Al-Nisa:* 59)

At materiell velstand er en kilde til prøvelse uttrykkes slik i den Hellige Koran:

إِنَّمَآ أَمْوَٰلُكُمْ وَأَوْلَٰدُكُمْ فِتْنَةٌ ۚ وَٱللَّهُ عِندَهُۥٓ أَجْرٌ عَظِيمٌ ۝

Deres eiendeler og deres barn er bare en prøvelse, men hos Allah er en stor belønning. (Kap. 64: *Al-Taghabun:* 16)

Et viktig aspekt ved den islamske eiendomsrett er at visse ressurser ikke kommer inn under den private eiendomsrett, men tilhører menneskeheten i sin helhet. Mineralrikdommer og produkter fra sjøer og haver ikke den eksklusive eiendom hverken til noe enkelt individ eller noen spesiell gruppe mennesker.

ZAKAT

Zakat er en av Islams fem pillarer; de andre er bekjennelsen av at der ikke er noen gud unntatt Allah. og at Muhammad (sa) er Hans Sendebud; bønn; faste gjennom Ramadhan og valfarten til Allahs hus i Mekka. For eksempel pålegger den Hellige Koran oss:

وَأَقِيمُوا الصَّلَوٰةَ وَءَاتُوا الزَّكَوٰةَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ۝

Og oppretthold bønnen og betal zakat og adlyd Sendebudet for at dere må vises barmhjertighet. (Kap. 24: *Al-Nur:* 57)

Den bokstavelige mening av det arabiske ordet zakat, er å rense noe. Det obligatoriske påbudet man her har, vil da bety at etter fradraget av zakat vil de resterende verdier ha gjennomgått en renselse og være fullt ut tillatt for de troende.

Den settes vanligvis til2,S% av den disponible formue som overstiger en bestemt terskel og som har vært på eierens hender i mer enn ett år. Selv om mye er blitt sagt om nivået eller prosenten for denne «skatten», fastsettes der ingen bestemt prosentandel i den Hellige Koran. I så henseende tillater jeg meg å avvike fra de dogmatiske synspunkter vi finner hos de middelalderske lærde. Jeg mener at prosentandelen er fleksibel, og at den bør fastsettes ut fra det enkelte lands økonomi.

Siden zakat er en spesiell avgift som legges på den kapital som overstiger visse terskeler, kan den bare benyttes til helt bestemte formål. Disse finner vi i følgende vers i den Hellige Koran:

إِنَّمَا الصَّدَقَٰتُ لِلْفُقَرَآءِ وَالْمَسَٰكِينِ وَالْعَٰمِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَٰرِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ ۖ فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ۝

Almissene er kun til de fattige og trengende og til dem som arbeider med dem, og til dem hvis hjerter skal knyttes til (Islam) og til (løskjøpelse av) slaver og de gjeldsbundene og dem (som kjemper) på

Allahs vei og de veifarende. (Dette er) en forordning fra Allah, og Allah er allvitende, allvis. (Kap. 9: Al-Tauba: 60)

Ansvaret for denne «statskassen» pålegges dem som har det administrative ansvaret for forordningen. Islams to første khalifer, Hazrat Abu Bakr og Umar, var kjent for pel.:mnlig å se til at almissene ble gitt ut så hurtig som mulig i det som er blitt kjent som den første velferdsstaten. I hundrevis av år gjennom den Abbasinske perioden (750-1258), var dette systemet i funksjon med svært gode resultater.

Som vi allerede har torklart, byttes den motivasjon som renten utgjør, ut med den drivkraften som ligger i zakat. Når vi ser dette systemet i funksjon, kommer det til syne også mange andre ulikheter mellom den islamske økonomiske orden og andre økonomiske system. Særtrekkene ved en helt anderledes økonomi begynner å tre frem.

Ingen pengesum, uansett hvor stor eller liten den måtte være. vil kunne overleve lenge dersom den ikke vokser mer enn den beskattes. Nettopp slik blir zakat fremdriften i enhver sann islamsk stats økonomi.

Tenk dere at en person har en mindre sum penger, men ikke er i stand til direkte å delta i forretningsvirksomhet og heller ikke finnes der noen banker som er villige til å gi renter på pengene hans dersom han skulle ville sette dem inn. Likevel vil der hvert år være skatteoppkrevere som banker på hans dør og krever en viss del av kapitalen hans, - selvsagt dersom denne da er stor nok til å komme inn under bestemmelsen om zakat. Zakat går ikke ut over de foreskrevne rammer. Slike personer vil da bare ha to alternativer; enten må de selv anvende pengene slik at de kaster nok av seg, eller de må slå seg sammen med andre og opprette små eller større foretagender.

Dette vil oppmuntre til felles satsing, partnerskap og dannelse av små kompanier eller større foretagender, alt på basis av prinsippet om gevinst og tap. Slike foretagender vil ikke stå i gjeld til noen finansinstitusjon slik at de hele tiden må betale tilbake lån og renter. Dersom man tenker seg en sammenligning mellom disse og tilsvarende foretagender under kapitalismens økonomiske system, ser man at når vanskeligheter og kriser oppstår, vil det grunnlag de har å stå på, være vidt forskjellig. Når det i et kapitalistisk land er tilbakegang i industri- og handelsvirksomhet. vil manglende etterspørsel føre til nedgang i produksjonen, noe som kan drive disse foretagender til konkursens rand. Rentene de må betale for å betjene

gjelden vil øke nådeløst til det nivået er nådd da disse selskaper ikke lenger makter å holde seg flytende.

På den annen side ser vi at når økonomien drives etter islamske prinsipper, vil en nedgangsperiode i handels- og forretningslivet bare føre til at handel og industri går inn i en form for dvale. Slik fungerer den naturlige utvelgelse også her; de som er best egnet til å overleve de vanskeligheter og problemer som oppstår i slike perioder, vil klare seg gjennom dem. Når den energi som settes inn i noe, reduseres, må også uttaket derfra minkes tilsvarende. Dersom forskjellen mellom energiopptak og uttak overskrider en viss grense, vil tilstanden bli kritisk og man vil til slutt ikke lenger klare å overleve.

Det islamske finanssystem kan overleve langt hardere press og utfordringer i nedgangstider, fordi det her ikke finnes noe ubønnhørlig gjeldspress.

FORBUD MOT RENTER

Det islamske økonomiske system fungerer helt uten noen påvirkning av renter. Man har da heller ingen bevis hverken fra tidligere eller nåværende historie som gjør at man kan påstå at fravær av renter har gitt inflasjonen fritt spillerom og gjort at prisspiralen har nådd ukontrollerbare høyder. I våre dager har vi faktisk en svært interessant mulighet til å sammenligne fravær kontra tilstedeværelse av renter, og hvordan dette påvirker inflasjonen.

Under Mao Tse Tungs styre i Kina ble der utført mange økonomiske eksperimenter. Noen slo feil, mens andre igjen ga utmerkede resultater. Men under hele Mao Tse Tungs regjeringstid var renter ikke tillatt brukt hverken innenlands eller internasjonalt. Likevel var der ingen utpreget økning i inflasjonen i denne perioden. Når til slutt produksjonen generelt begynte å stige, kunne man faktisk registrere begynnende fall i prisene.

Til sammenligning har staten Israel, som muligens kan sies å være verdens mest kapitalistiske land, hatt en inflasjon som har vært blant de raskest voksende man har registrert noe sted i verden. Dette er selvsagt med unntak av de Latin-Amerikanske landene og etterkrigstidens eksepsjonelle inflasjon i Europa, da særlig i Tyskland, men dette var da heller ikke normale tider. Når omstendighetene ellers er noenlunde like, kan man ikke annet enn å beskrive renter som inflasjonsøkende.

RENTENIVÅET I STORBRITANNIA

Den pågående opphetede debatt i Storbritannia angående fordeler og ulemper ved et høyt rentenivå, gir en interessant mulighet til å studere saken. Den konservative regjeringen har i lengre tid holdt renten på et faretruende høyt nivå i den erklærte hensikt å dempe det private forbruk og således holde inflasjonen nede. Økonomien knaker allerede i sine sammenføyninger under trykket fra denne politikken.

Man kan lære mangt og mye av å studere denne saken. Blant annet er dette et tilfelle der økonomiske beslutninger med svært store konsekvenser for samfunnet, tas på grunnlag aven teori som i seg selv er diskutabel.

Troen på at dess høyere rentenivået er, dess mindre vil inflasjonen være, ser ut til å være det eneste som kan rettferdiggjøre å opprettholde et så unaturlig høyt rentenivå over så lang tid.

I det aktuelle tilfellet har det aldri vært rentenivået som har vært den virkelige synderen når det gjelder inflasjonen. Den høye inflasjonstakten vi nå ser, må være resultat av vanskjøtsel på mange økonomiske områder, samt en generelt feilslått økonomisk politikk. Økningen i rentenivået har bare tjent som en syndebukk for å få oppmerksomheten bort fra de virkelige årsakene. Denne strategien kan til å begynne med ha en viss suksess i å bekjempe inflasjonen, men allerede nå er der krefter i gang som gir alvorlige bivirkninger. Landet kjøres ut i en nedgang man ikke har noen som helst styring over, og arbeidsløsheten skyter i været.

Er det virkelig mulig at den konservative regjerings egne eksperter ikke har tilgang på råd og veiledning fra ledende økonomer, erfarne finansplanleggere. sentrale bankfolk og andre økonomiske eksperter? Det må finnes en eller annen grunn for denne bevisste utsettelse av rentesenkning, hele tiden bortforklart med tomme unnskyldninger om at det er nødvendig å bruke det høye rentenivået som middel til å dempe inflasjonen og sikre at landets økonomi overlever. Kan årsaken være at dette ikke, med tanke på regjeringen selv, er det beste tidspunkt for en rentenedskrivelse? Muligens vil en utsettelse til like før neste parlamentsvalg føre til en slik lettelse blant folk i alle deler av samfunnet når renten da endelig nedskrives, at det vil slå positivt ut for Tory'ene ved valget? Dersom dette ble gjort for tidlig, kunne de bivirkninger jeg tidligere har nevnt, begynne å vise seg og derved ødelegge mye av de forbigående forbedringer et lavere rentenivå ville ført til.

Noen av de faktorer som kan føre til at dette uønskede fenomenet oppstår. er følgende:

a) Det høye rentenivået har ikke bare virket kvelende på vanlige folks kjøpekraft. det har også kuttet industriens hovedpulsåre.

b) Det har uten tvil gjort det vanskelig for store deler av den britiske befolkning i deres kamp for livets nødvendigheter. De som hadde lånt store pengesummer for å få tak over hodet. hadde regnet og kalkulert nøye før de tok opp pantelån. De hadde gjort hva de kunne for å betale tilbake lånet, og skåret sitt daglige budsjett inn til beinet for å klare avdragene. Disse menneskene hadde allerede strammet inn på alle unødvendige og ufornuftige utgifter. De hadde iallefall ikke stort mer å gå på. Det var uten tvil ikke denne delen av den britiske befolkning som var skyld i inflasjonsutviklingen. Men ironisk nok er det disse menneskene som straffes aller hardest gjennom regjeringens såkalte anti-inflasjons-virkemidler. som settes i verk under skinn av å tjene folket ved å føre til lavere priser. I mellomtiden opplever de også fritt fall i boligprisene og befinner seg dermed i et håpløst dilemma; - de klarer ikke de forhøyede avdragene på boligene sine, og de klarer heller ikke å finne noen som er villige til å kjøpe dem.

c) Inflasjon er et meget sammensatt fenomen. Det er ikke min hensikt i dette foredraget å bruke uforholdsmessig lang tid på emnet, men av årsaker som vil bli tydelige senere. må jeg be publikum bære over med meg enda en liten stund.

Inflasjonskarusellen kan blant annet settes i gang ved at kjøperne har et overskudd av penger; dermed skapes en kunstig etterspørsel mens tilbudet på varer ikke øker tilsvarende. For mye penger og for lite varer. Man vil kjøpe mye. men der er lite å få kjøpt. Men det var kanskje ikke dette som skjedde med den britiske økonomi. Størstedelen av de pengene som var i omløp støttet i stor grad opp om britisk økonomi fordi de bevirket en økning av forbruket på hjemmemarkedet. I tillegg til dette kom skattereduksjoner og et gunstig kursnivå for den britiske valuta på det internasjonale markedet. Dette moderate kursnivået tiltrakk seg oversjøiske kjøpere, noe som ytterligere styrket den britiske økonomi. som allerede altså hadde fordelen av et voksende hjemmemarked.

Det logiske resultat ville vært en nedgang i prisene på ferdigprodukter. Økende produksjon burde dekket de faste utgiftene slik at bare helt marginale utgifter måtte dekkes opp av utsalgsprisen på disse varene. Selv om man la opp til økt fortjeneste. burde der vært grunnlag nok for fabrikanten til å senke prisene.

Det høye rentenivået over lang tid har, med alvorlige konsekvenser for Storbritannias fremtid, reversert den naturlige veksten man burde hatt i økonomien. De utenlandske markeder man mister under veis, vil også bli svært vanskelige å vinne tilbake.

d) Forandringene i Europa gjør at det nå overføres enda mer blod til den allerede så robuste vest-tyske økonomi, - eller man skulle kanskje si den tyske. De tidligere omtalte negative bivirkninger lover dårlig for den britiske økonomi.

Selvsagt kan den nåværende regjering uten særlig suksess manipulere med tidspunktet for den hardt tiltrengte rentenedsettelsen, men om den neste regjering også blir konservativ, vil den komme til å arve enorme problemer fra denne fordums regjering fra eget parti.

Poenget av dette utgjør en svært viktig lærdom for dem som skaper politikken rundt om i verden. Bruken av renter for å kontrollere den nasjonale økonomi virker inn på selve essensen i begrepet om fri markedsøkonomi. Ingen økonomi basert på kapitalrenter kan være virkelig fri, fordi regjeringen kan øke eller senke rentenivået alt etter som den selv måtte ønske.

Det islamske økonomiske system gir ikke styresmaktene noe slikt middel til utnyttelse av befolkningen.

ANDRE ONDER SOM FØLGE AV RENTER

Kanskje vil det være på sin plass å nevne noen få andre aspekter ved renter. Dagslånsrenten betales bare på de store transaksjonene mellom bankene, og ikke på den gjennomsnittlige innskyters sparepenger. På tross av den gevinst som oppnås ved renter, så er likevel det man får igjen på et lite innskudd langt fra å følge opp pengenes virkelige kjøpekraft. Selv om korttidsrenten også forandrer seg, vil de pengene man tjener på det i det lange løp ligge under inflasjonsraten. Om man derimot investerer de samme pengene i et forretningsforetagende, vil det der være muligheter for reell fortjeneste.

Kapitaleierne i et rentemotivert samfunn vil alltid være villige til å låne ut penger uten å gå låntakernes tilbakebetalingsevne så alt for nøye etter i sømmene. Blant låntakerne er der få som grundig vurderer sine egne muligheter til å betale tilbake det de låner. Lite er de klar over at når de låner fra lånhaier som prestisjetunge finanshus og banker, så er det faktisk det samme som å låne fra sine egne fremtidige inntekter. Det fører til at folk lever over evne. Resultatet er overforbruk og økende inhabilitet med hensyn til økonomiske forpliktelser. I et slikt samfunn skapes et urealistisk press

på produksjonen for å følge opp konsumentenes krav og ønsker.

Dette ødeleggende aspektet ved rentebasert økonomi trenger å utdypes og forklares nærmere.

I et samfunn der det å holde tritt med naboen blir rene besettelsen, blir denne galskapen drevet videre av all reklame og avertissementer om de nyeste modeller av dette og hint. Den vanlige mann blir gjort kjent med den virkelig rikes luksuriøse livsstil gjennom fremstillinger av siste og mest moderne design innen f.eks. møbler og luksuriøse feriesteder med det aller nyeste i kjøkken og bad; alt innredet med alle tenkelige og utenkelige innretninger og finesser.

De som da ikke har midler til å skaffe seg alt de måtte ha lyst på, blir pådyttet falske plastpenger så de likevel kan få sine ønsker oppfylt. Det er helt innlysende at det betyr at de bruker mer enn de tjener. Selv om man slapp å betale tilbake renter på disse pengene, ville det være det samme som å øke sin kjøpekraft akkurat i øyeblikket på bekostning av fremtidens økonomi.

Dersom en mann tjener ca. 10.000 kr. i måneden og så, ved hjelp av lånte penger, kjøper seg forskjellige kostbare varer for, la oss si, ca. 400.000 kr., så vil selvsagt hans tilbakebetalingsevne være avhengig av hans netto fortjeneste pr. måned. La oss anta at han så vidt det er klarer å få endene til å møtes med 6000 kr. Han vil da stå igjen med 4000 kr. i måneden. Dette stramme budsjettet vil han måtte leve med i de neste 100 månedene dersom han skal betale tilbake det lånet han sitter igjen med etter sin 400.000 kr. dyre handleraptus, - vel og merke dersom han slipper å betale renter! Det han altså har gjort, er å låne penger fra sine egne fremtidige 100 måneder (d.v.s. 8 år og 4 mnd.) for å bruke dem opp i begynnelsen av samme periode. Det eneste han har oppnådd, er å få tilfredsstilt sin utålmodighet og oppfylt sine ønsker med én gang, i stedet for å måtte vente bortimot en åtte års tid.

Men dersom han også må betale renter på de 400.000 lånte kronene, vil hans økonomiske situasjon være adskillig verre enn i det nevnte eksempel. Med en gjennomsnittlig rente på, la oss si 14%, vil det han har lånt fra sin egen fremtid vise seg å være adskillig mer cnn den opprinnelige summen han lånte i banken. Dette vil selvsagt gjøre det enda vanskeligere å betale tilbake, og gjeldsperioden vil også økes betraktelig. Han vil da måtte lide tålmodig i bortimot 20 år som straff for sin utålmodighet. Månedlige avdrag vil være på ca. 5000 kr., og den totale summen av det han må betale, vil komme opp i 1.200.000 kr. med renter og renters rente.

Uten tvil er det låntakeren og ikke långiveren som taper på dette systemet. Utlåneren er en del av et mektig utbyttersystem som garanterer at han. endog etter at inflasjon og eventuelle lånetap er trukket fra. vil ende opp med mer penger enn da han begynte.

Tar vi inflasjonen med i betraktning, er den omtalte låntaker enda verre stilt. Kjøpekraften vil fortsette å minke. og om det var vanskelig å klare seg på 6000 kr. tidligere. vil det etter som tiden går vise seg å være helt umulig. Det er faktisk svært få som er så heldige å få øket sin årlige inntekt så mye at det oppveier inflasjonen.

For å gjøre situasjonen enda verre er det slik at i et samfunn der folk blir mer og mer fornøyelsessyke. blir det umulig for dem å klare å leve så spartansk som deres selvforskyldt stramme budsjett tilsier at de må på grunn av de omtalte få øyeblikks uvettige pengeforbruk/Man viser enda mer uforstand og låner enda mer penger. og utgiftene vil nå høyt overstige inntektene. Med stadig økende gjeldsutbetalinger og alle problemer som følger i kjølvannet av det, legger man faktisk tiår på tiår av sin fremtid i hendene på banker og finansinstitusjoner.

En slik økonomi vil uavvendelig gå alvorlige kriser i møte. Du kan ikke ubegrenset bytte bort fremtiden for nåtiden uten å ende på stupet aven finansiell krise som følge av den slags uvettig pengeforbruk. Dertil er det inflasjonsdrivende. Abekjempe inflasjonen ved å øke rentenivået i håp om derved å gjøre mindre penger tilgjengelig for forbruk. må nødvendigvis sette i gang en rekke hendelser som til slutt ender i økonomiske tilbakeslag.

Det er ille nok når dette skjer på den nasjonale plan, men når de samme årsaker fører til tilbakeslag for de fleste land i verden. da går menneskeheten et globalt tilbakeslag i møte. Slike globale nedgangstider baner vei for verdensomspennende kriger og enorme katastrofer.

Antallet konkurser og nedleggelser stiger. Handels- og forretningslivet kommer helt i ulage. Arbeidsløsheten begynner å krype oppover. Eiendomshandelen kollapser. I kjølvannet av dette øker frustrasjonen i alle deler av samfunnet, og det fører til hjemløshet, nød. falskhet og kriminalitet. Når dette skjer. bør det ikke komme som en overraskelse på noen, – aller minst på kapitalismens ivrige forkjempere.

I de kapitalistiske land begrenser dette seg ikke til enkeltpersoner som har vanskjøttet sin økonomi og satt seg utenfor enhver mulighet til å gjøre opp for seg. Faktisk har man satset hele industriens fremtid for en kortvarig vinning. I begynnelsen har selvsagt landets industri store fordeler av dette. Det gjør at man kan senke prisene på hjemmemarkedet. At den enkelte får mer penger å rutte med, styrker ikke bare

kjøpekraften, men påvirker også landets industrielle produktivitet. Når etterspørselen øker, blir følgene høynet produksjon, og med høyere produksjon oppnår man lavere kostnader. Dette gir den nasjonale industri gode konkurransevilkår på det internasjonale marked. Fremtiden synes lykkelig og rosenrød. - Men etter den søte kløe, kommer den sure svie.

Når som følge av utålmodighet og stort overforbruk samfunnet som helhet befinner seg i bunnløs gjeld til finansinstitusjonene, vil samfunnets kjøpekraft litt etter litt nå bunnen. Den eneste muligheten industrien da har til å overleve i konkurransedyktig stand, er å søke ut til de større utenlandske markeder. Dess mindre landets økonomiske grunnlag er, dess raskere vil det nå enden av denne blindgaten. Dersom grunnlaget er større, vil også perioden med erkjennelse av den forestående krisen være lenger.

La oss se hvordan det fungerer i USA. Det er uten tvil det landet som har det største hjemmemarkedet til å støtte opp om industrien. Ja, det er så omfattende at visse økonomer mener at selv om USA ble avskåret fra handel med resten av verden, ville dette hjemmemarkedet være tilstrekkelig til å sikre industriens levekår. Men det er visse faktorer disse økonomene ikke tar med i betraktning. Dersom vi overfører det eksempel vi allerede har diskutert til Amerika, ser vi at der fremdeles ikke finnes noen annen logisk konklusjon enn den vi tidligere har kommet frem til. Det er bare et spørsmål om tid. Med et enormt budsjett-underskudd og milliarder på milliarder i uoppgjort gjeld, har USA allerede brukt mye mer enn hva det har til sin rådighet. Det amerikanske folk har stor gjeld til sin egen fremtid. Enten må hele nasjonens kjøpekraft senkes, eller så vil de store utlåns-institusjonene være bankerott. Det hele er et spørsmål om størrelse. Men naturens uforanderlige lover vil alltid være i funksjon, og der situasjonen er lik, vil utgangen bli den samme.

Når det er varmt om sommeren, varmes små tjern og dammer raskt opp til en temperatur som står i forhold til omgivelsene. For innsjøene tar dette noe lenger tid. På samme vis varmes små sjøer opp hurtigere enn de store. Likevel går de alle den samme, uavvendelige skjebne i møte. For Stillehavet tar oppvarmingen så lang tid at når den endelig er oppnådd, er det allerede vinter i de neste landene som omkranser disse enorme vannmassene. Derfor er også klimaet her mer temperert enn tilfellet er for land som grenser til mindre hav.

Dette er også tilfellet for økonomiens små og store hav. Selve filosofien bak det å leve på lånte penger, er i seg selv så forvridd at det er

rene, skjære galskapen å vente at resultatene skal være skikkelige, rettferdige og akseptable.

Denne saken har også en annen viktig side som man bør være oppmerksom på. Når industrien og den nasjonale økonomien når bristepunktet. vil alltid de fattigere og mindre utviklede landene stå i fare for å måtte lide under ringvirkningene av den eksplosive situasjonen i de mer utviklede og avanserte landene.

Det begynner med større iver hos de industrialiserte landenes politiske ledere etter å oppnå større salg i markedene slik at man unngår nedtrapping i industrien og nedgang i folkets levestandard. Problemet de står overfor er tosidig:

a) Folket er vant til moderne komfort; og

b) For å overleve fortsetter hele tiden industrien å lokke dem med nye oppfinnelser og påfunn som skal gjøre livet enda mer behagelig og komfortabelt.

Ingen politiske styresmakter kan overleve presset fra en befolkning som stadig krever øket levestandard. Økonomien må opprettholdes uansett hva det måtte koste.

Det er tydelig at landene i den Tredje Verden vil måtte forblø enda mer for å opprettholde den kunstig høye levestandarden i de utviklede landene. Hva med den nye utfordringen fra den russiske og øst-europeiske økonomien som nå skal gjenoppbygges. og hva med det økende behov for utenlandske markeder hos disse nye kapitalistiske stater som vokser frem av det fordums kommunistiske Europa? På hvilken måte leker ikke allerede de vestlige media med lyster og forventninger hos de fattige og nesten fullstendig ubemidlede vanlige folk både i de sosialistiske land og i landene i den Tredje Verden? Alt dette sett i sammenheng borger så visst ikke for forandringer som vil være til menneskehetens beste.

RENTER, EN TRUSSEL MOT FRED

Hvor alvorlig var ikke den advarsel som i så mektige ordelag ble gitt menneskeheten for 1400 år siden ved den Hellige Koran. da den fortalte oss om det holocaust den rentebaserte økonomien til slutt ville lede menneskeheten ut il

ٱلَّذِينَ يَأْكُلُونَ ٱلرِّبَوٰاْ لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ ٱلَّذِى
يَتَخَبَّطُهُ ٱلشَّيْطَٰنُ مِنَ ٱلْمَسِّ ۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوٓاْ إِنَّمَا ٱلْبَيْعُ

مِثْلُ ٱلرِّبَوٰاْۗ وَأَحَلَّ ٱللَّهُ ٱلْبَيْعَ وَحَرَّمَ ٱلرِّبَوٰاْۚ فَمَن جَآءَهُۥ مَوْعِظَةٌ
مِّن رَّبِّهِۦ فَٱنتَهَىٰ فَلَهُۥ مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُۥٓ إِلَى ٱللَّهِۖ وَمَنْ عَادَ
فَأُوْلَٰٓئِكَ أَصْحَٰبُ ٱلنَّارِۖ هُمْ فِيهَا خَٰلِدُونَ ۝ يَمْحَقُ
ٱللَّهُ ٱلرِّبَوٰاْ وَيُرْبِي ٱلصَّدَقَٰتِۗ وَٱللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ ۝
إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ وَأَقَامُواْ ٱلصَّلَوٰةَ
وَءَاتَوُاْ ٱلزَّكَوٰةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ
وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ۝ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ
وَذَرُواْ مَا بَقِيَ مِنَ ٱلرِّبَوٰٓاْ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ۝ فَإِن لَّمْ تَفْعَلُواْ
فَأْذَنُواْ بِحَرْبٍ مِّنَ ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦۖ وَإِن تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُءُوسُ
أَمْوَٰلِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ ۝ وَإِن كَانَ
ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍۚ وَأَن تَصَدَّقُواْ خَيْرٌ لَّكُمْۖ
إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ۝

Den som sluker rente skal ikke oppstå på annen måte enn den som Satan har slått med vanvidd. Dettefordi de sier: «Handel er som rente» - mens Allah har tillatt handel og forbudt rente. Den som formaningen kommer tilfra hans Herre, og han så avholder seg fra det, skal beholde det fortidige, og hans sak er hos Allah. Og de som vender tilbake, er ildens beboere. De skal bli der. Allah vil tilintetgjøre rente og mangfoldiggjøre almisse. Og Allah elsker ikke en vantro, synder. Sannelig, de som tror og gjør gode gjerninger og forretter bønnen og betaler zakat, skal ha sin belønning hos sin Herre. Over dem skal det ikke komme frykt, og de skal ikke sørge. Adere som tror; frykt Allah og la hvile det som er igjen av rente, om dere er troende. Og om dere ikke gjør det,

motta så en krigserklæring fra Allah og Hans Sendebud. Og om dere angrer skal dere ha deres kapital. Dere skal ikke gjøre urett. og det skal ikke gjøres dere urett. Og om en er i vanskeligheter, så gi utsettelse til han har funnet lettelse. Og om dere ettergir det som almisse. så er det bedre for dere. om dere bare visste. (Kap. 2: Al-Baqarah: 276-281)

Den advarsel om krig med Gud som nevnes i de versene jeg nettopp har sitert. betyr at naturlovene. som styres av Gud, vil begynne å straffe det kapitalistiske samfunn når de omtalte faktorer til slutt fører til økonomiske ubalanse og krigstilstander. Uorden. opprør og krig følger alltid utbytting og undertrykkelse av de fattige. «Motta en krigserklæring fra Allah og Hans Sendebud» betyr at de land som slår seg opp ved hjelp av renter, uavvendelig vil ende opp i en situasjon der landene vil løfte våpen mot hverandre.

Tiden tillater ikke at jeg utdyper emnet om renter videre. Vi ser i den Hellige Koran at etter de vers som forbyr rente. følger alltid vers som omhandler krig. Dette indikerer sammenhengen mellom renter og krig. De som kjenner de to verdenskrigers historie. vet at kapitalismen spilte en fatal rolle ikke bare ved å være årsak til krigen. men også ved å forlenge den.

SAMLE IKKE I LADER

Islam avviser alle former for utbytting og urettferdig fordeling slik som store oppsamlinger av verdier, kapital, varer og forråd. som gjør at prisene skyter i været og fører til økt inflasjon. Den Hellige Koran sier:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ
ءَامَنُوٓاْ إِنَّ كَثِيرًا مِّنَ ٱلْأَحْبَارِ وَٱلرُّهْبَانِ لَيَأْكُلُونَ
أَمْوَٰلَ ٱلنَّاسِ بِٱلْبَٰطِلِ وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ ۗ
وَٱلَّذِينَ يَكْنِزُونَ ٱلذَّهَبَ وَٱلْفِضَّةَ وَلَا يُنفِقُونَهَا
فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ فَبَشِّرْهُم بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ۝ يَوْمَ يُحْمَىٰ
عَلَيْهَا فِى نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوَىٰ بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ

وَظُهُورُهُمْ هَٰذَا مَا كَنَزْتُمْ لِأَنفُسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنتُمْ تَكْنِزُونَ ۝

A dere som tror, mange av prestene og munkene oppeter visselig menneskers eiendeler med falskhet og holder (mennesker) borte fra Allahs vei. Forkynn dem som samler gull og sølv og ikke gir det utfor Allahs sak, en smertelig straff, på den dag da der skal hetes opp i helvetets ild og deres panner og deres sider og deres rygger skal brennemerkes med det (og det skal sies:) «Dette er hva dere samlet sammen til dere selv. Smak da det dere pleide å hope opp.)) (Kap. 9: *Al-Tauba:* 34-35)

Men Islam gir også den enkelte full frihet til å tjene seg penger ved alle de midler som anses som økonomisk aksepterte innen det islamske system. Enkeltpersoner har altså full frihet til å besitte eiendom og private foretagender.

For å bygge og forme samfunnets økonomi, er de neste styresmakter opptatt av hvordan den enkelte samfunnsborger tjener sine penger. Man skattlegger omsetning, profitt fra handel og forretning, og arbeidskraft. Utover dette blander man seg ikke så mye inn i den enkeltes finanser. Stort sett er den nasjonale interesse begrenset til inntektssiden, hvordan en person så bruker sine tjente eller oppsamlede penger har ingen interesse for de neste stater. En person kan skylle pengene ned i sluket dersom han skulle ønske det. Han kan leve et overdådig og ødselt liv, eller han kan, på tross av sin rikdom, velge å leve i fattigdom. Det er ikke statens sak hvordan han ønsker å bruke eller investere sine penger.

Dette er så et område hvor religionen kommer inn. Gjennom råd og veiledning forteller den den enkelte ikke bare hvordan han bør tjene sitt daglige brød, men rettleder ham også med hensyn til hvordan han bør og ikke bør bruke de penger han har tjent. De neste påbud i forbindelse med pengeforbruk, er i hovedsak moralske og åndelige retningslinjer. Når Islam f.eks. forbyr å bruke penger på drikk og spill og andre former for løsslupne fornøyelser, så er dette ikke først og fremst med tanke på en persons økonomiske budsjett; dét er et biprodukt av religionens moralske og åndelige lære. Innen den kapitalistiske økonomi anses slike påbud som uhørt innblanding i privatlivet og forstyrrelse av den enkeltes rett til å bruke sine penger slik han eller hun selv måtte ønske. Men for mennesket er dette ingen ny holdning.

Ifølge den Hellige Koran viste tidligere folk og sivilisasjoner nøyaktig den samme holdning til religionen, noe som med jevne mellomrom førte til diskusjoner om hvilken rett religionen har til å gripe inn i folks private forhold. Da Shuaib (as), en av de svunnene tiders profeter, forsøkte å lære folket i Median hvordan de burde bruke sine rikdommer og hva de var tjent med å avstå fra, ble han irettesatt av dem:

قَالُوا۟ يَٰشُعَيْبُ أَصَلَوٰتُكَ تَأْمُرُكَ أَن
نَّتْرُكَ مَا يَعْبُدُ ءَابَآؤُنَآ أَوْ أَن نَّفْعَلَ فِىٓ أَمْوَٰلِنَا مَا نَشَٰٓؤُا۟ ۖ
إِنَّكَ لَأَنتَ ٱلْحَلِيمُ ٱلرَّشِيدُ ۝

De sa: ((Å Shuaib, påbyr din bønn deg at vi skalforlate det våre fedre tilba, eller at vi holder opp med å gjøre med vår eiendom som vi vil? Du er visselig intelligent, rettferdig. (Kap. 11: *Hud:* 88)

ENKEL LIVSSTIL

Islam er talsmann for en enkel livsstil. Den forbyr overdådighet og oppmuntrer til gavmildhet:

وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ ٱلْبَسْطِ
فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَّحْسُورًا ۝

Og hold ikke din hånd lenket til din hals. og strekk den (heller) ikke ut i sin fulle lengde så du må sitte klandret, blottet (for alle midler). (Kap. 17: *Bani-Israel: 30)*

وَءَاتِ ذَا ٱلْقُرْبَىٰ حَقَّهُۥ
وَٱلْمِسْكِينَ وَٱبْنَ ٱلسَّبِيلِ وَلَا تُبَذِّرْ تَبْذِيرًا ۝ إِنَّ ٱلْمُبَذِّرِينَ
كَانُوٓا۟ إِخْوَٰنَ ٱلشَّيَٰطِينِ ۖ وَكَانَ ٱلشَّيْطَٰنُ لِرَبِّهِۦ كَفُورًا ۝

Og gi slektningene deres rette del og de fattige og den veifarende, men vær ikke i *noen måte ødsel. De ødsle er satanernes brødre, og Satan er utakknemlig mot sin Herre. (Kap.* 17: *Bani-Israel: 27-28)*

UTGIFTER VED INNGÅELSE AV EKTESKAP

Bryllupsarrangementer kan utgjøre en vanskelighet og skape store problemer og sorger for fattige foreldre med gifteferdige døtre.

Overdådige bryllupsmottagelser med storslagen oppvisning av pomp og prakt og utstilling av rikdom, fordømmes i Islam. Faktisk ser vi fra tidlig islamsk historie at bryllupsseremonier var til de grader enkle at de for mange kunne fortone seg grå og fargeløse. Gjennom tidene er mange uskikker og nye påfunn sneket seg inn i bryllupsseremoniene blant rike muslimer, det er et resultat av påvirkning fra omliggende samfunns skikker og tradisjoner. Likevel er fremdeles selve hovedseremonien den samme, – enkel og likefrem og uten store omkostninger hverken for fattig eller rik.

Bekjentgjøringen av ekteskapet, kalt NIKAH, foregår vanligvis i moskeen i alles nærvær, - her er både fattige og rike samlet under samme tak. Moskeen er et tilbedelsens hus: det er ikke et sted der man viser frem sin rikdom og overdådighet.

Når det gjelder selve bryllupsfesten eller tilsvarende gledesfeiringer, så sies det klart fra til de rike at det selskapet der de fattige ikke er invitert, er forbannet i Guds øyne. Derfor finner man samfunnets velkledde, rike mennesker, og samfunnets dårlig kledde fattige, i samme rom i fri omgang med hverandre. Dette kan tjene til å åpne de rikes øyne samtidig som de fattige får en spesiell anledning til å smake delikatesser, frukt og gode retter fra de rikes bord.

SI JA TIL INVITASJONER FRA DE FATTIGE

De som er rike og står høyere på den sosiale rangstigen, rådes til å takke ja dersom en av samfunnets fattigste inviterer dem til sitt ringe hjem. Selvfølgelig er dette ingen tvang for den rikere del av befolkningen, som jo har sine egne forpliktelser og problemer, men det var fast praksis hos Islams Hellige Grunnlegger (sa) å ta imot innbydelser også fra dem som var aller fattigst. Alle dem som elsker ham og ser ham som sin elskede Mester, er stolte av å følge opp denne påminnelsen. Selv om vi i vårt moderne samfunn ikke kan takke ja til enhver innbydelse, - de rike ville da ikke få tid til annet enn å spise med de fattige, - så kan selve ånden i dette likevel holdes levende ved at man fra tid til annen aksepterer slike invitasjoner.

Vi har allerede slått fast at alkohol og gambling er forbudt. På den måten unngår man at pengene sløses bort på et utsvevende liv. Denne advarsel som fordømmer et ødselt pengeforbruk og en råflott livsstil, sikter ikke bare til inngåelsen av ekteskap, men til alle områder i livet.

Skjønnheten i denne lærdommen viser seg i at den ikke inneholder påbud og tvang; den gis menneskene som kjærlig veiledning.

MODERASJON I SPISEVANER

يَٰبَنِيٓ ءَادَمَ خُذُواْ زِينَتَكُمۡ عِندَ كُلِّ مَسۡجِدٖ وَكُلُواْ وَٱشۡرَبُواْ
وَلَا تُسۡرِفُوٓاْۚ إِنَّهُۥ لَا يُحِبُّ ٱلۡمُسۡرِفِينَ ٣١

Å Adams barn, se til *deres prydelse på ethvert (tidspunkt og) sted for tilbedelse. Og spis og drikk, men overdriv ikke, for Allah elsker ikke de umåteholdene. (Kap. 7: Al-Araj: 32)*

Det er ikke tid til å dvele ved nødvendigheten av å gå til krig mot sulten i verden. Å hindre all den sløsing som foregår med matvarer, er et viktig springbrett i så henseende. Likevel skal jeg senere kort kommentere dette emnet.

PENGELÅN

Når det gjelder å låne penger til livets grunnleggende nødvendigheter, så fremholder Islam på det sterkeste at slike lån som skjer ut fra nød i en vanskelig situasjon, må være uten renter. De som har midler til det, bør hjelpe dem som har økonomiske problemer. Det slås også fast at dersom låntageren på grunn av vanskeligere tider ikke makter å betale lånet tilbake som avtalt, så må han få utsettelse. Nære slektninger kan tre støttende til. Gjeld kan også dekkes fra dødsbo. Dertil kan Zakat benyttes til å lette en gjeldstynget persons finansielle forpliktelser. Dersom den rike kan se seg i stand til å avskrive lånet, vil dette i Guds øyne være det beste. Men den som har lånt penger og er i stand til det, må holde sin del av avtalen og betale tilbake til avtalt tid. Han bør også gi en liten ekstrasum som takk for hjelpen. Dette er ikke noe man *må* gjøre, og det skal heller ikke være bestemt på forhånd, da det i så tilfelle ville komme inn under en bredere definisjon av renter. Den Hellige Koran sier:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا تَدَايَنتُم بِدَيۡنٍ إِلَىٰٓ أَجَلٖ مُّسَمّٗى
فَٱكۡتُبُوهُۚ وَلۡيَكۡتُب بَّيۡنَكُمۡ كَاتِبُۢ بِٱلۡعَدۡلِۚ وَلَا يَأۡبَ

كَاتِبٌ أَن يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ ٱللَّهُ ۚ فَلْيَكْتُبْ وَلْيُمْلِلِ
ٱلَّذِى عَلَيْهِ ٱلْحَقُّ وَلْيَتَّقِ ٱللَّهَ رَبَّهُۥ وَلَا يَبْخَسْ مِنْهُ شَيْـًٔا ۚ
فَإِن كَانَ ٱلَّذِى عَلَيْهِ ٱلْحَقُّ سَفِيهًا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ
أَن يُمِلَّ هُوَ فَلْيُمْلِلْ وَلِيُّهُۥ بِٱلْعَدْلِ ۚ وَٱسْتَشْهِدُوا۟ شَهِيدَيْنِ
مِن رِّجَالِكُمْ ۖ فَإِن لَّمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَٱمْرَأَتَانِ
مِمَّن تَرْضَوْنَ مِنَ ٱلشُّهَدَآءِ أَن تَضِلَّ إِحْدَىٰهُمَا فَتُذَكِّرَ
إِحْدَىٰهُمَا ٱلْأُخْرَىٰ ۚ وَلَا يَأْبَ ٱلشُّهَدَآءُ إِذَا مَا دُعُوا۟ ۚ وَلَا تَسْـَٔمُوٓا۟
أَن تَكْتُبُوهُ صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَىٰٓ أَجَلِهِۦ ۚ ذَٰلِكُمْ أَقْسَطُ
عِندَ ٱللَّهِ وَأَقْوَمُ لِلشَّهَٰدَةِ وَأَدْنَىٰٓ أَلَّا تَرْتَابُوٓا۟ ۖ إِلَّآ أَن تَكُونَ
تِجَٰرَةً حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ
أَلَّا تَكْتُبُوهَا ۗ وَأَشْهِدُوٓا۟ إِذَا تَبَايَعْتُمْ ۚ وَلَا يُضَآرَّ كَاتِبٌ
وَلَا شَهِيدٌ ۚ وَإِن تَفْعَلُوا۟ فَإِنَّهُۥ فُسُوقٌۢ بِكُمْ ۗ وَٱتَّقُوا۟
ٱللَّهَ ۖ وَيُعَلِّمُكُمُ ٱللَّهُ ۗ وَٱللَّهُ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٨١﴾
وَإِن كُنتُمْ عَلَىٰ سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا۟ كَاتِبًا فَرِهَٰنٌ مَّقْبُوضَةٌ ۖ
فَإِنْ أَمِنَ بَعْضُكُم بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ ٱلَّذِى ٱؤْتُمِنَ أَمَٰنَتَهُۥ وَلْيَتَّقِ
ٱللَّهَ رَبَّهُۥ ۗ وَلَا تَكْتُمُوا۟ ٱلشَّهَٰدَةَ ۚ وَمَن يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُۥٓ
ءَاثِمٌ قَلْبُهُۥ ۗ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٢٨٢﴾

A dere som tror, når dere stifter gjeld innbyrdes for en fastsatt tid, så skriv det ned. Og en skriver skal i deres nærvær skrive som rett og riktig er. Og ingen skriver skal nekte å skrive, for Allah har lært ham. La ham da skrive og la skyldneren diktere. Og han skal frykte Allah, sin Herre, og ikke forminske det i noe. Og om skyldneren er enfoldig eller svakelig, eller ikke er i stand til å diktere, så skal hans formynder diktere med rimelighet. Og ta to vitner fra deres menn, og om der ikke er to menn, så en mann og to kvinner av dem som behager dere som vitner, slik at – om en av dem feiler - den andre kan bringe den første på rette tanker. Og vitnene må ikke vegre seg når de blir tilkalt. Og ha ikke noe imot å skrive det, stort eller lite, sammen med fristen. Dette er rettferdigst i Allahs øyne, og bedre som vitnesbyrd og fremmende mot tvil. (Så skriv) med mindre det dreier seg om øyeblikkelig handel som dere avslutter innbyrdes. I det tilfellet hviler det ingen skyld på dere om dere ikke skriver det ned. Og ta vitner når dere handler innbyrdes, og la det ikke skje skriveren skade, og heller ikke vitnet. Og om dere gjør dét, gjør dere en brøde. Og frykt Allah. Og Allah lærer dere, og Allah kjenner alt vel. Og om dere er på reise og ikke finner en skriver, så skal det stilles sikkerhet. Og om én betror den andre noe som pant, så skal den som har fått det betrodd, gi det betrodde tilbake, og han skal frykte Allah, sin Herre. Og underslå ikke vitneutsagn. Og den som skjuler det, hans hjerte er syndig, og Allah vet hva dere gjør. (Kap. 2: Al-Baqarah: 283-284)

Det er svært viktig å være klar over at disse versene er blitt misbrukt på det groveste, og fullstendig tatt ut av sin sammenheng, av middelaldersk tenkende lærde som påstår at én kvinnes vitnesbyrd ikke er tilstrekkelig i Islam. De sier at det i ethvert rettslig henseende kreves to kvinnelige vitner der det ellers ville kreves én mann. De har totalt misforstått meningen med disse versene, og således helt mistolket spørsmålet om mannlige og kvinnelige vitner innen islamsk rettslære. De innbiller seg at hvor der kreves vitnesbyrd fra én mann, må man ha to kvinnelige vitner i stedet; hvor der kreves to mannlige vitner, må man ha fire kvinnelige; og hvor det er nødvendig med fire mannlige vitner, vil man måtte ha åtte kvinner som vitner i deres sted.

Denne tanken er så urealistisk og så fremmed for Koranens lære, og det er forbitrende å være vitne til slike middelalderske holdninger i et så viktig spørsmål.

Man bør merke seg følgende angående disse versene:

1. Versene krever overhodet ikke at begge kvinnene skal vitne.

2. Det sies klart og tydelig at den andre kvinnens rolle er å assistere den første.

3. Dersom den kvinnen som ikke vitner, mener at vitnesbyrdet som legges frem av den vitnende kvinnen tyder på at hun ikke helt har forstått selve innholdet i handelen, så kan hun gjøre vitnet oppmerksom på dette og hjelpe henne til å forstå eller friske opp hennes hukommelse.

4. Det er helt opp til den vitnende kvinnen selv om hun vil være enig med sin assistent eller ikke. Hennes vitnesbyrd forblir et enkelt og uavhengig vitnesbyrd, og dersom hun ikke er enig med sin partner, er det hennes ord som er avgjørende.

La oss etter denne korte digresjon vende tilbake til selve temaet.

Låneavtaler skal skrives ned etter diktat fra skyldneren i nærvær av vitner som overvåker handelen; man skal vise absolutt ærlighet og pålitelighet overfor Gud med hensyn til hvordan man overholder sine forpliktelser: og verger skal med ærlighet behandle det som er dem betrodd. Dette er hovedtrekkene i det islamske begrep om hvordan man skal overholde de forpliktelser man har påtatt seg.

Man må være klar over at i en økonomi der alle lån er rentefrie, vil utlåneren vanligvis ikke være så ivrig etter å oversvømme markedet med lån og kreditter. Derfor vil også kjøpekraften holdes på et fornuftig nivå sett i forhold til det gitte tidspunkt. Den stygge tendensen til å låne fra sin egen fremtid, vil bli borte av seg selv. En industri som er bygget på denne plattformen, vil uten tvil forbli solid og i stand til å overleve omskiftningene i det økonomiske spillet.

Offentlig rikdom må ikke sirkulere på det høyere plan blant dem som har mer enn nok fra før; den bør kanaliseres nedover i samfunnet til dem som ingenting har.

Islam står for en enkel livsstil; en livsstil som selv om den ikke nettopp er streng, heller ikke er glamorøs og løssluppen slik at den støter den fattigere del av samfunnet, skaper misnøye og misunnelse, og øker avstanden mellom samfunnets fattige og rike.

ØKONOMISKE KLASSER

Her må man forstå at klasser ikke bare er noe som skapes fordi rikdommer samles opp hos én del av samfunnet; det oppstår også ved den måten verdier fordeles på mellom f.eks. eiere og arbeidere eller gårdsherrer og dem som dyrker landet.

Det er også så mye mer som er med å skape et klassesamfunn. Det

ville være umulig her å ta for seg alle disse faktorene og hvordan de sammen og hver for seg medvirker til klasseinndelingen.

Et studium av det tradisjonelle indiske samfunn utgjør et brilliant eksempel på eksistensen aven klassestruktur som har utviklet seg over tusenvis av år. Den kursen denne utviklingen fulgte, ble ikke påvirket av fordelingen av goder, men av rasemessige, sosiale, religiøse og politiske faktorer. I det indiske kastesystem, som har produsert så mange klasser, finner vi bevart en lang historie med invasjoner, indre stridigheter, kamp for å overleve og kamp om herredømmet.

Marx var svært klar over denne situasjonen. I en serie brev til New York's Herald Tribune slår han fast at forholdene i det indiske samfunn står helt i strid med den metodiske sosialismens filosofi. Han konkluderer med at kastesystemet gjør at India antagelig er det land som er minst troende til å anta kommunismen.

Fra et islamsk synspunkt begynner en eventuell klasseinndeling i et samfunn først å gjøre skade når det ikke finnes etiske regler som styrer forbruket av penger. Tenk dere et samfunn der folket lever et enkelt liv, uten overdådighet hverken når det gjelder klær, mat eller bekvemmeligheter, og hvor det ikke er noen stor forskjell på folks livsstil. Om der er aldri så mye penger samlet på få hender, så er det bruken av disse pengene som gjør vondt, og ikke det at pengene er hvor de er. Problemene oppstår først når disse pengene blir brukt på en urettferdig og ubetenksom måte. Det er når de rikes luksuriøse livsstil og alt som følger med av storaktighet og oppvisning av pomp og prakt sees fra de elendige og lidende fattige folks usle ståsted, – hvor de selv kjemper for å overleve, - at den ujevne fordelingen av godene begynner å skape uoverstigelige avgrunner mellom disse to seksjonene.

Derfor blander ikke Islam seg unødig opp i den enkeltes rett til å tjene og til å beholde sin fortjeneste. Tvert imot oppmuntres den private sektor mer enn den offentlige. Den legger opp veldeflnerte regler for en livsstil som vil gjøre livet i sin helhet forfriskende enkelt dersom de følges både i ånd og bokstav.

Siden vi har diskutert dette aspektet av den islamske økonomiske fllosofi tidligere, behøver vi ikke her å oppholde oss ved det.

DEN ISLAMSKE ARVELOV

Islams arvelov spiller en viktig rolle når det gjelder overføringen av verdier fra avdøde til hans nærmeste. Bestemte andeler skal deles ut blant foreldre, ektefeller, barn, familie, slekt og venner. Ingen kan ta

fra dem denne arveretten som er gitt dem fra Gud, med mindre det er svært gode grunner for det. Slike spørsmål skal avgjøres av domstolen i en islamsk stat, ikke av enkeltpersoner. Det meste en person kan testamentere til andre personer ellere foreninger o.L, er en tredjedel av sin disponible eiendom. (Al-Nisa: 8:13). På dette viset forhindrer man effektivt at verdier samles opp på få hender.

Den islamske arvelov setter en stopper for regler om førstefødselsrett og andre regler som betyr at eiendommer ikke må deles opp. Den gjør også at arvingene ikke er underlagt testators skiftende humør med hensyn til hvem som arver ham. Både fast eiendom og løsøre fortsetter å deles og gjendeles for hver generasjon, og i løpet av tre-fire generasjoner vil endog de største eiendommer være delt opp i små bruk. Slik oppstår der ingen varig forskjellsfordeling mellom folk ved at store landområder monopoliseres.

FORBUD MOT BESTIKKELSER

وَلَا تَأْكُلُوٓا۟ أَمْوَٰلَكُم بَيْنَكُم
بِٱلْبَٰطِلِ وَتُدْلُوا۟ بِهَآ إِلَى ٱلْحُكَّامِ لِتَأْكُلُوا۟ فَرِيقًا مِّنْ
أَمْوَٰلِ ٱلنَّاسِ بِٱلْإِثْمِ وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ ۝

Og tilvend dere ikke hverandres eiendom med falskhet, og søk ikke adgang til øvrigheten med det, slik at dere kan sluke en del av menneskers eiendom med urette, skjønt dere vet. (Kap. 2: *AI-Baqarah:* 189)

Igjen må jeg utsette dette emnet, som i den Trejde Verden er et svært påtagelig problem i form av korrupsjon og bestikkelser, men jeg vil ta det opp senere under begrepet individuell fred.

HANDELSETIKK

Islam går ikke imot kapitalismen, ei heller forkaster den fullstendig den metodiske sosialismen; den tar vare på det gode som fmnes i dem begge.

Her følger noen eksempler på hvordan Islam for 1400 år siden satte opp regler for god handelsmoral; regler som det moderne mennesket nå endelig har lært seg, - på den harde måten:

l) Handelsforbindelser innen Islam baseres på absolutt pålitelighet og ærlighet. (AI-Baqarah: 283-284)

2) Islam forbyr bruk av falsk vekt og mål. (Al-Tatfif: 2-4)

3) Det er forbudt å selge defekte varer eller varer som er skadde eller ubrukelige. Selgeren må ikke forsøke å skjule eventuelle feil ved de varer han byr frem til salg. (Muslim) Dersom en slik vare selges uten at kjøperen kjenner til manglene, har han rett til å returnere den og få pengene refundert når han oppdager feilen. (Hadith)

4) Selv om en sleger kan tilby rabatt på varene etter eget forgodtbefinnende, har han ikke lov til å forlange forskjellige priser fra forskjellige kunder. Han er ellers fri til å fastsette de priser han selv finner fornuftige. (Bukhari og Muslim)

5) Islam forbyr uærlige konkurransevilkår eller karteller som skaper slike vilkår. Det forbys også at prisene på auksjoner drives i været ved hjelp av falske bud. eller at det legges frem uekte tilbud for å narre en eventuell kjøper. (Bukhari og Muslim)

6) Islam sier også at kjøp og salg skal foregå mest mulig offentlig og i vitners nærvær. Kjøperen bør dertil være svært våken og bevisst når han inngår en handel. (AI-Baqarah: 283-284)

For å gjøre en lang historie kort; den islamske strategi for å minske kløften mellom fattig og rik, går ut på følgende:

a) Visse forbud som allerede er nevnt; d.v.s. forbudet mot alkohol, gambling,o.s.v.

b) Man hindrer store opphopninger av rikdommer og at oppsamlede verdier trekker til seg enda mer ved hjelp av renter.

c) Man oppmuntrer private foretagender.

d) Man ser til at verdiene sirkulerer hurtig i samfunnet.

e) Stadig gjentas oppmuntringer, overtalelser og instruksjoner som appellerer til det gode i mennesket om frivillig å føre et ydmykt, saktmodig og enkelt liv som ikke ligger alt for langt utenfor den fattiges rekkevidde.

Målet med alt dette er å gjøre mennesket mer vart overfor andres følelser og å undertrykke og kvele de bestialske og sadistiske impulser som måtte ligge i det. Det kjempes en Hellig Krig, i ordets rette forstand, mot forfengelighet, hykleri, overfiadiskhet, snobberi, stolthet og arroganse. Alt det i et menneske som er fint og edelt, bringes frem i dagen og gjør at man blir så følsom overfor andres lidelser at det til tider kan kjennes som en forbrytelse å leve i luksus og velstand mens andre lider og kjemper for å overleve i en tilværelse av fattigdom og elendighet.

Selvsagt vil det alltid være slik at de personer som virkelig er selve bildet på menneskenes beste og edleste verdier. vil utgjøre et lite mindretall. Likevel vil bevisstheten overfor andres ve og vel i hele samfunnet generelt. være på et så høyt nivå at det vil være umulig for menneskene å bare være opptatt av egne behov og egen fornøyelse og glemme hvilken elendig forfatning den mindre heldige del av samfunnet befinner seg i. De er ikke bare opptatt av seg selv. De har lært å leve med en årvåkenhet og samvittighet som er vendt mot mye mer av samfunnet rundt seg. De føler seg utilfredse dersom de ikke får delta også materielt i arbeidet med å lette lidelsene for andre og forbedre deres levestandard.

Det typiske ved et slikt samfunn av troende beskrives i et av den Hellige Korans tidligste vers. og er også sitert tidligere i foredraget:

وَمِمَّا رَزَقْنَٰهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣﴾

Og gir ut av det Vi har forsynt dem med. (Kap. 2: *Al-Baqarah: 4)*

GRUNNLEGGENDE BEHOV

Vi har i den tidligere delen som omhandler sosial-økonomisk fred. sett hvordan Islam har revolusjonert selve begrepet om almisse for de fattige og trengende. Når det gjelder den enkeltes rett til en del av den nasjonale kake. gir den Hellige Koran oss visse kriterier som gjør at vi kan bedømme hvor mye av de verdier som rettmessig tilkommer den vanlige mann. som har endt i hendene på noen få kapitalister:

وَٱلَّذِينَ فِىٓ أَمْوَٰلِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ ﴿٢٤﴾ لِّلسَّآئِلِ وَٱلْمَحْرُومِ

Og i hvis rikdommer der er en bestemt andel for den som ber (om det). og for den som ikke gjør det. (Kap. 70: *Al-Ma'arij:* 25-26)

Disse versene henvender seg til de rike og minner dem på at der i deres rikdommer finnes en del som rettmessig tilkommer den fattige og den som tigger.

Hvordan kan vi så finne ut om samfunnet er kommet i ubalanse ved at de rettigheter som i virkeligheten tilkommer de fattige. i stedet er blitt overført til noen få rike? Målestokken for dette er visse garanterte rettigheter.

Islam sier at mennesket har fire grunnleggende behov som må imøtekommes. Den Hellige Koran sier:

إِنَّ لَكَ أَلَّا تَجُوعَ فِيهَا وَلَا تَعْرَىٰ ۝ وَأَنَّكَ لَا تَظْمَؤُا فِيهَا وَلَا تَضْحَىٰ ۝

Du skal visselig ikke sulte eller være naken i den, og du skal ikke tørste eller utsettes for solens brennende hete. (Kap. 20: Ta'ha: 119-120)

På denne måten fastsetter Islam et minimum av rettigheter i form aven firepunkts erklæring hvor den klart definerer de grunnleggende behov en stat er pliktig til å oppfylle:

1. Mat.
2. Klær.
3. Drikke.
4. Husly.

Endog i England og USA er der hundre tusener av mennesker uten tak over hodet. De må dukke ned i søppeldunkene for å finne noe som kan dempe den aller verste sulten.

Slike smertelige scener avslører tydelig den iboende svakhet som ligger i kapitalismen og er symptomer på en alvorlig og dyptliggende skavank. Materialisme i sin usminkede form gjør menneskene egoistiske og forherdede og ufølsomme overfor andres lidelser.

Selvfølgelig utspiller det seg enda verre scener som følge av den Tredje Verdens skrikende fattigdom, men i disse tilfeller er landet som helhet meget fattig, og dertil drives det også etter de samme kapitalistiske prinsipper. Det er således ikke et spørsmål om flertallet av landets befolkning er kristne, jøder, hinduer, muslimer eller hedninger, - selve systemet er fortsatt kapitalistisk.

Kriminaliteten florerer og lastene blomstrer i ghettoer som i seg selv er en skamplett på menneskehetens ansikt; og dette skjer i de såkalt utviklede og siviliserte landene i verden.

I deler av Afrika og andre land er ikke engang vann et oppnåelig gode for store deler av samfunnet. Får du ett enkelt måltid pr. dag, er du heldig. Vann blir i seg selv et daglig problem. Der er land i verden som har ressurser og potensiale til å forandre disse fattiges skjebne i løpet av noen få år, uten selv å måtte lide. Men disse landene er ikke interessert i å bruke egne ressurser til å lindre lidelsene for de hundreder millioner mennesker i de fattige land.

Fra et islamsk synspunkt er dette et svært viktig spørsmål. Ifølge Islam er ikke samfunnet i et land bare ansvarlig overfor den enkeltes

lidelse i sitt eget samfunn; man er ansvarlig for ethvert lidende menneske i ethvert samfunn. Her er altså snakk om medmenneskelig ansvar uten tanke på geografiske grenser, farge, avstamming, eller politiske skillelinjer. Menneskeheten som helhet står ansvarlig, og det enkelte menneske stilles til ansvar overfor Gud. Det må ses som et menneskelig problem når sult. underernæring eller andre naturkatastrofer gjør seg gjeldende i et land. Alle verdens land og samfunn må hjelpe til å lindre de lidelser som oppstår.

Det er en skam at på tross av alt fremskrittet innen vitenskap og teknologi så har ikke utryddelsen av sult og tørst blitt vist den oppmerksomheten den fortjener. Vi må få et system som gjør at menneskehetens samlede ressurser raskt og effektivt kan kanaliseres til de områder hvor hungersnøden slår til eller hvor andre katastrofer truer med å ødelegge samfunnet, - kort sagt, hvor som helst der menneskene måtte være nødlidende eller hjemløse.

Styresmaktene har både et nasjonalt og et internasjonalt ansvar. På det nasjonale plan går dette ansvaret ut på å dekke de enkelte samfunnsborgeres grunnleggende behov ved å sørge for at de har mat, klær, vann og husly. Vi skal gå nærmere inn på det internasjonale ansvaret senere, men i korte trekk består det i å delta helhjertet i samarbeidet med å forene våre ressurser slik at vi kan møte utfordringene fra omfattende naturkatastrofer eller fra de katastrofer menneskene selv skaper, og hjelpe de land som ikke er sterke nok til å klare opp i de problemene de er havnet opp i.

Slik er det altså statens plikt å sette ting i rette skikk ved å tilbakeføre til de fattige og tiggerne hva som rettmessig tilkommer dem. De fire fundamentale behov; tilgang på mat, klær, vann og husly, vil alltid ha førsteprioritet.

I en sann islamsk stat kan der med andre ord ikke finnes en fattig eller en tigger som er uten mat, klær, vann eller tak over hodet.

Når disse helt grunnleggende behov er fylt, har staten oppfylt sine helt minimale forpliktelser. Men fra samfunnet som et hele, forventes det mye mer enn dette.

En av de store sannhetene er at menneskene «lever ikke av brød alene». Hertil kommer også tilgangen på friskt drikkevann, passende bekledning og tak over hodet. Men ikke engang alt dette kan gjøre livet fullkomment. Mennesket vil alltid søke etter noe mer enn livets bare. grunnleggende nødvendigheter. Derfor må samfunnet også iverksette tiltak som får de fattiges hverdag til å fortone seg mindre grå, gjør livet lettere og lysere og gir dem mulig-

heten til å oppleve noen av de gleder som ellers tilfaller de mer velstående.

Det er altså ikke tilstrekkelig at samfunnets mer heldige medlemmer deler av sin rikdom med de mindre heldige. De må også få ta del i den elendighet som følger med den fattigdom store deler av menneskeheten lider under. Det må være ett eller annet system som gjør at fattige og rike frivillig omgås hverandre, slik at samfunnets sosietet kommer sammen med folk fra de lavere samfunnslag og får se hva det virkelig vil si å leve i fattigdom. Islam har mange midler til å oppnå dette, midler som gjør det umulig for de enkelte samfunnslag å stenge seg inne i sin egen snevre krets. Vi har kort vært inne på noe av dette tidligere.

GUDSDYRKELSE - ET MIDDEL TIL ØKONOMISK ENHET

1) Man begynner med å bekjenne at der finnes bare én Gud, man holder frem Guds enhet og Hans skapnings enhet, og forener på denne måten hele menneskeheten under denne ene Allmektige Skaper.

2) De fem daglige bønnene skal helst bes i forsamling, og er således i dette henseende det mest effektive av alle de andre midlene. Rike og fattige, store og små; alle skal så sant mulig fremsi sine bønner i moskéen. Om dette ikke lar seg gjøre for alle muslimer, så vil iallefall en overveiende del av dem komme inn under dette pålegget. Tallet på dem som ber i moskeen fem ganger daglig vil variere noe fra land til land, men jevnt over vil det være en opplevelse som deles i større eller mindre grad av de aller fleste muslimer.

Bønnen er i seg selv lagt opp slik at den utgjør et storslagent budskap om at alle mennesker er like. Den som kommer først til moskeen velger seg ut den plassen han vil stå, og ingen, uansett hvor høyt på samfunnets rangstige han måtte befinne seg, ville drømme om å be ham flytte seg derfra. Under bønnen står alle de bedende sammen, skulder til skulder, intet skille mellom dem. Den mest velkledde kan ved sin side ha en mann som ikke har stort annet enn filler på kroppen. Den svake og sykelige møter daglig den friske og robuste på lik linje og blir hele tiden minnet på det samme budskapet: Gud er den størstel

Lever man selv i noenlunde velstand, gjør det et uutslettelig inntrykk å daglig være vitne til den elendighet folk fra vår egen lokale menighet kan leve i. Det blir tydelig at man må gjøre noe for å lette problemene og avhjelpe nøden for disse menneskene. Man må hjelpe dem til en høyere levestandard, - eller man må akseptere å selv bli degradert, både i egne og i Guds øyne.

Hver fredag utvides denne kontakten ytterligere. Da samles muslimene i en større, sentral moske, slik at de som bor i byens rikere strøk får møte sine brødre og søstre fra de fattigere nabolagene. Det hele utvides enda mer under hver av de halvårige festivalene. Da avsettes der også et «fitrana»; et fond som samles inn på frivillig basis og som går til å lette forholdene for de fattige.

3) Den muslimske fastemåneden skaper også likhet mellom fattig og rik. Da kjemper selv den rike med sult og tørst, og minnes om at for hans fattige brødre er dette den normale måten å leve på.

4) Zakat er et middel til overføring av den delen av den rikes velstand som rettmessig tilkommer den fattige.

S) Islams femte søyle er pilegrimsferden til Mekka, ofte kalt verdens største oppvisning av menneskelig enhet. Kvinnelige pilegrimmer tillates å bære enkle, sydde klær. Mannlige pilegrimmer er kledd i to usydde tøystykker, - samme klesdrakt både for fattig og rik.

Men det er mer enn dette. Bortsett fra de nevnte former for gudsdyrkelse, er der innebygget mange andre midler i det muslimske samfunn. Dette er hele tiden med å bygge bro over de avstandene som skiller de ulike deler av samfunnet og derved besørge den svært så nødvendige ventilasjon og vekselvirkning som skaper et sunt miljø der de rike får fortsette å være forholdsvis rike samtidig som de også gis ansvaret for de fattige.

Det var et lignende prinsipp som ble fremsatt av Jesus, fred være over ham, da han sa at «de saktmodige skal arve jorden». Det er synd at kapitalismen på tross av dette kloke pålegget, har mislykkes totalt med å sørge for de fattige og saktmodige i samfunnet.

INTERNASJONALE FORPLIKTELSER

Riktig valg av den kurs som bør følges i tider da naturkatastrofer og andre store ulykker treffer deler av verdenssamfunnet, (se «grunnleggende behov» som er nevnt tidligere) beskrives slik i den Hellige Koran:

فَكُّ رَقَبَةٍ ۝ أَوْ إِطْعَٰمٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ ۝ يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ
۝ أَوْ مِسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ ۝

(Det er) å sette slavenJri, eller bespise på hungerens dag den beslektede foreldreløse, eller den fattige (som ligger) i støvet . . . (Kap. 90: *AI-Balad:* 14-17)

Riktig valg er med andre ord:

1) Det Gud godtar som ekte og oppriktig tjeneste for menneskeheten, er beskrevet her. De som mest av alle trenger vår hjelp er de som er bastet og bundet på forskjellige vis. Uansett hvilken tjeneste man gjør, så vil Gud anse den som verdiløs dersom den går på tvers av dette prinsippet. Dagens moderne system med å gi hjelp som det er knyttet forpliktelser til, til mindre utviklede land slik at de blir bundet til dem som gir denne «hjelpen», forkastes totalt.

2) Det neste valget er å gi mat og hjelp til en foreldreløs, selv om vedkommende har en verge som er ansvarlig for ham eller henne.

3) Det siste er å gi hjelp til en fattig som er så langt kommet at han allerede ligger nede.

Selv om formen som her brukes er entall, så er det tydelig at dette verset (v. 15) omtaler store og omfattende kriser. Betydningen av ordet YAUM (lit. dag) og selve uttrykksmåten ellers, er helt klar og tydelig.

Når man reflekterer over dette verset blir det tydelig hvordan de store, rike og mektige nasjonene behandler de fattige i deres nød når disse er fullstendig hjelpeløse og prisgitt de stores forgodtbefinnende. De gir dem hjelp, men det følger forpliktelser med hjelpen. På den måten ødelegges selve hensikten med det å hjelpe andre. Kort og treffende beskrives her dagens system med å yte internasjonal bistand som det knytter seg forpliktelser til. Det sies til de troende at de ikke må utnytte dem som er hjelpeløse ved å lindre lidelsene for enkeltmennesker eller nasjoner samtidig som de fratar dem friheten.

Ordet «foreldreløs» brukes her i svært vid betydning og sikter til såvel enkeltpersoner som nasjoner som er avhengige av andre. Nasjoner som er som foreldreløse, forlatt av slekt og venner, har også krav på hjelp selv om der primært synes å være andre som burde være nærmere til å hjelpe dem.

De oljerike statene er et godt eksempel på dette. Om bare noen få av Gulf-statene hadde gått sammen om å avhjelpe menneskehetens verste nød og lidelse, kunne de løst Afrikas sult- og tørkeproblemer uten at de selv måtte lide av den grunn. De hauger av penger de har satt inn i utenlandske aktiva eller banker i den vestlige verden, kaster av seg en fortjeneste som alene ville være tilstrekkelig til å få bukt med Afrikas elendighet og lidelse. Uansett så forbyr Islam dem å bruke alle disse rentepengene til eget forbruk.

Det hav av sult, elendighet og nød som er resultatet etter de mange ulykker i Bangladesh, er et annet eksempel som er verd et nærmere

studium i denne sammenheng. Resten av verden har overlatt dem til deres egen skjebne. Den lille hjelpen som måtte finne veien til dem, er langt fra nok til å avhjelpe nøden.

I henhold til den videre definisjon av ordet, må slike nasjoner anses som «foreldreløse». Når slekt og venner av slike foreldreløse nasjoner overlater dem til seg selv, er dette en alvorlig synd i Guds øyne.

Folk har ofte en svært naiv form for vrangforestilling om Gud og naturen når det gjelder de fattige nasjoners lidelser, mens det utvilsomt er mennesket selv som bør lastes for sin likegyldighet og mangel på interesse. Kunne vi fylle menneskenes hjerter med denne kvaliteten som gjør dem i stand til å lide med andre, ville verden fremdeles kunne bli et paradis.

Vi ser den samme egoistiske holdning i verden utenfor Islam. Selv om Etiopia f.eks. tilfeldigvis har et nært forhold til Sovjetunionen, må man ikke holde hjelpen tilbake fordi man mener at dette ansvaret først og fremst ligger på Sovjetunionen, som dets nære allierte. Når det dør millioner av muslimer av sult i Sudan, må man ikke ignorere deres rop om hjelp fordi velstående nasjoner som Saudi-Arabia og andre oljerike muslimske land, – i ordets rette forstand Sudans slekt og venner, - er dem som først og fremst har ansvaret for å ta seg av dem. Dette er den virkelige betydningen av det arabiske uttrykket «Yateeman Za Maqrabate» (lit. en beslektet foreldreløs).

Verset sier altså at enkeltpersoner eller nasjoner som lider under personlige eller nasjonale økonomiske kriser, bør få hjelp til å stå på egne ben. Dette bildet passer på mange av landene i den Tredje Verden, hvis økonomi raskt kollapserer fordi det ikke blir gitt omfattende og riktig hjelp til riktig tid.

Det tredje valget er «Au Miskeenan Za Martabate» som sikter til slike tilfeller da hele den nasjonale økonomi har brutt fullstendig sammen og ligger helt nede. Den Hellige Koran sier at i en slik situasjon er det ikke tilstrekkelig bare å gi mat til folket. Det er også vårt ansvar å iverksette tiltak for å gjenoppbygge og rehabilitere deres økonomi.

Dessverre representerer dagens handelsforbindelser nøyaktig det motsatte. Rikdommen fortsetter hele tiden å strømme inn til de rikere og mer utviklede landene, mens de fattige lands økonomi går med stadig større underskudd.

Jeg er ingen økonom; likevel forstår jeg såpass som at det er umulig for den Tredje Verden å opprettholde bilaterale handelsforbindelser med de mer utviklede landene og samtidig hindre verdiOommen i å gå

fra deres eget land og til de fra før så mye rikere. Man klarer ikke å holde eksport-inntektene på samme nivå som import-utgiftene.

En annen viktig faktor å ta i betraktning, er at der i alle økonomisk utviklede land er et vedvarende krav om stadig øket levestandard. De fattige landene tilskyndes å låne penger for å forsøke å nå opp til samme levestandarden som man har i den rikere del av verden. Trykknappteknologien gir et lettere og mer behagelig liv, selv om denne menneskets avhengighet av moderne innretninger i det lange løp muligens nedsetter dets evne til å klare seg. Men så lenge de utviklede landene bare er ute etter å overføre enda mer av verdens blodforsyning til seg selv for å forbedre sin egen fysiske helsetilstand; hvordan kan man så forvente at de rike landene skal hjelpe de fattige ut av deres dødbringende anemiske tilstand? Deres egen blodtørstighet kjenner jo ingen grenser; hele tiden må levestandarden økes, og alt som kan kjøpes for penger må kontinuerlig tilføres deres egne lommer ...

Denne konstante kampen for stadig høyere levestandard, koste hva det koste vil, ødelegger ikke bare de fattige landenes muligheter til å overleve, den ødelegger også de utviklede landenes egen sjelefred og tilfredshet. Kunstig skapte behov rir samfunnet som en mare; alle lever i en stadig kamp og streben etter å holde tritt med naboen. I en slik tilstand ligger der også en potensiell fare for krig.

Slike tendenser motarbeides på det sterkeste av Islam. I stedet konfronteres vi med bildet aven nasjon der folket lever etter evne i stedet for over evne; et samfunn der man har litt i bakhånd for vanskelige tider, - ikke bare på det private eller familiemessige plan, men også på det nasjonale.

Den nåværende situasjon er faretruende for de fattige landene. Når de utviklede landene står overfor utfordringer fra nye oppvoksende økonomier samtidig som deres egen økonomi er i ferd med å stagnere, vil de utvilsomt bli mer ufølsomme og kyniske i sitt forhold til den Tredje Verden og de fattigere land. Man kommer ikke forbi dette, fordi styresmaktene i de rike landene hele tiden må søke å opprettholde «akseptabel» levestandard for de mennesker som er blitt så henfalne til velstand.

Slike situasjoner går stadig mot det verre, og ofte ender det i krig. Det er slike kriger Islam søker å avverge.

V

POLITISK FRED

1. Ikke total avvisning av noe politisk system.
2. Monarki.
3. Definisjon av demokrati.
4. Islamsk definisjon av demokrati.
5. To grunnpillarer i det islamske demokrati-begrep.
6. Gjensidig konsultasjon.
7. Forvirring angående den sanne natur av islamsk styre.
8. Guddommelig autoritet.
9. Mullahisme.
10. Lojalitetskonflikt stat - religion.
11. Må religionen være høyeste lovgivende makt?
12. Islamsk statsmannskunst.
13. Internasjonale forbindelser: absolutt rettferdighet.
14. FN's rolle.

Sannelig, Allah befaler dere at dere gir den betrodde myndighet til dem som er den verdig, og at dere, når dere dømmer mellom mennesker, dømmer med rettferdighet. Sannelig, salig er hva Allah formaner dere med, for Allah er althørende, altseende. (Kap. 4: AI-Nisa: 59)

POLITISK FRED

Politisk fred er et emne som må studeres nøye både på det nasjonale og på det internasjonale plan.

Når det gjelder det nasjonale politiske system. vil kriteriet alltid' være om det er godt eller dårlig for folket. Videre må vi undersøke om skylden for folks elendighet og misnøye ligger i selve det politiske systemet. eller om årsaken er å finne andre steder. Ligger problemet i selve systemet, eller er skylden å finne hos de personer som styrer? Er et umoralsk, egoistisk, grådig og korrupt lederskap som er kommet til makten ved demokratiske metoder, virkelig bedre og mer tjenlig for samfunnet enn et godartet diktatur. for eksempel?

I arbeidet med å etablere og bevare internasjonal fred. har Islam gode råd å gi til dagens politikere.

Islam er nøye på at der utvises absolutt moral på alle felt av menneskenes aktiviteter. - også det politiske.

IKKE TOTAL AVVISNING AV NOE POLITISK SYSTEM

Vi kan begynne med å merke oss at Islam ikke fremholder noe politisk system som det eneste godtatte fremfor alle andre.

Uten tvil taler den Hellige Koran om et demokratisk system der lederne velges av folket, men det er ikke det eneste systemet som anbefales. Det kan da heller ikke være noen hovedsak for en universell religion å velge ut et enkelt system uten å ta hensyn til det faktum at ikke noe system til alle tider vil være gangbart i alle deler av verden og i alle samfunn.

Ikke engang i de mest utviklede nasjoner i verden har demokratiet nådd opp til det høye nivå som ligger i menneskets politiske visjoner. Kapitalismens oppvekst og dannelsen av mektige samfunns-maskineri i de kapitalistiske landene, gjør at virkelig demokratiske valg ikke kan bli avholdt noe sted.

I tillegg har vi et voksende korrupsjonsproblem, samtidig som Mafiaen og andre pressgrupper også har en rolle å spille. Man kan utvilsomt konkludere med at demokratiet ikke engang kan sies å være i trygge hender i verdens mest demokratiske land. Så hvordan skal det da kunne fungere i den Tredje Verden?

Det vil være urealistisk og helt uten grunnlag å hevde at vestlig form for demokrati kan benyttes i afrikanske, asiatiske og sør-amerikanske land. eller også i verdens såkalte islamske stater.

Min oppfatning er at den islamske lære ikke forkaster noe spesielt politisk system; dette valget må tas ut fra folkets vilje og landets histo-

riske tradisjoner. Islam fastsetter ikke det politiske systemet. men setter opp regler for hvordan dette systemet bør skjøtte sin gjerning.

Når landet blir styrt etter visse islamske regler og normer slik at befolkningens rettigheter blir ivaretatt, kan forskjellige politiske system som f.eks. føydalisme, monarki, demokrati, O.S.v. benyttes under Islam.

MONARKI

Gjentatte ganger nevner den Hellige Koran monarki, uten å fordømme det som institusjon.

En israelsk profet minner israelittene om Talut:

وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ ٱللَّهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكًا
قَالُوٓا۟ أَنَّىٰ يَكُونُ لَهُ ٱلْمُلْكُ عَلَيْنَا وَنَحْنُ أَحَقُّ بِٱلْمُلْكِ
مِنْهُ وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً مِّنَ ٱلْمَالِ ۚ قَالَ إِنَّ ٱللَّهَ ٱصْطَفَىٰهُ
عَلَيْكُمْ وَزَادَهُۥ بَسْطَةً فِى ٱلْعِلْمِ وَٱلْجِسْمِ ۖ وَٱللَّهُ
يُؤْتِى مُلْكَهُۥ مَن يَشَآءُ ۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ۝

Og deres profet sa til dem: ((Allah har innsatt 'l'alut til konge over dere.» De sa: ((Hvordan kan kongemakten tilkomme ham over oss når vi *har større rett til kongemakten enn han, og han ikke er blitt skjenket en mengde rikdom?» Han sa: ((Sannelig, Allah har utvalgt ham over dere og forøket hans styrke* i *viten og kropp.» Og Allah gir Sitt rike til hvem Han vil. Og Allah er gavmild, allvitende. (Kap.* 2: *AI-Baqarah:* 248)

Monarki nevnes også i den mer utvidede betydning at folket selv er monarker:

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِۦ يَٰقَوْمِ ٱذْكُرُوا۟
نِعْمَةَ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَعَلَ فِيكُمْ أَنۢبِيَآءَ وَجَعَلَكُم مُّلُوكًا
وَءَاتَىٰكُم مَّا لَمْ يُؤْتِ أَحَدًا مِّنَ ٱلْعَٰلَمِينَ ۝

Og da Moses sa til sitt folk: «Å mitt folk, ihukom Allahs nåde mot dere da Han oppvakte profeter blant dere og gjorde dere til konger, og Han gav dere hva Han ikke gav andre av folkeslagene.» (Kap. 5: *Al·Ma'idah: 21)*

Videre er det herredømmet man vinner seg ved erobringer ikke sett på som særlig positivt, noe vi kan se av det dronningen av Saba har å fortelle sitt høyeste råd:

قَالَتْ إِنَّ ٱلْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا۟ قَرْيَةً
أَفْسَدُوهَا وَجَعَلُوٓا۟ أَعِزَّةَ أَهْلِهَآ أَذِلَّةً ۖ وَكَذَٰلِكَ يَفْعَلُونَ ۝

Hun sa: «Når konger erobrer en by, stifter de ufred i *den og gjør folkets mektigste til de laveste. Og slik vil de (alltid) gjøre. (Kap.* 27: *AI-Naml: 35)*

Konger kan selvsagt, akkurat som demokratisk valgte ledere, være både av det gode og det dårlige slaget.

Men den Hellige Koran nevner en kategori konger som var innsatt av Gud Selv. Det var slike som kong Salomo (as), – ikke bare konge slik jødene og de kristne forstår tittelen, men også i egenskap av Guds profet, ifølge den Hellige Koran.

Dette viser oss at profetembedet og lederskapet til tider forenes i én og samme person, som da er en leder direkte innsatt av Gud.

Den Hellige Koran nevner også en annen type lederskap som er en del aven profets autoritet. Følgende vers gir eksempel på det:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَطِيعُوا۟ ٱللَّهَ وَأَطِيعُوا۟ ٱلرَّسُولَ وَأُو۟لِى
ٱلْأَمْرِ مِنكُمْ ۖ فَإِن تَنَٰزَعْتُمْ فِى شَىْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى ٱللَّهِ وَٱلرَّسُولِ إِن كُنتُمْ
تُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ ۚ ذَٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ۝

Å dere som tror, adlyd Allah og adlyd Sendebudet og dem som har myndighet blant dere, og hvis dere strides om noe, så henvis det til Allah og Sendebudet, hvis dere tror på Allah og den ytterste dag. Dette er det beste og sluttelig det skjønneste. (Kap. 4: *Al-Nisa: 60)*

Dette verset er ikke der bare for å nevne lederne, det viser oss også at i henhold til den Hellige Koran er det ikke alltid flertallets mening

som er den rette. Det er mye mulig at en stor majoritet av folket ikke vil anerkjenne de gode lederegenskapene i en spesiell person, og derfor vil protestere dersom vedkommende skulle utnevnes som leder over dem. Etter alle politiske kriterier ville da innsettelsen hans betegnes som diktatorisk. Valget ville nok være imot folkets vilje, men det ville uten tvil være i folkets interesse.

Den svakhet som ligger i den demokratiske form for valg, er at publikum som oftest dømmer utfra overfladiske inntrykk og øyeblikkets popularitet. De er ofte ute av stand til selv å bedømme hvilke ledere som vil tjene deres sak på beste måte.

Man ser fra Guds utvalgte folks historie. at der har vært tider da der krevdes guddommelig inngripen for at de skulle overleve politisk. I slike situasjoner tar Gud valget av konge, hersker eller leder i Sine Egne hender. Man må ikke av den grunn trekke den slutning at alle monarker og ledere er innsatt av Gud, eller i det minste velsignet av Ham. Denne vrangforestilling som har vært så utbredd innen det middelalderske kristne system, støttes ikke av den Hellige Koran. For eksempel klager kong Richard: «Ikke de samlede vanne fra de ville, forblåste hav, kan vaske salvelsen aven salvet konge.» (Shakespeare)

DEFINISJON AV DEMOKRATI

Selv om begrepet demokrati stammer fra det gamle Grekenland, så er det basert på Abraham Lincoln's korte beskrivelse fra Gettysburg; et styre av folket. ved folket og for folket. I sannhet en interessant klisje, men sjelden å se utøvd til fulle noe sted i verden.

Tredje del av denne definisjonen; for folket. er svært vag og full av faremomenter. Hva kan man med hundre prosent sikkerhet påstå er «for folket»? I et system der flertallet styrer, kan man ofte befinne seg i den situasjonen at det som sies å være «for folket» kun er for flertallet av dem og ikke tjener det resterende mindretall.

I et demokratisk system er det vanlig at viktige avgjørelser tas utelukkende på grunnlag av absolutt flertall. Dersom man går saken nøye etter i sømmene, kan man likevel komme til å oppdage at det var mindretallet som sto bak avgjørelsen, fikk den gjennom på demokratisk vis og slik tredde den nedover hodet på flertallet. En av de utallige mulighetene ligger i at det ledende parti stemmes inn til makten gjennom at de vinner de fleste valgkretsene, - noe som ikke nødvendigvis må bety at de har noe reelt flertall. Dersom i tillegg valgdeltagelsen er svært lav, kan det være heller tvilsomt om det styrende parti virkelig

støttes av flertallet i befolkningen. Og selv om det skulle vise seg at partiet har folkeflertallet bak seg. kan mange ting skje i løpet av den tiden de blir sittende ved makten. Det kan være at opinionen snur så drastisk at den sittende regjering ikke lenger er noen sann representant for folket. Det er jo faktisk denne forandring av folkemening som kommer til uttrykk hver gang den sittende regjering skiftes ut med en ny.

Endog i de tilfeller der regjeringen beholder sin popularitet hos folket. er det ikke utenkelig at flere av regjeringspartiets medlemmer ved viktige voteringer ut fra partilojalitet stemmer mot egen overbevisning. Dersom uenigheten står mellom regjeringspartiet og partiet eller partiene i opposisjon. vil vi svært ofte oppleve at en såkalt flertallsavgjørelse i virkeligheten er fattet av et mindretall og så mer eller mindre narret på folk.

Vi må også være klar over at meningen om hva som er det beste for folket. kan forandre seg fra én periode til en annen. Dersom avgjørelsene ikke tas ut fra fastsatte prinsipper, men hele tiden med tanke på hva som til enhver tid anses som det beste for folket. - eller i det minste det som partiet måtte anse som det beste. - vil vi få en stadig omlegging av de politiske retningslinjer. Det vi tar stilling til i dag, kan anses som en god ting i morgen og en ulykke neste dag.

Det hele kan være en vrien situasjon for den vanlige mann i gata. Det kommunistiske eksperiment. som strakte seg over mer enn et halvt århundre. var tross alt basert på det samme slagordet; «for folket». Og ikke alle sosialistiske stater var diktatur.

Vi må også være klar over at skillelinjen mellom de sosialistiske og de demokratiske statene når det gjelder «styre ved folket», er svært vag og til tider faktisk ikke-eksisterende. Hvordan kan man påstå at ingen av de valgte regjeringene i de sosialistiske landene har kommet til makten «ved folket»? I en totalitær stat har selvfølgelig staten alltid muligheter til å sette opp kandidater på en slik måte at velgerne selv ikke har store alternativet når de går til urnene. Men med unntak av noen få vestlige land kan de samme. eller andre lignende virkemidler. tas i bruk også i land med demokratisk styresett.

Det er faktisk sjelden at demokratiet har frie hender noe sted i verden. og at valget virkelig er «ved folket». Fiksede valg. politisk hestehandel, taktisk spill på politisk frykt og engstelse. eller andre lignende korrupte metoder. har svekket demokratiets ånd og innhold slik at det når alt kommer til alt ikke er stort igjen.

ISLAMSK DEFINISJON AV DEMOKRATI

Folket har, ifølge den Hellige Koran, rett til selv å velge det styresett som måtte passe dem. Demokrati. enevelde, stamme-herredømme eller føydalisme er alle gangbare styresett så lenge de anerkjennes av folket som tradisjonelt akseptable i deres samfunn.

Likevel synes det som det er demokratiet som foretrekkes og anbefales i den Hellige Koran. Muslimene rådes til å benytte det demokratiske system, om enn ikke nøyaktig slik man oppfatter det her i Vesten.

Ingen steder i den Hellige Koran presenteres vi for en intetsigende definisjon av demokratiet. Koranen befatter seg bare med de prinsipper som er av vital betydning; resten overlates til folket selv. Følg dem og nyt fruktene. eller vend deg fra dem og ta følgene.

TO GRUNNPILLARER I DET ISLAMSKE DEMOKRATI-BEGREP

Der er bare to pillarer i det islamske begrepet om demokrati. Det er:

1. Den demokratiske valgprosess må baseres på full tillit og integritet.

Islam lærer at hver gang vi skal avgi stemme, må vi gjøre så i full visshet om at Gud ser oss og stiller oss til ansvar for våre avgjørelser. Stem på dem som er pålitelige. og som best vil kunne oppfylle sine forpliktelser overfor landet. Det ligger i dette at de stemmeberettigede har ansvaret for å bruke sin stemme rett, hvis der da ikke viser seg å være forhold de ikke har kontroll over, eller der er forskjellige begrensninger eller hindringer i forbindelse med stemmeretten.

2. De styrende organer må utøve sin myndighet med absolutt rettferdighet.

Den andre pillaren i islamsk demokrati er at når man tar en avgjørelse, skal den tas på grunnlag av absolutt rettferdighet. Uansett om saken er politisk, religiøs. sosial eller økonomisk. så må man aldri gå på kompromiss med rettferdigheten. Etter at regjeringen er dannet, bør også all votering innen partiet foregå på grunnlag av rettferdighet. Man må alså ikke la parti-interesser eller politiske hensyn virke inn på de avgjørelser man tar. I det lange løp vil alle avgjørelser som tas på et slikt grunnlag. i sannhet være «av folket. ved folket og for folket».

GJENSIDIG KONSULTASJON

Demokratiets innhold diskuteres inngående i den Hellige Koran, og selv om monarkiet aldri forkastes som noen ureligiøs eller ugudelig institusjon, så er rådet til muslimene helt tydelig at demokratiet er å foretrekke fremfor ethvert annet styresett.

Den Hellige Koran beskriver det ideelle muslimske samfunn slik:

فَمَآ أُوتِيتُم مِّن شَىْءٍ فَمَتَٰعُ
ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا ۖ وَمَا عِندَ ٱللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ
يَتَوَكَّلُونَ ۝ وَٱلَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَٰٓئِرَ ٱلْإِثْمِ وَٱلْفَوَٰحِشَ وَإِذَا مَا
غَضِبُوا۟ هُمْ يَغْفِرُونَ ۝ وَٱلَّذِينَ ٱسْتَجَابُوا۟ لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ
وَأَمْرُهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَٰهُمْ يُنفِقُونَ ۝ وَٱلَّذِينَ إِذَآ أَصَابَهُمُ
ٱلْبَغْىُ هُمْ يَنتَصِرُونَ ۝

Hva dere enn mottar er det (kun) enforsyningfor dette liv. Men det som er hos Allah er bedre og varigere for dem som tror og stoler på sin Herre. De som unngår de store synder og de skjendige ting, og som tilgir når de vredes, og de som svarer sin Herre (med lydighet) og opprettholder bønnen. og hvis lover gjensidig rådslagning, og som gir ut av det Vi har forsynt dem med, og som forsvarer seg når overgrep rammer dem. (Kap. 42: *AI-Shura: 37-40)*

De arabiske ordene AMRO HUM SHOORA BAINAHUM (hvis lover gjensidig rådslagning), sikter til det muslimske samfunnets politiske affærer. Det viser tydelig at regjerings-avgjørelser fattes gjennom gjensidig konsultasjon, hvilket selvsagt minner oss på første del av definisjonen på demokrati; d.v.s. «av folket». Folkeviljen blir ved gjensidige konsultasjoner den utøvende vilje.

Andre delen av definisjonen på demokrati, er «ved folket», Det er dette det refereres til i følgende vers:

إِنَّ ٱللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَن تُؤَدُّوا۟ ٱلْأَمَٰنَٰتِ إِلَىٰٓ أَهْلِهَا

Sannelig, Allah befaler dere at dere gir den betrodde myndighet til dem som er den verdig. (Kap. 4: *Al-Nisa: 59)*

Meningen er at alltid når man benytter seg av sin stemmerett, skal man plassere ansvaret for landet der hvor det rettmessig hører hjemme.

Folkets rett til selv å velge sine ledere. nevnes selvsagt også. men ikke så inngående. Hovedvekten legges på hvordan man utøver denne retten. Muslimene minnes på at dette ikke bare er et spørsmål om hva de selv måtte ønske. Det er mye mer enn det; det er et spørsmål om nasjonalt ansvar. Dette er en tillit som vises deg. og da blir ikke valgmulighetene så mange. Du må vise deg ditt ansvar bevisst ved å utøve din rett med ærlighet. integritet og uselviskhet. Ansvaret må plasseres der det hører hjemme.

Mange muslimske lærde siterer dette verset for å vise at Islam står for det samme demokratiske begrep og system som det vi finner i den vestlige politiske filosofi. men det er bare delvis tilfellet.

Systemet med gjensidig konsultasjon som nevnes i den Hellige Koran. gir intet rom for det moderne vestlige demokratiets partipolitikk. ei heller går det god for den stil og den ånd som hersker under de politiske debattene i de demokratisk valgte parlamenter og regjeringer. Men vi har nå gått så detaljert gjennom denne saken. at det får være tilstrekkelig for denne gang.

Når det gjelder andre del av demokrati-definisjonen. bør man også merke seg at ifølge begrepet om gjensidig konsultasjon så tilhører stemmeretten den stemmeberettigede nesten helt uten at der er noen form for tilhørende forpliktelser eller klausuler av noe slag.

Ifølge den gjengse oppfatning av demokrati, kan velgeren stemme på en dukke om han måtte ønske det. eller han kan slenge stemmeseddelen i søppelbøtta i stedet for å legge den i stemmeurnen. Ingen kan gjøre noe med det. og man kan heller ikke klandre ham for å kaste vrak på noe demokratisk prinsipp av den grunn.

Ifølge den Hellige Koran derimot. er ikke velgeren enerådende hersker over sin egen stemme; han er forvalter av den. Som forvalter må han etter beste evne søke å plassere det betrodde gods der det rettmessig hører hjemme. Han må være årvåken og hele tiden klar over at Gud holder ham ansvarlig for hans handlinger.

Slik Islam ser på saken. bør et medlem av et politisk parti som har nominert en kandidat som vedkommende ikke kan gå god for. heller trekke seg fra partiet enn å stemme for en han selv mener ikke har kvalifikasjoner til å ivareta den aktuelle stillingen. Han har ikke lov til å la partilojalitet påvirke det valget han tar.

Altså må man oppfylle sine forpliktelser etter beste evne. Enhver velger må utøve stemmeretten sin under valgene. dersom han da av en eller annen grunn ikke skulle være ute av stand til det. Dersom han ikke gjør dette. har han ikke oppfylt sine forpliktelser. Når mengder

av velgere avstår fra å stemme. – det meldes til tider fra USA om valgdeltagelse på bare rundt 50%. – så er dette forhold det ikke finnes rom for innenfor det islamske begrepet om demokrati.

FORVIRRING ANGÅENDE DEN SANNE NATUR AV ISLAMSK STYRE

Det er etterhvert blitt svært så populært blant vår tids muslimske politiske tenkere å hevde at Islam står for demokrati. I henhold til deres politiske filosofi har Gud den endelige autoritet. og derfor tilhører herredømmet Ham.

GUDDOMMELIG AUTORITET

Det absolutte herredømmet tilhører Gud. Den Hellige Koran beskriver Hans maktområder slik:

فَتَعَٰلَى ٱللَّهُ ٱلْمَلِكُ ٱلْحَقُّ ۖ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ ٱلْعَرْشِ ٱلْكَرِيمِ ۝

Opphøyet være da Allah, den Sanne Konge. Det er ingen Gud unntatt Ham, den strålende trones Herre. (Kap. 23: *Al-Mu'mimm:* 117)

Det fundamentale prinsipp at all rett til å styre i siste instans tilhører Gud. alle herrers Herre. gjentas på ulike måter gjennom den Hellige Koran. Det nevnte vers er bare ett av mange eksempler.

Når det gjelder det politiske styresett. er Guds herredømme beskrevet på to måter:

a) Over alt annet står loven (Sharia) slik den gis i den Hellige Koran. måten den Hellige Profet (sa) levde ut dens lære på, og også de anerkjente tradisjoner som man har om ham fra de tidligste muslimer. Her finner *vi* lovens grunnleggende retningslinjer, og ingen demokratisk valgte styresmakter har rett til å forandre Guds uttalte vilje.

b) Det kan ikke godtas noen form for lovgivende prosesser som strider mot dette nevnte prinsipp.

Men dessverre er der ingen enighet mellom de forskjellige islamske sekters lærde menn om hva som er Lovens (Sharias) klare og utvetydige ord. Alle de lærde er enige om at lovgivningen er Guds domene og at Han har uttrykt Sin vilje gjennom de koranske åpenbaringer Han ga til Sin Hellige Tjener Muhammad (sa).

Det mest utbredde synet på hvordan islamske styresmakter skal

utøve sine daglige administrative oppgaver og gjøremål, er at regjeringen, som folkets representanter, blir et instrument for Guds vilje. Og siden herredømmet tilhører folket fordi Gud har delegert makten til dem, så er dette et demokratisk system.

MULLAHISME

Dette er det strenge synet vi finner hos de såkalt ortodokse som forsøker å komme til forståelse med den muslimske befolknings demokratiske tendenser på det grunnlag at det er Mullah'en (nærmest en muslimsk «skriftlærd»), på grunnlag av Sharia, som har siste ord når det gjelder å fastslå gyldigheten av enhver demokratisk av avgjørelse.

A godta dette vil være det samme som å legge den endelige lovgivende autoritet i hendene, - ikke på Gud, - men på enten de ortodokses eller andre retningers presteskap. Når man på bakgrunn av de fundamentale uenigheter som gjør seg gjeldende i dette muslimske presteskapet angående hva som er og hva som ikke er Sharia, tenker seg denne fryktinngytende makt plassert i deres hender, fremstår konsekvensene som helt forferdelige. Det er så mange lovretninger blant de ortodokse. Endog innen én og samme retning er ikke alltid de lærde enige om alle spørsmål. Videre ser vi også at deres oppfatning av Guds vilje slik den kommer til uttrykk gjennom Sharia, har forandret seg gjennom de forskjellige epoker i historien.

Dette utgjør en svært kompleks utfordring til dagens islamske verden: en utfordring man enda ikke synes å ha funnet noen løsning på. Muslimske intellektuelle blir stadig mer klar over at det eneste presteskapet synes å være enige om, er kravet om tvungen innføring av Sharia.

Den iranske revolusjon har øket Mullah'enes appetitt også i andre land hvor Sunni-muslimene er i flertall. Tanken er; når Khomeini kan klare det, – hvorfor kan ikke de også? Bak alt dette ligger deres drømmer, - deres egen fantasiverden.

Folkemassene er forvirret. Hva vil du foretrekke; skal Guds og den Hellige Profets (sa) ord lede vei og danne grunnlaget for politikken, eller skal den dannes av menn i et gudløst og gudsfornektende samfunn? Dette er et svært vanskelig spørsmål for den vanlige mann, som derfor ofte befinner seg i en tilstand av forvirring og usikkerhet. Massene i mange av de islamske land elsker Islam og vil uten betenkeligheter dø for Guds vilje og æren til Islams Hellige Profet, må Allahs fred og velsignelse være over ham. Likevel er det ett eller annet i selve opplegget som gjør dem forvirrede, usikre og svært urolige. På tross av sin

kjærlighet til Gud og den Hellige Profet (sa), plages de av mange blodige minner om tidligere styresmakter som enten var under Mullah'enes innflytelse eller utnyttet Mullahismen til egen politisk vinning.

De muslimske politikere synes å være splittet og ute av stand til å bestemme seg. Noen kan ikke dy seg for å utnytte situasjonen ved å slå seg sammen med Mullah'ene og gi dem sin støtte. Selvfølgelig nærer de et hemmelig håp om at når valgets dag kommer, så er det dem, og ikke Mullah'ene, som vil velges til Sharias trauste voktere. Folket vil velge å ha dem til å tolke Sharia i stedet for Mullah'ene. Livet vil tross alt være lettere og mer jordnært under deres styre enn under de strenge og kompromissløse «himmelske voktere». Det finnes noen politikere som er mer samvittighetsfulle enn som så; det er de mer fremsynte, som forstår at dette er et farlig spill. Dessverre utgjør de etter hvert et svinnende mindretall. Politikk og hykleri ser ikke ut til å trives sammen med sannhet og samvittighet, eller for den saks skyld med en hvilken som helst annen edel egenskap. I det store og det hele heller de intellektuelle mer og mer til demokratiet. De elsker Islam, men mener virkelig at det er den Hellige Koran selv som legger frem demokratiet som politisk filosofi:

وَٱلَّذِينَ ٱسْتَجَابُوا۟ لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ
وَمِمَّا رَزَقْنَٰهُمْ يُنفِقُونَ ۝

Og som svarer deres Herre (med lydighet) og opprettholder bønnen, og hvis lover gjensidig rådslagning, og som gir ut av det Vi har forsynt dem med. (Kap. 42: *Al-Shura:* 39)

وَشَاوِرْهُمْ فِى ٱلْأَمْرِ ۖ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى ٱللَّهِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ
يُحِبُّ ٱلْمُتَوَكِّلِينَ ۝

... Og spør dem til råds i ledelsen. Men når du har besluttet deg, så sett din lit til Allah, for Allah elsker dem som setter sin lit (til Ham). (Kap. 3: *Al-Imran: 160)*

Som et resultat av denne tautrekkingen mellom de ulike frakSjonene, befinner unge muslimske land, som f.eks. Pakistan, seg i et eneste virrvarr av motsetninger og forvirring. Velgerne føler en dyp

motvilje mot å få et større antall Mullah'er inn i landets konstituerte forsamlinger igjen. Endog når gløden og iveren for Sharia var på sitt høyeste, var det bare fem til ti prosent av Mullah'ene som ble valgt inn. Når politikerne likevel har bundet seg opp til Guds Lov til gjengjeld for Mullah'enes støtte, befinner de seg i en svært lite misunnelsesverdig posisjon. I sitt indre er de overbevist om at å akseptere Sharia i virkeligheten er et paradoks til prinsippet om at lovgivningen skal foregå i landets demokratisk folkevalgte forsamling.

Dersom Gud er lovens høyeste autoritet, – noe ingen muslim kan benekte, – vil det være de hellige menn og Mullah'ene som har førsteretten til å forstå og definere Sharia. Når saken står slik, vil hele opplegget med å velge lovgivende forsamlinger være bortkastet og meningsløst. Når alt kommer til alt, består de folkevalgtes oppgave av mer enn bare å sette navnet sitt på de stiplede linjene som Mullah'ene måtte vise dem.

Det er en tragedie at hverken politikerne eller de intellektuelle noen gang virkelig har forsøkt å forstå den form eller de former for styre som den Hellige Koran virkelig foreslår eller anerkjenner.

LOJALITETSKONFLIKT STAT - RELIGION

Det er ingen strid mellom Guds ord og Guds handlemåte. I Islam er der ingen motsetning mellom lojalitet mot religionen og lojalitet mot staten. Men dette er et spørsmål som går igjen også i de andre religioner.

Vi finner mange tilfeller opp gjennom menneskehetens historie da ulike etablerte stater ble konfrontert med dette spørsmålet.

Spesielt står det Romerske rikets beskyldninger mot de kristne gjennom de tre første århundre av den kristne tidsregning. Det ble hevdet at de var mer lojale overfor kristendommen enn de var overfor den romerske stat. Denne beskyldning fra staten resulterte i de mest grufulle og umenneskelige forfølgelser av de kristne, som ble dratt ut av sine hjem, beskyldt for svik og illojalitet mot Keiseren.

Denne striden mellom kirke og stat har alltid vært en viktig faktor i utformingen av Europas historie. Napoleon Bonaparte, for eksempel, beskyldte romersk-katolikkene for splittet lojalitet, og forlangte at deres lojalitet først av alt måtte være til den franske stat og det franske folk. Ingen pave i Vatikanet hadde lov til å styre romersk-katolikkenes anliggender i Frankrike, og romersk-katolisismen skulle heller ikke ha noen innvirkning på statlige affærer.

I nyere historie har min egen menighet, Ahmadi-muslimene, av samme grunn møtt store problemer i Pakistan. Etter hvert som det

middelalderske presteskapet fikk større innflytelse under general Muhammad Zia-ul-Haq, som er den militær-diktatoren som har sittet lengst ved makten i Pakistan, ble Ahmadi-muslimene stadig mer yndede skyteskiver for de urgamle beskyldningene om splittet lojalitet. Under general Zia utstedte endog den pakistanske regjering en form for hvite-bok mot Ahmadi-muslimene, hvor det ble slått fast at Ahmadier hverken var lojale overfor Islam eller den pakistanske stat.

Den samme gamle galskapen slo rot i nye sjeler. Innholdet var det samme selv om etiketten var en annen.

Den beryktede Salman Rushdie-saken har i senere tid igjen stilt muslimer i Storbritannia og andre deler av Europa overfor det samme problemet med beskyldninger om splittet lojalitet. Selv om denne sakens intensitet ikke nådde de helt store høyder, bør man på ingen måte undervurdere den potensielle fare den fører med seg i forholdet mellom de ulike samfunn.

MÅ RELIGIONEN VÆRE HØYESTE LOVGIVENDE MAKT?

Dette er altså et universelt fenomen som dessverre aldri har blitt grundig studert. Hverken politikere eller religiøse ledere har noen gang klart å løse problemet med denne vage skillelinjen mellom religion og stat.

For de kristne skulle saken være løst en gang for alle gjennom det historiske svaret Jesus, fred være over ham, ga til fariseerne:

Da sier han til dem: «Gi da keiseren hva keiserens er, og Gud hva Guds er.» (Matt. 22:21)

Disse ordene inneholder dyp visdom. Her sies alt som trenger å bli sagt.

Religion og statsstyring er to av de mange hjul som driver samfunnsmaskineriet. Det har i virkeligheten ingen betydning om vi har to, fire eller åtte hjul, så lenge de alle utfører det arbeidet de er satt til og holder seg på sin rette plass. Da vil det ikke oppstå innbyrdes konflikter og konfrontasjoner.

I full overensstemmelse med sine tidligere guddommelige lærdommer, fullender den Hellige Koran dette temaet med klart å peke ut aktivitetsområdet for hver av disse komponentene i samfunnet. Å tro at der ikke finnes noe skjæringspunkt eller noe sted der religionens og statens interesser overlapper hverandre, vil være å gjøre det hele alt for enkelt. Uten tvil overlapper de hverandre, men dette skjer i samarbeidets ånd. Her er ikke noe forsøk på å monopolisere.

For eksempel blir alltid en stor del av den religiøse moral bygget inn

i landets lover. I noen stater utgjør den en forholdsvis liten del, i andre stater er andelen større. Straffen kan være mild eller streng, men den religiøse fordømmelse av de ulike straffbare forbrytelser, er alltid merkbar. Selv om man kan være uenig i mange sekulære lover, vil tilhengerne av de aller fleste religioner velge å unngå å komme i konflikt med de etablerte styresmakter av den grunn.

Dette gjelder ikke bare muslimer og kristne; det gjelder alle verdens religioner. Selvfølgelig er hinduismens lov slik vi finner den i Manusmarti fullstendig forskjellig fra det sekulære politiske styresett man har i India. Likevel ser det ut til at folk lever i en form for kompromiss.

Skulle man imot de rådende politiske forhold i de forskjellige land påberope seg den religiøse lov i hele dens fylde, ville det uten tvil ende i et verdensomspennende blodbad. Men til all lykke for menneskene, er det ikke slik.

Når det gjelder Islam bør det ikke finnes noe slikt problem, for det endelige og avgjørende prinsipp vi er gitt å leve etter, er prinsippet om absolutt rettferdighet. Dette prinsippet vil alltid være grunnleggende og sentralt for alle de styresmakter som hevder å styre i Islams ånd.

Dessverre synes det som de politiske tenkere innen Islam har forstått lite eller ingenting av dette så vesentlige aspekt vedrørende islamsk styresett. De klarer ikke å se forskjellen mellom den vanlige kriminallovgivning som omhandler forbrytelser av universell natur, altså som ikke er grunnet i religionen, og slike overtredelser som er forbudt på religiøst grunnlag. Slike overtredelser er det bare den spesielle religionens tilhengere som kan tiltales for.

Disse to kategorier er ikke klart definert. Det er en omfattende gråsone hvor vanlige forbrytelser kan dømmes på religiøst eller moralsk grunnlag samtidig som det ses på som overtramp av allment askepterte mellommenneskelige normer. For eksempel er tyveri en forbrytelse som fordømmes og straffes i ulik grad. På samme måte har vi mord, fyll og offentlig uorden, noe som også er helt eller delvis forbudt i mange religioner. Noen religioner fastsetter spesielle reaksjoner for slike overtredelser.

Spørsmålet er da: Hvordan skal en stat takle slike forbrytelser? Dette spørsmålet reiser igjen et nytt spørsmål; gir Islam i det hele tatt noe klart og veldefinert regelverk som kan følges både av muslimske og ikke-muslimske styresmakter? Dersom en muslimsk regjering på islamsk grunnlag er blitt definert som sådann, så reiser dette igjen svært viktige spørsmål. Kan man for eksempel godta en stat som anser seg selv å være under spesielle religiøse lover og som der-

for påtvinger alle sine borgere disse lovene. enten de tilhører den respektive religion eller ikke?

Det er religionens plikt å gjøre lovgivningen oppmerksom på moralske spørsmål. Men det er ikke nødvendig at all lovgivning blir lagt direkte under religionens ansvarsområde.

Når vi har så mange sekter. og så mange avskygninger av ulik tro innen de forskjellige sekter og religioner. vil resultatet ikke kunne bli annet enn totalt kaos og anarki. Ta for eksempel straffen som knytter seg til alkohol. Selv om alkohol er forbudt i den Hellige Koran, så setter ikke Koranen selv noen bestemt straff for det. Man støtter seg til visse tradisjoner som det også stilles spørsmål ved innen ulike lovgivende retninger. I ett samfunn vil straffen være én ting. andre steder noe helt annet. Ofte vil man også finne at loven ignoreres. Slik er det for Islam. og slik er det også for andre trosretninger. Den jødiske loven. Talmud, ville være fullstendig upraktisk. Det samme kan sies om kristendommen.

Enhver troende innen de ulike religioner kan praktisere sin tro under en sekulær lov. Han kan stå på sannheten uten at noen statlig lov legger seg opp i mulighetene til å forkynne denne sannheten. Han kan be sine bønner og utføre sin gudsdyrkelse uten at det behøves en spesiell lov som gir ham anledning til å gjøre så.

Man kan også se på dette spørsmålet fra en annen interessant vinkel. Dersom Islam mener det bør være en muslimsk regjering i de land der det er muslimsk flertall. så må de i rettferdighetens navn også være enige i at andre land. med anderledes flertall. styres ettcr de andre religioners lover. Da vil Pakistan måtte innrømme sin nærmeste nabo. India, å innføre hinduistiske lover for alle indiske statsborgere. Dette ville i sannhet bety en tragediens dag for over hundre millioner indiske muslimer som dermed ville miste alle sine rettigheter og muligheter til et anstendig liv i landet. Videre; dersom India har rett til å styre landet etter Manusmarti, hvorfor skulle da Israel nektes å styre såvel jøder som hedninger etter Ta1mud? Skulle dette skje, ville livet bli forferdelig vanskelig. ikke bare for Israels befolkning cllers. men faktisk også for mange av jødene selv.

Men Islam kan bare hevde denne tanken om forskjellige religiøse stater i ulike land dersom den går inn for at den islamske Sharia (lov) skal innføres med tvang i de landene som har muslimsk majoritet. Dette ville skape en paradoksal universell situasjon, for på den ene siden ville alle stater. - i rettferdighetens navn. - tillates å påtvinge folket flertallets religion. På den annen side ville enhver handling.

også for landets religiøse minoritet, bli underlagt det strenge styret fra en religion de selv ikke tror på. Dette vil på det groveste være i strid med selve prinsippet om absolutt rettferdighet.

Ingen av forkjemperne for islamsk lov i de såkalte muslimske land har gitt en fyldestgjørende oppklaring av dette dilemmaet eller forsøkt å finne noen løsning. Etter den forståelse jeg har av den islamske lære, bør enhver stat drives etter prinsippet om absolutt rettferdighet, og slik vil da også enhver stat bli en muslimsk stat.

I lys av disse argumenter og det overordnede prinsipp at der ikke må være noen tvang i trosspørsmål, er det ikke nødvendig at religionen er den øverste lovgivende autoritet i statens politiske affærer.

ISLAMSK STATSMANNSKUNST

Alle mine studier og undersøkelser har gjort det helt klart for meg at når den Hellige Koran tar opp emnet om statsstyre, skjer det uten at det gjøres noen som helst forskjell på en muslimsk og en ikke-muslimsk stat.

De instrukser som gis med hensyn til hvordan et land skal styres, gjelder for hele menneskeheten, selv om det først og fremst er de troende det tales til i den Hellige Koran. Koranen taler om en statsmannskunst som er like anvendelig både for hinduer, sikher, buddhister, konfucianere, kristne, jøder, muslimer, o.s.v.

Essensen av denne veiledningen finner vi i det verset vi siterte tidligere og også i andre lignende vers som vi vil sitere noen av nå:

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ
بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ
وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

Men nei, ved din Herre, de er ikke troende før de gjør deg til dommer i (alt) det de strides om, og så ikke finner noen uvilje i sine sjeler mot det du avgjør, men underkaster segfullstendig. (Kap. 4: *Al-Nisa:* 66)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ
وَلَوْ عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ ۚ إِن يَكُنْ غَنِيًّا

وَفَقِيرًا فَٱللَّهُ أَوْلَىٰ بِهِمَا ۖ فَلَا تَتَّبِعُوا۟ ٱلْهَوَىٰٓ أَن تَعْدِلُوا۟ ۚ وَإِن
تَلْوُۥٓا۟ أَوْ تُعْرِضُوا۟ فَإِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٣٥﴾

Adere som tror, vær dere opprett/lOIdere av rettferdighet, vitner for Allah, om det så også er mot dere selv eller deres foreldre eller deres slektninger. Om *det er en rik eller enfattig, så har Allah større rett enn dem begge. Og følg ikke (ondt) begjær slik at dere handler urettferdig. Og hvis dere skjuler (sannheten) eller viker unna, så er Allah sannelig vel vitende om hva dere gjør. (Kap.* 4: *AI-Nisa: 136)*

På dette området er tradisjonene etter Islams Hellige Profet (sa) helt entydige. Han holder enhver hersker og enhver som har autoritet over andre ansvarlig innfor Gud for den måten han behandler sine underordnede på. Men dette er et emne vi har tatt opp tidligere, så det er ingen grunn til å gå videre med det her.

Hovedkonklusjonen etter denne gjennomgåelsen må bli at Islam står for en fullstendig nøytral sentral regjering. Styremåten skal passe like godt for alle statens undersåtter, og religiøse motsetninger og ulikheter må ikke tillates å ha noen som helst innvirkning.

Islam tilråder i sannhet alle muslimer å følge landets lover i alle verdslige anliggender.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَطِيعُوا۟ ٱللَّهَ وَأَطِيعُوا۟ ٱلرَّسُولَ وَأُو۟لِى
ٱلْأَمْرِ مِنكُمْ ۖ فَإِن تَنَٰزَعْتُمْ فِى شَىْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى ٱللَّهِ وَٱلرَّسُولِ إِن كُنتُمْ
تُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ ۚ ذَٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٥٩﴾

Adere som tror, adlyd Allah og adlyd Sendebudet, og dem som har myndighet blant dere, og hvis dere strides om noe, så henvis det til Allah og Sendebudet, hvis dere tror på Allah og den ytterste dag. Dette er det beste og sluttelig det skjønneste. (Kap. 4: *AI-Nisa:* 60)

Men når det gjelder forholdet mellom Gud og mennesker, er dét et område der religionen har den absolutte myndighet. Her har staten ingen rett til å blande seg inn. Når det gjelder menneskets tro, er friheten fullstendig hva angår både sinn og sjel. Det er ethvert menneskes fundamentale rett ikke bare å tro hva han måtte ønske, men også å

dyrke Gud eller avguder etter som hans religion eller hans hedenske tro måtte foreskrive.

Ifølge Islam har altså religionen ingen rett til å blande seg inn i de forhold som utelukkende berører statsstyringen, heller ikke har staten noen som helst rett til å blande seg inn i religiøse forhold. Både rettigheter og ansvarsområder er så klart definert i Islam, at interessekonflikter overhodet ikke behøver å forekomme. I avsnittet om religiøs fred har vi allerede sitert mange vers som omhandler nettopp dette.

Det er dessverre en tendens i mange sekulære stater at sekulariseringen utvides langt utover de naturlige grenser. Det samme gjelder teokratiske stater og stater hvor religiøse hierarki har alt for stor innf1ytelse, - men her har selvfølgelig problemene motsatt fortegn.

Selv om man ikke sympatiserer med dem, kan man til en viss grad forstå de heller skakk-kjørte synspunkter som kommer frem i en stat styrt av religiøse fanatikere. Men når man også møter slike umodne holdninger i den såkalte utviklede og vidsynte befolkningen i sekulære samfunn, da er det nesten ikke til å tro. Og dette er ikke det eneste i menneskets politiske adferd som er vanskelig å forstå.

Så lenge politikk er så nært knyttet til nasjonale interesser og som nå støtter opp om landets filosofi, kan det ikke finnes noe slikt som absolutt moral. Så lenge politiske holdninger styres av nasjonale fordommer og partiskhet, og når sannhet, ærlighet, rettferdighet og realt spill settes til side så fort det anses å være i strid med nasjonale interesser, - og så lenge dette vedblir å være definisjonen av nasjonallojalitet, - ja, da vil menneskets politiske adferd alltid forbli tvilsom, kontroversiell og paradoksal.

Den Hellige Koran nevner både styresmaktenes og folkets ansvar og forpliktelser. Vi har nevnt en del av disse forpliktelser i de tidligere avsnittene; - å sørge for borgernes behov for mat, klær, husly og andre livsnødvendigheter; prinsippet om internasjonal hjelp; ansvar både overfor folket og styresmnktene; samspillet mellom dem; absolutt rettferdighet; oppmerksomhet overfor folkets problemer slik at det ikke er nødvendig for dem å skrike opp for å oppnå sine rettigheter.

Under et sant islamsk styresett er det regjeringens ansvar å legge forholdene til rette slik at folket ikke behøver ty til streiker, industriell kamp, demonstrasjoner, sabotasjer eller klager og protester for å få hva de har rett på. La oss kort se på noen andre forpliktelser:

Den Hellige Koran sier:

وَإِمَّا تَخَافَنَّ مِن قَوْمٍ خِيَانَةً فَانبِذْ إِلَيْهِمْ عَلَىٰ سَوَاءٍ
إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْخَائِنِينَ ۝

Og hvis dufrykter forræderifra etfolk. så kast (deres avtale) tilbake til dem på like vilkår. for Allah elsker ikke de forræderiske. (Kap. 8: AI-Anfal: S9)

De som har makten i landet må ikke styre slik at de er med på å skape uorden. kaos. problemer og lidelse. De må legge all sin flid i å arbeide effektivt for at freden skal herske på ethvert område i samfunnet.

أَمَّن يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ
خُلَفَاءَ الْأَرْضِ ۗ أَإِلَٰهٌ مَّعَ اللَّهِ ۚ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ۝

Eller; hvem svarer den nødlidende når han påkaller Ham. og fjerner det onde og gjør dere alle til etterfølgere på jorden? Mon der er noen gud sammen med Allah? Dere tenker dere lite om. (Kap. 27: *AI-Naml:* 63)

INTERNASJONALE FORBINDELSER; ABSOLUTT RETTFERDIGHET

Også dagens statsmenn og politikere er i behov for Islams lære. Det er en tro hvis hjørnesten i ethvert internasjonalt anliggende er absolutt rettferdighet.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ
شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ ۖ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَآنُ قَوْمٍ عَلَىٰ
أَلَّا تَعْدِلُوا ۚ اعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ ۖ وَاتَّقُوا اللَّهَ ۚ إِنَّ
اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ۝

Å dere som tror. vær standhaftige for Allah. og vitne med rettferdighet. Og la ikke fiendskap til et folk forlede dere til synd så dere ikke handler rettferdig. Vær rettferdige! - det er nærmere til gudsfrykt. Og

frykt AlIahJor Allah er vel vitende om hva dere gjør. (Kap. 5: *AI-Ma'i-dah: 9)*

Jeg kan ikke hevde å ha lest alt om alle de store verdensreligionene. men jeg er heller ikke helt uvitende om deres lære. Jeg har likevel aldri funnet en lignende oppmodning i de andre Skriftene som den vi finner i det verset vi nylig siterte. Det er faktisk sjelden man ser noen omtale av internasjonale forbindelser i det hele tatt. La meg forsikre dere om at dersom en slik lære også skulle være å finne i andre religioner. så stiller Islam seg fullt ut bak den. for i denne lære ligger nøkkelen til verdensfred.

Verden er i dag bekymret for hvilke utsikter til fred man har i tiden som kommer. De viktige og epokegjørende forandringer i den sosialistiske del av verden, samt forbedringen i forholdet mellom supermaktene. gir et lite glimt av håp. Verden er forventningsfull. Den generelle holdningen blant ledende politikere synes å være svært så optimistisk. nesten overdrevet oppstemt. med tanke på hva som vil komme ut av de store, revolusjonære omveltninger vi i dag er vitne til.

Særlig Vesten synes å være full av selvtillit og seiersfølelse. Etter som tiden går blir det vanskeligere og vanskeligere for amerikanerne å skjule sin store fryd over det de ser som en storslagen seier over den kommunistiske hemisfære; en seier som noen ser på som det godes seier over det onde og rett over galt.

Dette er ikke tid og sted for å gå inn i en detaljert analyse av den nåværende geo-politiske situasjon og hva den måtte resultere i. Jeg vil muligens kunne avsette et par timer til dette emnet på Ahmadiyya-bevegelsens årlige konferanse i Storbritannia i slutten av juli i år (1990).

FN'sROLLE

Det er en av de mange pågående debattene om utsiktene til fremtidig verdensfred i kjølvannet av de aktuelle politiske hendelsene. som gjør krav på spesiell oppmerksomhet. Det gjelder den rollen de Forente Nasjoner vil komme til å spille med hensyn til å sikre og opprettholde (d.v.s. skape og bevare) fred i verden på en mye mer effektiv måte enn de noen gang før har gjort.

Når nå den kalde krigen mellom de to supermaktene er over. sies det å være en reell sjanse til å bygge bro over gamle uenigheter; det ser ut til å kunne bli færre veto i Sikkerhetsrådet og større enighet om hvordan man skal løse de internasjonale problemene. Dette vil føre til et helt annet Sikkerhetsråd i årene som kommer.

Den eneste jokeren i stokken ser nå ut til å være Kina, som kanskje kan finne på å tale de andre midt imot. Men med tanke på Kinas enormt kompliserte problemer både innen økonomi og politikk, bør det ikke være alt for vanskelig å få dem til å forstå fordelene ved å stille seg solidarisk med de andre.

Poenget er ikke om denne drømmen blir virkelighet eller ikke. Om nå Sikkerhetsrådet og FN fremstår som det mektigste politiske instrument for å tvinge mindre nasjoner til å underkaste seg verdenssamfunnets øverste vilje, ville noe slikt vært helt utenkelig før Berlinmuren falt. Men spørsmålet er der fortsatt, ja, det trer faktisk enda sterkere frem på den politiske himmel enn noen gang før; - er FN i sin nye rolle som lovgivende og utøvende makt av slike enorme dimensjoner, virkelig i stand til å skape global fred?

Jeg ber dere tilgi meg om jeg virker over-pessimistisk, men mitt svar må dessverre bli «nei». Spørsmålet om krig og fred i verden er ikke bare avhengig av forholdet mellom supermaktene. Det er et dyptgående og komplekst spørsmål som er grunnet i verdens nasjoners politiske filosofier og moralske holdninger.

En ting er sikkert; økonomiske problemer og et stadig økende gap mellom de som har alt og de som ingenting har, vil uten tvil komme til å spille en viktig rolle for de fremtidige verdensbegivenheter. Noen av virkningene er allerede blitt diskutert tidligere i dette foredraget. Om ikke prinsippet om absolutt rettferdighet i økonomiske forbindelser mellom nasjonene aksepteres og etterleves, og om ikke den urettferdige handelspraksis, som bare utbytter de fattiges ressurser, helt kan fjernes av og for alle medlemmer av de Forente Nasjoner, så vil man aldri kunne skape noen varig fred; ja, man vil ikke engang kunne forestille seg en verdensfred. Så lenge forholdet mellom de Forente Nasjoners organisasjon og dens enkelte medlemsland ikke er klarere definert enn hva som er tilfellet i dag, vil utsiktene til verdensfred fremdeles være vage og utydelige.

Det trengs midler som kan brukes til å hindre at styresmakter behandler sine borgere dårlig og ondsinnet. De Forente Nasjoner trenger at der stilles instrumenter til deres rådighet slik at de kan bekjempe uretten der den måtte være å finne. Før dét, behøver man ikke drømme om fred i verden.

Hvor mye FN kan blande seg inn i lands såkalt indre anliggender, er et svært sensitivt, men helt grunnleggende spørsmål i arbeidet for å oppnå verdensfred. Men dersom, når alt kommer til alt, FN ikke styres av prinsippet om absolutt rettferdighet, og dersom det stilles ulike krav

til de ulike nasjoner, vil det skape flere problemer enn det vil løse dersom FN får større adgang til å gripe inn i landenes interne anliggender. Derfor kreves det en svært inngående, nøktern og upartisk gjennomgang av denne saken.

Det som har skjedd så langt, er enkelt og greitt at Sovjetunionen og Østblokk-landene har måttet innrømme at den metodiske sosialismens filosofi ikke har maktet å høyne livskvaliteten hverken i Sovjetunionen eller de omliggende øst-europeiske land. Dette har skapt omfattende forvirring.

Tåken må lette ytterligere før vi kan se det tydelige omrisset av det som nå vil komme. Vil det være den metodiske sosialismens endelige og defintive undergang, fulgt av et vilt rush tilbake til fullstendig kapitalisme, eller vil vi få se nye eksperimenter med ulike former for blandet økonomi? Vil det være et totalt sammenbrudd for det strenge, sentralt kontrollerte totalitære styresett, eller vil selve den sentrale kontroll bryte fullstendig sammen, med mer eller mindre anarkistiske tilstander som resultat? Eller vil det bli en gradvis overgang fra en totalitær statskontroll til et nytt og mer kompromissvillig system, der forholdet mellom borger og stat består både av å gi og ta, slik at man med tiden vil innføre sivile friheter og gjenopprette de fundamentale menneskerettighetene?

Vi må vente og se hva som kommer ut av den nye kampen mellom Gorbachov's idéer om glasnost og perestroika på den ene siden og det strenge ortodokse kommunistiske hierarki på den andre. Etter hva jeg vet, deles det meste av godene fra USSR's klasseløse samfunn mellom parti-hierarkiet, statsadministrasjonen og forsvarsstyrkene. Det store spørsmålet er hvilken rolle disse kommer til å spille i den kritiske oppstartingsfasen av denne blodløse kontrarevolusjon vi nå ser tar form.

Dette og andre lignende spørsmål må besvares før vi på noenlunde fornuftig måte kan forestille oss de virkninger det vil ha for utsiktene til en varig verdensfred.

Bare en politisk avspenning mellom de to supermaktene gir intet reelt håp om fred. Tvert imot lurer det her mange farer, spesielt for landene i den Tredje Verden. Faktisk fungerte den gjensidige mistenksomheten og sjalusien mellom de to supermaktene som en slags beskyttelse for de svakere nasjonene. Dessuten hadde de mindre landene den gang en aldri så liten manøvreringsmulighet, en form for press å sette bak sine krav, ved at de kunne true med å inngå andre allianser eller bytte side i kampen. Slik er det ikke lenger. Hvilket håp

har nå de svakere landene om i fremtiden å kunne overleve på respektabelt vis som uavhengige nasjoner?

Her går tanken igjen til FN, - en fredens bastion og det eneste håpets fyrtårn for en ny verdensorden. Man ønsker i det minste at det var slik. Et nøyere og mer kritisk blikk vil likevel avsløre et kaldt, undertrykkende, ja, faktisk truende bilde.

Slik som maktbalansen har utviklet seg; - vil ikke FN nå være fullt og helt under kotroll av én eneste supermakt? Den sjansen de små og svake nasjonene da har til å unngå å spille rollen som ettertraktede jaktbytter, er lik null.

Det nåværende FN har igjen og igjen vist seg å være en mektig organisasjon som ikke kjemper for rettferdighetens sak, men for den nasjon som til enhver tid driver den beste lobby-virksomhet. Aldri har tanken på hva som er rett eller galt spilt noen rolle når FN har fattet sine beslutninger i den tiden som er gått, og med dagens opplegg vil det heller ikke bety noe i fremtiden. Politikk og diplomati har altfor dype og sammenfiltrede røtter i den moderne politikks jord til at der kan finnes plass nok til at rettferdigheten også kan slå rot og gis en sjanse til å overleve. Det er en bitter sannhet som intet oppriktig menneske kan benekte, at denne store og mektige institusjonen er redusert til en arena hvor intrikate diplomatiske aktiviteter, lobby-virksomhet, hemmelige samarbeid og maktkamper utspilles i verdensfredens navn.

Det verden trenger er ifølge den Hellige Koran en organisasjon som har som mål å opprette absolutt rettferdighet.

Uten absolutt rettferdighet kan fred ikke oppnås. Man kan gjennomføre protestaksjoner i fredens navn, underkue samvittighet og jevne ut uenighet og slik liksom arbeide for å etablere fred, men alt man vil oppnå er død, - ikke fred.

Det er synd at så få av verdens store politikere forstår forskjellen mellom fred og død.

«Døden fødes av de mektiges urettferdighet, tyranni og forfølgelse. Freden er rettferdighetens barn.»

Den Hellige Koran taler ofte om fred, men det er alltid i forbindelse med rettferdighet. Freden sies ofte å hvile på rettferdighetens skuldre.

I en situasjon som utvikler seg til aktive fiendtligheter og krig mellom to muslimske enkeltpersoner eller stater, gir den Hellige Koran dette rådet:

وَإِن طَآئِفَتَانِ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ٱقْتَتَلُوا۟ فَأَصْلِحُوا۟ بَيْنَهُمَا ۖ فَإِنْ

بَغَتْ إِحْدَىٰهُمَا عَلَى ٱلْأُخْرَىٰ فَقَٰتِلُوا۟ ٱلَّتِى تَبْغِى حَتَّىٰ تَفِىٓءَ إِلَىٰٓ
أَمْرِ ٱللَّهِ ۚ فَإِن فَآءَتْ فَأَصْلِحُوا۟ بَيْنَهُمَا بِٱلْعَدْلِ وَأَقْسِطُوٓا۟ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ
يُحِبُّ ٱلْمُقْسِطِينَ ۝ إِنَّمَا ٱلْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا۟ بَيْنَ
أَخَوَيْكُمْ ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ۝

Hvis to partier blant de troende strides, så stift fred mellom dem. Hvis en av partene deretter begår overgrep mot den andre, så bekjemp den som begår overgrepet inntil han vender tilbake til Allahs befaling. Hvis han så vender tilbake, så slutt fred mellom dem med rettferdighet og behandle (dem) likt, for Allah elsker de rettferdige. De troende skal utelukkende være brødre. Slutt derfor fred mellom deres brødre og ta Allah som deres skjold, for at det må vises dere barmhjertighet. (Kap. 49: Al-Hujurrat: 10-11)

Den enkle grunn til at ikke-muslimer ikke nevnes i dette verset, er at de ikke kan forventes å underkaste seg Koranens lære. Likevel tjener dette verset som et ypperlig eksempel til etterfølgelse for hele verden.

Verdens øyne er vendt mot FN og Sikkerhetsrådet i håp om at de vil oppnå en bredere, mer aktiv og betydningsfull rolle i å løse internasjonale konflikter og gjøre verden til en tryggere og fredeligere bolig. Likevel finnes det lite i FN's tidligere meritter som gir grunnlag for en slik håpefull tanke. Som en verdensarena for lobby-virksomhet, intriger, intens diplomatisk aktivitet for å danne pressgrupper og ved hjelp av alle tilgjengelige midler å få overtaket på sine motstandere, - et sted der det ikke finnes antydning til skrupler og hvor menneskelig samvittighet nektes adgang, – så kan dette vel kalles et Nasjonenes Hus, men da grunnet på konflikter og uorden. Det vil være ren ironi å kalle et slikt sted for de Forente Nasjoners Hus. Er dette enhet, så vil iallefall jeg velge å leve i et samfunn der nasjonene ikke er forenede, men likevel enes i prinsippet om sannhet og rettferdighet.

Vil man bruke makt for å knuse motstand og bringe til taushet enhver stemme som vil heve seg i protest? – Dette er et spørsmål alle nasjoner må sette på dagsordenen og finne et svar på. Det er med dyp sorg og bekymring man undres over hvor lenge dette ærverdige Hus

vil fortsette å lukke øynene og nekte å åpne sin forstand og se de farer som ligger i den måten nasjonenes affærer administreres på.

Verdensfreden henger høyst usikkert i det halmstrå av håp at rettferdighet vil skje fyldest.

VI

INDIVIDUELL FRED

1. Fred med seg selv.
2. Kappes i gode gjerninger.
3. Kjærlighet mellom slekt og venner.
4. Tjene andre.
5. Søke Guds velbehag.
6. Alltid ta hensyn til andre.
7. Et videre område for kjærlighet og omsorg.
8. Hensikten med menneskets skapelse.
9. Uten Gud. ingen fred.

De som tror og hvis hjerter har funnet ro i *Allahs ihukommelse, – sannelig, i Allahs ihukommelse finner hjertene ro. (Kap.* 13: *AI-R'ad:* 29)

FRED MED SEG SELV

La meg så sist. men ikke minst, understreke betydningen av de enkelte borgeres kvaliteter og holdninger når det gjelder å skape enten et fredfullt eller et urolig og kaotisk samfunn.

Så langt har vi tatt for oss arkitekturen og utformingen av de religiøse. økonomiske og politiske byggverk Islam går inn for å reise. Som byggematerialer i diss byggverkene. legger Islam stor vekt på den enkeltes karakter og kvaliteter.

Det er et omfattende emne som går igjen i hele Koranens lengde og bredde. Jeg vil nå ta for meg de viktigste av de trekkene Islam ønsker å innarbeide i enhver samfunnsborger.

KAPPES I GODE GJERNINGER

Ifølge Islam aktiveres og kultiveres både lengsler og ambisjoner under Guds ledelse. slik at alt settes i perfekt balanse. Uten slik balanse er det umulig å oppnå sosial fred. Islam styrker slike lengsler og ambisjoner som hovedsakelig ikke er avhengige av den enkeltes økonomiske stilling; de er oppnåelige for alle. helt uten eller iallefall til minimale kostnader. uansett på hvilket samfunnstrinn man måtte befinne seg.

Ønsket om å heve seg over den vanlige mannen i gata. og å skille seg ut fra andre. er helt naturlig. Men dersom dette naturlige ønsket om å hevde seg og overgå andre får råde uten at det disiplineres og beskjæres. kan det bli mer til skade enn til gagn. Sjalusi og urent spill er blant de ting som kan forpeste den frie konkurranseånd slik at den blir opphav til problemer og lidelser i stedet for å tjene samfunnet til gode.

Tendensen til å bruke medikamenter (doping) innen idretten. er bare ett eksempel. Konkurranse på det nasjonale og internasjonale plan både innen industri. handel og forretningsliv gir oss mange svært så stygge eksempler på fraværet av like sjanser og muligheter.

De typer av urent spill vi finner i den Tredje Verden. skiller seg fra dem vi ser i de mer utviklede landene. Korrupsjon. forfalskning. avtalebrudd. svik og bedrageri er bare noen av de midler som brukes uhemmet i den Tredje Verden for å oppnå rask fortjeneste. På en slik bakgrunn trengs det religiøs og moralsk opplæring på alle livets områder. Mangel på slik opplæring kan få svært alvorlige konsekvenser.

Islam gir oss detaljerte instrukser som dekker hele spekteret av konkurranseadferd. Men dessverrei - Endog i de muslimske landene. hvor man hører så mye om islamisering og islamsk fundamentalisme. er det en sjeldenhet å oppleve at det gjøres alvorlige forsøk på å islami-

sere industri, handel, forretningsliv og økonomiske forhold, – noe som i sannhet er en stor tragedie.

Følgende vers fra den Hellige Koran gir oss essensen av den islamske lære på dette området:

وَلِكُلٍّ وِجْهَةٌ هُوَ مُوَلِّيهَا فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ أَيْنَ مَا تَكُونُوا
يَأْتِ بِكُمُ اللَّهُ جَمِيعًا إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Og enhver har et mål som han streber etter. Kappes derfor i gode gjerninger. Hvor dere enn er, så vil Allah bringe dere sammen, for Allah har makt over alt. (Kap. 2: *AI-Baqarah:* 149)

Hvor få ordene enn måtte være; i denne uttalelsen er der på minlkuløst vis samlet og bevart en grenseløs visdom. Det er et ledende prinsipp for enhver form for konkurranse på ethvert område. Godheten må alltid settes i høysetet. Det må alltid være den som er det store og endelig mål. Dén må være selve hensikten med all konkurranse. Med ett enkelt utsagn fordømmes alt urent og snuskete spill.

Hadde vi hatt tid nok, kunne vi gått mer inn i dette og vist mange og utførlige eksempler fra den islamske lære på hvordan all konkurranse skal holdes sunn og korrekt. Det er ikke ofte menneskene forstår at sann fred i hjerte og sinn skapes ved at man selv er god og gjør godt; det oppnås ikke ved en eller annen fantastisk bedrift grunnet på falskhet og lureri.

Slike personer har aldri fred hverken med seg selv eller samfunnet rundt seg. For den tilfeldige tilskuer kan de nok gi inntrykk av å ha nådd de helt store resultatene og dermed være virkelig tilfredse, men det er mer en tom og intetsigende seier enn en virkelig triumf.

En nær venn aven tidligere multi-millionær fra Pakistan, fortalte meg engang en historie som ga inntrykk av den dypeste fortvilelse. En gang hadde han rost denne vennen for alt han hadde oppnådd og all suksess han hadde hatt. I stedet for å bli glad for disse rosende ord, reagerte multimillionæren på en svært overraskende måte. Han knappet opp skjorten sin og beveget hendene som han skulle til å rive opp sitt eget bryst ved å bruke neglene som om de var rovdyrklør. «Ve over denne suksessen! Kunne dere åpne mitt bryst og se hva det skjuler, ville dere ikke finne annet enn en flammende ild!»

Noen innrømmer at dette er virkelighet, andre gjør det ikke. Men ingen kan overvinne den menneskelige natur. Man kan samle

enorme rikdommer og ha all den luksus og komfort man kan tenke seg. Men det eringen grunn til misunnelse; svært få rike, om i det hele tatt noen, er virkelig lykkelige og tilfredse. Den Hellige Koran beskriver deres tilstand slik:

وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ ۝ ٱلَّذِى جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُۥ ۝
يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُۥٓ أَخْلَدَهُۥ ۝ كَلَّا ۖ لَيُنۢبَذَنَّ فِى ٱلْحُطَمَةِ ۝
وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا ٱلْحُطَمَةُ ۝ نَارُ ٱللَّهِ ٱلْمُوقَدَةُ ۝ ٱلَّتِى تَطَّلِعُ
عَلَى ٱلْأَفْـِٔدَةِ ۝ إِنَّهَا عَلَيْهِم مُّؤْصَدَةٌ ۝ فِى عَمَدٍ مُّمَدَّدَةٍۭ ۝

Ve over enhver urostifter, baktaler, som samler rikdom og teller den igjen og igjen. Han tror at hans rikdom vil gjøre ham udødelig. Nei, han skal visselig bli kastet i *den knusende straff! Og hva skal lære deg hva den knusende straff er? Det er Allahs antente ild, som reiser seg over hjertene, og omslutter dem* i *brede ildsøyler. (Kap. 104: AI-Humazah: 2-10)*

Sann og ekte lykke og tilfredshet vil alltid fly fra *oss* så lenge vi ikke følger den innebygde lengsel vi har etter å være gode, gjøre godt og føre et godt og rettferdig liv.

KJÆRLIGHET MELLOM SLEKT OG VENNER

Vi har allerede under emnet om sosial fred tatt opp hvor viktig det er å fremme kjærlighet mellom slekt og venner for slik å skape et sterkt og sammenknyttet familiesystem. Her nevner jeg det for å belyse nødvendigheten av å forbedre kvaliteten av alle de individer som fungerer som byggesteiner i samfunnets byggverk. Forbedres ikke byggematerialets kvalitet, vil heller ikke selve bygget bli bedre.

TJENE ANDRE

Det Islam legger vekt på, er at vi må lære oss å finne glede i å være til tjeneste for andre i stedet for det motsatte. Følgende vers fra den Hellige Koran har dette budskapet å gi:

كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِٱلْمَعْرُوفِ

وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ

Dere er den beste menighet som er oppreist (til det beste) for menneskene; dere påbyr det rette og forbyr det onde og tror på Allah. (Kap. 3: AI-Imran: 111)

Dette indikerer at en muslim ikke uten videre har noen forrang fremfor andre. Bare det å være muslim, betyr ikke at vedkommende automatisk er bedre enn andre. Det er en tittel man må gjøre seg fortjent til ved at man tjener sine medmennesker; strømmen av tjenester og gode gjerninger skal gå fra vedkommende og til de andre.

Den Hellige Profet (sa) definerte ordet KHAIR, - som betyr både bedre og best, - slik:

«Den øverste hånden er bedre enn den underste: den øverste tjener og gir ut, mens den underste tigger og mottar.» (Fortalt av Ibn Umar Bukhari og Muslim.)

Det legges slik vekt på dette både i den Hellige Koran og i tradisjonene etter den Hellige Profet (sa), at noen av Profetens (sa) følgesvenner løftet dette menneskelig så viktige området til helt nye høyder. De gjorde ikke bare sitt ytterste for å tjene andre, men de kviet seg også for å be om tjenester av noe slag.

Auf ibn Malik Ashj'ai forteller: En gang syv, åtte eller ni av oss var sammen med den Hellige Profet, sa han: «Vil dere ikke inngå en pakt med Allahs Sendebud?» Vi hadde inngått vår pakt kort tid i forveien, derfor svarte vi: «Vi har inngått pakten med deg, Allahs Sendebud.» Den Hellige Profet gjentok spørsmålet, og vi svarte som før og la til: «Hvilken pakt skal vi så inngå med deg?» Han svarte: «At dere ikke skal tilbe andre enn Allah og ikke sette noe likt med Ham, at dere skal be de fem obligatoriske bønnene, adlyde Allah, og ikke be noen om noe.». - Etter det har jeg lagt merke til at om noen av dem skulle miste ridepisken, ville han aldri be noen ta den opp og gi ham den. (Muslim)

Dette er ikke bare et strengt og livløst sett med regler, det er et middel til å øke kvaliteten av menneskets holdninger og lære det å strebe etter de edlere og mer sofistikerte verdier. Når mennesket først får denne edle lengsel i seg, utvikles gleden ved å tjene andre så den blir langt større enn om man selv bare tar imot tjenester og hjelp.

Atjene Guds skaperverk er halve troen.

Mottoet i Islam er at en god gjerning er belønning nok i seg selv. Denne påstanden kan ikke diskuteres; den kan bare erfares.

SØKE GUDS VELBEHAG

Islam stopper ikke kultiveringen av menneskets egenskaper med dette. Islam gjør sine etterfølgere bevisst at det eneste som teller. og som bør telle. er Guds anerkjennelse av den godhet vi har og gjør. Slik avholdes vi også fra lysten til å vise frem våre gode gjerninger for å søke heder fra mennesker. For en troende er det mer enn tilstrekkelig at alle hans gjerninger, - både gode og onde, - kjennes av den Gud som ser alt. Den Hellige Koran sier om dette:

يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا ۝
بِأَنَّ رَبَّكَ أَوْحَىٰ لَهَا ۝ يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا
لِّيُرَوْا أَعْمَالَهُمْ ۝ فَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا
يَرَهُ ۝ وَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ۝

På den dag vii jorden fortelle sine ukjente historier, fordi din Herre har pålagt den det. På den dag vii menneskene gå frem i grupper for å bli vist sine gjerninger. Da vii den som gjorde et støvgranns vekt av godt, få se (at Gud har sett) det. Og den som gjorde et støvgranns vekt av ondt. vil se (at Han har sett) det. (Kap. 99: *AI-ZilzaI:* 5-9)

Man må være klar over at dette er et svært viktig steg på veien til å forbedre det menneskelige samfunn. Det er den eneste effektive kur mot menneskets trang til å skryte og hovere.

Den Hellige Profet (sa) ga en videre definisjon av almisser, og lærte oss at følgende handlinger også kommer inn under dette og gjør oss fortjent til Guds belønning:

«Så lenge solen står opp om morgenen. skal hver del av menneskets legeme være med å gi almisser. Aopprette rettferdighet mellom to personer. er almisse; å hjelpe en person opp på hesten eller løfte opp hans bagasje, er almisse; å jevne veien for hindringer og ubehageligheter. er også almisse.» (Fortalt av Abu Hurairah: Bukhari og Muslim.)

«Når en muslim planter et tre, vil alt som spises av dette treet regnes som almisse gitt av ham, alt som stjeles fra det, er almisse, og alt som måtte forsvinne fra det. er almisse.» (Fortalt av Jabir: Muslim.)

«Beskytt dere mot ilden, om så bare ved å gi en halv daddel i almisse; og skulle dere ikke ha det, så ved å si et godt ord.» (Fortalt av Adiyy ibn Hatim: Bukhari.)

«Om en person ikke har noe, så skal han arbeide med sine hender til sitt eget beste og for å gi almisser. Er han ikke i stand til å arbeide. skal han gi hjelp til en hjelpeløs trengende. Er han heller ikke i stand til dét, skal han tilskynde andre til å gjøre godt. Er også dette umulig, skal han avholde seg fra å gjøre ondt. Også dette er almisse.» (Fortalt av Abu Musa Ashari: Bukhari og Muslim.)

«Endog en smule mat du gir i din hustrus munn. er en handling som fortjener Guds kjærlighet.»

ALLTID TA HENSYN TIL ANDRE

Islam utvikler i oss en følsomhet overfor andres lidelser og smerte. Vi har allerede diskutert dette under avsnittet om sosio-økonomisk og politisk fred, og ytterligere kommentarer er ikke nødvendig.

ET VIDERE OMRÅDE AV KJÆRLIGHET OG OMSORG

Islam utvider vår horisont og vår evne til å elske ikke bare våre medmennesker, men hele Guds skaperverk.

Islam hevder å være den siste, åpenbarte religion, gitt ikke bare til ett folk, men til hele menneskeheten. På bakgrunn av dette ville man normalt sett vente å finne at den Hellige Profet (sa) beskrives som en kilde til lys og velsignelse for hele menneskeheten. Overraskende nok finner man at den Hellige Koran i stedet beskriver ham som:

رَحْمَةً لِّلْعَٰلَمِينَ

En barmhjertighet for hele universet. (Kap. 21: *AI-Anbiya: 108)*

Ordet ALAM betyr en verden eller hele verden. Her brukes imidlertid formen AL-ALAMIN. som er flertall av ALAM (hele verden). Derfor har vi valgt å oversette det med «hele universet».

En skeptiker lar seg muligens ikke overbevise om gyldigheten aven slik storslagen tittel. Men dersom man får en dypere forståelse av selve det universelle profetdømmet. noe den Hellige Profet (sa) uten tvil var innehaver av, vil man få åpnet øynene for den visdom som ligger i tittelen «en barmhjertighet for hele universet».

HENSIKTEN MED MENNESKETS SKAPELSE

Ifølge Koranens skapelsesforståelse, ville en skapelse kun av den ubesjelede delen av universet ikke være annet enn. - måtte Gud forby, - en meningsløs handling fra Skaperens side. Hvem ville vite om det. og

hvem ville dele kjennskapen til alle tings eksistens med Skaperen? Det ville være som ingenting var skapt.
Hensikten med skapelsen var å skape en bevissthet, og videre å forbedre, utvikle og øke kvaliteten av denne bevisstheten til så å fatte skapelsens hensikt.

Dette er ikke noe lettvint spørsmål. Det krever en grundig gjennomgang som det dessverre ikke er plass til i dette foredraget. Det som må sies, er i enkle ord at målet med skapelsen var å skape et vesen av aller edleste klasse, som ikke bare frivillig skulle underlegge seg Guds fullkomne skjønnhet slik den avspeilte seg i Hans skaperverk; men også lede de andre vesener av samme høye klasse (menneskeheten) frem til det som var det endelige målet ved hele skapelsen, - eller i det minste gjøre det mulig for dem som ville følge ham å nå dette målet.

Dersom vi hypotetisk tar bort selve dette målet ved skapelsen for et øyeblikk, faller hele grunnlaget for «raison d'etre» bort både med hensyn til å skape og opprettholde universet.

Som et enkelt eksempel kan vi si at grunnen til å plante et frukttre og gjødsle, vanne, beskjære og stelle det, er den frukten det vil frembringe. Uten frukt, intet tre. Alt strevet med å plante og stelle treet ville være totalt meningsløst dersom det ikke var for at det til slutt ville gi frukt. Derfor står hele treet; røtter, stamme, grener, løv og knopper faktisk i takknemlighetsgjeld til frukten. Selv om de blir til på et tidligere tidspunkt, så står alle treets deler i gjeld til det som er hensikten med dem alle. Det er velsignelsen ved målet som er drivkraften i skapelsen.

I lys av forholdet mellom skapelsens høyeste mål og resten av universet, vil man ved å studere Islams lære, overraskende nok finne at den ikke bare omhandler forholdet mellom mennesket og Gud og mellom Gud og mennesket. Her finner man belyst såvel forholdet mellom mennesket og dyreriket som vårt forhold til den ubesjelede del av verden rundt oss.

Alt som eksisterer blir hellig, ikke fordi det er mennesket overlegent, men fordi Skapelsens Herre har skapt alle ting direkte eller indirekte for menneskenes skyld. Intet i hele universet er lenger uten mening; det er alt nært knyttet til oss. Endog de fjerneste stjerner har sin plass og betydning i planen for menneskets skapelse. Dette behandles gjentatte ganger fra ulike vinkler i den Hellige Koran. Her følger noen få eksempler:

وَٱلشَّمْسِ وَضُحَىٰهَا ۝ وَٱلْقَمَرِ إِذَا تَلَىٰهَا ۝ وَٱلنَّهَارِ إِذَا جَلَّىٰهَا ۝

وَٱلَّيۡلِ إِذَا يَغۡشَىٰهَا ۝ وَٱلسَّمَآءِ وَمَا بَنَىٰهَا ۝ وَٱلۡأَرۡضِ وَمَا طَحَىٰهَا
۝ وَنَفۡسٖ وَمَا سَوَّىٰهَا ۝ فَأَلۡهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقۡوَىٰهَا ۝ قَدۡ
أَفۡلَحَ مَن زَكَّىٰهَا ۝ وَقَدۡ خَابَ مَن دَسَّىٰهَا ۝

Ved solen og dens fulle glans. og ved månen når den følger etter den. og dagen når den avslører solens glans. og natten når den tildekker den. og himmelen og dens oppbygging. og jorden og dens utbredelse. og sjelen og dens fullkommengjøreise. Så åpenbarte Han den ondskapens og rettferdighetens vei. – den som renser den viI visselig ha fremgang. og den som forderver den viI visselig mislykkes. (Kap. 91: *Al-Shams:* 2-11)

وَسَخَّرَ لَكُم مَّا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلۡأَرۡضِ جَمِيعٗا مِّنۡهُۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ
لَأٓيَٰتٖ لِّقَوۡمٖ يَتَفَكَّرُونَ ۝

Og Han har undertvungetfor dere det som er i himlene og på jorden, alt sammen. l dette er der sannelig tegnfor etfolk som viI tenke seg om. (Kap. 45: *AI-]athiya: 14)*

وَسَخَّرَ لَكُمُ ٱلَّيۡلَ وَٱلنَّهَارَ وَٱلشَّمۡسَ وَٱلۡقَمَرَۖ وَٱلنُّجُومُ
مُسَخَّرَٰتُۢ بِأَمۡرِهِۦٓۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَٰتٖ لِّقَوۡمٖ يَعۡقِلُونَ ۝

Og Han har underlagt dere natten og dagen og solen og månen, og stjernene er underlagt på Hans befaling. Sannelig, i *dette er der visselig et tegn for folk som bruker sin fornuft. (Kap.* 16: *AI-Nahl:* 13)

أَلَمۡ تَرَوۡاْ أَنَّ ٱللَّهَ سَخَّرَ لَكُم مَّا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلۡأَرۡضِ وَأَسۡبَغَ
عَلَيۡكُمۡ نِعَمَهُۥ ظَٰهِرَةٗ وَبَاطِنَةٗۗ وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يُجَٰدِلُ فِي ٱللَّهِ
بِغَيۡرِ عِلۡمٖ وَلَا هُدٗى وَلَا كِتَٰبٖ مُّنِيرٖ ۝

Har dere ikke sett at Allah har underkastet dere det som er i himlene og på jorden og har overøst dere med Sine nådesgjerninger. åpenbare og skjulte. Og blant menneskene er der dem som strides om Allah uten noen viten og uten rettledning og en opplysende bok. (Kap. 31: *AI-Luqman: 21)*

لَقَدْ خَلَقْنَا ٱلْإِنسَٰنَ فِىٓ أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ۝

Vi har visselig skapt mennesket på den mest fullkomne måte. (Kap. 95: Al-Tin: 5)

Mange andre vers og endog små kapittel i den Hellige Koran er viet fullt og helt til dette emnet med å forklare at mennesket er et mikro-univers, influert av alle andre deler av skapelsen. Endog den fjerneste stjerne har medvirket til dette menneskelige mikro-kosmos.

Dette er ikke en tjeners forhold til sin herre; det er en herres forhold til sin tjener. En herre hverken bøyer seg eller kaster seg ned i tilbedelse for dem som tjener ham. Det er mennesket som trer frem som hele universets herre; – tjenere kun for den Ene; universets Skaper og Hersker.

Hvor anderledes er ikke denne filosofien enn den vi finner i mange andre religioner, hvor man ikke bare lærer avgudsdyrkelse i vanlig forstand. men også mange ulike former for naturtilbedeise. Innen disse filosofiene blir måne, stjerner, hav, trær, regn. lyn, torden og endog dyr som f.eks. kyr. slanger eller fugler på et vis mennesket overlegne. Fordi de sies å være hevet over oss på ett eller annet vis, læres mennesket å tilbe dem som guder. Kort sagt settes mennesket på rangstigens laveste trinn og underlegges det som i virkeligheten bare er skapt for å tjene det.

Islams forståelse av tingenes orden, er at det er mennesket som, slik sagt. er skapningens herre. Derfor er det også mennesket som står i størst takknemlighetsgjeld til Skaperen og har de største forpliktelser overfor Ham, – fordi det er vi som har den største nytte og glede av denne Guds skapning, – skapt av Ham til å tjene oss.

Med andre ord løses mennesket fra alle bånd ved frivillig å knytte seg fast med dette ene; - det som knytter det til dets Skaper. Mennesket er det personifiserte symbol på hele universets samvittighet og bevissthet. Når det bøyer seg og kaster seg ned for sin Skaper, er det som hele universet bøyer seg og kaster seg ned sammen med det. Når mennesket vender tilbake til sin Skaper. er det som hele universet ven-

der tilbake til Ham. Aforme sitt liv i henhold til dette store målet, og nå frem til realisasjonen av det, - det er hva Islam kaller hel og full fred.

Denne filosofien finner vi i følgende korte setning; en setning muslimene ofte gjentar:

إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

Vi tilhører Allah, og til Ham vender vi tilbake. (Kap. 2: *AI-Baqarah:* 157)

Det er få som forstår at denne tilbakevendingen det her er tale om, ikke er fysisk, men åndelig. Den sier oss ikke bare noe om de faktiske forhold; den minner oss også på selve hensikten med menneskets skapelse. Liksom en laks ikke finner fred før den finner tilbake til sin opprinnelse, – til gyteplassen, - kan heller ikke mennesket finne fred før det åndelig vender tilbake til skapelsens kilde. Det er også innholdet i følgende vers:

ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُم بِذِكْرِ ٱللَّهِ ۗ أَلَا بِذِكْرِ ٱللَّهِ
تَطْمَئِنُّ ٱلْقُلُوبُ ۝

De som tror, og hvis hjerter har funnet ro i Allahs ihukommelse, sannelig, i Allahs ihukommelse finner hjertene ro. (Kap. 13: *AI-R'ad:* 29)

UTEN GUD - INGEN FRED

Uten denne oppskriften kan mennesket ikke få fred med seg selv, og samfunnet kan heller ikke oppleve fred; - der finnes ingen annen resept som virker. Bare kjærlighet til Gud kan skape dyp og ekte respekt for det Han har skapt. Dess høyere i skapningens orden vi befinner oss, dess sterkere blir båndet mellom det som er skapt og Ham som har skapt det.

Mennesket begynner å respektere sine medmennesker utfra en edlere tanke; d.v.s. på grunn av den takknemlighet og respekt man føler overfor sin Skaper, begynner man også å respektere menneskeheten. Man kan altså si at det i virkeligheten er kjærligheten til Gud som forvandles til kjærlighet til det Han har skapt. Dersom man ten-

ker seg at det hele kunne fungere uten Gud en stund, ville alle forhold mellom mennesker med ett få helt andre perspektiver.

Menneskets ego vil umiddelbart fylle det vakum som oppstår dersom Gud ikke eksisterer. Det er så naivt, og vitner om total mangel på forståelse og viten, når man tror at mennesket kan leve uten Gud. Det ateismen oppnår er ikke bare den ene Guds død; den vekker samtidig til live myriader av andre guder. Ethvert eksisterende, bevisst vesen vil med ett selv tre inn i rollen som gud. Selvopptatthet og egoisme vokser og tar helt styringen, og alle har bare ett mål; nemlig å mæle sin egen kake.

Samfunn som er bygget av slike byggematerialer, vil alltid være egoistiske og selvopptatte. Logikken i å være god mot andre blir borte dersom det ikke finnes noe høyere, bakenforliggende motiv for det. Man har ikke lenger denne barmhjertige Gud som et evig referansepunkt, det eneste punktet hvor alle former for skapelse møtes og knyttes sammen.

Dette er den sanne islamske filosofi. Uten at vi vender tilbake til Gud, kan vi ikke finne fred, og uten at vi har denne freden, kan heller ikke samfunnet oppnå fred. Alle menneskets bestrebelser for å skape fred utfra skjulte, selviske motiver, er dømt til å mislykkes og bli til intet.

Uten Gud, ingen fred. Det er den høyeste visdom.

Mange takk for oppmerksomheten.

OVERSIKT

A

Abbasinske periode 141
Abdullah b. Ubayy b. Salul42
Adam (as) 25,70
Adskillelse av kjønnene 76f1g.
Afrika(nsk) 125, 136,137, 163,167,173
Ahmad, Hazrat Mirza Ghulam (as) 7
Ahmadiyya Jama'at (menighet) 7, 46,48,184-185,192
Ahsan, betydning av 35
Alkohol 124-128, 152, 161, 186
«Alle onders mor» 125
Almisser 113
Amerika(nsk) (USA) 54,103,136, 148,163,181, 192
Andre Verden II, 54
Andre verdenskrig 82
Ansvar for sine gjerninger 60
Ansvar for gjeld 155
Ansvarlig, forvalter 107,122,136, 180
Anti-semittisme 101
Apartheid 101
Arabere 26, 43,77,102,104, lOS, 108
Arbeidsforhold 112
Arbeidsledighet 143
Argentinsk 104
Arkimedes 129
Arroganse 161
Arv 107, 159f1g.
Ateisme 60,65,211
Avskjedsprekenen 107-108

8

Badr, slaget ved 37
Bagdad 104
Baghiyy, betydning av 72
Bangladesh 137,167
Banker 145f1g., 167
Bekjempelse av det onde 95f1g.
Berlin-muren 193
Bestikkelse 160
Bibelen 19,26,32
BigBang 69
Blasfemi 39-44, 47
Bokens folk 26,31,45
Broderskap, hele menneskeheten 29, 108
Buddha (as) 20
Buddhisme 20, 48, 51, 188
Buhtanan Azeema, betydning av 42
Burma 137
Bønn 31, 165, 187

D

Demokrati 39, 173f1g., 176f1g.
Dialektisk materialisme 112
Diktatur 39
Dronningen av Saba 175
Død 56,57,59, 195

E

EF 137
Einstein, Albert 67
Ekteskap, utgifter ved inngåelse av 154
Etiopia 168
Evangeliet 26,32

F

Familieforhold 73, 75-76, 85-86
Fascisme 39,101
Fattige, gi mat til 59, 162
Felles opprinnelse, religionenes 16
Filippinene 105
Fitrana 166
Flertallsavgjørelse 176
FN 192f1g.
Forbrytelse mot samfunnet 15, 57, 66.92-93.96,127,163, 186-187

Foreldre 91
Foreldre, forlatte 86
Foreldre, godhet mot 89
Poreldreløse, omsorg for 82, 116, 166,167
Forene menneskeheten 16,29,108
Formosa 137
Forræderi 19
Forsvaret, utgifter til 134
Forurensing 52
Frankrike 184
Fred; individuell 199flg.
indre 202
politisk 171flg.
religiøs 13l1g.
sosial 4911g.
sosial-økonimisk 10911g.
uten Gud 210
økonomisk 131
Fredshilsen 97
Freud, Sigmund 74
Frihet og frigjøring 39
Fuwad, betydning av 60
Første Verden 11, 54

G
Gambling 124,152,161
Gamle og eldre, omsorg for 86
Gamle Testamentet 20,26,32
Generasjonskløft 89
Gi; fordelene ved 118
hva? 120
hvordan? 120, 121
til en god sak 113
Gjenoppvekkeise av religionen 15
Gorbachov, Mikhail194
Grensene for almisse utvides 12311g.
Grunnleggende behov 16211g.
Gud og fred 210 I1g.
Guds attributter 67-68
Guds bilde 6711g.
Gudsdyrkelse, middel til økonomisk enhet 1651lg.
Guds handlemåte 74, 81, 184
Gudsord31, 71,74,182,184
Guds sønn 20
Guds velbehag 37,205
Gulfen 167

H
Handclsetikk 160 I1g.
Haq, betydning av 113
Harem 78
Hellig krig 46,106,161
Hindu(isme) 20, 47,51,163,188
Hindu-muslimske forhold 46, 48
Holywood 75
Homosexualitet 66
Homosexuelle 54
Honduras 105
Hong Kong 137
Husly 163
Hvit rasisme 101
Hykleri 40,42,52,53,116,161

I
India 48, 102,125, 137, 159,187
Individualisme 15, 54,211
Indonesia 102, 137
Inflasjon 142, 144
Inkarnasjon av Gud 20
Internasjonale forhold 1911lg.
forpliktelser 16611g.
Inter-religiøst samarbeid 4411g., 47
Intoleranse 15, 47
Invitasjon fra de fattige 154
Iranske revolusjon 182
Irland 46
Islam; betyr fred 12
bygget på menneskets natur 30
fullkommen lære 22,32
historie 46, 154
overlegenhet 37,124
sannhetens religion 33
universell religion 301lg.
Israel 104-105, 187

J
Japan 137
Jesus (as) 20, 41, 48, 69,166,185
Jonas (as) 23
Jødedom 20,21
Jøder 20,24,27,28,38,42,48,
101,102,105,163,187,188

K
Kambodia 137
Kapitalisme 111-112,133,135-138
Kappes i gode gjerninger 20Iflg.
Khataman Nabiyyin 21
Khomeini 182
Kina 102,136,142,193
Kjærlighet mellom slekt og venner
72-73,203
Kommunisme 133
Konfusianisme 47, 51, 188
Kong Richard 176
Kong Salomo (as) 175
Konkubinat 78
Konservativ regjering 143
Koranen, den Hellige 16
ingen forandringer 22, 31 flg.
Korrupsjon 52, 160, 201
Korsfarere 46
Krig 82,151
mot sult 164,167
Krigsfanger 107, 116
Krishna (as) 20, 48
Kristenhet/kristendom 20,25,29,
51, 53
Kristne 26,38,42,46-47,76,101,
103,163,175,184,185,188
Kultisme, fremvekst av 15
Kvinner; frigjøring 79
plass i hjemmet 85-86
rettigheter 79, 84-85, 107
som ledere 77
ære 77-78
(Se også: adskillelse av kjønnene;
pardah: like rettigheter; polygami)

L
Laghw, betydning av 92
Leninisme 136
Lesbiske 54
Levestandard 149
Like rettigheter for kvinner 79-86,
107
Lincoln, Abraham 176
Livet etter døden 56-57
Livet etter døden avvises 56flg.
Livsstil 75, 146, 153,154
Lovlydighet 189
Luftspeiling i ørkenen, bilde fra den
Hellige Koran 55
Lyster og begjær 73flg., 93-94,146
Låneavtaler 158

M
Mafia 173
Malaysia 102,137
Manusmarti 186
Mao Tse Tung 142
Maria (as) 41, 42
Marxisme 136,159
Mat 155,163,164
Materialistisk samfunn 54flg., 58,
65,163
Media 16, 93,149
Medina 43
Mekka 166
Menneskets natur 30
Metodisk sosialisme 51, 54, III,
133,135,159
Middelaldersk tenkende lærde 29,
106,157
Midtøsten 47, 167
Mineralforekomster 139
Mirakler 15
Misforståelser innen religion 16, 34
Miskeen, betydning av 168
Misnøye med fortiden II
Mistro til fremtiden II
Monarki 174flg.
Monopolisering 137, 161

Monopol på frelse 25flg.
Monopol på sannhet 16
Moralsk adferd og holdning 15, 51, 52,72
Moses (as) 20, 24, 28, 48,175
Moské 154,165
Muhammad, den Hellige Profet (sa) 9,20-24,31,34,35, 42flg., 48, 77,90,106-108,120,154,181
Muir, Sir William 32
Mullahisme 182flg.
Musikk 64-65, 128
Muslimer 23-24,28,35,41,44-45, 48,102,107,115, 119, 124, 163, 165flg., 182, 183, 187
Mødre 77-78

N
Naboforhold 72, 89
Namibia 105
Napoleon Bonaparte 184
Nasjonalisme 101
Naturkatastrofer 164
Naturlig utvelgelse 36flg.
Nazister 101
Nedgang i konjunkturene 143, 147
Nigeria 47
Nikah 154
Nirvana 93-94
Nord - Sør, skillet 102,136

O
Oppgjørets dag 58, 107
Overgrep mot menneskerettighetene 52

p
Pakistan 46, 137, 183, 184, 187, 202
Palestina 104-105
Pantelån 144
Pardah 76
Parsisme (læren etter Zoroaster) 20
Partipolitikk 180
Paven 184
Pengelån 155
Politiske systemer ikke fordømt 173
Polygami 80flg.
Profeter fra Gud 9
er alle mennesker 20-21
er like 17flg.
er sendt til alle folkeslag 17
Profetier 9

Q
Quwwamun, betydning av 80, 90

R
Ramadhan 140, 166
Rasisme 16,100-108
Religion og lovgivning 185flg.
Religiøs tvang 29, 34flg., 47,106
Renter 133, 142flg.
Rettferdige gjerninger 36
Rettferdighet 28, 72, 111, 139, 178, 186,187,188,191,195
Rikdom og barn 139, 152
Rockemusikk 65
Romerriket 184
Romersk-katolsk 184
Rushdie-saken 185, (se også; blasfemi)
Rusmisbruk(ere) 54, 64,74
Russland 53,102,103,137 *(se* også; USSR)

S
Sabi, betydning av 26
Samfunn, lignelse med tre som bærer frukt 70,71
Samle i lader 151flg.
Sannhet 15, 36
Sann religion 31
Satan 25
School of Oriental ancl African Studies 81
Sexuell uanstendighet 62,73,74

Sharia 181
Sunni-muslimer 182
Sikher 188
Singapore 137
Skapelsen av mennesket 67-68.129, 20611g.
Slaver, sette fri 140, 166
Slør 76
Sosiale klima 54. 69-71
Spille-casino 126
Splittet lojalitet 184-185
Sri Lanka 137
Storbritannia 125. 14311g., 163, 185
StralT66-67,186
Styresmakters ansvar 16211g.. 18811g.
Sudan 168
Supermakter 103-105
Svart rasisme 101
Sølibat 82
Sør-Amerika 136,173
Sør-Korea 137

T
Takknemlighet 114
Tale- og ytringsfrihet 15, 34, 3711g.• 3911g.
Talmud 187
Thailand 137
Tigging 114.118.164
Tjene menneskeheten 72, 115.124. 203
Tomhet i det materialistiske samfunn 55
Tomme forlystelser 55. 92, 152
Totalitære filosofier 39,53
Tredje Verden 11. 54, 103, 104, 105,137.149,163.168,169. 173,194.201
Troen på Gud 51,71,210
Truster 95
Tvang i trosspørsmål 34
Tyrkisk-arabisk 102
Tyskland 82,142
Tyveri 52,186
Tålmodighet 35

U
Umar.Hazrat43,122
Universalitet. religionens 16-17, 2911g.
Uorden i verden 15, 52
USSR (Sovjetunionen) 53.102.168. 194
Utbredelse av troen 35,106
Utlovede Messias 7
Utviklingsprosessen 32,37.67,69

V
Valfart 140.166
Veldedighet 120,205-206
Verdensherredømme 29
Vitenskap og teknologi 11. 51. 169
Vitner 157

W
Wilde. Oscar 66

y
Yateema, betydning av 168
Yaum, betydning av 167
Yngre generasjon 11, 53. 9011g.. 128

Z
Zakat 31, 135, 14011g., 155. 166
Zia ul-Haq, gen. Muhammad 185
Zionisme 10411g.

Æ
Ærbarhet 7311g.

Ø
Økonomiske klasser 15811g.
Økonomisk rettferdighet 74. 11111g.
Østblokken 103.136.149.194
øst-Vest 106-107,136